DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS LIBER VNVS.

CVM ADIVNCTIS INDICIBVS undecim & breui CHRONOLOGIA *ab Orbe condito vsque ad annum M. DC. XIII.*

AVCTORE
ROBERTO CARDINALE
BELLARMINO,
E Societate IESV.

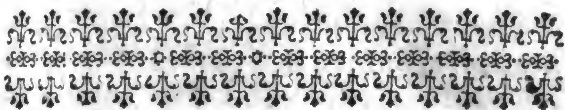
Editio vltima.

LVGDVNI
Sumptibus HORATII BOISSAT & GEORGII REMEVS.
M. DC. LXIII.
Cum permissu Superiorum.

1.5

PRÆFATIO AD LECTOREM.

NTE annos circiter quadraginta, cum me ad Sacram Theologiam in Scholis explicandam compararem; in lectionem veterum Scriptorum non indiligenter incubui; tum vt eorum doctrinam haurirem, tum vt legitima, & vera eorum opera à falsis, & supposititiis separarē. Itaque scripsi libellum de scriptoribus Eclesiasticis, addita censura qua notabam, quæ illorum opera essent certa quę dubia, quæ manifestè supposititia. Hic meus liber, me partim nesciente partim etiam nolente, & prohibente, ad manus multorum deuenit. Quare ne fortè post obitum meum in lucem edatur imperfectus & mutilus, vt solent eiusmodi libri frequenter emitti; cum in hac mea vltima ætate recognoui, expoliui, & auxi, atque in lucem dare constitui, vt vel communi vtilitati deseruiat, vel saltem inemendatus,

& imperfectus neminem offendat. Propositũ autem mihi in hoc opere fuit, nõ omnes omnino Scriptores in Catalogum redigere: ſed eos tantum; qui de rebus Eccleſiaſticis quoquo modo tractant. Itaque Scriptores Ethnici, & qui de rebus tantum profanis, aut etiam honeſtiſſimis quidem, ſed politicis, & humanis agunt, quales ſunt legum ciuilium Tractatores, Philoſophi, Medici Oratores, Poëtæ, Hiſtorici, Mathematici locum in hoc Catalogo non habebunt. Ac ne omnes quidem Scriptores Eccleſiaſtici ad meum Catalogum pertinebunt ſed illi ſolum, quorum opera adhuc ſuperſunt, plurimi enim ſunt Scriptores optimi, quorum opera perierunt. Quos auctores poterit lector apud S. Hieronym. Euſebium, Gennadium ſanctum, Iſidor. Photium, Honorium, Sigebertum, ac Trithemium facilè reperire. Denique nõ omnes Scriptores Eccleſiaſtici; quorum libri extant, in Catalogo meo ponentur: ſed ij tantum qui ab anno milleſimo quingenteſimo ante Chriſti aduentum, vſque ad annum Chriſti milleſimũ quingenteſimum, id eſt, à Moſe primo Scriptore Eccleſiaſtico vſque ad noſtrum ſæculum; ſapientiæ Eccleſiaſticæ laude floruerunt. Omiſi

enim

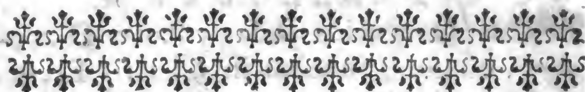
enim Scriptores nostri sæculi, non quod nulli, aut pauci, aut obscuri sint; sed quod penè innumerabiles sint, & satis noti hominibus doctis; & quod nulli sint libri, quod sciam, illis falsò suppositi: ob quorum discretionem à legitimis, & germanis, hunc laborem præcipuè ego suscepi. Si quis tamen cupiat hos etiam auctores cognoscere, habet Antonium Posseuinum nostrum, qui in suo apparatu Sacro tribus tomis distincto Scriptores penè omnes, veteres, & recentiores, per alphabeti ordinem enumerauit. Quia verò in hoc Catalogo solius temporis rationem habui, & miscui Theologos cum Iuris Canonici peritis; & historicos Ecclesiasticos cum Oratoribus, & Poëtis sacris: propterea ad maiorem lectorum commoditatem, subjeci indices decem, præter Indicem Alphabeticum, qui ad initium operis ponitur. *In primo* Indice erunt Explanatores sacræ Scripturæ. *In secundo* ij, qui scribunt aduersus Hæreses. *In tertio* Doctores Scholastici. *In quarto* sacrorum Canonum collectores, vel expositores. *In quinto*, qui casus conscientiæ tractant. *In sexto* Oratores Christiani. *In septimo* Poëtæ, qui res sa-

cras canunt. *In octauo* historici Ecclesiastici. *In nono* Chronologi item Ecclesiastici. *In decimo*, qui pios libellos ad alendam animi deuotionem scribunt. Adjeci quoque ad finem operis breuem Chronologiam ab Orbe condito vsque ad nostra tempora, vt omnes intelligant, quid secutus sim, cum sua tempora Prophetis, atque aliis Scriptoribus assignaui. Illud postremo admonendum esse censui, me in hoc Catalogo non posuisse Pontifices Romanos, qui solas epistolas ediderunt, nisi quando probabile fuit, eas epistolas ab ipsis vel dictatas fuisse, vel scriptas. Siquidem epistolæ Pontificiæ, vt plurimum, non partus sunt ingenij Pontificum, sed eorum, qui ab epistolis illis sunt. Certè sanctus Hieronymus in Epistola ad Geruntiam de Monogamia, testatur se iuuisse Damasum Pontificem in chartis Ecclesiasticis; & Orientis, atque Occidentis Synodicis consultationibus respondisse. Ex quo intelligimus, epistolas illas partum ingenij Hieronymi fuisse, non Damasi. Sanctus quoque Gregorius auctor est insignis epistolæ, quæ sub nomine Pelagij secundi Pontificis habetur post quintam Synodum generalem. Erat enim tunc

sanctus

ſanctus Gregorius Pelagij Papæ Diaconus, eúmque iuuabat in Chartis Eccleſiaſticis, vt Hieronymus Damaſum. Conſtat etiam epiſtolam Alexandri III. Pontificis ad Soldanum Iconij, non ab Alexandro, ſed à Petro Bleſenſi fuiſſe compoſitam. Quod idem de multis aliis affirmare poſſumus.

INDEX SCRIPTORVM ALPHABETICVS.

A

Alphonsus

Bruno

Dorotheus

Franciſcus

Guido

S.Hilarius

Ioannes

Ioannes

L

M

N

O

P

S

T

V

Sunt omnes Scriptores quingenti.

FINIS.

PERMISSIO.

IMPRIMATUR. Lugduni die 11. Octobris 1662.

DENEVFVILLE, Vic. Gen.

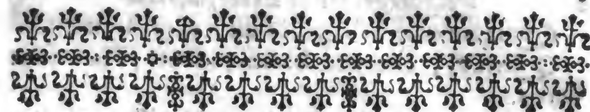
Consensus Procuratoris Regij.

NOn Intercedo Regis causa, ne Liber cui Titulus est, *Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis*, Imprimatur *ab Horatio Boissat, & Georgio Remeus*, huius Ciuitatis Bibliopolis, cum prohibitionibus aliis omnibus huiusce Ciuitatis Bibliopolis in hoc casu fieri solitis, Lugduni die 29. Octobris 1662. VIDAVD

Licentia.

FIat iuxta Concensum Procuratoris Regij die 29. Octobris 1662. SEVE

DE

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI VETERIS.

De Mose 2483.

MOSES Propheta Sanctissimus, & vetustissimus, & primus inter Scriptores Ecclesiasticos natus est secundum meum computum, anno bis millesimo quadringentesimo tertio ab initio Mundi. Vixit annis centum viginti. Anno octogesimo vitæ suæ suscepit iussu Dei Principatum Hæbræorum, id est, anno mundi 2483. obiit anno mundi 2523. Scripsit Pentateuchum id est quinque volumina, quorum nomina ab Hebræis sumuntur à primis verbis librorum.

Itaque primum vocant berescit, id est, in principio.

Secundum ve elle semot, id est: Hæc sunt nomina.

Tertium; vaicra, id est, Vocauit autem.

Quartum vaie dabber, id est Locutusque est.

Quintum, elle addebarim, id est, Hæc sunt verba.

Græci, & Latini denominant hos libros à materia, de qua agitur in principio libri, & quidem primum librum vocant Genesim, quia initio scribitur generatio cæli, & terræ, & reliquarum rerum creatarum.

Exodum vocant librum secundum, quia initio describitur egressio filiorum Israel de Ægypto. Exodus enim egressum significat.

Tertium vocant Leuiticum; quoniam in eo describitur officium Leuitarum circa tabernaculum, sacrificia, & alia id genus.

Quartum vocant numeros, quoniam initio libri numeratur multitudo filiorum Israel per tribus, & familias suas.

Quintum vocant Deuteronomium, quasi secundam legem; quoniam in eo reperitur, & explanatur lex Domini data in monte Sina.

Ex his libris intelligi potest, Mosem fuisse virum doctissimum, non solum in omni sapientia Ægyptiorum, vt dicitur à sancto Stephano Actor. 7. sed etiam in arte Historica, Poetica, Oratoria, Morali, & Theologica. Scribit enim Historiam Genealogias, & res gestas Patriarcharum ab orbe condito vsque ad exitum filiorum Israel de Ægypto, id est, ab initio temporum vsque ad annum bis millesimum quadragintesimum octogesimum tertium, imo etiam vsque ad obitum suum, id est vsque ad annum bis millesimum quingentesimum vicesimum tertium. Quæ autem post mortem ipsius Mosis scribuntur in extremo capite Deuteronomij,

ronomij, addita sunt, vel à Iosue; vel ab Esdra, vel ab alio aliquo Propheta.

Quod etiam Poeta insignis fuerit Moses, testantur duo cantica ipsius, alterum Exod. 15. alterum Deuteronom. 32. De arte ipsius Oratoria testatur Oratio, quam scribit sub nomine Iudæ ad Ioseph. Genesis 44. & alia ipsius Mosis ad Deum. Numer. 14. & exhortationes, vel reprehensiones ad populum. De scientia morali, & peritia legum condendarum, non tam proprio ingenio, quàm inspiratione diuina, testis est magna pars Exodi, Leuitici, & Deuteronomij. Denique de mysteriis Theologiæ, sub figura Arcæ fœderis, & vestium sacerdotalium, & totius tabernaculi, testis Philo Hebræus; qui has allegorias subtilissimè explanauit.

Scripserunt vitam Mosis Philo ex Iudæis, & Gregorius Nissenus ex Christianis. Tribuuntur Mosi psalmi vndecim à sancto Hieronymo, & aliis: sed probabiliorem existimaui sententiam sancti Augustini, & aliorum, qui totum psalterium Dauidis esse volunt. De qua re scribit in præfatione Psalmorum.

De Iob.

IOb, ad miraculum vsque sanctus, & doctus ante Mosem vixit. Nam ex sententia Græcorum, & multorum Latinorum fuit tertius ab Esau, & quintus ab Abraham. Moses autem fuit quartus à Iacob, & sextus ab Abraham. Sed ex sententia Hebræorum, & sancti Hieronymi in quæstionibus Hebraicis, Iob non descendit ab Esau, sed à Nachor fratre Abrahæ, & fuit tertius à Nachor fratre

Abrahæ, ac per hoc multo antiquior Mose. Quod etiam ex ætate colligitur, Iob enim vixit centum quadraginta annis post plagas, vt dicitur in fine libri, & antea vixerat multos annos, cum septem filios, & tres filias genuisset. Quare non male sanctus Isidorus in libro de vita & morte Patrum capite vigesimo quarto scribit, Iob vixisse ducentos quadraginta octo annos, ad quam ætatem Mosis tempore nemo perueniebat. Mihi sententia Sancti Hieronymi semper visa est probabilior, tum propter distantiam ætatis, vt diximus: tum quia pronepos ille Esau, non dicitur Iob, sed Iobab, vt notum est ex Genesis capite trigesimo sexto, quo nomine nunquam vocatur Iob, neque in libro Iob, neque apud Ezechielem capite decimo quarto, neque Tobiæ primo, neque Iacobi quinto, in quibus solis locis fit mentio sancti Iob. Ac vt magis appareat differentia: sciendum, sanctum Iob, ita scribi Hebraicè איוב pronepotem autem Esau, ita scribi יובב, vbi differentia est in ipsis radicalibus literis. Quod autem aliqui respondent, literam *aleph* aliquando excidere, & nomina sæpè cõtrahi; non magni momenti est. Nam literæ radicales non solent excidere: & si, Iob esset nomen contractum, aliquando legeretur integrum in libro, vbi passim nominatur, nusquam autem legitur, nisi Iob.

At contra obiicitur argumentum ex editione 70. Interpretum. Habetur enim in ea editione appendix ad finem libri Iob, in qua dicitur, Iobum fuisse de filiis Esau, & quintum ab Abraham. Sed ea appendix non videtur de Textu 70. sed ab aliquo addita: Alioqui non ita liberè à sancto Hie-

ronymo

ronymo reiiceretur. Sed quicquid de hoc sit, au-ctorem libri Iob sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. scribit fuisse Mosem, aut ipsum Iob, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt: auctorem libri fuisse Iob; sed non pauciores volunt fuisse Mosem.

Mihi vtraque sententia videtur vera; si ita dicamus ab ipso Iob fuisse annotatas res eius gestas lingua Arabica: sed à Mose fuisse postea ex volumine Iob compositum librum, quem nunc habemus, lingua Hebraica, addito principio, & fine, id est additis illis verbis, Vir erat in terra Hus, nomine Iob, simplex, & rectus, & timens Deum, & recedens à malo; & ad finem addita morte ipsius.

Quod autem liber, qui nunc extat, sit Mosis potius quam Iob; ideo mihi persuadeo, quia & Hebræi doctores ita sentiunt, & rationes non contemnendæ pro hac sententia possunt adferri.

Primum enim si Iob esset auctor libri, qui nunc extat primus scriptor sacer esset Iob, non Moses. Iam enim ex ætate ostendimus, & ex ipsa scriptura, Iobum fuisse antiquiorem Mose. At communi consensu, Moses est primus scriptor Ecclesiasticus.

Deinde si Iob esset auctor libri huius, non esset hic liber in canonem scripturarum ab Hebræis admissus. Iob enim non fuit de filiis Israel; sed Idumæus, vel Arabs: Idumæi autem: & Arabes pro hostibus habebantur ab Hebræis.

Præterea liber Iob Hebraicè scriptus est, non Syriace, vel Arabicè, quamuis aliqua vocabula Arabica in eo legantur, præsertim quando introdu-

cuntur loquentes amici Iob, non Hebraicè scripsit, si quid scripsit, sed lingua sua. Quod si non est Iob auctor libri huius, nulli melius tribui potest hoc opus, quam Mosi, qui fuit temporibus Iobi. Quod enim quidam dicunt auctorem huius libri esse Salomonem: ex authoritate sancti Gregorij Nazianzeni Oratione ad Iulianum exactorem, seu verius exæquatorem tributorum: non magnificendum est, nam sanctus Gregorius non dicit Salomonem esse auctorem libri Iob, sed solum citat sub nomine Salomonis quædam verba quæ habentur apud Iob cap. 3. Sed facilè fuit, vt sanctus Gregorius ex lapsu memoriæ verba vnius auctoris tribuerit alteri; præsertim cum eo loco verbis, quæ sunt apud Iob, adiunxerit etiam alia, quæ non sunt apud Iob.

De Iosue 2523.

IOsue filius Nun, successor Mosis fuit in principatu Hebræorum anno mundi 2523. qui populum post obitum Mosis rexit annis viginti sex, & obiit anno centesimo decimo vitæ suæ, vt habetur in vltimo capite Iosue. Quis auctor fuerit libri Iosue, non est omninò certum. Nam sanctus Athanasius in Synopsi rectè monet ex nomine libri non necessario colligi auctorem, sed materiam. Dicitur enim liber Iosue, quia continet res gestas Iosue, & eodem modo dicuntur libri alij, vel Iudicum, vel Regum, vel Tobiæ, aut Iudith, aut Esther, aut Machabæorum. Theodoretus in libro de quæstionibus Iosue, existimat librú Iosue scriptum ab auctore anonymo, qui scripsit librum

iustorum,

iustorum, de quo dicitur Iosue 10. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Sed hoc argumentum nihil efficit. Nam non agitur eo loco, nisi de ingenti illo prodigio, quo ad verbum Iosue Sol, & Luna steterunt. Hoc enim prodigium cum aliis similibus videtur annotatum fuisse in aliquo libro, qui dicebatur liber iustornm.

Sanctus Isidorus libro sexto Originum c. secundo affirmat librum Iosue scriptum fuisse ab ipso Iosue: Et hoc verissimum nobis esse videtur, tum quia in extremo capite huius libri dicitur de Iosue scripsit omnia verba hæc volumine legis Domini: tum quia omninò credibile est, Iosue ministrum, discipulum, & successorem Mosis, imitari voluisse Dominum, & Magistrum, & prædecessorem suum: vt sicut ille ad æternam memoriam literis mandauerat res gestas in populo Dei vsque ad sua tempora; ita & ipse faceret, cum ei, nec scientia, nec assistentia Spiritus sancti in scribendis sacris historiis deesset. Porrò pauca, quæ adduntur in fine libri de morte ipsius, & sepultura, sine dubio scripta sunt à successoribus, quicumque illi fuerint, & verisimile est à Samuele, vel Esdra.

De Samuele Propheta 2878.

SAmuel Propheta fuit vltimus Iudex & Princeps populi, antequam Reges creari cœpissent. Suscepit autem Principatũ anno mundi 2878. præfuit annis 20. Hunc fuisse auctorem libri Iudicũ & Ruth, & libri primi Regum, docet S. Isidorus lib. 6. Originũ, c. 2. & quod attinet ad librum primũ Regum, in quo continentur res gestæ Dauidis, testatur lib. 1. Paralip. c. vlt. eum scriptum fuisse à Samuele.

Dicitur etiam lib. 1. Reg. c. 10. à Samuele fuisse scriptam legem Regni: sed hæc non videtur extare.

De Dauide 2919.

DAuid Rex, & Propheta regnare cœpit anno mundi 2919. & regnauit annis 40. vt scribitur lib. 3. Regum c. 2. scripsit librum Psalmorum centum quinquaginta. Sic enim docent Chrysostomus, Theodoretus, Cassiodorus, Euthymius, & alij præfatione in Psalmos, & sanctus Augustinus libro 17. de Ciuitate Dei cap. 14. quamuis autem sanctus Hilarius præfatione in Psalmos, & sanctus Hieronymus in Epistola ad Cyprianum, velint Psalmos esse compositos ab auctoribus, qui nominantur in titulis, vt à Mose, Salomone, Asaph, Chore, Idithum: tamen probabiliorem existimamus sententiam priorem. De qua re disseruimus præfatione in explanatione Psalmorum. Extat quidem Psalmus quidam breuis extra numerum centum quinquaginta Psalmorum, sed eum apocryphum existimamus, quia Concilium Laodicenum capite vltimo, & Tridentinum sess. 4. non ponunt in canonem scripturarum nisi Psalmos 150.

Porro Dauid non solum Propheta eximius fuit, sed etiam Poeta vetustissimus, & doctissimus: & scientiam habuit Historiæ Sacræ legum diuinarum, moralis, & naturalis Philosophiæ. Quæ omnia in psalmis mirificè apparent.

De

De Gad, & Nathan. 2959.

GAd, & Natan Prophetæ prosecuti sunt res gestas Dauidis, quæ habentur in libro primo, & secundo Regum, & initio tertij, ab eo loco, vbi desiit Samuel. Sic enim scribitur lib. 1. Paralipom. cap. vltimo Gesta Regis Dauid priora, & nouissima scripta sunt in libro Samuel videntis, & in libro Nathan Prophetæ, & in volumine Gad videntis. Ætas horum duorum Prophetarum necessario debet poni post obitum Dauidis, qui obitus contigit anno mundi 2959.

De Salomone Rege sapientissimo 2969.

SAlomon Rex Dauidis Regis filius regnare cœpit anno mundi 2919. & regnauit annis 40. vt scribitur Regum libro 3. capite 11. scripsit sine vlla controuersia libros tres Prouerbia, Ecclesiastem, & Cantica Canticorum. De libro Sapientiæ nonnulla quæstio est: Nam non habetur in Codicibus Hebraicis, sed solum in Græcis, & Philoni adscribitur Iudæo, teste sancto Hieronymo præfatione in prouerbia Salomonis. Sed tamen à veteribus Patribus communi consensu hic liber tribuitur Salomoni, vt notum est ex Eusebio l. 4. hi. c. 22. Tertulliano de præscriptione, Cypriano de mortalitate, Hilario in Psalm. 127. Ambrosio sermone 8. in Psalm. 118. Basilio lib. 5. in Eunomium, Epiphanio hæresi Anomæorum, & Augustino tractat. in Psalm. 63. & ipse auctor libri Sapientiæ ca. 9. testatur se fuisse Regem in Israel,

& sibi à Domino imperatum, vt templum ædificaret; quæ in Salomonem propriè conueniunt. Sed hæc discordia facilè conciliabitur, si dicamus sententias huius libri esse Salomonis; sed collectas in vnum volumen, & Græcis verbis expressas à Philone; non illo, qui tempore Caij Imp. floruit; sed alio antiquiore Iosephus lib. 8. antiquitatum capite 2. refert à Salomone scriptos fuisse libros Odarum, & carminum quinque supra mille: & parabolarum libros ter mille. Item scriptas ab eo fuisse incantationes: quibus morbi curantur, & dæmones pelluntur: Quæ videntur parum verisimilia; sed siue sint vera, siue falsa, certum est ea hoc tempore non extare, & fortasse ex verbis Iosephi, occasionem acceperunt aliqui perditi homines tribuendi Salomoni librum perniciosissimum, qui inscribitur clauicula Salomonis. Sanctus Athanasius in fine Synopsis commemorat inter Apocrypha Psalmos, & cantica Salomonis. Et ad hunc diem inueniuntur in Bibliotheca Vaticana Psalmi, & Odæ Salomonis; sed an sint illa, quorum meminit sanctus Athanasius, incertum est.

De Abia, & Addo. 3000.

AHias, & Addo scripserunt res gestas Salomonis, vt habetur in secundo libro Paralipomenon cap. 9. siue sint eæ, quæ narrantur in tertio libro Regum, siue res aliæ. Quis autem scripserit reliqua, quæ habentur in libro tertio Regum post cap. vndecimum, & in toto quarto, & in duobus libris Paralipomenon, non est omninò certum; sed credibile est scripta fuisse à Sacerdotibus, & Prophetis illorum temporum.

De Osea 3170.

PRophetæ tam maiores, quàm minores floruerunt post diuisionem Regni, quæ facta est post obitum Salomonis. Quo etiam tempore vixerunt Auctores librorum Tobiæ, Iudith, & Esther. Sed vt eos ordine disponamus statuendum esse videtur vt certum, Prophetas minores eo prophetasse ordine, quo in Bibliis Hebraicis, & Latinis collocantur; quamuis in Græcis sit aliqua diuersitas, & de Abdia & Habacuc sit non exigua difficultas. Ratio huius fundamenti est, quia videmus, Prophetas maiores sine vlla controuersia suo ordine collocatos, vt Isaias præcesserit Hieremiam, & Hieremias Ezechielē, & Ezechiel Danielem. Item quia magna pars Prophetarum minorum sine vllo dubio ita collocati sunt, vt Oseas Ioelem præcedat, & in fine Aggæus Zachariam, & Zacharias Malachiam. Proinde colligi potest, omnes esse suo ordine dispositos; neque excogitari potest vlla ratio, cur prior tempore debuerit posteriori postponi: nisi cum classis (vt sic loquar) variatur. Maiores enim Prophætæ suam classē faciunt, & minores quoque suam. Sed nos ex vtrisque vnam classem faciemus, vt secundùm ordinem temporis omnes collocemus.

Primus omniū tam maiorum, quàm minorū fuit Oseas, qui prophetauit, vt ipse testatur, in diebus Oziæ, Ioathā, Achaz, & Ezechiæ Regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas Regis Israel. Annus autem, quo regnare cœpit Ozias in Hierusalem fuit vicesimus septimus, quo regnauit Hieroboā in Samaria, videlicet ter millesimus centesimus septuagesimus. Fuit autē Ozeas de tribu Isaschar, vt Epiphanius testatur, & iussu Domini accepit vxorem fornicariā, vt significaretur fornicatio populi per Idololatriā à Deo: & propter hoc peccatū prædicit

captiuitatem decem tribuum, & deinde captiuitatem etiam duarum aliarum tribuum, quæ facta est per Nabuchodonosor.

De Ioel. 3170.

GRæci post Oseam ponunt Amos, sed Hebraici, & Latini codices ponunt Ioel. Sed non est res magni momenti, quia fuerunt omnes isti tres Prophetæ Synchroni, id est contemporanei, vt sanctus Hieronymus loquitur initio explicationis Oseæ, & quia Ioel non definit tempus, quo prophetauerit, intelligitur prophetasse sub eisdem Regibus, vt scribunt sanctus Hieronimus in cap. 1. Ioelis, & sanctus Augustinus libro decimo octauo de Ciuitate Dei, capite vigesimo septimo, & Theodoretus in prologo super duodecim Prophetas.

Porro Ioel prædicit duabus tribubus, quibus propriè Propheta datus erat à Deo, Babylonicam captiuitatem, easque ad pœnitentiam hortatur, & in extremo vaticinio prædicit aduentum Messiæ, & Spiritus Sancti per eum mittendi, & vltimi Iudicij diem. Obiit in pace.

De Amos 3170.

AMos prophetauit eodem tempore. Nam initio dicit se visionem suam vidisse in diebus Oziæ Regis Iuda: & in diebus Hieroboam filij Ioas.

Prædicit ipse quoque captiuitatem, & alia grauia flagella; & grauissimè in scelera inuectus à

filio

filio Amasiæ Sacerdotis fuste inter tempora percussus interiit, vt Epiphanius testatur in libro de vita, & morte Prophetarum.

De Isaia 3190.

POst Amos sequitur proximè Isaias, primus ex maioribus. Quamuis enim tam Oseas quàm Isaias initio dicant se prophetasse in diebus Oziæ, Ioatham, Achaz, & Ezechiæ: Tamen Eusebius in Chronico, & sanctus Hieronimus in primum caput Oseæ, scribunt, Oseam fuisse primum, & Isaiam secundum in scribenda prophetia. Et videtur hoc posse confirmari, tum ex illis verbis Oseæ. Principium loquendi Domino in Osee; quo significari videtur inter multos, qui eodem tempore prophetauerunt, primum fuisse Oseam; tum ex eo quod Oseas addit se visionem vidisse, non solum in diebus Oziæ, sed etiam in diebus Hieroboam: vt videlicet significaret se visionem vidisse, & prophetasse ad initium Regni Oziæ, quod concurrit cum fine Regni Hieroboam; Isaias autem non meminit Hieroboam, quia non prophetauit in diebus eius, ac per hoc non prophetauit ad initium Regni Oziæ, sed postea. Ex qua ratione sequitur; Isaiam debere collocari post Ioelem, & Amos: qui fuerunt contemporanei Oziæ: & Amos dicit se prophetasse in diebus Oziæ Regis Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas.

Dicuntur enim Prophetæ maiores, qui singuli suos scripserunt libros integros; minores autem dicuntur illi, quorum prophetiæ omnes simul

vnico libro apud Hebræos continentur. Fuit vir nobilis ex Tribu Iuda,& facundissimus, vt ex eius volumine quiuis intelligere potest. Scripsit autem de aduentu Christi, de natiuitate eius ex Virgine de vita,de prædicatione,de Regno,de miraculis,de passione, de sepultura, de aliis eius mysteriis, vt Euangelista potiùs,quàm Propheta fuisse videatur. Scripsit etiam de vocatione Gentium,& de gloria Ecclesiæ planè admirabiliter. Obiit sub Manasse Rege filio perditissimo Ezechiæ Regis optimi iussu eiusdem Manasse sectus in duas partes crudelissimo supplicio,vt Epiphanius testatur in libro de vita,& morte Prophetarũ. Sed Deus eodem Auctore Epiphanio,Sepulchrũ eius gloriosũ miraculis reddidit.

De Abdia 3195.

Abdias ab Eusebio in Chronico ponitur temporibus Achab Regis Israel,ac per hoc longè ante Oseam, & Isaiam,& Ioel,& Amos. Idem videntur sensisse S.Hieronymus,& S.Epiphanius.Abdias enim à S. Hieronymo in cõmentario creditur esse ille dispensator domus Achab Regis,qui abscondit centum Prophetas,eosque pauit, quo tempore Iezabel vxor Achabi Prophetas Domini persequebatur:de qua re loquitur Scriptura libro tertio Regum, capite decimo octauo. Sed Epiphanius hunc eundem Abdiam Prophetam existimat esse illum quinquagenarium Principem,cui pepercit Elias,ne ab igne de cœlo misso absumeretur. De qua historia Scriptura loquitur libro quarto Regum, capite primo. Neque dissentit Epiphanius à Hieronymo, quia potest fieri, vt ille, qni erat dispensator in domo Achab, postea factus sit Dux militiæ in domo Ochoziæ filij Achab. Sed maxima difficultas

est

est, quia idem S. Hieronymus in primum caput Oseæ scribit. Abdiam fuisse contemporaneum Oseæ, Ioelis, & Amos, & quartũ locum habere inter Prophetas minores; & non potest fieri, vt ille Abdias, qui vixit tempore Achab, peruenerit ad tempora Oziæ, & Ezechiæ, in quibus temporibus prophetarũt Oseas, Ioel, & Amos. Achab enim antiquior fuit Ozia, plus centum quinquaginta annis.

Contra autem videtur Abdias posterior fuisse non solùm Osea, Ioele, & Amos, sed etiam Michæa, & Iona, & aliis multis, Nam in Prophetia sua meminit belli Chaldæorum contra Hierusalem; & captiuitatis eiusdem vrbis tanquam iam peractæ, & præteritæ. vt videatur collocãdus post Hieremiam.

Mihi tamen placet sententia S. Hieronymi, qui (vt paulò ante dixi) facit Abdiam æqualem Oseæ, Ioeli, & Amos. Quod autem alibi dixit, Prophetam Abdiã fuisse dispensatorem domus Achab, non ex mente sua, sed ex traditione quadam Iudaica dixisse videtur, quæ traditio non alio fundamento nititur nisi similitudine nominis, quasi non potuerint esse plures Abdiæ.

Quod autem hic Propheta meminerit captiuitatis Babylonicæ, non cogit, vt sentiamus, illũ prophetasse post captiuitatem; nam more Prophetarum loquitur de captiuitate illa futura per verbum præteriti temporis.

Igitur Abdias prophetauit contra Idumæos, & non solùm prædixit exitium eorum, sed etiam caussam exitij, quia videlicet tempore captiuitatis Babylonicæ futuri essent Idumæi socij Chaldeorum contra filios Israel.

Obiit hic Propheta in pace, Epiphanio Auctore loco citato.

De Iona 3195.

IOnas Propheta eodem tempore prophetauit, quo Superiores Prophetæ, vt scribunt sanctus Hieronimus in prologo Ionæ, Eusebius in Chronico, & libro decimo de præparatione Euangelica capite vltimo, & sanctus Augustinus libro 8. de Ciuitate Dei capite 27. Prophetauit autem Ionas contra Niniuitas, & exitium illis prædixit. Et quamuis agentibus illis pœnitentiam Deus pepercerit: tamen postea reuersis ad iniquitatem Deus exitium illis immisit, quod Ionas prædixit, vt habemus in libro Tobiæ cap. 12.

Sanctus Hieronymus in prologo Ionæ refert verba Tobiæ, quibus expresse dicitur euertendam Niniuem, vt prædixit Ionas. Sed in nostro libro Tobiæ cap. 12. non habetur nomen Ionæ; sed solum: prope erit interitus Niniue, non enim excidit verbum Domini.

Hunc Ionam scribit Epiphanius in libro de vita, & morte Prophetarum, esse puerum illum, quem suscitauit Elias ad preces Viduæ Sareptanæ. Quod idem ex traditione Hebræoram refert sanctus Hieronimus in prologo Ionæ. Quo fundamento nitatur hæc tradito, non scio certe, tempora parum cohærent.

De Michaea 3225.

MIchæas prophetauit paulò post supradictos. Scribit enim initio prophetiæ suæ, se prophetasse in diebus Ioatham, Achaz, & Ezechiæ;
&

& omittit Oziam, quem Oseas, Isaias, & Amos posuerunt. Proinde prophetauit initio Regni Ioatham, id est, anno mundi 223. Prædicit hic Propheta captiuitatem primam decem tribuum: prædicit aduentum Christi, & natiuitatem in Bethleem & conuersionem Gentium ad Ecclesiam Dei.

De Nahum. 3294.

NAhum Elcesæus prophetauit post abductas decem tribus in captiuitatem à Salmanasar Rege Assyriorum, vt testantur sanctus Hieronymus, Theodoretus, & Theophylactus, in præfatione in Nahum; iidem volunt eum prophetasse tempore Ezechiæ: illo enim anno decem tribus in captiuitatem ductas esse constat ex libro quarto Regum, capite decimo octauo. Itaque tempus prophetiæ Nahum incidit in annum mundi 3264.

Prædicit hic Propheta exitium Regis Assyriorum, & vastationem Niniuæ per Chaldæos. Et Iudæis prædicit, non præualiturum Regem Assyriorum contra Hierusalem, sicut præualuerat contra Samariam. Obiit in pace, teste sancto Epiphanio in lib. de vita, & morte Prophetarum.

De Habacuc. 1293.

HAbacuc prophetauit ante captiuitatem duarum tribuum, vt docet Epiphanius in libro de vita, & morte Prophetarum; & in Chronico Hæbræorum, quod Seder olam vocant, dicitur Habachuc prophetasse sub Rege Manasse filio

Ezechiæ, id est post captiuitatem decem tribuum; sed ante captiuitatem duarum tribuum. Manasses autem regnare cœpit anno mundi ter millesimo, ducentesimo, octogesimo tertio.

Multi tamen graues Auctores volunt, Habachuc prophetasse post captiuitatem Babylonicam, vt sanctus Hieronymus in prologo ad hunc Prophetam, Theodoretus, & alij. Ducuntur hi Auctores illo argumento, quod Habachuc Propheta, Angelo eum rapiente, & deferente, attulerit prandium Danieli in lacu Leonum constituto; ac per hoc vixerit tempore Danielis, & ad initium Imperij Cyri Regis Persarum. Sed nos priori sententiæ adhæremus, quoniam ipse Habachuc disertis, & multis verbis prædicit aduentum Regis Babyloniæ ad capiendos Iudæos. Non est autem moris Prophætarum loqui de rebus præteritis per verba temporis futuri: sed e contrario prædicere futura per verba temporis præteriti. Annuntiare enim præterita tanquam si essent futura, vnusquisque potest sine spiritu prophetiæ.

Ad argumentum autem de allatione prandij ad Danielem, facilè responderi potest non esse eundem Habachuc Prophetam vnum ex maioribus, & Habachuc Prophetam, qui tulit prandium Danieli: sicut non est idem Michæas Propheta, qui vnus ex duodecim Prophetis minoribus.

Ergo Habachuch de tribu Simeon prædicit aduentum Chaldæorum; & Babylonicam captiuitatem. Prædicit etiam vastationem eorundem Chaldæorum, quæ facta est per Medos, & Persas. Et tandem prædicit aduentum Christi,

passionem,

passionem, resurrectionem, & secundùm aduentum in gloria.

De Sophonia 3340.

SOphonias prophetauit, vt ipse testatur in diebus Iosiæ Regis, & quia non designat Sophonias annum Regni Iosiæ, vt facit Hieremias; intelligendum est Sophoniam prophetasse ad initium Regni Iosiæ, id est anno mundi ter millesimo, trecentesimo, quadragesimo. Hoc enim anno cœpit regnare Iosias. Porrò hic Propheta concionatur contra peccata, & hortatur ad pœnitentiam, & prædicit excidium Palestinorum, Moabitarum, Ammonitarum, Æthiopum, & aliarum Gentium. Prædicit etiam conuersionem Gentium, & ruinam Idololatriæ. Denique prædicit Christi resurrectionem, Iudæorum excœcationem, & exitium vltimum, & Ecclesiæ gloriam, & fœlicitatem.

De Hieremia 3337.

HIeremias Propheta secundus ex maioribus prophetare cœpit anno tertio decimo Regni Iosiæ, id est, anno ter millesimo, trecentesimo, trigesimo septimo ab orbe condito, vt ipse initio libri sui testatur, & prophetauit, vsque ad annum vndecimum Sedeciæ Regis, qui fuit vltimus Rex Hierusalem: & tunc completa fuit captiuitas Babylonica. Fuit autem Hieremias ex tribu Sacerdotali, vir mitissimus, & Sanctissimus, & post multos labores, & angustias lapidibus obrutus ab ingrato populo, vitam cum morte

commutauit. Vide Epiphanium de vita, & morte Prophetarum.

Scripsit autem, vel dictauit insigne volumen, in quo populum, & Principes eius ad pœnitentiam multis sermonibus hortatus est. Prædixit imminentem ruinam Hierusalem, & templi Domini, & totius Regni. Prædixit multa de Christi aduentu, de Testamento nouo, deque aliis Christianis mysteriis apertissimè.

Addidit Hieremias ad finem libri sui threnos, id est lamentationes carmine scriptas, ordine alphabetico, quibus deplorat ærumnas gentis suæ corporales, & spirituales.

Addidit denique epistolam ad Populum captiuum in Babylone, qua hortatur illos, vt in fide veri Dei persistant, & ab Idolorum cultu se abstineant, quam Epistolam posuit Baruch in extremo libro suo.

De Baruch. 3366.

BAruch minister, & Amanuensis Hieremiæ, præter ea, quæ scripsit Hieremia dictante, vt colligitur ex cap. trigesimo sexto Hieremiæ, scripsit proprium volumen quinque capitibus comprehensum; nam sextum est epistola Hieremiæ. Prophetauit autem Baruch tempore Iechoniæ Regis, vt ipse testatur initio sui voluminis. Regnauit verò Iechonias anno mundi 3369. & solis tribus mensibus regnauit. Proinde hoc ipso anno Baruch prophetauit, & prædixit apertissimè Dei Incarnationem, & apparitionem in carne humana. Et qnamuis hic liber non inueniatur in Hebraicis

braicis codicibus, & excidisse, & periisse credatur, tamen citatur passim à Patribus sub nomine Hieremiæ, & à sancto Cypriano lib. 2. contra Iudæos cap. 5. & à sancto Cyrillo libro 10. in Iulianum citatur sub nomine Baruch.

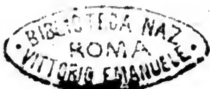
Vide, si placet defensionem huius libri Canonici in nostris controuersiis lib. 1. de verbo Dei.

De Ezechiele. 3371.

EZechiel tertius ex maioribus prophetare cœpit (vt ipse testatur cap. 1.) anno quinto transmigrationis Iechoniæ Regis, qui fuit annus mundi ter millesimus trecentesimus septuagesimus primus. Fuit ipse quoque de genere Sacerdotali vir optimus, & sanctissimus, & prædicabat concaptiuis suis, eosque ad virtutem hortabatur, sed mercedis loco ab ipso Principe populi sui obtruncatus occubuit. Prædixit reuersionem popnli ad propria loca, & de aduentu Domini, & Baptismo, aliisque Christi mysteriis multa, sed obscurè, maximè de structura templi vaticinatus est.

De Daniele. 3398.

DAniel quartus ex Prophetis maioribus, abductus est in captiuitatem adhuc puer, & perseuerauit in captiuitate vsque ad Cyrum Regem Persarum, id est vsque ad finem captiuitatis. Cœpit autem prophetare anno secundo Nabuchodonosor Regis (vt ipse testatur cap. 2.) sed annus ille secundus non intelligitur ab initio Regni, sed ab initio Monarchiæ; quam inchoauit deuastata

Ægypto. Incidit antem hæc deuastatio, & initium Monarchiæ in annum vicesimum tertium Regni eius.

Itaque secundus annus Monarchiæ notatus à Daniele, est annus Regni vicesimus quartus, & annus mundi 3398. Fuit Daniel de tribu Iuda, vir nobilis, & spiritu sapientiæ, & prophetiæ plenissimus, atque ea de causa gratissimus Regibus etiam Idololatris; & ab eis magnis honoribus cultus. Scripsit multa de Christo, & de tempore aduentus eius, nec non de morte eius, & de excœcatione Iudæorum, item de Antichristo, & præliis eius. Prædixit progressum quatuor præcipuorum Regnorum, & de bellis futuris inter Græcos, & Persas, & inter successores Alexandri Magni tanta perspicuitate, vt aliqui putauerint, sed falso, ea scrlpta fuisse multò posterius, quam reuera fuerint. Liber hic partim Hebraicè, partim Chaldaicè scriptus est. Didicit enim Daniel in Babylone iussu Regis, linguam, & literas Chaldæorum. De partibus quibusdam Danielis, quæ ab Hæreticis non recipiuntur, vide in nostro libro de verbo Dei.

De Aggæo. 3465.

Aggæus prophetare cœpit anno secundo Darij Regis Persarum, mense sexto, vt ipse initio testatur. Fuit autem annus ille ab orbe condito 3465. Concionatur Aggæus ad populum, cum exhortans ad reædificationem templi, cumque grauiter increpans, quod essent diligentiores in domibus suis ædificandis, & ornandis, quam in domo Dei reædificanda. Et prædicit, templum hoc secundum fore multo gloriosius, quam fuerit primum. Quod intelli

intelligitur de gloria templi ob Christi præsentiam, siue de Ecclesia Christi, non de structura materiali, vt sanctus Augustinus ostendit libro decimo octauo de Ciuit. Dei c. quadragesimo quinto.

De Zacharia. 3465.

ZAcharias illo ipso anno secundo Darij prophetauit; sed mense octauo, vt ipse testatur. Itaque Aggæus duobus tantum mensibus Zachariam præcessit. Ipse quoque hortabatur populum ad ædificandum templum, & ad timorem Domini, & obedientiam mandatorum. Prædixit quoque multa per varias similitudines de felicitate Ecclesiæ Christianæ, & vltima perditione Iudæorum.

De Malachia. 3521.

MAlachias vltimus duodecim minorum Prophetarum; prophetauit post Aggæum, & Zachariam, tempore Artaxerxis Regis Persarum, nam capite secundo reprehendit Iudæos, qui duxerant filias alienigenas in vxores: & similis reprehensio extat apud Esdram libro primo, capite nono, & constat ex præcedentibus capitibus, hanc obiurgationem factam fuisse post templum reædificatum, regnante iam Artaxerxe filio Darij, cuius anno sexto finita est ædificatio tépli, vt habetur l. 1. Esdræ c. 6.

Malachias posterior est Zacharia quantum distat annus secundus Darij ab anno primo Artaxerxis, qui regnare cœpit anno 3521. proinde hoc anno vixit, & scripsit Malachias. Hunc Prophetam Origenes existimauit non fuisse hominem, sed Angelum in specie hominis, quia Malachias Hebraicè Angelum significat.

Refellit hunc errorem sanctus Hieronymus in procœmio Malachiæ. Quia si propter nomen Angeli deberet negari Malachiam fuisse hominem, eodem modo quia Osea significat Saluatorem, & Ioel significat Deum, & Dominum, possemus existimare Oseam, fuisse Christum, & Ioelem fuisse Dominum Deum.

Alij voluerunt Malachiam fuisse Esdram, & dictum Angelum ob sapientiam,& puritatem vitæ. Hæc est sententia Hebræorum,quam sanctus Hieronymus nec videtur approbare, nec reprobare. Sed communis sententia, quæ omninò sequenda nobis videtur, est, Malachiam fuisse hominem diuersum ab Esdra. Sic docet Eusebius in Chronico, sanctus Augustinus lib. decimo octauo, de Ciuit. Dei cap. 36. Sanctus Cyrillus in 1. cap. Malachiæ, qui dicit non esse audiendos, qui contra sentiunt, S. Epiphanius in lib. de vita, & morte Prophetarum.

Porrò Malachias de tribu Zabulon erat, ex sententia Epiphanij loco citato, & prædixit abolitionem Sacrificiorum Iudaicorum, & institutionem Sacrificij noui, quod pro orbe offerendum erat. Prædixit quoque vltimum Iudicium, & reuersionem Eliæ Prophetæ ad conuertendas reliquias Israel, & præter prædictiones vehementer concionatus est aduersùs negligentiam Sacerdotum,& alia vitia. Denique in pace quieuit adhuc iuuenis, teste Epiphanio.

De Tobia. 3236.

HIstoria Tobiæ,& Iudith incidit in tempus Prophetarum minorum, videlicet Nahum, & Abachuc,

Abacuch, sed visum est coniungere omnes Prophetas simul, neque in chorum ipsorum extraneos admittere. Igitur Tobias senior cum Tobia iuniore translatus fuit in Ciuitatem Niniue à Rege Assyriorum Salmanasar, & perseuerauit vsque ad aliquot annos Sennacherib successoris eius.

Contigit autem captiuitas illa anno sexto Ezechiæ Regis Iuda, qui fuit nonus Oseæ Regis Israel, & ab orbe condito 3264. Quis fuerit auctor libri Tobiæ, non est omninò certum, sed credibile est auctorem fuisse Tobiam iuniorem, vel seniorem.

Siquidem Angelus Raphael cap. 12. iussit Tobiæ vtrique, vt narrarent, siue (vt habetur in textu Græco) scriberent omnia mirabilia Domini, quæ ipsi viderant, patientiam videlicet, Tobiæ senioris: & consolationem magnam, quam à Deo per Angelum Raphaelem accepit; Itaque scriptus videtur liber anno mundi 3252. mortuo Sennacherib. Quæ autem in fine libri adduntur de morte Tobiæ iunioris, sine dubio ab aliquo alio addita sunt.

Porrò liber Tobiæ scriptus est Chaldaicè, non Hebraicè, & ideò fortasse ab Hebræis non agnoscitur pro libro sacro. Transtulit eum in linguam Latinam sanctus Hieronymus, vt ipse testatur præfatione in Tobiam, & ab Ecclesia Catholica inter sacros libros numeratum fuisse cognoscimus ex Concilio tertio Carthaginensi, ex Innocentio Primo in Epistola ad Exuperium, ex Gelasio I. in decreto de scripturis Sanctis, & Cypriano in serm. de eleemosina, ex Ambrosio in lib. de To-

bia ex Basilio in oratione de auaritia, denique ex Concilio Trident sess.4.

De Eliachim auctore libri Iudith. 3270

QVando contigerint quæ narrantur in libro Iudith, maxima quæstio est; alij enim volunt ea contigisse post captiuitatem Babylonicam, quia in primo capite fit mentio Regis Nabuchodonosor: alij volunt contigisse ante ipsam captiuitatem decem tribuum, quæ facta fuit tempore Ezechiæ Regis Iuda: & quamuis tam hi Auctores, quam illi varient circa tempus præcisum; nobis tamen videtur, non posse assignari aliud tempus, quàm inter duas captiuitates, tempore videlicet Regis Iuda Manasse, & Regis Assyriorum Merodach Baladam, quem putamus alio nomine dictum esse Nabuchodonosor, qui regnauit etiam in Babylonia. Sed de hac re fusè tractauimus in lib. 1 de verbo Dei cap. 12.

Itaque tempus huius historiæ erit annus mundi ter millesimus, ducentesimus, septuagesimus. Quis auctor fuerit huius libri, incertum est ex sententia sancti Isidori lib. 6. Originum cap. 2.

Sed si fidem habeamus Iosepho in libro primo contra Apionem, auctor erit Eliachim, qui alio nomine dicebatur Ioachim Sacerdos magnus Hebræorum, de quo fit mentio in libro Iudith capite 3. & 15.

Scribit enim Iosephus in more positum fuisse apud Ægyptios, & Babylonios, & potissimum apud Hebræos, vt res gestæ publicè, scribendæ committerentur Sacerdotibus magnis: tempore autem

autem Iudith Sacerdos magnus erat Eliachim, vt suprà diximus.

Porro liber Iudith quamuis ab Hebræis, & hæreticis modernis reiiciatur ex Canone Scripturarum Diuinarum, tamen Concilium Nicenum primum hunc librum retulit in numerum librorum Diuinorum, teste S. Hieronymo præfatione in Iudith. Quod idem fecerunt Concilium tertium Carthaginense cap. 47. & Tridentinum sess. 4. & decretum Gelasij I. de Scripturis Sanctis, & Epistola Decretalis Innocentij I. ad Exuperium, & Sanctus Augustinus libro secundo de doctrina Christiana cap. 18. & sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 1. & Cassiodorus lib. 3. diuinarum lectionum, & Rabanus l. 2. de institutione Clericorum, & alij Patres.

Recenset hic liber, victoriam diuinitus reportatam ab Hebræis contra Holofernem Principem militia Assyriorum per virtutem nobilissimæ, & castissimæ fœminæ Iudith viduæ.

De Esdra, & Nehemia. 3521.

Esdras Sacerdos vixit sub Artaxerxe Rege Persarum, qui imperare cœpit anno ab orbe condito 3521. Scripsit autem librum primum Esdræ, & fortasse etiam secundum, vt censet sanctus Isidorus libro 6. Originum cap. 2. quamuis probabilius sit, secundum librum à Nehemia scriptum fuisse, qui post Esdram missus est in Iudæam ab eodem Artaxerxe, cuius pincera erat. Libri tertius & quartus inter apocryphos computantur.

Porro Esdram sancti Patres docent instauratorem fuisse Sacrorum librorum, quod ne

ita intelligendum est, quasi Scripturæ Sacræ omnes perierint in euersione Ciuitatis, & Templi sub Nabuchodonosor, & ab Esdra diuinitùs inspirato reparatæ fuerint, vt fabulatur Auctor lib. 4. Esdræ cap. 14. sed quod scripturas Mosis, & Prophetarum in varia volumina descriptas, & in varia loca dispersas, & tempore captiuitatis non diligenter conseruatas, Esdras summa diligentia collectas ordinauit, & in vnum quasi corpus redegerit.

Vide Irenæum lib. 3. cap. 25. Tertullianum lib. de habitu mulierum, Clementem lib. 1. Stromatum, Hilarium præfatione in Psalmos, Chrysostomum hom. 4. in epist. ad Hebræos, Theodoretum præfatione in Psalmos.

Addit sanctus Hieronymus in prologo galeato, Esdram inuenisse nouas literas Hebraicas, & antiquas Samaritanis dimisisse.

De Mardochea auctore libri Esther. 3528.

DE tempore historiæ Reginæ Esther magna est inter Scriptores controuersia: nobis olim placuit, & hodie etiam placet sententia Iosephi Hebræi lib. 11. antiquitatum cap. 6. nec non Seueri Sulpitij lib. 2. de Sacra Historia Nicephori Constantinopolitani in Chronico, & aliorum multorum, quos sine nomine refert Eusebius in Chronico. Iuxta hanc sententiam Esther nupsit Assuero Artaxerxi, Longimano, anno eius 7. qui incidit in annum mundi 3528. quo eodem tempore floruit Esdras, vt suprà diximus, atque hac de causa sanctus Isidorus libro sexto Originum,

ea,

ea, ſecundo docuit, Auctorem libri Eſther eſſe Eſdram.

Sed multò probabilius eſt, Auctorem fuiſſe Mardochæum Patruum, & Nutricium ipſius Eſther, & qui illi ſrmper adfuit, & res geſtas omnium optimè nouit.

Vide plura ſi placet, in Controuerſiis noſtris lib. 1. de verbo Dei cap. 7.

De 72. Interpretibus, & Ariſtæa 3720.

ANno ſeptimo decimo Ptolemæi Philadelphi Regis Ægypti, qui fuit annus Mundi, ter milleſimus ſeptingenteſimus, viceſimus, facta eſt celeberrima illa verſio ſacrarum Scripturarum ex lingua Hebraica in Græcam à ſeptuaginta duobus viris doctiſſimis, non ſine miraculo Diuino conuenientibus tot hominibus in vnam, & eandem verſionem, vt ſcribunt Philo. lib. 2. de vita Moſis, Ioſephus lib. 12. antiq. c. 2. Tertullianus in Apologetico c. 18. Athanaſ. in Synopſi, Epiphanius de menſuris, & ponderibus, & Auguſtinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 45. ſed Epiphanius non ſolùm nominat Regem, ſed etiam annum 17. Regni eius. Qui fuerint viri illi doctiſſimi. & nomina exponit Ariſtæas in ſuo libro de ſeptuaginta duobus Interpretibus, qui extat in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 7. editionis ſecundæ. Et quamuis aliqui recentiores exiſtiment, Ariſthæam, qui nunc extat, non eſſe illum, qui vixit tempore ipſorum ſeptuaginta Interpretum, ſed confictum ab Hebræis: tamen verè eſſe illum ipſum, ſatis probatur ex eo quod omnia, quæ citant ex Ariſtæa

stæa Iosephus l.12. antiq. c.2. Tertullianus in Apologetico cap. 18. Eusebius libro octauo de præparatione Euangelica capite primo, & sanctus Hieronymus præfatione in Pentateuchum, inueniuntur in hoc nostro ad verbum.

Vide, si placet, de LXX. Interpretibus in nostro lib.2. cap16. de Verbo Dei.

De Iesu Syrach. 3759.

IEsus Sirach, qui Auctor est libri sacri, qui dicitur Ecclesiasticus, vixit tempore Ptolomæi Euergetis Regis Ægypti, vt ipse testatur in præfatione ad librum suum, ipse autem se nominat Iesum Sirach in fine capitis quinquagesimi. Hunc sacrum librum Hæretici recentiores contemnunt: sed eum vt Diuinum, & Sacrum agnoscunt Patres Concilij Carthaginensis tertij c.47. & Trid. sess.4. Item Pontifices Innocentius in Epist. ad Exuperium, & Gelasius in Decreto de libris sacris: item S. August. de doctrina Christiana lib.X. c. 8. Epiphanius in hæresi Anomœorum, Cyprian libr. 3. epist. 9. Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromatum, & alij.

De Auctore librorum Machabæor. 3860.

LIbri Machabæorum vltimi sunt inter Sacros libros Testamenti veteris, sunt autem duo libri (nam duo alij inter Apocryphos numerantur) quorum prior continet res gestas Matathiæ, & trium filiorum eius Iudæ Machabæi, Ionathæ, & Simonis ab anno mundi 3822. vsque ad annum 3856. Huius libri ignoratur Auctor, sed credibile est

est Auctorem fuisse Ioannem Hircanum filium Simonis, qui rebus omnibus interfuit, & fuit Summus Sacerdos post Patrem suum Simonem, & habuit vitam diuturnam, & pacificam in principatus annorum triginta, & vnius, & fuit non solum Sacerdos, & Princeps, sed etiam Propheta, vt scribit Iosephus lib. 13. antiq. c. 16. Posterioris libri Machabæorum, qui continet historiam eandem, sed paulo altius incipit, & narrat martyrium insigne Eleazari, & septem puerorum Machabæorum, & Matris ipsorũ, auctor fuit Iason Cirenæus, qui libris quinque omnem hanc historiam comprehendit: quorum librorum Epitomen solum habemus, vt dicitur l. 2. Machabæorum c. 2. Hos libros quicquid Hæretici obstrepant; vt verè Canonicos habet Ecclesia, vt perspicuum est ex Concilio Tertio Carthaginens. & Tridentino ex Epist. Innnoc. I. ad Exuperium, & Gelasio in Decreto de scripturis Sacris ex S. Cypriano l. 1. Epist. 3. ad Cornel. & S. August. l. 17. de Ciuit. Dei cap. 36. & lib. 2. contra Gaudentium cap. 43. Præter hos libros sacros enumerat S. Athanasius in Synopsi aliquos libros Apocryphos, qui non extant.

De Philone Hebræo. 4024.

PHilo Hebræus, vir omnium consensu doctissimus, floruit sub Caio Imperatore, ad quem etiam legatione functus est pro gente sua. Hic ponitur à S. Hieron. inter Scriptores Ecclesiasticos, quia scripsit in laudem Christianorũ, qui sub S. Marco Euangelista, in Ægypto religiosissimè viuebant. Et præterea iure numeratur inter scriptores Ecclesiasticos testamẽti veteris, quoniã scripturas diuinas

Testamenti veteris primus exposuit. Scripsit plura, quorum Catalogum refert Eusebius lib. 2. histor. cap. 17. sed non omnia extant. Eius opera ex editione Basileensi anni millesimi quingentesimi sexagesimi primi hæc sunt.

De mundi opificio lib. 1.
De allegoriis legis *De Cherubim 1.*
De sacrificiis Abel, & Cain 1.
Quod deterius potiori insidietur 1.
De agricultura 1. *De plantatione Noë 1.*
De temulentia Noë 1.
In illud resipuit Noe 1. *De Gigantibus 1.*
Quod Deus sit immutabilis 1.
De confusione linguarum 1.
De Abrahamo. *De Profugis 1.*
Quis rerum Diuinarum sit hæres 1.
De Ioseph 2. *De Mosis vita 3.*
De Charitate 1. *De creatione Principis 1.*
De fortitudine 1. *De Decalogo 1.*
De Speciabilibus legibus 1.
De Circumcisione 1. *De Monarchia 2.*
De Sacerdotum honoribus 1.
De Victimis 1. *De offerentibus victimas 1.*
De Meretricis mercede 1.
Quod omnis probus liber 1.
De Vita contemplatiua 1.
De Nobilitate 1. *De præmiis, & pœnis. 1.*
De execratione 1.
Quod mundus sit incorruptibilis 1.
In Flaccum 1. De legatione ad Caium 1.
De his libris non esse controuersia.

Circumfertur nomine Philonis Breuiarium temporum, sed ab omnibus reiicitur, vt etiam alij

alij Historici, qui cum eo Breuiario simul editi sunt.

De Iosepho Hebræo 4057.

IOsephus Hebræus floruit sub Vespasiano Imperatore, cui prædicit Imperium, cum ab eo captiuus detineretur. Scripsit.

Antiquitatum Iudaicarum, lib. 20.
De bello Iudaico 7.
Contra Appionem 2.
De Machabæis 1.
Vitam ipse suam addidit ad lib antiq.

Porro in libris antiquitatum comprehendit Iosephus historiam Sacram à Genesi vsque ad Machabæos, & deindde addidit reliquam historiam vsque ad sua tempora.

Libro autem decimo octauo antiquitatum cap. quarto, reddit Christo mirabile testimonium, affirmans eum fuisse plusquam hominem, & verè Christum in operibus magnificum, in verbis veracissimum, & à Pilato quidem occisum, sed tertia die resurrexisse; cuius testimonij meminit Eusebius libro primo histor. Ecclesiast. cap. vndecimo, & sanctus Hieronymus in libr. de Scriptoribus Ecclesiast. in Iosepho.

Quod autem Hebræi dicunt, testimonium illud de Christo in suis libris non haberi, & ideò videri superadditum à Christianis: facile refelli potest. Nam Hebræi non habent Iosephum filium Matathiæ, qui Græcè scripsit libros antiquitatum, de quo nos loquimur, sed Iosephum filium Gorionis, qui aliquid similè scripsit Hebraicè:

proinde non est mirum, si Iudæi in suo Iosepho hoc testimonium non habeant, cum in nostro habeatur, & non sit superadditum; sed verum & germanum Iosephi testimonium.

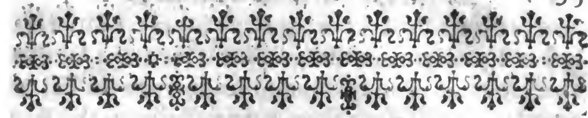
Certè sanctus Hieronymus, & Eusebius viri doctissimi fuerunt, & omnes penè libros veterum Scriptorum legerunt, & nunquam hoc Testimonium de Christo, Iosepho tribuissent, nisi sciuissent verè ab illo Auctore ita scriptum fuisse.

Omisi libros Rabinorum, qui plurimi sunt, quoniam pleni sunt fabulis Iudaicis, & erroribus perniciosis: neque verum esse arbitror, quod Ioannes Garetius, alij nonnulli scribunt, Rabinos aliquot, quorum opera nunc extant scripsisse ante aduentum Christi, video enim passim ab iis mentionem fieri euersionis Hierusalem, & Templi per Titum Vespasiani Filium.

* *

*

DE

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI NOVI.

Seculum primum ab anno Domini 1. ad 100.

De S. Petro Apostolo. Anno Dom. 34.

SANCTVM Petrum in Catalogo primum ponimus, & signamus anno 34. Quia illo anno Domini viuebat, & Ecclesiam regere cœperat.

Quamuis enim extet apud Eusebium lib. 2. hist. Eccles. cap. 13. Epistola Domini nostri Iesu Christi scripta ad Abagarum Regem. Edessæ tamen ea Epistola nunquam fuit admissa ab Ecclesia inter quas sine dubio admissa fuisset, si ab ipso Domino scriptam fuisse constaret.

Quamuis etiam extent Cantica B. Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis, ea tamen non ab ipsis; sed à Sancto Luca scriptis mandata fuerunt.

Denique quamuis inter Epistolas sancti Ignatij

Martyris inueniatur vna B. Virginis Mariæ ad ipsum Ignatium, ea tamen non habetur in Græcis codicibus, neque eius meminerunt veteres Patres ante sanctum Bernardum : proinde non constat, an sit verè B. Virginis epistola.

Quod autem attinet ad ordinem inter Scriptores Sacros testamenti noui, quoniam eodem vixerunt seculo, sequuti sumus ordinem quem Ecclesia sequitur in illis collocandis, tum in Latinis, tum in sacrificio Missæ.

Ergo sanctus Petrus Apostolus, & Christianorum Summus Pontifex, & Vicarius Iesu Christi, qui est Sacerdos in æternum, anno Domini tricesimo tertio, vel secundum alios tricesimo quarto Ecclesiæ Christianæ præsidere cœpit, & anno sexagesimo nono, vel secundum alios septuagesimo, martyrio coronatus est.

Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. scribit sanctum Petrum crucifixum fuisse anno quarto decimo Neronis. Sed sanctus Hieronymus Eusebij Chronicum secutus est. Verè enim Nero non imperauit annis quatuordecim, & mensibus septem, vt scribunt Suetonius, Dio, & alij : & quoniam imperare cœpit à die quartadecima Octobris iisdem Auctoribus, inde fit, vt sanctus Petrus, qui die vicesimo nono Iunij obiit, non anno quartodecimo, sed tertiodecimo Neronis obierit.

Scripsit Epistolas duas, ac de priore nulla vnquam dubitatio fuit : de posteriore propter styli diuersitatem nonnulla apud aliquos ambiguitas fuit. Sed Ecclesia vtramque epistolam, & Canonicam, & sancti Petri esse docuit in Concilio Laodiceno, Carthaginensi tertio. Florentino, & Tridentino:

Tridentino: merito & Beda venerabilis admiratur, fuisse aliquos, qui epistolam illam sancti Petri fuisse dubitare potuerint, cum Auctor Simonem Petrum se initio nominet, & affirmet, se in Monte sancto cum Christo fuisse in transfiguratione, & disertè dicat, Hanc secundam vobis scribo epistolam. Hinc enim sequitur, vt Auctor huius epistolæ, vel fuerit insignis impostor, quod nemo vnquam dicere ausus est, vel fuerit sanctus Petrus.

Cur autem diuersus esse videatur stylus prioris, & posterioris epistolæ, rationem reddit S. Hieronymus in ep. ad Hedibiam quæst. 11. quoniam Apostolus non semper eodem interprete vtebatur.

Addit S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. multos alios libros olim sub nomine S. Petri scriptos fuisse, quos ipse ibidem enumerat, sed omnino apocrypos: imo spurios, & suppositos fuisse vel ex eo constat, quod nunquam ab Ecclesia, vel in Catalogum sanctarum Scripturarum redacti, vel in Bibliis sacris repositis, vel in templis recitati sint, & hoc tempore non ipsi solum, sed eorum nomina, & memoria euanuerint.

De S. Paulo Apostolo. Ann. 35.

Sanctus Paulus Apostolus ab ipso Christo de cœlo vocatus, & per cælestem reuelationem Euangelium plenissimè edoctus repente de Persecutore Prædicator eximius factus, eodem anno, & die, quo sanctus Petrus martyrio coronatus est: cuius rei Eusebius in Chronico sanctus Hieronymus de Script. Eccles. & omnis antiquitas testis est.

Scripsit Epistolas quatuordecim.

Ad Romanos. Ad Corinthios 2.
Ad Gallatas 1. Ad Ephesios 1.
Ad Philippenses. Ad Colossenses 1.
Ad Thessalonicenses 2.
Ad Timotheum 2. Ad Titum 1.
Ad Philemonem 1. Ad Hebræos 1.

Et quidem de primis tredecim nulla vnquam controuersia fuit. Epistolam ad Hebræos, teste Sancto Hieronymo in lib. de Script. Ecclesiast. alij tribuebant Barnabæ, alij Lucæ, alij Clementi Romano; nec defuerunt Hæretici veteres, & recentiores, qui huic Epistolæ auctoritatem detraherent. Cæterum esse eam, & verè Canonicam, & à sancto Paulo scriptam, testis est Ecclesia Catholica vniuersa; quæ illam legit assiduè inter Missarum solemnia sub nomine B. Pauli Apostoli: testes sunt Patres Conciliorum suprà citatorum: qui hanc Epistolam in numerum Diuinarum Scripturarum posuerunt testes veteres Patres, qui eam ad probanda dogmata fidei passim adducunt. Vide si placet de hac Epistola integram disputationem in controuersiis nostris libro 1. de Verbo Dei cap. 17.

Præter has Epistolas quatuordecim, fertur & alia suo nomine B. Pauli ad Laodicenses, sed ea, (inquit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles.) ab omnibus exploditur.

Feruntur quoque sub eiusdem Beati Pauli nomine Epistolæ quædam breues ad Senecam: quas sanctus Hieronymus in eodem libro, in Seneca, non videtur contempsisse, sed Ecclesia Catholica neque Epistolam ad Laodicenses, neque Episto-

las

las ad Senecam in Catalogo Scripturarum posuit, ac per hoc B. Pauli eas non esse censuit.

De Sancto Ioanne Apostolo. 34.

SAnctus Ioannes Apostolus & Euangelista, dilectus Deo, & hominibus vsque ad Traiani Imperatoris tempora peruenit, & sexagesimo octauo post passionem Domini anno, qui erat annus à natiuitate eiusdem Domini nostri centesimus, vel centesimus primus, in pace quieuit: testes Eusebius in Chron. sanctus Hieronymus in lib. de de Script. Eccles. & alij.

Scripsit Euangelium, Apocalypsim, & Epistolas tres: & quidem Euangelium, de quo nulla fuit vnquam dubitatio, scripsit post alios tres Euangelistas. Et quoniam Sancti Apostoli breuitati studebant maximè, ideo Sanctus Ioannes ferè omnia prætermisit, quæ ab aliis scripta fuerant: ea siquidem sola repetiit, quibus aliquid addendum esse existimauit.

De Apocalypsi dubitatio aliqua fuit olim, apud Græcos præcipuè, & nunc est apud Hæreticos nostri temporis quemadmodum etiam de secunda, & tertia Epistola. Sed Ecclesia Catholica tum Apocalypsim, tum Epistolas illas duas, vt Euangelium, & Epistolam primam in numerum sanctarum Scripturarum sub nomine Sancti Ioannis recipit.

Vide Controuersias nostras lib. 1. de Verbo Dei cap. 18. & 19.

De S. Matthæo Apostolo. 34.

SAnctus Matthæus Apostolus primus omnium Euangelium scripsit, lingua patria, id est Hebraica: testis est sanctus Hieronymus in libro de Script. Ecclesi. qui etiam vidisse se, & descripsisse affirmat Euangelium sancti Matthæi lingua Hebraica scriptum, & ante Hieronymum idipsum testati sunt Epiphanius hæresi 29. quæ est Nazareorum, Eusebius lib. 3. hist. c. 24. & Irenæus l. 3. c. 1.

Quis in linguam Græcam transtulerit Hebraicum Matthæi Euangelium, ignorari scripsit S. Hieronymus, S. Anastasius in Synopsi, scribit à sancto Iacobo fratre Domini fuisse expositum Euangelium S. Matthæi.

De S. Iacobo Apostolo. 34.

SAnctus Iacobus Apostolus Epistolam vnam scripsit, quæ de 7. Catholicis est. Ac de ipso Iacobo vt & iam de eius epistola nonnulla quæstio est.

Græci in Menologio tres Iacobos Apostolos celebrant, Iacobum Alphæi die nono Octobris, Iacobum fratrem Domini, die vigesimo tertio eiusdem mensis, & Iacobum Zebedæi 30. Aprilis.

Sanctus quoque Hieronymus in lib. contra Heluidium meminit huius opinionis: quæ tres Iacobos facit, duos ex numero duodecim Apostolorum, & vnum extra numerum. Sed rectè idem sanctus Hieronymus in eodem loco hanc opinionem refellit: nam idem omnino est Iacobus Alphæi, & Iacobus frater Domini, qui & minor dicitur

dicitur in Euangelio : & duos tantum nouit, & celebrat Ecclesia Latina, Iacobum fratrem Ioannis die 25. Iulij, & Iacobum Alphæi fratrem Domini die 1. Maij 1.

Cur autem dicatur frater Domini, variè sentiunt Auctores. Heluidius hæreticus ausus est dicere, dictum esse fratrem Domini, quod esset filius B. Virginis Mariæ ex Ioseph. Sed hæc hæresis est manifesta. Eusebius libr. 2. histor. cap. 1. & Epiphanius hæresi 78. volunt eum fuisse filium Ioseph de priore vxore, ac per hoc fratrem Christi eo modo, quo dicitur Ioseph pater Christi, videlicet putaticius, non verus.

Sed verius est sanctum Ioseph fuisse perpetuo Virginem, vt erat eius sanctissima coniux : & Iacobum fuisse filium Cleophæ, qui Cleophas fuit frater S. Iosephi, hinc enim Maria Cleophæ dicitur soror Matris Domini Ioan. 19 quia erat vxor Cleophæ fratris Ioseph : vsitatum enim est, vt coniuges duorum fratrum sorores nominentur : & quemadmodum Maria Cleophæ dicebatur soror Mariæ Matris Domini, sic etiam Iacobus dicebatur frater Domini, quia erat filius sororis Matris Domini.

Hanc sententiam colligo partim ex Egesippo, partim ex Euangelio : Egesippus enim apud Eusebium lib. 3. hist. cap. 1. ex versione Ruffini, dicit Simeonem fuisse consobrinum fratrem Saluatoris, quia erat filius Cleophæ fratris Ioseph Sponsi B. Mariæ matris Domini.

Porrro S. Iacobum minorem fuisse fratrem Simonis, & Ioseph, & Iudæ, testatur Euangelium S. Matthæi cap. 11. & Marci c. 6. vbi dicuntur fratres Ddmini Iacobus, & Simon, & Iudas : & hoc

 idem

idem testatur Epiphan. hæresi 18. quare si Simon, siue Simeon (idem enim est nomen) erat frater Iacobi , & Simeonis pater erat Cleophas frater Ioseph , certe sequitur , vt Pater Iacobi fuerit Cleophas, non Ioseph.

Neque huic sententiæ repugnat , quod sanctus Iacobus minor dicatur in Euangelio Iacobus Alphæi : potest enim fieri, vt pater sancti Iacobi fuerit Binomius , quemadmodum sanctus Matthæus dicitur etiam Leui (& S. Petrus dicitur etiam Simon; & obseruat sanctus Hieronymus in lib. contra Heluidium, in sacris Scripturis multos esse binomios.

Quod attinet ad Epistolam eius , non defuerunt olim , qui de eius auctoritate dubitarent , vt etiam hoc tempore ab hæreticis in dubium reuocatur. Sed certissimè Epistola Sacra , & Canonica est, de qua re vide quæ scripsimus l. 1. de Verbo Dei c. 18.

Extat nomine S. Iacobi ProtoEuangelium , sed ab Ecclesia nunquam receptum.

Extat etiam Liturgia eidem S. Iacobo attributa , quæ tamen à posterioribus ita locupletata est , vt non sit facile diiudicare , quæ pars eius Liturgiæ S. Iacobum habeat Auctorem.

Obiit hic beatissimus Apostolus glorioso martyrio coronatus anno septimo Neronis , vt scribit Sanctus Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Quod autem Epiphanius scribit hæresi 78. obiisse Sanctum Iacobum anno ætatis suæ nonagesimo sexto , non videtur probabile. Fundamentum enim huius numeri est opinio illa falsa Epiphanij , quod Sanctus Ioseph anno quadragesimo

ſimo ætatis ſuæ genuerit Iacobum, deinde anno octogeſimo viduus exiſtens, acceperit Mariam coniugem, quo tempore fuiſſet Iacobus annorum quadraginta, quibus ſi addamus triginta tres annos Domini, & viginti quatuor, quibus poſt Aſcenſionem Domini Iacobus ſuperuixit, vt idem Epiphanius dicit, fient anni Iacobi nonaginta ſex completi.

Sed hic multa ſunt improbabilia, nam nec probabile eſt Iacobum filium fuiſſe Ioſeph: nec Ioſeph annorum octoginta accepiſſe Mariam in coniugem, nec Iacobum electum eſſe ad Apoſtolatum, cum eſſet penè decrepitus, nec eundem Iacobum ſuperuixiſſe ſolùm annis viginti quatuor, cum ex communi opinione gubernauerit Eccleſiam Hieroſolymitanam annis triginta, & obierit anno ſeptimo Neronis.

De S. Iuda Apoſtolo 34.

SAnctus Iudas frater Iacobi Apoſtolus ex duodecim, vnam, eandemque breuem ſcripſit Epiſtolam, quam Eccleſia, vt Sacram, & Canonicam recipit.

Vide quæ ſcripſimus lib. 2. de Verbo Dei capite 18. De obitu huius Apoſtoli nihil habemus certi.

De S. Marco Euangeliſta. 44.

SAnctus Marcus Euangeliſta martyrio coronatus anno octauo Neronis, breue ſcripſit Euangelium: teſtis ſanctus Hieronymus in libro de Script.

Eccleſ.

Eccles. Græce scriptum initio S. Marci Euangelium, scribunt sanctus Hieronymus in præfatione ad Damasum, & sanctus Augustinus lib. 1. cap. 2. de consensu Euangelistarum. Latine autem scriptum, testatur Damasus in vita sancti Petri, quæ ponitur ad initium primi tomi Conciliorum: testantur etiam Syri, qui ad finem Euangelij secundum Marcum scribunt, Euangelium sancti Marci Romæ, & lingua Romana scriptum.

Sed quicquid de hac re sit, satis constat, Latinam linguam veterem, vt vulgatam editionem, tam Matthæi, quàm Marci ex Græca editione translatam.

De S. Luca Euangelista. 44.

SAnctus Lucas Euangelista sancti Pauli comes, & sectator, vixit annos octoginta quatuor vxorem non habens: scripsitque duo sacra volumina, Euangelium, & Acta Apostolorum: testis Hieronymus in lib. de Scriptor. Eccles. Neque de his vlla controuersia est.

De Auctore libri, qui Pastor inscribitur.

HErmen, siue Hermes librum scripsit apud veteres valde celebrem; quem inscripsit Pastorem. His liber quamuis à sancto Hieronymo in lib. de script. Ecclesiast. vtilis esse dicatur, & nomine Scripturæ à S. Irenæo lib. 4. cap. 37 citetur, & ab aliis antiquissimis Scriptoribus, vt Clemente Alexandrino, & Origine in testimonium adducatur: tamen nunquam fuit in Canone Sanctorum,

ctorum, & diuinorum librorum: nam Gelasius in Concilio Romano inter Apocrypha scripta illum reiecit, & sanctus Hieronymus in prologo Geleato: & sanctus Athanasius in libro de decretis Nicænæ Synodi, & Eusebius libr. 3. hist. cap. 3. dicunt hunc librum non esse in Canone, quod idem scripsit Tertullianus in lib. de pudicitia.

Quamuis autem hic liber multa vtilia habeat, vt sanctus Hieronymus scribit: habet tamen etiam aliqua noxia, vt de vnica pœnitentia secundum errores Nouatianorum, quibus hic liber omninò fauere videtur: vt etiam illud de duobus geniis, siue de duobus Angelis, vno bono, & altero malo, singulis hominibus à Deo tributis, quem errorem ex hoc Auctore accepit Io. Cassianus, eumque posuit in tertia decima collatione cap. 12. & ante eum Origenes hom. 35. in Lucam.

Quis autem iste Hermam fuerit non parua quæstio est. Nam Origenes in cap. 16. ad Romanos, Eusebius lib. 3. histor. cap. 3. & sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicunt hunc esse illum Hermam; quem salutari iubet Apostolus in epist. ad Romam. cap. 16. cum ait, Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam, & cæt. Damasus autem, siue potiús Anastasius Bibliothecarius viris Pontificum, quæ habentur ad initium primi tomi Conciliorum, scribit Hermam, siue Hermetem Auctorem libri Pastoris fuisse fratrem sancti Pij Romani Pontificis, & librum appellatum esse Pastorem, quoniam Angelus in habitu Pastoris Hermeti apparuerat, vt ea scriberet, quæ illi reuelauerat iusserat.

Non videtur autem fieri posse vt Hermes frater

Pij

Pij Pontificis ille sit ; quem Apostolus salutari iusserat in Epist. ad Romanos : nam inter illam salutationem , & Pontificatum Pij intercedunt , vt minimum anni centum ; & qui salutabatur ab Apostolo , non erat infans recens natus ; sed vir aliquis grauis , notus Apostolo ex operibus bonis: proinde non est probabile illum superuixisse vsque ad tempora Pij Pontificis.

Deinde scribit S. Hieronymus loco notato librum Pastoris apud Græcos fuisse notissimum, apud Latinos pene ignotum, at si Auctor libri fuisset homo Latinus , & Romani Pontificis frater debuisset liber ipsius notior Latinis esse quàm Græcis.

Existimo igitur diuersos esse Auctores ; & diuersos eorum libros , quamuis idem fere nomen gererent ; nam præter ea quæ dicta sunt , is qui Apostolo salutari iubetur, vocatur Herman.frater Pij dicitur Hermes : deinde liber qui scriptus dicitur à fratre Pontificis , præcipue continebat mandatum Domini per Angelum , vt Pascha die Dominico celebraretur : at in libro Pastoris ; qui à veteribus citatur, & qui adhuc extat, nulla mentio fit Paschatis celebrandi die Dominico. Quare probabile est librum Hermetis , fratris Pontificis citò interiisse , & solùm reliquum esse illum celebriorem ; quem scripsit Herman. Discipulis Apostolorum.

Quod etiam confirmatur ex eo , quod sanctus Irenæus lib. 4. cap. 37. citans eum librum dicit. Benè ergo Scriptura dicit ; primo omnium crede, quoniam vnus est Deus. Neque enim Irenæus scripturam absolutè vocaret librum Auctoris sui temporis;

temporibus, & qui Apoſtolus, vel Apoſtolorum auditor non fuiſſet.

De Prochoro, vno ex primis ſeptem Diaconibus.

PRochorum fuiſſe vnum ex primis ſeptem Diaconibus teſtatur Sanctus Lucas in Actis Apoſtolorum cap. 6. Sed narratio, quæ ſub eius nomine extat in Bibliotheca Sanctorum Patrum, videtur omninò conficta. Nam quod in ea legitur; Sanctum Ioannem Apoſtolum, & Euangeliſtam, cum ei ſorte obtigiſſet Aſia, grauiſſimè id tuliſſe, ac vehementer ingemuiſſe, ſeque ad pedes aliorum Apoſtolorum abieciſſe, atque propterea à ſancto Petro fuiſſe reprehenſum, indignum omnino eſt tanto Apoſtolo.

Quod in eadem narratione ſcribitur, poſteaquàm S. Ioannes ex olla feruentis olei illæſus exiuit, à fidelibus, qui illic aderant, Eccleſiam in eius honorem fuiſſe conſtructam, incredibile eſt. Qui enim id auderent in oculis ſæuientis Domitiani.

Quod denique in eadem narratione dicitur; Euangelium à Sancto Ioanne in Inſula Pathmo fuiſſe conſcriptum, repugnat communi ſententiæ: quæ habet Euangelium à ſancto Ioanne ſcriptum fuiſſe diu poſt exilium Pathmos in vltima ſua ætate.

Vide ſanctum Athanaſium in Synopſi extrema, vbi dicit Euangelium prædicatum quidem à ſancto Ioanne in Pathmo, ſed editum Epheſi poſt reditum ab exilio. Cui conſentiunt Euſebius lib. 3. hiſtor. cap. 24. Epiphanius in hæreſi quinquageſima prima, Hieronymus in libr. de Scripr. Eccleſ.

Eccles. Victorinus, & Primasinus in expositione Apocal. Beda. Rupertus, & alij initio expositionis in Ioannem.

Fortasse hæc Prochori narratio de rebus gestis S. Ioannis, est liber ille, qui sub nomine Circuitus Ioannis inter apocrypha recensetur à sancto Athanasio in Synopsi.

De S. Lino 70.

Similis narrationi Prochori est narratio, quæ sub nomine sancti Lini extat in Bibliotheca Sanctorum Patrum. Narrat enim Auctor ille multa de actis S. Petri, quæ vel falsa, vel dubia sunt, neque testimonium habet hoc opusculum S. Lini à veteribus.

Inter alia scribit Auctor, Agrippam fuisse Præfectum Vrbis tempore passionis sancti Petri, atque ab isto Agrippa fuisse sanctum Petrum occisum, sine consensu Imperatoris Neronis; à quo etiam id factum postea fuisse improbatum.

Sed neque constat Præfectum Vrbis tunc fuisse Agrippam: & necem sancti Petri Neroni displicuisse, repugnat omnibus veteribus Patribus.

In eadem narratione scribit Auctor, vxorem Albani secundum doctrinam sancti Petri repudiasse thorum viri sui ob amorem castitatis, inuito & reclamante marito.

Hæc vero doctrina sancti Petri esse non potest, cum repugnet doctrinæ Coapostoli eius Pauli 1. Corinth. 7. Fateor quidem à sancto Lino conscripta fuisse Acta sancti Petri, vel potius Acta Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, quod aliqui dicunt,

dicunt, & de Actis sancti Petri in Romano Breuiario legitur: sed ea non extare, & loco eorum suppoſita fuiſſe, quæ nunc extant, arbitramur.

De S. Clemente Romano, 92.

Clemens Romanus, qui anno tertio Traiani martyrio coronatus eſt, cum ſediſſet in Apoſtolica Sede annos nouem, multa ſcripſiſſe fertur, videlicet.

Epiſtolas duas ad Corinthios.

Duas ad Iacobum fratrem Domini.

Tres ad diuerſos.

Libros decem recognitionum.

Libros 8. conſtitut. Apoſtolicarum.

Canones Apoſtolorum.

Itinerarium Sancti Petri.

Diſputationem ſancti Petri cum Apione: & Liturgiam: Epiſtola prior ad Corinthios non extat, eius tamen mentionem faciunt paſſim veteres Patres, vt epiſtolæ grauiſſimæ, & epiſtolæ ſancti Pauli ad Hebræos, perquam ſimillimæ. Vide S. Irenæum lib. 3. cap. 3. Clementem Alexandrinum lib. 7. Stromat. Euſebium lib. 3. hiſt. cap. 12. & ſanctum Hieronymum in libro de Script. Eccleſ.

Epiſtola poſterior ad Corinth. neque extat, neque ab Eccleſiis probabatur, vt S. Hieronymus teſtatur loco citato.

Epiſtolæ quinque, quæ nunc extant, non carent ſcrupulo. Nam conſtat ſanctum Iacobum, ad quem ſcribuntur duæ epiſtolæ, obiiſſe multo ante S. Petrum, & tamen in iis ſignificatur Iacobo mors S. Petri. Sed forte epiſtolæ ſcriptæ ſunt ad Simeo-

nem fratrem Iacobi non ad ipsum. In epistolà quinta laudatur communitas omnium rerum; etiam vxorum: & totús hic locus desumptus est ex libr. 10. recognitionum, vbi hæc dicuntur à Faustiniano Ethnico, & à sancto Clemente refutantur. Sed forte hæc irrepserunt, & in Codice Vaticano non inueniuntur.

Scripsisse Clementem alias quoque Epistolas, præter aliam celebrem ad Corinthios, testatur S. Hieronimus in lib. 1. aduersùs Iouinianum, vbi dicit, Clementem in suis Epistolis omnem pene sermonem de Viginitatis puritate contexere: quas laudes Virginitatis in Epistolis, quæ extant, non reperimus.

De Recognitionibus eiusdem Clementis non habeo aliquid certi, quamuis non pauca vtilia documenta contineant, & à viris doctis aliquandò citentur: tamen probabile existimo, vel non esse Clementis vel esse idem opus cum eo, quod itinerarium, vel circuitus Petri aliqui vocant: Nam teste Epiphanio hæresi 30. Clemens ipse testatur circuitus Petri à se conscriptos, ab hæreticis deprauatos fuisse. Verè enim in recognitionibus describuntur itinera sancti Petri, & sancti Clementis, & admiscentur disputationes ex media Platonis philosophia depromptæ, quas nullo modo credibile est S. Petri esse.

Quod si recognitionum, & Itinerarij idem sit opus satis constabit, esse apocrypham. Itinerarium enim inter apocrypha retulerunt S. Athanasius Synopsi S. Gelasius in Concilio Romano, vnde extat caput sancta Romana, dist. 16. & Leo nonus in Epistola aduersùs Nicetam. Verum quidem est, Recognitionum

cognitionum numerari libros decem, & Itinerarij libros octo : sed facile fuit corruptoribus addere, vel minuere, vel mutare.

De libris constitutionum Apostolicarum, quæ Clementi Auctori tribuuntur, idem fere Iudicium fieri debet, ac de libris Recognitionũ. Multa enim in illis vtilia sunt, & à Græcis veteribus magni fiunt : sed in Ecclesia Latina nullum fere nomen habent, & ipsi etiam posteriores Græci in Concilio Trullano can.2. improbant has constitutiones; vt ab hæreticis deprauatas.

Audi Æthiopes his constitutionibus vti, vt verè Apostolicis, & ea de causa in erroribus versari circa cultum Sabbati, & diei Dominicæ, & circa ministrum Sacramenti Baptismi, & aliis quibusdam dogmatibus: nam lib.7. c.24. iubent seruari diem Sabbathi, & Dominicæ, & lib.5. constit. c.10. prohibetur absoluere, nè laici baptizent, & libro 6. c.15. iubent rebaptizari eos, qui baptizantur ab hæreticis, ea de causa, quia hæretici non sunt Sacerdotes.

Ac ne forte obiiceretur quod Philippus Diaconus baptizabat, vt dicitur Act. 8. In iisdem constitutionibus lib.6. cap.7. dicitur, Philippum, qui baptizauit Simonem Magum, fuisse Apostolum. Quod manifestè falsum est.

Habentur in iisdem constitutionibus alia non pauca, quæ abhorrere videntur à veritate, vt quod libr.3. cap.2 quartas nuptias appellent manifestam fornicationem, lib.5. cap. 6. distinguant Mariam Magdalenam à Maria sorore Lazari lib.8. c.14. Iacobum fratrem Domini non velint esse Apostolũ ex duodecim, & lib. eodem cap. 26. 27. & 28. velint imponi manũ Subdiacono, & Lectori, & ipsi etiam

Diaconissæ dum ordinantur, & libr. eodem cap. 32. dicant Exorcistas non ordinari, & cap. 38. dicant ancillam soli Domino obsequentem recipi, si cum aliis intemperans fuerit, reiici.

De Canonibus Apostolorum à Clemente scriptis maior est difficultas: nam ab vna parte Tertullianus in libro aduersùs Praxeam scribit: Canones Apostolorum esse nobis per manus traditos. Sanctus quoque Athanasius in Synopsi eos numerat inter agiographa. Synodus Trullana cap. 2. recipit Canones Apostolorum octoginta quinque. Denique sanctus Ioannes Damascenus libro quarto de fide Orthodoxa cap. 18. videtur eos ponere inter sacras Scripturas.

At contra. Gelasius Papa in Concilio Romano, vnde extat caput, sancta Romana dist. 15. expresse dicit, liber Canonum Apostolorum apocryphus: & hoc idem confirmatur distinct. 16. can. 1. & 2. Sed hæc conciliari possunt, si dicamus, Canones legitimos esse solùm quinquaginta priores: reliquos non esse legitimos, quamuis à Græcis recipiantur. Sic enim Vrbanus secundus apud Gratianum distinct. 32. can. præter, §. sciendum, dicit, Canones Apostolorum ex toto à Græcis, ex parte à Latinis recipi: & Humbertus Cardinalis clarius idem dicit, cuius testimonium sub nomine Leonis noni ita refert Gratianus dist. 16. can. Clementis. Apostolorum, inquit, Canones numerant Patres inter apocrypha exceptis capitulis quinquaginta: quæ decreuerunt orthodoxæ fidei tractatores adiungenda. Hincmarus quoque, vt testatur Franciscus Turrianus libro primo pro Epistolis Decretalibus cap. 15. scribit Canones Apostolorum

lorum ab Ecclesia nobis traditos esse solùm quinquaginta: & ante hos omnes Dionysius quinquaginta solum Canones Apostolorum in sua collectione posuit.

Denique in antiquis Codicibus Conciliorum, non inueniuntur Canones Apostolorum, nisi quinquaginta. Et verè Canones, qui errorem sapiunt, & ab hæreticis superadditi videntur, sunt Canones posteriores, vt can. 65. de Sabbatho non ieiunando. & 67. de baptizatis, vel ordinatis ab hæreticis, & 84. de numero librorum Sacrorum: in quo Canone multa sunt errata manifesta. Quod vero Gratianus dicit initio distinctionis sextæ decimæ Canones Apostolorum auctoritate Zepherini Papæ esse sexaginta, fortasse vitio librariorum erratum est in numero.

De disputatione sancti Petri cum Apione, & de Itinerario eiusdem sancti Petri, quod non extat, nisi fortè (vt suprà diximus) idem sint Itinerarium, & Recognitiones, non est multum laborandum: ab initio enim reprobata leguntur tum apud S. Hieronymum in libro de Script. Eccles: tum apud S. Athanasium in Synopsi.

De Liturgia S. Clementis idem fere dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Iacobi, eam verè Clementis esse, sed à posterioribus auctam: credibile autem est; Clementem non ex proprio Iudicio, sed ex ritu, quem obseruari viderat à S. Petro, Liturgiam composuisse: quemadmodum & ipse sanctus Petrus nihil aliud faciebat in offerendo Sacrificio Eucharistico, nisi quod ipse Dominus fieri iusserat. Meminerunt Liturgiæ S. Clementis Proclus Patriarcha Constantinopolitanus lib. 7.

de traditione diuinæ Missæ, & Nicolaus Episcopus Methonensis in lib. de veritate corporis Christi, & Bessarion Cardinalis in lib. de Sacramento Eucharistiæ.

De S. Ignatio. 71.

SAnctus Ignatius Episcopus Antiochenus, post S. Petrum Apostolum, & S. Euodium sedere cœpit anno Domini 71. & sedit annis 40. & Romæ passus est anno vndecimo Traiani, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. scripsit Epistolas vtilissimas, vt testatur S. Polycarpus eius æqualis, qui in Epistola ad Philippenses dicit, se collegisse Epistolas Ignatij quotquot inuenire potuit.

Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. septem enumerat Epistolas sancti Ignatij, vt etiam sanctus Hieronymus loco citato, vnam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallianos, quartam ad Romanos, quintam ad Philadelphios, sextam ad Smyrnæos, septimam ad Polycarpum, præter has inueniuntur aliæ quinque ad Mariam Cassabolitam vna, ad Antiochenos altera, ad Tarsenses tertia, ad Philippenses quarta, ad Heronem quinta. Atque hæ quinque Epistolæ quamuis ad manus Eusebij, & Hieronymi non perueniunt, tamen ob styli similitudinem, & spiritum verè Apostolicum à viris doctis omninò recipiuntur.

Tres aliæ circumferuntur, ad B. Virginem Deiparam vna, & ad sanctum Ioannem Euangelistam duæ, quibus additur epistola B. Virginis ad Ignatium. Harum primus (quod sciam) meminit S. Bernardus

pardus ferm. 7. in Psalmum, Qui habitat: sed neque in Codicibus Græcis habentur, neque grauitatem eloquij S. Ignatij omninò redolent.

Vnum hoc loco admonendum videtur non esse magnam fidem habendam Codicibus Græcis qui nunc extant, quando discrepant à Latinis: sæpe enim emendatiores inueniuntur Codices Latini, quam Græci: quod verum esse intelliget, qui conferet testimonia, quæ ex Ignatio citant sanctus Athanasius in epistola ad Epictetum, & Theodoretus in Dialogis, cum verbis eiusdem Ignatij, quæ nunc habentur in codicibus latinis & Græcis.

De S. Polycarpo. 71.

SAnctus Polycarpus Episcopus & martyr, vnam scripsit epistolam egregiam ad Philippenses, quæ cum epistolis S. Ignatij circumfertur; eius epistolæ meminit S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. & Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. alias 36. Vixit tempor. S. Ignatij, sed superuixit vsque ad Imperium M. Antonini, vt idem S. Hieronymus in eodem loco testatur.

De S. Dionysio Areopagita. 71.

SAnctus Dionysius Areopagita sancti Pauli Apostoli discipulus fuit, teste S. Luca Act. 17. Quamuis autem à nonnullis dicatur martyrium subiisse sub Domitiano, contra tamen sentiunt alij, quoniam ipse idem S. Dionysius in libro de diuinis nominibus cap. 4. nominatim allegat S. Ignatij verba ex epistola ad Romanos: quam epistolam scriptam

esse constat anno vndecimo Traiani, quo anno sanctus Ignatius martyrio coronatus est. Scribit autem (inquit Areopagita) & diuinus Ignatius, amor meus crucifixus est: hæc autem verba in Epistola ad Romanos leguntur: quomodo igitur potest Dionysius obiisse tempore Domitiani, qui Traianum præcessit, si citat Epistolam scriptam vndecimo anno Traiani? Existimamus igitur S. Dionysium fuisse quidem sanctorum Ignatij, & Polycarpi æqualem, sed superuixisse vsque ad Imperium Adriani.

Opera S. Dionysij quæ nunc extant hæc sunt.

De Cælesti Hierarchia, lib. 1
De Ecclesiastica Hierarchia. 1
De Diuinis nominibus. 1
De Mystica Theologia. 2
Item Epistolæ ad Caium. 4
Ad Dorothæum 1. Ad Sosipatrum. 1
Ad Polycarpum 1. Ad Demophilum. 1
Ad Titum 1. Ad Apollophanem. 1
Ad S. Ioannem Apostolum. 2

Ferebatur & vna ad B. Paulum: sed ab omnibus merito reiecta est.

De cæteris operibus viri docti, & Catholici nihil dubitant. Soli hæretici Lutherani, & quidam Scioli, Erasmus, Valla, & pauci alij opera sua numerata negant esse S. Dionysij Areopagitæ.

Sed (vt alia nunc omittam) ad auctoritatem his operibus conciliandam satis esse debet, quod hæc opera probentur à sancto Gregorio Papa homil. trigesima quarta in Euangelia à sancto Martino Papa, & martyre in Concilio Romano, à S. Agathone Pontifice in Epistola ad Imperatorem

Constan

Constantinum IV. & à Nicolao I. in Epist. ad Michaelem Imperatorem. Item à Concilio VI. generalia Act. 4. & à Concilio VII. Act. 2. Denique à sanctis Doctoribus plurimis, qui in hæc opera, tanquam germana sancti Dionysij Areopagitæ, commentaria scripserunt, vt à S. Maximo, monacho, à S. Thoma, & aliis.

Quod autem ante S. Gregorium Romanum nemo horum operum nomine sancti Dionysij Areopagitæ meminerit: causa videtur esse, quod alicubi latuerint, vt multa alia sæpe longo tempore delitescunt, & circa tempora sancti Gregorij reperta fuerint.

Quod enim quidam dicunt citari nominatim hæc opera ab Origene homilia quadam in primum cap. Ioannis, & ab Athanasio in quæstionibus ad Antiochum qu. 8. nihil efficit: nam in homilia illa nominantur Ariani, qui diu post Originem exorti sunt, & in quæstionibus ad Antiochum nominantur auctores ipso Athanasio posteriores, ex quo sequitur vt illa testimonia esse non possint Origenis, vel Athanasij, sed recentiorum Auctorum.

Scribunt quidem Liberatus Abbas in Breuiario cap. 10. & Athanasius Bibliothecarius in epistol. ad Carolum Caluum. Imper. citari Dionysium Areopagitam à Ioann. Chrysostomo, & Cyrillo Alexandrino, sed quæ illi citant, non inueniuntur in locis citatis.

De sancto Martiale Episcopo Lemouicensi.

SAnctus Martialis I. Episcopus Lemouicensis, dicitur scripsisse duas Epistolas, vnam ad Bur-

degalenses, alteram ad Tolosanos, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed multa sunt; quæ eas epistolas suppositirias esse indicare videantur.

Primum enim auctor harum epistolarum dicit se cum Christo vixisse, antequam crucifigeretur, Martialis autem Episcopus primus Lemouicensium missus fuit ad eam Vrbem, Decio Augusto, & Grato Coss. anno Domini 254. vt Gregorius Turronicus testatur lib. 1. hist. cap. 10. quare necesse est, vel Martialem vixisse fermè 200. annis, vel titulum epistolarum esse falsum, qui Auctorem præfert Martialem Episcopum Lemouicensem, vel epistolas esse confictas.

Deinste in secunda epistola cap. 8. scribit Auctor à se baptizatum Stephanum Regem, & quendam alium Tyrannum cum Satrapis suis. At qui tempore Apostolorum, & etiam tempore Decij Imperatoris, non habuit Gallia illos Reges, sed Imperio Romano subiecta erat. Primum enim Regem, Romanis expulsis, fuisse in Gallia Clodionem Comatum Faramundi filium post annum Dom. 400. testantur omnes historici, Gregorius Turronicus lib. 2. cap. 9. qui eum vocat Clogionem, Ado Viennensis, Abbas Vrspergensis, Armodius, Paulus Æmilius, Robertus Gaguinus, Papirius Massonius, & alij.

Tertio dicit idem auctor eodem loco, tēpla Idolorum euersa fuisse, & Ecclesias ædificatas auctoritate Regia ipso suo tempore, qr e videntur manifestè falsa, certè pugnant cum historiis Gregorij Turronici Adonis, & aliorum.

Quartò in epistola eadem cap. 9. citantur verba scripturæ

ſcripturæ Geneſeos ſecundum S. Hieronymi verſionem, quod etiam in vtraque epiſtola paſſim cernitur. Id vero ſigum eſt apertiſſimum nouitatis.

Quintò in eadem epiſtola cap. 13. ſcribit Auctor ſe interfuiſſe cum aliis diſcipulis quando Iudas oſculo Dominum prodidit Atqui hoc videtur repugnare Euangelio. Siquidem Marcus cap. 14. & Luc. cap. 21, dicunt Chriſtum cum duodecim vltimam cœnam celebraſſe, & cum eiſdem in hortum ingreſſum, ac deinde Iudæ obuiam iuiſſe.

Sextò in epiſtola eadem cap. 8. dicit, Valeriam quandam in ipſa Gallia martyrio coronatam. Id vero repugnat Sulpitio lib. ſecundō ſacræ hiſtoriæ, & Gregorio Turronico lib. 1. cap. 28. hiſtor. Francorum, qui ſcribunt, temporibus M. Antonini primum intra Gallias martyria viſa.

Multa ſunt alia, quæ his epiſtolis fidem detrahere videntur. Alioqui autem piæ ſunt, & ex iis non pauca dogmata Eccleſiaſtica confirmari poſſent aduersùs noſtri temporis hæreticos, ſi de tempore, quo ſcriptæ ſunt planè conſtaret.

De Abdia Babylonio.

ABdjas Babylonius vnus ex diſcipulis Domini fuiſſe dicitur. Sed vitæ Apoſtolorum: quæ ſub nomine eius circumferuntur fabulis ſimiliores ſunt, quam vitæ narrationi. Sed neque eius Abdiæ, aut libri eius vllam in veteribus mentionem inuenio.

De Presbyteris Achaiæ, qui S. Andreæ passionem scripserunt.

EXtat Passio S. Andreæ Apostoli sub nomine Presbyterorum Achaiæ, qui dicunt se scripsisse ea, quibus ipsi interfuerunt. Audiui aliquando magnum quendam virum, eam historiam in dubium reuocantem. Sed certe non videtur negari posse, quin vera, & antiqua, & vtilis historia sit.

Petrus Damiani, qui ante sexcentos annos floruit in serm. 2. de sancto Andrea, de hac historia sic loquitur: non immerito in singularem auctoritatis arcem susceptus est, quam qui viderunt, scripserunt, & ministri fuerunt sermonis: Sanctus etiam Bernardus in serm. de sancto Andrea, in vigilia eius, & in duobus, quos habuit in die festo, miris laudibus effert verba S. Andreæ ad crucem, quæ in hoc libro ad verbum inueniuntur.

Ioannes à Louanio vir multæ doctrinæ, & iudicij in censura de passionibus sanctorum, quæ habetur in Martyrologio Molani, hanc historiam, vt legitimam probauit.

Idem fecit Aloysius Lipomanus, vir grauissimus, qui ex probatis Auctoribus vitas sanctorum descripsit. Denique in Breuiario Romano, nuper recognito historia hæc cum de ea inter viros doctos, & graues acriter disputatum esset omnium consensu approbata locum suum retinuit.

Seculum

Seculum ſecundum ab Anno 100. ad 200.

De S. Iuſtino Martyre. 150.

POſt Apoſtolica tempora primus eorum, quorum ſcripta ad nos peruenerunt, videtur eſſe S. Iuſtin. Philoſophus & Martyr. Floruit enim temporibus Antonini Pij, & ſucceſſorum eius Marci Aurelij, & Lucij Veri, & in Apologia ad Imp. & Senatum : populumque Romanum, ſcribit numerari eo tempore annos 150. à Chriſti Natiuitate.

Opera eius multa recenſentur ab Euſebio lib. 7. hiſt. cap. 17. & à ſancto Hieronymo in lib. de Script. Eccleſ. quorum operum aliqua non extant, & quædam etiam extant, quorum illi non meminerunt. Hæc igitur Iuſtini opera nunc feruntur.

Dialogus cum Triphone Iudæo Epheſi habitus.

Apologia ad Senatum Romanum.

Apologia altera ad Imp. Antoninum Pium.

Oratio Parænetica ad gentes.

De Monarchia.

Expoſitio fidei, ſiue de recta confeſſione.

Epiſtola ad Zenam & Serenum.

Interrogationes, ſiue quæſtiones poſitæ gentibus, & gentium ad eas reſponſiones, earumque refutationes.

Interrogationes, ſiue quæſtiones gentium poſitæ Chriſtianis; & ad eas reſponſiones.

Refutatio quorundam Ariſtotelis dogmatum.

Et

Et quidem de primis quinque libris, quorum Eusebius & Hieronymus meminerunt non videtur posse dubitari. Sciendum est autem Apologiam priorem: vt in nostris libris habemus re ipsa esse posteriorem, & non ad Senatum datam, vt nostri libri habent, Sed ad Marcum, & Lucium Imperatoris Pij successores, vt apertè colligitur ex Eusebio, & Hieronymò locis citatis: sed fefellit nostros quia Apologia prior caret initio; & ideò non potuit cognosci, ad quem, vel ad quos directa esset.

Liber de expositione fidei, siue de confessione rectæ fidei, cuiuscumque sit; insignis liber est, & Iustino Auctore dignus Ambigo tamen, an eius sit, primò, quia veteres eius non meminerunt. Secundò, quia stylus videtur esse diuersus à stylo Iustini. Tertiò, quoniam multo apertius, & distinctius differit de mysteriis, Trinitatis, & Incarnationis, quam Scriptores eius seculi facere soleant.

De Epistola ad Zenam, & Serenum idipsum censeo.

De libro quæstionum quinque Gentibus à Christianis positarum, facilè iudicari potest, eum librum non esse Iustini; quod in eo sæpè fiat mentio Manichæorum, quos post mortem Iustini exortos esse constat. Idem Iudicium fieri potest de quæstionibus 146. quas Gentes Christianis posuerunt: nam quæst 82 &. 86. citatur Origines, & quæst. 115: citatur Irenæus. & martyr appellatur cum tamen Iustinus vtroque antiquior fuerit: nam ipse etiam Irenæus lib. 5. Iustinnm martyrem adducit, tanquam se antiquiorem.

De reprehensione dogmatum Aristotelis, meminit

minit Phorius in Bibliotheca ; neque extat euidens Iudicium falſitatis ; ideo nihil habeo quod dicam

De Melitone 150.

SAnctus Melito Sardenſis Epiſcopus M. Aurelij Imp. tempore floruit ; cui etiam Apologiam pro Chriſtianis obtulit, vt refert Euſebius lib. 4. hiſtor. cap. 25. Multa ſcripſit, quorum fragmenta extant apud Euſebium loco notato. Inter quæ fragmenta continetur Catalogus librorum Teſtamenti veteris, in quo liber Sapientiæ tribuitur Salomoni : & hic ſolus liber recenſetur à Melitone ex iis, qui in Hebraicis Codicibus non habentur : vt etiam ſolus liber Eſther omittitur ex iis, qui ſunt in Hebræo.

Tribuitur etiam Melitoni liber de tranſitu B. Virginis, qui extat in 7. tom. Bibliothecæ ſanctorum Patrum, edit. 2. ſed indignus liber eſt ; qui tanto viro tribuatur.

De Athenagora 155.

ATHenagoras æqualis Iuſtini fuit, vt inſignem Apologiam pro Chriſtianis ſcripſit, & Impp. Marco Aurelio Antonino, & Aurelio Commodo obtulit, quam ſub nomina Athenagoræ citat ſanctus Epiphanius in hæreſi Origenis, vbi refert verba Procli ex Methodio.

Scripſit etiam librum de reſurrectione, vtrumque opus extat tom. 9. Bibliotheca ſanctorum Patrum edit. 21. & ſuſpicione caret. Mirum autem eſt,

est, cur Eusebius diligentissimus Scriptorum inuestigator huius Auctoris non meminerit.

Quod autem sanctus Hieronimus hunc Scriptorem omiserit, non est adeo mirum, cum satis constet, Catalogum sancti Hieronymi ex historia Eusebij esse desumptum, quoad illos Scriptores, qui Eusebium præcesserunt.

De S. Theophilo. 170.

SAnctus Theophilus Episcopus Antiochenus, sextus ab Apostolo Petro, vixit tempore M. Aurelij Imp. & sub Commodo eius filio obiit: teste Eusebio in Chronico. Scripsit multa, teste S. Hieronym. lib. de Script. Eccles. sed nec extant in 1. tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum secundæ editionis commentaria in quatuor Euangelia; & libri tres ad Autolycum aduersus Christianæ Religionis calumniatores.

De Tatiano 170.

TAtianus S. Iustini auditor, scripsit infinita volumina, ex quibus (inquit S. Hieronymus de Script. Eccles.) vnus contra Gentiles florentissimus extat liber, quilibet nuper est inuentus, & editus in quarto tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum secundæ editionis. Porro Tatianus post martyrium sancti Iustini à fide Catholica defecit, & in superbiam elatus Hæresiarcha factus est.

De Egesippo 177.

EGesippus æqualis Iustini, & Athenagore fuit vt ex Eusebio lib. 4. histor. cap. 21. & S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. perspicuum est. Scripsit historiam Ecclesiasticam vsque ad sua tempora, id est, vsque ad Aniceti Pontificatum. Huius historiæ meminerunt Eusebius & S. Hieronymus locis citatis, in quibus fragmenta historiæ eiusdem leguntur. Nunc non extat. Libri vero de excidio Hierosolymæ, qui sub nomine Egesippi circumferuntur, aut alterius Egesippi recentioris, aut supposititij sunt. Certè ex lib. 3. cap. 5. colligitur post Constantini tempora libros illos fuisse conscriptos.

De Irenæo. 180.

SAnctus Irenæus Episcopus & Martyr, Commodo Imperatore & Eleuthero vixit, & tempore Seueri Imp. martyrium consummauit, scripsit multa; sed ad nos non peruenerunt, nisi quinque libri aduersus Valentinum, qui pleni sunt doctrina, & pietate. Ambigunt nonnulli Græcene an Latine scripserit; quoniam non inueniuntur eius libri, nisi Latine conscripti: & tamen ipse natione Græcus erat, & S. Polycarpi discipulus, & phrasis eius Græcismum redolet. Sanctus Hieronymus libro 11. in Ezechielem explanans cap. 36. Ezechielis, apertè Irenæum inter Scriptores Græcos numerat, & in libro de Scriptoribus Eccles. in Tertulliano, dicit, Tertullianum esse primum

Latinorum post Apollonium, & Victorem, quorum vterque Irenæo posterior est.

Seculum tertium ab Anno 200. ad 300.

De Tertulliano 230.

TErtullianus tempore Seueri Imperatoris floruit, vt ipse testatur lib. 1. in Marcionem, in Apologetico cap. 4. & alibi. Initio Catholicus ardentissimi zeli, deinde in Montani hæresim prolapsus contra Ecclesiam non pauca scripsit. Ergo opera Tertulliani indubitata sunt.

De patientia, lib. 1. De carne Christi. 1.
De resurrectione carnis, 1.
De præscriptionibus aduersus hæreticos, 1.
Aduersus Iudæos, 1. Aduersus Marcionem, 5.
Aduersus Valentinianos, 1.
Aduersus Hermogenem, 1. Ad Martyres, 1.
De pœnitentia, 1. De Virginibus velandis, 1.
De habitu muliebri 1. De cultu fœminarum, 1.
Ad vxorem suam, 1.
† De fuga in persecutione, 1.
Ad Scapulam, 1. De testimonio animæ, 1.
De Anima, 1. † De exhortatione Castitatis, 1.
† De Monogamia, 1. De Baptismo, 1.
De Pallio, 1. De Idololatria, 1. De Pudicitia, 1.
† De Ieiunio aduersus Psychicos, 1.
Scorpiacum contra Gnosticos, 1.
De Oratione, 1. De Spectaculis, 1.
Apologeticus aduersus Gentes, 1.

Ex his libris sanctus Hieronymus in lib. de Sriptoribus

ptoribus Eccles. dicit scriptos esse contra Ecclesiam à Tertulliano iam tum hæretico; librum de fuga in persecutione; De exhortatione castitatis, De Monogamia, De Pudicitia; De Ieiunio; quibus crucem addimus. Librum de Oratione scribit S. Hilarius in Can. 5. Matthæi esse volumen aptissimum, sed consequentem errorem Auctoris detraxisse scriptis probabilibus auctoritatem.

Opera Tertulliani dubia; vel supposititia.

De Trinitate, lib. 1.
De cibis Iudaicis; Epistola.

De libro de Trinitate dissentiunt sanctus Hieronymus & Ruffinus: hic enim in Apologia pro Origene scribit librum de Trinitate Tertulliani ab hæreticis cum operibus sancti Cypriani coniunctum fuisse, ne fallerent incautos. Ille autem in 2. libro aduersus Ruffinum contra asserit, librum illum de Trinitate, non esse Tertulliani; sed Nouitiani.

Idem etiam S. Hieronymus in lib. de Scriptor. Eccles. in Nouitiano, scribit Nouatianum scripsisse grande volumen de Trinitate, quasi Epitomen operis Tertulliani. Vbi apertè significat, Tertullianum quoque scripsisse de Trinitate, cuius libri epitomen Nouatian. ediderit. Sed quicquid de hac re sit, dubitari non posse existimo, quin liber de Trinitate, qui nunc extat inter opera Tertulliani, Tertulliani non sit: nam in eo libro refutatur nominatim Sabelliana hæresis. Sabellius autem post tempora Tertulliani apparuit, & in tempora Nouatiani incidit, vt notum est ex epistola Dionysij Alexandrini

Latinorum post Apollonium, & Victorem, quorum vterque Irenæo posterior est.

Seculum tertium ab Anno 200. ad 300.

De Tertulliano 230.

TErtullianus tempore Seueri Imperatoris floruit, vt ipse testatur lib. 1. in Marcionem, in Apologetico cap. 4. & alibi. Initio Catholicus ardentissimi zeli, deinde in Montani hæresim prolapsus contra Ecclesiam non pauca scripsit. Ergo opera Tertulliani indubitata sunt.

De patientia, lib. 1. De carne Christi. 1.
De resurrectione carnis, 1.
De præscriptionibus aduersus hæreticos, 1.
Aduersus Iudæos, 1. Aduersus Marcionem, 5.
Aduersus Valentinianos, 1.
Aduersus Hermogenem, 1. Ad Martyres, 1.
De pœnitentia, 1. De Virginibus velandis, 1.
De habitu muliebri 1. De cultu fœminarum, 1.
Ad vxorem suam, 1.
† De fuga in persecutione, 1.
Ad Scapulam, 1. De testimonio animæ, 1.
De Anima, 1. † De exhortatione Castitatis, 1.
† De Monogamia, 1. De Baptismo, 1.
De Pallio, 1. De Idololatria, 1. De Pudicitia, 1.
† De Ieiunio aduersus Psychicos, 1.
Scorpiacum contra Gnosticos, 1.
De Oratione, 1. De Spectaculis, 1.
Apologeticus aduersus Gentes, 1.

Ex his libris sanctus Hieronymus in lib. de Sriptoribus

ptoribus Eccleſ. dicit ſcriptos eſſe contra Eccleſiam à Tertulliano iam tum hæretico; librum de fuga in perſecutione; De exhortatione caſtitatis, De Monogamia, De Pudicitia; De Ieiunio; quibus crucem addimus. Librum de Oratione ſcribit S. Hilarius in Can. 5. Matthæi eſſe volumen aptiſſimum, ſed conſequentem errorem Auctoris detraxiſſe ſcriptis probabilibus auctoritatem.

Opera Tertulliani dubia; vel ſuppoſititia.

De Trinitate, lib. 1.
De cibis Iudaicis; Epiſtola.

De libro de Trinitate diſſentiunt ſanctus Hieronymus & Ruffinus: hic enim in Apologia pro Origene ſcribit librum de Trinitate Tertulliani ab hæreticis cum operibus ſancti Cypriani coniunctum fuiſſe, ne fallerent incautos. Ille autem in 2. libro aduerſus Ruffinum contra aſſerit, librum illum de Trinitate, non eſſe Tertulliani, ſed Nouitiani.

Idem etiam S. Hieronymus in lib. de Scriptor. Eccleſ. in Nouitiano, ſcribit Nouatianum ſcripſiſſe grande volumen de Trinitate, quaſi Epitomen operis Tertulliani Vbi apertè ſignificat, Tertullianum quoque ſcripſiſſe de Trinitate, cuius libri epitomen Nouatian. ediderit. Sed quicquid de hac re ſit, dubitari non poſſe exiſtimo, quin liber de Trinitate, qui nunc extat inter opera Tertulliani, Tertulliani non ſit: nam in eo libro refutatur nominatim Sabelliana hæreſis. Sabellius autem poſt tempora Tertulliani apparuit, & in tempora Nouatiani incidit, vt notum eſt ex epiſtola Dionyſij Alexandrini

apud Eusebium lib. 7. histor. cap. 5. Adde, quod stylus (vt etiam S. Hieronymus annotauit) apertè clamat, librum illum Tertulliani non esse.

Liber, siue Epistola de cibis Iudaicis, non videtur stylum habere Tertulliani, & videtur ab aliquo Episcopo propriæ plebi transmissus. Tertullianus autem Episcopus non fuit. Interim tamen nihil definio, sed causas dubitandi in medium pono. Illud postremo addendum videtur, Tertulliani libros cum Iudicio esse legendos, non eos tantum, quos S. Hieronymo teste, contra Ecclesiam propriè scripsit, sed etiam librum aduersus Praxeam, librum de Anima, librum aduersùs Hermogenem, librum de Carne Christi, & librum de Pœnitentia. In his enim propositiones non paucæ, vel erroneæ, vel certe suspectæ occurrunt.

De Clemente Alexandrino. 204.

CLemens Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter, vir doctissimus, Panteni discipulus, & Origenis magister, vixit sub Seuero Imperatore, vt ipse testatur lib. 1. Stromatum. Ibi enim deducit tempora Imperatorum vsque ad obitum Commodi, cui Seuerus successit: post breuissimum Imperium Pertinacis, & Iuliani. Multa scripsit, quorum meminerunt Eusebius lib. 1. hist. cap. 11. & sanctus Hieronymus de Script. Ecclesiast. Nunc vero hæc opera supersunt.

Stromatum libri octo.
Pædagogi libri tres.
Oratio exhortatoria ad Gentes.

Neque

Neque de his dubitatio vlla est. Meminit Cassiodor. in libro 1. diuinarum institutionum explanationis Clementis Alexandrini in Epistolas Canonicas, quæ an ea sit, quæ in Bibliotheca sanctorum Patrum inuenitur, non facilè iudicare possum.

Non desunt in hoc insigni Auctore sententiæ aliquæ, quæ errorem sapiunt, quas in libris nostris Controuersiarum notauimus, & ob quas Gelasius Papa, in Concilio quodam Romano. Clementis huius opuscula inter apocrypha retulit. Vtrum autem sententiæ illæ ab hæreticis insertæ sint, vt aliqui pie credunt, in auctori more humano exciderint, ignoramus.

De Minutio Felice 206.

MInutius Felix Tertulliani æqualis, scripsit Dialogum inter Christianum Octauium, & Ethnicum Cæcilium, qui Dialogus, Octauius inscribitur, atque inde factum est, cum Auctor ignoraretur, vt septem libris Arnobi, contra Gentes, hic veluti octauus liber Arnobij, sed Octauius Minutij Felicis, Causidici Romani insignis, vt sanctus Hieronymus testatur in libro de Script. Ecclesiast.

De S. Hippolyto Episcopo, & Martyre 220.

SAnctus Hippolytus Episcopus Portuensis, & Martyr, Clementis Alexandrini discipulus, sub Alexandro Seuero martyrium consummauit.

Multa scripsit, quæ enumerantur ab Eusebio

libro 6.histor. cap.16.& à S.Hieronymo in lib.de Scriptor.Ecclesiast. Nunc solùm extant excerpta quædam ex libris Sancti Hippolyti de Theologia, & Incarnatione, apud Henricum Canisium tom.5. antiquæ lectionis:nec non Bibliotheca Sanctorum Patrum,Oratio de consummatione mundi,de Antichristo, & secundo aduentu Domini nostri Iesu Christi.

Consulat Lector notationes Card. Baronij ad Martyrologium die 22. Augusti.

De Iulio Africano. 222.

IVlius Africanus paulo senior Origene fuisse videtur, cum in epistola ad Origenem, eum filium appellet. Scripsit librum de temporibus ab Origine mundi vsque ad Macrinum Imperatorem, sub quo ipse viuebat, & ad M. Antoninum Heliogabalum legationem suscepit, vt sanctus Hieronymus testatur in lib. de Scriptor. Eccles. Sed hi libri perierunt, cum tamen extarent tempore Photij, vt ipse in Bibliotheca scribit. Extat hoc tempore solùm Epistola ad Origenem de historia Susannæ, quam fabulosam esse contendit: cui respondit Origenes veram illam esse demonstrans: Epistola Iulij Africani extat in 2. tomo operum Origenis.

De Origene. 226.

ORigenes Adamantius, Clementis Alexandrini discipulus, vixit vsque ad tempora Galli, & Volusiani Imper. teste sancto Hieronymo in

libro

libro de Scriptoribus Ecclesiast. Quamuis autem doctissimus fuerit, deceptus tamen ex Platonis Philosophia in multos errores incidit. Sanctus Basilius in libro de Spiritu Sancto cap. 20. dicit Origenem non habuisse sanas de Spiritu Sancto opiniones. Sanctus Epiphanius in libris de hæresibus ponit Origenem in numero aliorum hæreticorum. sanctus Hieronimus vertit in Latinum idioma libros Origenis Periarchon, vt ostenderet errores plurimos, quibus libri illi scatent. Denique in quinta Synodo generali, collatione 8. canon.11. dicitur anathema Origeni, & scriptis eius sicut Ario, Eunomio, Macedonio, Nestorio, & Eutycheti: & in libro, qui inscribitur, Pratum spirituale, cap. 25. in quadam reuelatione visus est Origenes cum Ario, aliisque hæreticis in gehennæ ignibus torqueri. Citatur autem Pratum spirituale in septima Synodo generali, nec quis eum librum spernendum censeat. Hæc præmittenda existimaui propter eos, qui Originem defendere, vel excusare conantur, quales fuerunt olim Eusebius in lib. 6. histor. Ecclesiast. & in Apologia pro Origene. quam nomine Pamphili Martyris edidit, & qui Eusebium imitatus est Ruffinus, qui etiam Apologiam pro eodem Origene scripsit. Deinde paulo ante nostram ætatem eandem defensionem suscepit Ioannes Picus; & nostro tempore Gilbertus Genebrardus.

Opera Origenis ascendunt ad sena millia librorum, teste Epiphanio in hæresi Origenis, quæ est ordine 64. Sed plurima perierunt. Quæ nunc extant in duos tomos distributa hæc sunt.

Primi Tomi.

In Genesim homiliæ 17. In Exodum homiliæ 13
In Leuiticum homil. 16. In Numeros homil. 28
In librum Iosue homil. 26
In librum Iudicum homil. 9
In lib. Regum homil. 1. In librum Iob libri 3
In Psalm. 36. 37. & 38. homil. 9
In Cantica canticorum homil. 6
In Isaiam homil. 9. In Hieremiam homil. 14
In Ezechielem homil. 14
Periarchon, id est de principiis lib. 4.
Threni, siue Planctus Origenis tract. 1
De recta in Deum fide Dialogus.
Commentaria in Iob, Ioachimo Perionio interprete.
In eundem homil. 4

Secundi Tomi.

In Matthæum tractatus 35. In Lucam hom. 39
In Ioannem tractatus. 32
In diuersos locos noui testamenti hom. 10
In Epist. ad Rom. l. 36. Contra Celsum lib. 8
Contra Marcionistas Dialogi.
Philocalia, siue de amore honesti
De Susannæ historia Epitome.
De eadem historia Iulij Africani epistola, & ad eandem Origenis responsio.

His addi possunt Tetrapla, Exapla, & Octapla Origenis labore contexta. Tetrapla sunt quatuor editiones testamenti veteris 70. Interpretum, Aquilæ, Simmachi, & Theodotionis. Exapla sunt quatuor

tuor illæ adiunctis duabus Hebraicis, altera literis Hebraicis, altera literis Græcis. Octapla sunt, editiones sex supradictæ, adiunctis duabus sine nomine Auctoris, quinta, & sexta: addidit ipse Origenes septimam editionem ex versione 70. Interpretum emendata, & cum Theodotionis versione collata, additis asteriscis, & obeliscis. Vide de his editionibus Epiphanium in libro de ponderibus, & mensuris.

Opera dubia, vel supposititia.

HOmiliæ in Leuiticum habentur etiam inter libros S. Cyrilli, sed vere Originis sunt, non S. Cyrilli: nam & phrasim Origenis seruant, & erroribus eiusdem scatent.

Libri tres in Iob, non videntur esse Origenis: nam lib. 1. meminit Auctor Homousiandrum, quam dicit esse sectam trium Deorum, quæ totum orbem repleuit. At nomen Homousianorum inuentum est ab Arianis, qui post obitum Origenis apparuerunt. Deinde libro 2. meminit Auctor S. Luciani iam tum martyrio effecti. At sanctus Lucianus posterior Origine fuit.

Commentaria quoque in Iob, Perionio Interprete, non videntur esse Origenis: nam in explanatione cap. 3. adfert expositionem sancti Luciani Martyris: item in explanatione cap. 7. & 8. refellit Manichæos nominatim: & in cap. 18. meminit Homousionistarum. At Manichæi, & Ariani, qui Catholicos Homousianistas vocabant, post Origenem exhorti sunt.

De Homiliis in Psalmos aliqui dubitant, an sint Origenis.

Homiliæ in diuersa loca Euangelii, sine dubio non sunt omnes Origenis.

In homilia in 1. caput Ioannis mentio fit Manichæorum; & Arianorum, qui post Origenem exorti sunt.

In Homilia nona in diuersa loca, inueniuntur fragmenta ex sancto Hieronymo in vltimum caput Isaiæ Prophetæ, & ex sancto Gregorio lib. 15. Moralium, cap. 14. & ex aliis Origine posterioribus, & ea fragmenta Hieronymi, & Gregorij: non Origenis esse stylus manifestè docet.

In Homilia de S. Maria Magdalena, super illud, Maria stabat ad Monumentum foris plorans, stylus est planè Latinus.

Tractatus quintus in Matthæum videtur esse Latini Auctoris: nam adducens Auctor verba Isaiæ 48. Dominus misit me, & spiritus eius, in Græco, inquit, Spiritus sanctus neutri generis est, non masculini, vt apud nos. Vbi se inter Latinos numerat. Et si tractatus quintus Latini Auctoris est, non parua suspicio est, reliquos etiam tractatus eiusdem operis, Latini Auctoris esse. Atque hæc pauca de Origine.

De Ammonio Alexandrino. 227.

AMmonius Alexandrinus tempore Alexandri Imp. vixit, & scripsit Canones Euangelicos, quos alij harmoniam Euangelicam vocant: quam Victor Capuanus cum Traiani dintessaron confudisse videtur. Vide in Bibliotheca sanctorum Patrum tomum 7. editionis secundæ, & Card. Baronium tom. 2. Annalium ad annum Dom. 174.

De

De sancto Gregorio Thaumaturgo. 233

SAnctus Gregorius antea Theodorus dictus, Episcopus fuit Neocæsariensis, & à magnitudine miraculorum patratorum Thaumaturgus appellatus, auditor fuit Origenis, dum esset adolescens, sed ab erroribus eius omnino immunis fuit. Claruit tempore Alexandri Seueri, cuius ann. 10. factum Episcopum scribit Car. Baronius in secundo tomo Annalium ad ann. 233.

Scripsit Metaphrasim in Ecclesiastem.

Panegyricum in Origenem.

Breuem fidei confessionem, quam ex reuelatione B. Ioannis Apostoli didicit.

Expositionem fidei aduersus Elianum.

Et epistolam Canonicam.

His nuper adiunxit Gerardus Vossius duodecim sententias cum anathematismis, qui extant Græcè, & Latinè apud Henricum Canisium tomo tertio antiquæ lectionis.

Tres sermones eiusdem S. Gregorij de Annuntiatione B. Virginis.

Item sermonem de Baptismo Christi, siue de Theophania Domini: denique disputationem de Anima ad Tatianum.

Et quidem de metaphrasi nullum est dubium. Eius enim testatur sanctus Hieronymus tum in libro de Scriptor. Eccles. tum in commentario ad cap. 4. Ecclesiasticæ. Ruffinus etiam meminit l. 7. hist. Eusebij c. 25. & falluntur, qui eam tribuunt Gregorio Nazianzeno.

De Panegyrico quoque in origenem res notissima

tissima est, Scripsit enim illum adolescens, & coram ingenti multitudine, ipso etiam Origene audiente, recitauit, teste S. Hieronymo de Scriptor. Eccles. & hoc tempore in lucem prodiit Auctore Gerardo Vossio hunc ipsum Panegyricum Græce, & Latine.

Non minus certum est didicisse sanctum Gregorium confessionem fidei à beato Ioanne Euangelista sibi cum ipsa sanctissima Virgine Deipara apparente: cuius rei meminit Gregorius Nissenus in vita Gregorij Thaumaturgi: & eam ipsam fidei confessionem ab eodem Gregorio scriptam, totidem verbis referunt idem Gregorius Nissenus, & alij.

Denique extra Controuersiam est Epistola Canonica, quam etiam Balsamon Commentariis illustrauit.

Expositionem fidei, quam sanctus Gregorius scripsit: existimat Gerardus Vossius se inuenisse, & edidisse: sed fortasse fallitur: nam expositio illa fidei: cuius meminit sanctus Basilius in epist. 64. ad Neocæsarienses, quæ verè à Gregorio Thaumaturgo scripta fuerat aduersus Elianum, multum differt ab ista, quæ nunc extat apud Vossium. In illa enim habebatur, Patrem, & filium hypostasi esse vnum, & sola animi cogitatione distingui, vnde suspicio orta erat à Gregorio foueri hæresim Sabellij, & sanctus Basilius laborat, vt sanctum Gregorium à Sabellianissimi suspicione defendat. Sed videtur sanctus Gregorius per hypostasim intelligere voluisse substantiam, siue essentiam, nam voce hypostasis differens sanctus Hieronymus in Epistola ad Damasum dicit, totam secularium

rium literarum ſcholam nihil aliud per hypoſtaſim, niſi vnam noſſe. At expoſitio fidei, quam Voſſius edidit, Sabellium nominatim refutat, neque vnquam dicit, Patrem, & filium hypoſtaſi eſſe vnum, & ſola rationis cogitatione diſtingui, ſed contra dicit, Patrem, & filium natura diuinitates eſſe vnum, & vnamquamque perſonam per ſe ſubſiſtere, & aliam eſſe hypoſtaſim Patris, aliam filij, &c. Præterea expoſitio fidei Voſſiana videtur omnino ſcripta contra Arianos, ac per hoc ſatis diu poſt tempora S. Gregorij Thaumaturgi: ſic enim incipit, Inimiciſſimi, & alieni à confeſſione Apoſtolica ſunt, qui dicunt, eſſe filium ex non extantibus, &c. & infrà, Eos vero, qui communicant cum iis, qui reiiciunt homouſion, tanquam alienum à ſcripturis, & qui dicunt aliuid ex Trinitate creatum eſſe, alienos exiſtimamus.

Conſtat autem Arianos fuiſſe, qui dicebant, filium eſſe ex non inſtantibus, & qui reiiciebant vocem, homouſion, tanquam alienam à ſcripturis. Quin etiam ita diſputat hic Auctor de Incarnatione, vt videatur refellere Neſtorianos, & Eutychianos.

Eadem cenſura addi poteſt ad duodecim capitula cum anathematiſmis, quæ Gerardus Voſſius ſancto Gregorio tribuit. Videntur enim illa capitula quaſi appendix quædam ad expoſitionem fidei adiuncta, ad præcipue Neſtorij, & Eutychetis erroribus opponuntur: qui hæretici longè poſt obitum S. Gregorij ſunt.

De ſermonibus in annũciationem, & Theophaniam Dominicam, vt etiam de libello, de anima ad Tatianum nihil certi habeo, cum nec veteres

horum operum meminerunt; neque tamen conuinci possit, eos esse suppositios.

De S. Cornelio, Papa.

SAnctus Cornelius Papa tempore Decii sedit, & scripsit insignes epistolas, quarum meminit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. è quibus extat solum epistola ad Fabium, siue Flauianum Antiochenum Episcopum; sed non integra apud Eusebium libr. 6. histor. cap. 35. & alia breuis ad Lupicinum, tomo 1. Bibliothecæ sanctorum Patrum, & aliæ duæ inter epistolas sancti Cypriani.

De S. Sixto Secundo.

SIxtus Secundus Pontifex, & martyr dicitur scripsisse librum sententiarum, siue prouerbiorum, qui citatur à sancto Augustino lib. De natura, & gratia, cap. 64. & extat in tomo 5. Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2.

Cæterum liber ille falsò tribuitur sancto Sixto martyri, cum sit Sixti Philosophi ethnici, vt sanctus Hieronymus demonstrat in epistola ad Cresiphontem; & in cap. 22. Hieremiæ, & in cap. 18. Ezechielis, & sanctus Augustinus lib. 2. Retractationum cap. 42. retractat locum citatum ex libro de natura, & gratia. Denique Gelasius in concilia 70. Episcoporum reprobat librum prouerbiorum sub nomine S. Sixti ab hæreticis conscriptum: dicit autem ab hæreticis conscriptum; quia Ruffinus eum librum plenum erroribus conuertit ex Græco, & S. Sixto attribuit.

De

De sancto Cypriano. 250.

SAnctus Cyprianus vir eloquentissimus, & sanctissimus sub Valeriano, & Galliano martyrium passus est, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Ecclesi. sed in Episcopum promotus fuit temporibus Fabiani Papæ, & Philippi Imp. proinde sedit temporibus Fabiani, Cornelii, Lucii, Stephani, & Sixti Pontificum Romanorum. Opera eius multa extant, sed non omnia indubitata: primò igitur Catalogum texemus operum indubitatorum.

Opera S. Cypriani, indubitata.

Epistolarum libri quatuor, quas Pamelius ordine temporum digessit, & sunt numero 83.

De habit. Virginum, tractatus vnus.

De lapsis, 1.

De simplicitate Prælatorum, siue de vnitate Ecclesiæ, 1.

De oratione Deminica, 1.

Contra Demetrianum, 1.

De Idolorum vanitate, 1.

De mortalitate, 1. De Eleemosina, 1.

De bono patientiæ. De zelo, & liuore, 1.

De exhortiatione Martyrii, 1.

Ad Quirinum contra Iudæos, libri tres.

Ad Iubaianum de baptizandis hæreticis, 1.

Ad Pompeium contra Epistolam Stephani Papæ, 1.

Hos tamen duos libros Pamelius inter epistolas coniecit, & sunt epistolæ 73. & 74.

Senten

Sententiarum ex Concilio Carthaginensi de hæreticis baptizandis 1.

Opera suppostitia, vel dubia.

De monte Sina, & Sion, tractatus vnus.
Da reuelatione capitis S. Ioannis Baptistæ.
Expositio symboli.
De singularitate Clericorum.
De operibus Cardinalibus Christi, serm. 12.
De laude Martyrij.
De disciplina, & bono pudicitiæ.
Ad Nouatianum de spe veniæ lapsis non neganda.
De duplici martyrio. De aleatoribus.
De Cœnæ dispositione.
De duodecim abusionibus sæculi.
De spectaculis.
De Iudaica incredulitatate ad Vigilium.
De Iudæis qui insecuti sunt Christum.
Carmen, Genesis. Carmen, Sodoma.
Carmen ad Apostatam Senatorem.
Hymnus de Pascha.
Oratio pro Martyribus, quæ incipit, Agios.
Oratio altera, quæ incipit, Domine sancte Pater,
Tractatus de monte Sina, & Sion non habet stylum sancti Cypriani.

Tractatus de reuelatione capitis sancti Ioannis Baptistæ, non est S. Cypriani, sed Auctoris multo recentioris, qui in hoc ipso opere mentionem facit sanctorum Athanasij, & Cyrilli: item Theodosij Imp. & Pipini Regis Francorum: & ipsa reuelatio capitis S. Ioannis Baptistæ contigit sub Theodosio: vt Nicephorus testatur l. 12. cap. 49.

Itaque

Itaque reuelatio de qua hic agitur facta est annis plus centum post obitum S. Cypriani.

Expositio Symboli, non est sancti Cypriani, sed Ruffini: nomine Ruffini habetur inter opera S. Hieronymi, & testatur Gennadius in libro de viris illustribus. Ruffinum in explicatione Symboli excelluisse: denique stylus est Ruffini, non sancti Cypriani.

Tractatus de singularitate Clericorum: vbi prohibetur Clericis cohabitatio fœminarum, insignis, & vtilis est: & antiqui sine dubio Auctoris nonnullis videtur esse potius Origenis, quam Cypriani. Sed tamen stylus apertè reclamat, & Latinum Authorem, non Græcum esse clamat. Idem etiam stylus satis diuersus est à stylo sancti Cypriani, & verba multa parum latina admiscet, quæ in Cypriano non inueniuntur, qualia sunt, inordinaliter, contubernalitas, mulcedo, & passibilitas, & alia.

Sermones de operibus Cardinalibus Christi eruditi, & antiqui auctoris sunt, sed non videtur esse Cypriani. Primum enim stylus multo humilior est, quam sancti Cypriani esse soleat. Deinde in sermone de tentatione, & ieiunio, docet hic Auctor. Diabolum cecidisse de cælo ante hominis creationem: cuius sententiæ contrarium habet sanctus Cyprianus in tractatu de zelo, & liuore. Denique in præfatione sic alloquitur sanctum Cornelium Papam; Quia inquit, solent aliquando Patres nugis infantilibus arridere, & linguis balbutientibus delectari, indulgentiam meretur humilitas, quæ quo potest accessu sublimitatis vestræ manibus se porrigit attrectandam: hæc ille.

At S. Cyprianus semper Cornelium fratrem, & collegam appellabat: nec ignorabat se non minùs doctum, & disertum, quam Cornelius esset: & cum præterea Episcopus ante Cornelium ordinatus fuisset, & in Ecclesia vniuersa mirificè clareret: nunquam profectò scripta sua nugas infantiles appellaret: neque diceret, sublimitatem Cornelij lingua balbutienti Cypriani oblectari debere.

Libellus de laude martyrij ideo positus est inter opera Cypriani dubia, quoniam Erasmus dubitauit ob aliquam styli dissimilitudinem. Sed communiter admittitur inter vera opera S. Cypriani, præsertim cum Moses, & Maximus, ad quos liber iste scribitur in Epistola ad Cyprianum: quæ est 26. inter Epistolas S. Cypriani huius ipsius libri mentionem faciant: neque stylus dissidet ab aliis operibus, nisi quod est magis elaboratus, quam aliqua alia eiusdem opera, sed non magis, quam omnia. Siquidem epistola secunda, quæ est ad Donatum; non cedit huic libello; & tamen illa epistola est, hic vero liber similis orationi in genere demonstratiuo.

Liber de disciplina, & bono pudicitiæ, & liber ad Nouatianum de spe veniæ danda lapsis; S. Cypriani mihi esse videtur; quicquid Erasmus dicat, qui nimis subtiliter de styli dissimilitudine aliquando iudicat.

Liber de duplici martyrio, sancti Cypriani esse non potest, cum Auctor mentionem faciat Diocletiani; & Maximiani Imperatorum, qui nondum imperare cœperant, cum S. Cyprianus martyrium pateretur, ac magis miremur qua fronte eiusmodi libri sub Cypriani nomine edantur,

meminit

meminit idem auctor belli Cæsarei cõtra Turcas.

Liber de aleatoribus vtilis, & doctus est; sed non videtur esse Cypriani. cum in principio satis apertè significet Auctor, se vniuersali Ecclesiæ præsidere, & Apostolatum gerere super quem Christus fundauit Ecclesiam, & Christi vicariam sedem obtinere, & sibi traditas esse claues ligandi, & soluendi, &c. Itaque videtur libellus esse alicuius Romani Pontificis, qui S. Cypriani scriptiones imitatur, quamuis styli eius elegantiam non assequatur.

Liber de cœnæ dispositione non solum Cypriani non est, verum neque alicuius docti hominis est. Fortasse Auctor eius Cyprianus dicebatur, sed longè diuersus ab illo, de quo nunc agimus: nam neque sententias habet homine docto dignas: sed ineptas, & ridiculas narrationes, & fabellas.

Liber de 12. abusionibus seculi S. Cypriani esse non potest, cum passim citet scripturas ex versione S. Hieronymi: qua ratione neque S. Augustini erit, quamuis inter eius etiam opera feratur.

Liber de spectaculis egregius est, & ad imitationem libri Tertulliani de eodem argumento conscriptus. Ratio dubitandi sitne Cypriani, an non, sola styli diuersitas esse videtur.

Liber de incredulitate Iudaica ad Vigilium, nihil est aliud, nisi versio in Latinam linguam dialogi Græci inter Iasonem Christianum, & Papiscum Hebræum, qui Græcus dialogus antiquissimus est, cum eius meminerit Origenes lib. 4. contra Celsum. Auctor autem Latinæ versionis, non Cyprianus, sed Celsus dicitur, vt perspicuum est ex vltimis verbis libri.

Liber de Iudæis, qui insecuti sunt Christum, sancti Cypriani non esse videtur ob nimis magnam styli diuersitatem.

De Carminibus, & orationibus nihil certi habeo: nam neque habemus veterum testimonia, vnde probemus opera ista esse Cypriani: neque habemus argumenta, vnde probemus non esse, opera sunt grauia, & docta, & sancto Cypriano digna.

De S. Pontio Diacono. 250.

SAnctus Pontius Diaconus sancti Cyyriani, scripsit insigne volumen de vita, & passione sancti Cypriani, teste sancto Hieronymo de Scriptor. Eccles. Id volumen extat ad initium S. Cypriani in editione Iacobi Pameli.

De S. Dionysio Alexandrino 250.

SAnctus Dionysius Alexandrinus Episcopus æqualis fuit sancti Cypriani, sed paulo prior in Episcopatu. & paulo posterior in morte: & scripsit libros, & epistolas multas, teste sancto Hieronymo de Scriptor. Eccles. Extat nunc epistola vna satis breuis inter Canones Ecclesiasticos Græcorum cum annotationibus Balsamonis. Extat epistola insignis contra Paulum Samosarenum Romæ edita Græce, & Latine an. 1608. Extant etiam multa, & magna fragmenta operum huius Dionysij apud Eusebium lib. 6. hist. cap. 33. & sequentibus vsque ad finem libri, & lib. 7. ca. 1. & sequentibus vsque ad 21. Extant denique alia fragmenta

fragmenta apud Athanasium in libro de sententia Dionysij Alexandrini, & in lib. de sententia Nicænæ Synodi. Neque de his vlla controuersia est.

De sancto Zenone Episcopo, & Martyre. 260.

ECclesia Veronensis sanctum Zenonem Episcopum veneratur, quem sub Galieno Imperatore passum esse prædicat, & eius sermones permultos nuper edidit. Huius Zenonis Episcopi, & Martyris nulla fit mentio apud Eusebium in hist. neque apud sanctum Hieronymum in libro de Scriptor. Eccles.

Primus est sanctus Gregorius, qui sanctum Zenonem Episcopum Veronæ Martyrem nominat, lib. 3. Dialogorum cap. 19. sed de operibus eius mentionem nullam facit. Extant sub nomine eius sermones editi Veronæ anno 1586.

De Genesi sermones 4. De Abraham. 3.
De Somnio Iacob. 1. De Iuda Patriarcha. 1.
De Exodio, 15. De Præcept o, Attende tibi, 1.
De Iob, 1. De Psalmis, 9.
De Isaia, 6. De Martyrio Isaiæ, 1.
De Daniele, 9. De Iona, 1.
De Euangelio secundum Lucam, 1.
De Euangelio secundum Ioannem, 1.
De epistola ad Corinthios, 1.
De Æterna filij generatione, 3.
De Aduentu Christi, 1.
De Natiuitate Christi, 3.
De Circumcisione, 1. De Fide, 1.
De Fide, Spe, & Charitate, 1.

De Fidei veritate, 1 De Pascha, 9.
Inuitatio ad fontem, 9. Ad Neophytos, 7.
De spirituali ædificatione, 1.
De Patientia, 1. De Pudicitia, 1.
De Continentia, 1. De Iustitia, 1.
De Timore, 1. De Ieiunio, 1.
De Spiritu, & corpore, 1 De Auaritia, 3.
De Liuore, & Inuidia, 1.
De S. Archadio, 1. De Resurrectione, 1.

Ex his sermo in illud. Attende tibi, & sermo in Euangelium Lucæ, & sermo de ieiunio, & sermo de liuore, & inuidia, non sunt S. Zenonis, sed S. Basilij Magni, vt notum est, tum ex stylo, tum ex communi sententia. Item sermones in Psalmos, si non omnes, certe maiore ex parte apud Hilarium inueniuntur.

De aliis non habeo quod dicam, nisi aliquos esse breuissimos, vt sermones dici non mereantur; aliquos esse repetitiones aliorum; aliquos ita obscuros, vt intelligi nequeant, & quod me male habet, de his sermonibus nullam extare apud veteres mentionem. Primus enim, qui eos inuenit Guarinus fuit Veronensis Orator, ante annos circiter centum: editi sunt autem Venetiis anno 1508. & postea emendatius, & pulchrioribus characteribus Veronæ anno 1586. consulat Lector Card. Baronium in notis Martyrologij

De S. Victorino Pictabionense. 270.

SAnctus Victorinus Pictabionensis Episcopus, & Martyr, multa opera scripsit, teste S. Hieronymo in libro de Scriptor. Eccles. Nunc solum extat Commentarius in Apocalypsim, & de hoc ipso

ipso dubium est, an sit Victorini opus. Scribit enim S. Hieronymus in epistola præfixa Commentario Victorini in Apocalypsim. Victorinum in isto suo Commentario secutum esse errorem Chiliastarum, quod etiam scripsit in libro de Scriptor. Eccles. in Papia: qua de causa Gelasius Papa, Victorini opera inter apocrypha numerauit. At Commentarium, quod nunc extat sub nomine Victorini, non solùm hoc errore caret, sed contra hunc errorem etiam pugnat. Hic beatus vir sub Diocletiano martyrium passus est, anno Dom. 303.

De sancto Methodio; Episcopo, & Martyre. 285.

SAnctus Methodius Episcopus Tyri claruit tempore Diocletiani Imperatoris, & anno eius 20. martyrio coronatus est, ex Hieronymo de Script. Eccles. Is multa scripsit, sed nunc solum extant fragmenta satis magna ex libr. eius de resurrectione aduersus Origenem, apud Epiphanium hæresi 64. Extant etiam alia fragmenta apud Photium in Bibliotheca. Circumfertur libellus reuelationum sub nomine sancti Methodij, sed suppositițius censetur.

De Dorotheo Tyrensi.

DOrotheus Tyrensis dicitur tempore Diocletiani exilium passus, & scripsisse Synopsim de vita Prophetarum, & discipulorum Christi, quæ Synopsis extat in Bibliotheca sanctorum Patrum

& frequenter citatur. Ad huius Dorothei nullam mentionem inueni apud Eusebium, S. Hieronymum, vel Gennadium, aut etiam Ioannem Trithemum, qui scripserunt de viris Illustribus.

Ipsa vero Synopsis plena est fabulis: consulat lector, quæ iste auctor scribit in vita Abdiæ, Ionæ, Isaiæ, Hieremiæ, & Elisæi. Præterea consulat quæ scribit in vita Iacobi Alphæi, & Clementis: & in summa sciat, ab isto numerari inter 72. discipulos Christi; omnes, qui ab Apostolo Paulo nominantur, etiamsi Ethnici fuerint, vel fœminæ, & illos omnes non solum Discipulos Domini, sed etiam Episcopos facere. Non meminissem libri tam fabulosi, nisi vidissem à multis citari, & non minimi fieri.

De Arnobio. 285.

ARnobius sub Imperatore Diocletiano floruit, teste sancto Hieronymo de Scriptor. Eccles. ac vt probaret se verè factum esse ex Pagano Christianum, scripsit libros septem contra Gentes: nam octauus, qui illi operi adiunctus est, non est liber octauus Arnobij, sed Octauius Felicis Minutij, de quo suprà dictum est. Feruntur etiam sub nomine Arnobij Commentaria breuia in Psalmos. Sed ea non videntur esse huius Arnobij, sed alterius recentioris: Nam in explicatione Psalm. 108. refellit hic Auctor hæresim prædestinatorum, quæ tempore sancti Augustini, vel postea exorta est, & in explicatione Psalm. 109. nominatim refellit Photinum hæresis Ebionitarum Instauratorem. At Photinus tempore Valenti-
niani

niani Imperatoris vixit, teſte S. Hieronymo de Script. Eccleſ. quo tempore Arnobius ſuperſtes eſſe non poterat. Fuit enim Arnobius præceptor Lactantij, Lactantius autem in extrema ſenectute vocatus eſt à Conſtantino Magno, vt Criſpum filium erudiret, teſte ſancto Hieronymo de Scriptor. Eccleſ. in Lactantio. Quamuis autem Commentaria in Pſalmos non ſint illius Arnobij, qui circa initia Principatus Diocletiani florebat: ſunt tamen Auctoris alicuius veteris, qui etiam Arnobius dicebatur, vt conſtat ex Commentariis Bedæ in Pſalmos, in quibus explicatio Arnobij non ſemel adducitur. Vide infrà in verbo Arnobius iunior. Feruntur etiam annotatiunculæ in varios locos Euangelij, ſed parui momenti, neque certum eſt, an ſint Arnobij.

De Lactantio Firmiano. 290.

LActantius Firmianus Arnobij auditor, floruit ſub Diocletiano, & ad Principatum Conſtantini Magni in ſenectute peruenit, teſte S. Hieronymo in lib. de Scriptor. Eccleſ. vbi multa eius opera recenſet, quæ non extant: Quæ autem extant hæc ſunt,

Diuinarum Inſtitutionum lib. 7.
De Ira Dei, 1.
De Opificio Dei, 1.
Epitome in libros ſuos.
Carmen de Phænice.
Aliud de Paſſione Domini.
Tertium de reſurrectione eiuſdẽ, & de Paſchate.
Et quidem opera omnia, exceptis carminibus,

ſine controuerſia Lactantij ſunt : & quemadmodum ad eloquentiam Tullianam proxime accedũt, ita erroribus variis ſic deformata ſunt, vt non ſine cauſa Gelaſius Papa in Concilio Romano apocrypha cenſeri voluerit.

Carmen de Phœnice Ethnici hominis eſſe videtur.

Carmen de reſurrectione, & de Paſchate, vt etiam de Paſſione, ambiguum eſt, an Lactantij ſint, quia nonnulli negant illius eſſe : & tamen non habemus certum argumentum, vnde probetur illius non eſſe.

Seculum Quartum ab Anno 300. ad 400.

De Conſtantino Magno Imperatore. 366.

COnſtantinus ſanctæ Helenæ filius, Imperat. maximus, & feliciſſimus, quamuis occupatiſſimus in Imperio Orbis terræ gubernando, quod ſuſcepit anno Domini 306. & tenuit vſque ad. 337. ſcripſit tamen multas latinas orationes, earumque magnam partem recitauit. Euſebio teſte lib. 4. de vita Conſtantini cap. 20. Vna tantum nunc ſupereſt, ſcripta ad ſanctorum cœtum : cuius meminit idem Euſebius lib. 4. cap. 32. de vita Conſtantini ; atque eadem executi ſolet poſt ipſos libros de vita Conſtantini. Oratio ſane pulchra, & luculenta de Chriſti aduentu, & diuinitate : vbi etiam cap. 18. inſeruntur carmina Sibillæ Erithreæ, quarum literæ capitales reddunt hanc ſententiam,

Ieſus

Iesus Christus, Dei filius, seruator, Crux. Scripsit etiam idem Imperator epistolas multas, quarum aliquæ extant, tum in histor. Eusebij, tum in literis de vita Constantini. Sed epistolæ possent fortasse tribui Secretariis, sed orationes ipsius Constantini proprio labore, & studio scribebantur, vt diximus.

De Eusebio Cæsariensi. 326.

EVsebius Pamphili Episcopus Cæsariensis, tempore Constantini Magni floruit, scripsit plurima, ex quibus hæc non extant.

De Euangelica præparatione lib.	14
De Euangelica demonstratione,	10
De historia Ecclesiastica,	10
De vita Constantini,	4
Aduersus Hæresim Hieroclis,	1
De Philosophorum dissentione,	1
Chronycorum interprete S. Hieronymo.	

Ex his, libri de præparatione, & demonstratione Euangelica, imperfecti sunt. Scripsit enim Eusebius, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. De præparatione lib. 15. De Demonstratione lib. 20. Nunc autem illi sunt 14. isti 10. Historiam Eusebij Ecclesiasticam Ruffinus vertens libros nouem confecit, quibus duos ipse addidit. Sed Ioannes Christophorsonus in sua interpretatione libros decem esse ostendit, quot etiam S. Hieronymus numerauit. Cæterum Ruffinus non ad verbum vertit, sed aliqua addidit, aliqua detraxit. Hanc historiam Gelasius inter apocryphos libros retulit fortasse ob nimias laudes Origenis.

Scripsit

Scripsit præterea Eusebius sub nomine S. Pamphili martyris Apologiam pro Origene, quamuis enim sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. in Pamphilo testatus sit, à sancto Pamphilo scriptam fuisse Apologiam pro Origene, tamen idem sanctus Hieronymus lib. 2. in Ruffinum, se postea comperisse dicit, Apologiam illam esse partem Apologiæ Eusebij pro eodem Origene, cui Ruffinus mutauerat titulum, & hoc ipsum probat testimonio Eusebij, qui S. Pamphilum nihil scripsisse asseruit præter Epistolas aliquot.

Porrò Eusebium hunc Cæsariensem Arianum hæreticum fuisse testatur sanctus Athanasius in libro de Decretis Nicenæ Synodi: testatur sanctus Hieronymns in vtroque libro aduersus Ruffinum, vbi Eusebium hunc non solùm hæreticum Arianum, sed nunc signiferum, nunc Principem Arianorum vocat: testatur septima Synodus Act. 5. vbi primum Legati Apostolici, deinde tota Synodus reiiciunt auctoritatem Eusebij Pamphili, tanquam hæretici Ariani. Quare mirum est, cur aliqui moderni Eusebium hunc tanto ardore defendere velint.

De Iuuenco Poeta Christiano. 330.

IVuencus Presbyter scripsit Constantino imperante libros quatuor carminum, quibus Euangelicam historiam complexus est. Laudat hoc opus sanctus Hieronymus tum in libro de Script. Eccles. tum in epistola ad Magnum, tum etiam in Commentario ad cap. 7. Matthæi. Extant hi libri in 8. tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ.

De

De S. Antonio Abbate. 330.

SAnctus Antonius Abbas eodem Imperatore Constantino floruit, scripsitque epistolas septem lingua Ægyptiaca; sed sensu, & spiritu Apostolico, vt S. Hieronymus testatur in libro de Scriptor. Eccles. Extant epistolæ S. Antonij in Bibliotheca sanctorum Patrum. Addit 10. Trithemius in libr. suo de Scriptor. Eccles. scriptos fuisse ab eodem magno Antonio duos libros Sermonum. qui pariter nunc extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed mirum est Trithemium non aduertisse, in sermonibus illis citati. Basilium Gregorium Nissenum, Io. Chrysostomum, Nilum. Photium, & alios, qui multis annorum centuriis, posteriores fuerunt S. Antonio Abbate, de quo nos loquimur.

De S. Pachomio. 340.

SAnctus Pachomius ex milite gentili Monachus probatissimus effectus, S. Antonij æqualis, & fortè Discipulus, scripsit Regulam Monachorum, Angelo dictante, quæ extat inter opera Ioannis Cassiani, Romæ excusa.

De sancto Oresiesi, 340.

ORésiesis Monachus æqualis sancti Pachomij scripsit (Gennadio teste in libris de viris illustribus) librum Diuino sale conditum de Instructione vitæ Monasticæ: hic liber extat in Bibliotheca

bliotheca sanctorum Patrum editionis secundæ, tomo quarto.

De S. Macario Seniore. 340.

SAnctus Macarius Senior, sancti Antonii discipulus, & sancti Pachomii, atque Oresiesis æqualis scripsit homilias quinquaginta ad Monachos, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

De S. Athanasio 340.

SAnctus Athanasius Episcopus Alexandrinus sub eodem Constantino florere cœpit, & sub Valente Imperatore migrauit ad Dominum, teste sancto Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis. Opera sancti Athanasii quatuor tomis continentur, nec tamen sunt omnia: meminit enim sanctus Hieronymus duorum librorum contra Gentes, & libri vnius contra Valentem, & Vrsaicum, & alterius de Psalmorum Titulis, & etiam de vita S. Antonij, qui tamen libri in his quatuor tomis desiderari videntur, nisi forte mutata sint nomina, vt mox dicemus.

Tomi Primi.

Oratio contra Idola.
De Incarnatione Verbi eiusque ad nos aduentu.
Ad Epictetum Episcop. Corinthiorum epistola.
Expositio fidei.
Liberii Episcopi Romani ad Athanas. epistola.
Atha

Athanasii responsio.
Ad Antiochenses epistola.
De æterna substantia Filii, & Spiritus sancti cum Deo.
Oratio quod Christus sit vnus.
Ad Adelphium fratrem contra Arianos.
Orationes quatuor contra Arianos.
In hoc dictum ex Deo Deus est Verbum.
In hoc dictum, Omnia mihi tradita sunt, &c.
Compendium è superioribus contra eos, qui dicunt Spiritum sanctum esse creaturam.

Obseruatio in libros primi Tomi.

ORatio contra Idola, & liber de Incarnatione verbi, videntur esse duo libri contra gentes, quorum S. Hieronymus meminit. Nam initio libri de Incarnatione Athanasius dicit se hactenùs disputasse contra Idola, nunc sequi, vt disputet de Incarnatione Verbi, vt planè appareat duo illa opera esse coniuncta, & vnum esse patrem alterius. Vtrumque autem est contra Gentiles, & refertum testimoniis Gentilitium. Quare mirum est, cur vnum dicatur oratio, & alterum dicatur liber, cum vtrumque sit disputatio contra Idola, & pro Christo aduersus Gentes.

In eodem primo tomo est quædam expositio fidei, de qua num sit Athanasii ambigo, tum quia diuersa est à Symbolo Athanasii, nec scio cur duas expositiones fecerit, tum maxime, quia hæc videtur illi cõtraria: in hac enim dicitur tres personas diuinas non esse tres subsistentias, seorsim distinctas: in illo autẽ Symbolo dicitur, alia est persona Patris, alia Filii, alia Spirit. S. & Græce, alia hypostasis, id est subsisten

subsistentia: testatur enim S. Gregorius Nazianzenus, Oratione in Athanasium extrema, ab Athanasio fuisse declaratum intelligi à Latinis per nomen personæ, quod à Græcis per nomen Hypostasis; & Græcos dicere tres hypostases, Latinos tres personas;

In eodem tomo habetur epistola Liberij Papæ ad Athanasium, & responsio Athanasij ad Liberium, sed neutra videtur conuenire Auctori, cui tribuitur. Liberius enim ita scribit ad Athanasium ac si dubitet de eius fide: & iubet illum anathema dicere Sabellio, & Ario: deinde addit rationem, vt ego securior efficiar, tuaque mandata inhæsitanter obeam. At neque credibile est, Liberiũ vnquam dubitasse de fide sancti Athanasij: neque etiam ita se illi subiecisse, vt mandata eius obiturum se polliceretur. Adde; quod epistola, quæ tribuitur Liberio, incipit per, Ergo, sine interrogandi nota, vt conclusio potius epistolæ, quàm epistola esse videatur.

Responsio quoque Athanasij non habet formam epistolæ, sed simplicis confessionis fidei; neque confessio concepta est verbis satis propriis; præsertim vbi dicit, Illa caro suspensa est in Cruce; non ipse; in illa omnes humanas passiones, vt homo sustinuit, non ipse. At negari non debet ipsum Christum, siue etiam ipsum Deum Crucifixum in carne; sic enim loquitur S. Petrus, Christo igitur in carne passo; & Christus passus est pro nobis, & sanctus Paulus. Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, &. Nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Sanctus vero Athanasius maxime propriè, & castigatè de eiusmodi

modi mysteriis loqui solet. Proinde non videtur eiusmodi scriptio S. Athanasio tribuenda.

Tomi secundi.

Obseruatio in Tomum Secundum.

IN hoc secundo tomo nihil est, de quo aut ego ambigam, aut alios ambigere sciam, Illud vnum admonendum duxi, quod S. Hieronymus in libro de Scriptor. Ecclesi. scribit extare etiam librum Athanasij contra Valentem, & Vrsacium recte accipi posse de libro inscripto de Synodis Arimini, & Seleuciæ: in illis enim contra Valentem, & Vrsacium proprie scribitur.

Sunt etiam in hoc tomo duæ breues epistolæ post epistolam ad Iouianum Imperatorem, quæ nescio cur in indice sint prætermissæ.

Tomi Tertij.

De Incarnatione Verbi.
De natura humana suscepta.
De Incarnatione Christi.
De salutari aduentu Christi contra Apollinarem.
Contra omnes hæreses sermo.
Ad Maximum Philosophum oratio.
In illud, Profecti in pagum inuenientis pullum.
In passionem Saluatoris.
Ad Marcellinum de interpretatione Psalmorum.
De Virginitate, siue de meditatione,
Testimonia de scriptura de naturali communione similis essentiæ trium personarum.
Ad omnes vbique per Ægyptum, & Syriam, &c.
Refutatio contra hypocrisim Meletij.
De sanctissima Deipara Maria.
In passionem, & crucem Domini.
Ad Serapionem Episcopum Thmuteos epistola
In illud. Quicumque dixerit verbum, &c.
Disputatio in Nicæno Concilio contra Arium.
Homilia de semente.
Declaratio Leuitici de diuersa eiusdem rei nomenclatura.

Obseruatio in Tomum Tertium.

Liber, qui hic dicitur de interpretatione psalmorum, videtur esse ille, quem Sanctus Hie-

ronymus

ronymus vocat de titulis Psalmorum, in libro de Scriptor. Eccles. in Athanasio, nam Cassiodorus quoque hunc eundem librum vocat, de titulis Psalmorum, id est de varia excellentia Psalmorum.

Sermo de sanctissima Deipara, non videtur esse S. Athanasij, sed alicuius posterioris, qui post Concilium tertium, & quartum, imo etiam sextum floruerit; ita enim acuratè disputat de vnione diuinæ & humanæ naturæ in vna hypostasi, nec non de appellatione Deiparæ, quod Virgini ea appellatio iure conueniat, & denique de duabus voluntatibus, & operationibus vnius volentis, & operantis Christi, vt dubitari non possit, quin iste Auctor viderit decreta Conciliorum contra Nestorium. Eutichetem, & Monothelitas. At (vt rectè ratiocinatur Cardin. Baronius tom. 1. Annalium ad annum Christi 48.) si hic sermo esset Athanasij sine dubio citatus fuisset à sancto Cyrillo, & à Patribus tertiæ, quartæ, & sextæ Synodi ad conuincendos hæreticos. Videmus autem non citari vnquam hunc sermonem, sed libros de Incarnatione, vbi non tam apertè Athanasius loquitur. Adde, quod in hoc sermone auctor dicit, attributa Dei non esse ipsam substantiam Dei, sed circa substantiam versari, quod valdè impropriè dictum est, & alienum à consuetudine S. Athanasij, qui valde consideratè loqui solet. Adde vltimo, quod in explicatione vocabuli ʼυσία dicit vocem ἰσυ significare æqualitatem: at Græcis ἰσότης est æqualitas, non ἰσία, & tota illa deductio vocis ὐσία à voce ἴσος est leuior quam vt Athanasium decere videatur.

Disputatio Athanasij cum Ario, quæ in hoc

tom. habetur, non est habita in Concilio Nicæno vt inscriptio indicare videtur; sed est habita in Monasterio aliquo, vt ex initio disputationis intelligi potest: neque est habita propriè cum ipso Ario, sed cum aliquo eius discipulo, vt perspicuum est ex illius verdis, Derepente ex radice Christo inimici Arij bellua sub humana specie ad nos insiluit. Neque obstat, quod postea, qui disputat, dicatur Arius: ponitur enim Arius pro Arianus: quomodo in eadem disputatione, non semel ponitur nomen Sabellij, pro nomine Sabelliani. Vtrum hæc fuerit vera disputatio, an dialogus conscriptus in personam Athanasij, & alicuius Ariani, & vtrum sit ab Athanasio, an ab alio scriptus, non facile iudicari potest.

Tomi Quarti.

Quæstiones ad Antiochum Principem.
De definitionibus Theologicis.
Disputatio cum Ario Laodiceæ habita.
Exhortatio ad Monachos.
De Passione Imaginis Domini.
Ad Marcum Papam epistola.
Marci Papæ Responsio.
Ad Serapionem de sancto Spiritu epistola.
De vnita Deitate Trinitatis libri septem.
Synopsis totius Scripturæ.

Obseruatio in Tomum Quartum.

IN hoc tomo nihil fere est quod vere sit Athanasij.

Quæstiones

Quæſtiones ad Antiochum, Athanaſij eſſe non poſſunt, nam quæſt. 23. citat auctor magnum Athanaſium, & ab eo diſſentit. Quæſt. 108 dicit, Romanos eſſe Francorum genus: ex quo apparet auctorem eſſe recentem. Franci enim dicuntur omnes occidentales in Regnis Turcarum. Qu. 129. citatur S. Gregorius Theologus, qui tamen poſterior eſt Athanaſio. Multo minus Athanaſij ſunt quæſtiones quadraginta ſex, quæ in aliis Codicibus inueniuntur: nam in iis citantur vt antiqui Patres, Epiphanius, Gregorius, Nyſſenus, & alij.

Liber de definitionibus Theologicis non videtur eſſe S. Athanaſij, quia in cap. de Actu citat ad confirmandam ſuam ſententiam S. Gregorium Nyſſenum, his verbis: Actus, quemadmodum S. Gregorius Nyſſenus inquit, eſt naturalis cuiuſque rei, &c. At credibile eſt Gregorium Nyſſenum nondum ſcribere cœpiſſe, quando Athanaſius obiit. obiit enim Athanaſius ſub Valente: Gregorius autem ſub Theodoſio ſcribere cœpit; vt probabiliter colligitur ex lib. S. Hieronymi de Scriptor. Eccleſ. Scripſit enim eum librum S. Hieronymus anno 15. Theodoſij, vt ipſemet teſtatur in extremo libro, & in eodem libro dicit à Gregorio Nyſſeno lectum ſibi fuiſſe librum quendam á ſe compoſitum, ante paucos annos. Adde, quod in hoc libro de definitionibus, tam diſtinctè loquitur auctor de duabus naturis Chriſti in vna hypoſtaſi, vt omnino ſcripſiſſe videatur poſt Concilium Chalcedonenſe.

Diſputatio cum Ario Laodiceæ habita non poteſt eſſe Athanaſij vera diſputatio: dicitur enim

habita anno secundo Constantij, & tamen introducitur Athanasius Diaconus disputans cum Ario Presbytero: at ex historicis constat, Athanasium factum esse Episcopum Alexandrinum ann. 21. Constantini Magni. Præterea Arius obiit morte turpissima anno 31. Constantini omnium consensu, quomodo ergo disputaturus adducitur anno secũdo Constantij: Denique in hac disputatione mentio fit Photini hæretici, quasi ab ipso Arius hæreses didicisset: at Photinus posterior Ario fuit, vt ex S. Hieron. colligitur lib. de Script. Eccles. Denique videtur omnino hæc disputatio, dialogus ille esse, quem à se scriptum fuisse Vigilius Episcopus testatur lib. 5. contra Eutychem.

Liber de Passione imaginis Domini: citatur in secunda Nicæna Synodo, act. 4. vbi totus hic liber legitur, & recipitur sub nomine S. Athanasij, sed non videtur esse S. Athanasij huius, de quo nunc agimus, sed alterius multo recentioris. Scribit enim Sigebertus in Chronico, accidisse hoc miraculum ann. Dom. 766. eo tempore videlicet, quo quæstio agitabatur de cultu Sacrarum imaginum: voluit enim hoc tam insigni miraculo Deus confundere hæreticos Iconoclastas. Illud autem obseruandum est, illa vltima verba cap. 8. Hæc est vera, & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri Saluatoris, qui profluxit de sancta imagine eius, quæ crucifixa est in Syria in Beryto ciuitate: hic est sanguis ille Dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur, nec aliter æstimandum est à verè Catholicis præter id quod scribitur à nobis, quasi ex carne, & sanguine Christi aliquid possit in mundo inueniri, nisi illud,

illud, quod in ala altaris per manus Sacerdotũ quotidie ſpiritualiter efficitur, &c. Iſta, inquam vltima verba non haberi in Codice Græco Concilij Nicæni ſecundi, neque in verſione Anaſtaſij Bibliothecarij; ſed eſſe addita ab aliquo, poſt diſputationem habitam de ſanguine Chriſti coram Pio ſecundo Pontifice maximo: quod etiam apparet ex varietate ſtyli iſtius concluſionis à reliqua narratione. Quod autem auctor huius additionis dicit à veris Catholicis non debere credi eſſe alium ſanguinem Domini ſuper terram, niſi illum qui conſecratur in altari; repugnat traditioni Eccleſiæ Mantuanæ: quæ gloriatur habere ſe, de ſanguine illo, qui de latere Domini fluxit; eumque verum eſſe Domini ſanguinem, declaratum fuiſſe à Leone tertio Pontifice ante annos octingentos. ſcribunt enim hiſtorici plurimi, vt annales antiqui Francorum, Addo Viennenſis Aimoinus, Regino, Abbas Vrſpergenſis, & alij, Leonem Pontificem, Carolo Magno id petente, contuliſſe ſe Mantuam, vt de veritate ſanguinis Domini miraculis multis ibi coruſcante; iudicaret: atque inde in Franciam ad Carolum perrexiſſe. Et quamuis hiſtorici non explicent qualis fuerit ſententia Põtificis, tamen Cardinalis Baronius tomo nono Annalium, ad annum Dom. 804. ſcribit Romæ extare diplomata Pontificia, in quibus veritas illius ſanguinis declaratur. Et certe ſi Pontifex illo tempore ſecus cenſuiſſet tamdiu ſanguis ille conſeruatus non fuiſſet. Scribit etiam Matthæus Pariſienſis in Henrico tertio Angliæ Rege, p. 713. in meo codice, miſſum fuiſſe à Patriarcha Hieroſolymitano vaſculũ cum vero ſanguine Chriſti ad eundem

Regem, & susceptum cum incredibili celebritate, Episcopis prædicantibus, & rationem reddentibus de veritate illius sanguinis.

De Epistolis Athanasij ad Marcum Papam, & Marci Papæ ad Athanasium; constat ex ratione temporis, eas epistolas esse suppositítias, vt dicemus infra in obseruatione ad Gratianum.

Libri septem de vnita Deitate Trinitatis, non mihi videntur Athanasij, quia Latine scripti videntur, non ex Græco versi, vt patet, tum ex stylo, tum quia aliquoties auctor significat, quo modo dicantur apud Græcos quæ ipse Latine scripsit vt libro sexto, Maledictus inquit, qui hanc Dei natiuitatem ex nullis instantibus phantasma esse confitetur, quod Græci ἐξ οὐκ ὄντων appellant, & libro 7. in vltimis verbis. Ac per hoc, inquit, vnita est Patris, & Filij, & Spiritus sancti substantia, quam Græci dicunt ὁμοούσιον Deinde refellit hic auctor nominatim Vrbicum Potentinum, qui Eunomij discipulus fuit. Non videtur autem credibile Athanasium potuisse confutare discipulum Eunomij, cum ipsum Eunomium, non Athanasius, sed Basilius, qui Athanasio iunior erat, primus confutauerit.

Præter libros, qui in his tomis continentur, extat seorsim vita sancti Antonij, & Symbolum, quod incipit, Quicumque vult saluus esse; quæ sancti Athanasij opera esse vera, & germana non dubitamus. Quod enim sanctus Athanasius scripserit vitam sancti Antonij testatur sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Ecclesiast. in Antonio, in Euagrio, & in Athanasio: testatur etiam sanctus Gregorius Nazariensis oratione in Athanasium, & sanctus

ſanctus Auguſtinus, libro 8. confeſſ. capite 6. Quod autem ea, quæ nunc extat, ſit illa ipſa, cuius meminit ſanctus Hieronymus, & ſanctus Auguſtinus, perſpicuum eſt ex eo quod ex re vera inſigne volumen, vt eam vocat ſanctus Hieronymus, & continet magna illa miracula, quorum meminit S. Auguſtinus, & habet reuelationem illam de anima Ammonis; quam ex vita à ſancto Athanaſio ſcripta referunt Palladius in hiſtoria Lauſiaca capite 8. & Socrates in hiſtori. libro 4. cap. 18. Neque poteſt contra obiici, niſi quod in hac vita non fiat mentio Pauli primi Eremitæ, & aliarum rerum, quæ narrantur à ſancto Hieronymo in vita ſancti Pauli primi Eremitæ. Sed reſponderi poteſt Athanaſium non omnia, quæ ad vitam ſancti Antonij pertinebant, aſſecutum fuiſſe, vel non omnia, quæ acceperat in mentem veniſſe illi, cum ſcriberet; vel etiam noluiſſe omnia ſcribendo nimis longam orationem ſuam facere; aliqui ſi obiectio illa vim vllam haberet, poſſemus de Scriptoribus Euangeliorum etiam dubitare: multa enim Matthæus, & Marcus omiſerunt in vita, & rebus geſtis Chriſti referendis, quæ Lucas non omiſit: multa quoque omiſit Lucas, quæ Matthæus, & Marcus non omiſerunt: multa denique & grauiſſima Ioannes ſcripſit, quæ tres Euangeliſtæ prætermiſerunt.

De Symbolo Athanaſij Eccleſia ipſa Catholica teſtimonium perhibet, dum illud ſub nomine S. Athanaſij in diuinis officiis recitandum proponit, neque id facit ſine veterum Patrum teſtimonio, Sanctus enim Auguſtinus tractatu in Pſalm. 110. ſic loquitur explicans illud. Per diem ſol non vret

te. De hoc ſole Pater Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus ita pulchrè locutus eſt, Filius inquit, Dei à Patre ſolo eſt, non factus, nec creatus, ſed genitus.

Tribuuntur S. Athanaſio à nonnullis commentaria in omnes epiſtolas ſancti Pauli. Sed ea Theophilacti ſunt non Athanaſij.

De Serapione.

SErapion Epiſcopus Thmueos à S. Athanaſio ordinatus. Vir fuit S. Antonio carus, vt ſcribit ſanctus Hieronymus in libro de Script. Eccleſ. ſcripſit librum contra Manichæos; qui extat apud Henricum Caniſium tomo 5. antiquæ lectionis: ſcripſit de Pſalmorum titulis, & epiſtolas ad diuerſos, teſte S. Hieronymo in libr. de Scriptor. Eccleſ. Sed non videntur extare.

De Iulio Materno Firmico. 340.

IVlius Maternus Firmicus, floruit tempore filiorum Conſtantini Magni, ad quos ſcripſit egregium librum de myſteriis, & erroribus profanarum religionum. Extat hic liber in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo quarto.

De Lucifero Calaritano. 350.

LVcifer Epiſcopus Calaritanus Athanaſij æqualis, ita zelo fidei Catholicæ ardens fuit, vt à ſanctis Patribus etiam poſt Schiſma factum, & ſectam Luciferianam poſt ſe relictam non niſi timidè,

midè, & dubitanter arguatur. Sanctus Ambrosius in Oratione de obitu Satyri Lucifer. inquit, se à nostra tunc temporis communione seiunxerat, quamquam pro fide exulauit, & fidei suæ reliquit hæredes. Sanctus Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos prope finem, Ventum est inquit ad asperrimum locum, in quo aduersum voluntatem, & propositum meum cogor de beato Lucifero, secus quicquam, quam illius meritum, & mea humanitas possit æstimare, &c.

Sulpitius libro 2. sacræ historiæ, Cæterum inquit, Lucifer tum Antiochiæ longè diuersa sententia fuit: nam in tantum eos qui Arimini fuerant, condemnauit, vt se etiam ab eorum communione secreuerit, qui eos sub satisfactione, vel pœnitentia recepissent. Id rectè an perperam constituerit, dicere non ausim. Sanctus tamen Augustinus liberius schisma Luciferi condemnat, tum in lib. de hæresibus, tum in lib de agone Christi cap. 30.

Vide de Luciferi rebus gestis historicos, Ruffinum l. 1. cap. 30. Sulpitium lib. 2. sacræ hist. Socratem libr. 3 .c. 7. Theodoretum lib. 3. cap. 7. Sozomenum lib. 3. cap. 14. Nicephorum lib. 10. c. 17. Histor. tripar. lib. 6. cap. 23. Libri Luciferi, qui extant hi sunt.

Ad Constantium Imperatorem, lib. 2
De Regibus Apostaticis, 1
De non conueniendo cum hæreticis, 1
De non parcendo delinquentibus in Deum, 1
Quod moriendum sit pro filio Dei, 1
Epistola ad Florentium 1

His additæ sunt Epistola Florentij ad Luciferum

Item

Item epistolæ duæ sancti Athanasij ad eundem Luciferum.
Item epistola Liberij Papæ ad Constantium Imperatorem.
Item Epistola Athanasij ad seruos Dei.

De quibus libris, vel epistolis nulla dubitatio mihi esse videtur, quin sint eorum auctorum quorum nomina præferunt.

Impressi sunt hi libri Parisiis anno 1568. opera Ioann. Tilij Episcopi Meldensis.

De Victorino Afro. 350

C. Marius Victorinus Afer floruit tempore Constantij Imperatoris anno quadragesimo, vt ipse testatur post Concilium Nicænum. In senectute conuersus ad fidem est, teste sancto Augustino libro 8. confess. cap. 2. & post conuersionem relictis libris Gentilium scripsit, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptoribus Ecclesiast. contra Arianos, & in epistolas B. Pauli, de quo Commentario in epistolas idem Hieronymus scribit in proæmio epistolæ ad Galatas, non esse admodum probandum. Extant nunc in tomo quarto, vel octauo Bibliothecæ sanctorum Patrum libro 4. de Trinitate Hymni tres, & Carmen Heroicum de Machabæis, quæ omnia caute legenda sunt, cum auctor magis arti Rhethoricæ, quam Theologiæ, & Sacris literis operam dederit.

De S. Hilario 355.

Sanctus Hilarius Pictauorum Episcopus sancti Athanasij æqualis fuit, & quamuis iam prouectæ ætatis

ætatis Christianis factus, tamen breui in Ecclesiastica doctrina ita profecit, vt Doctor maximus & Ecclesiæ Catholicæ columna merito habitus sit. Eius opera hæc extant.

De Trinitate libri,	12
Aduersus Constantium Augustum,	1
Ad eundem,	1
Ad eundem alter,	1
Aduersus Auxentium Arianum,	1
De Synodis aduersus Arianos,	1
Ad Apram filiam epistola	
Ad eandem Hymnus.	
In Matthæum Commentaria.	
In Psalmos aliquot explanatio.	
De Patris, & Filij vnitate.	1
De essentia Patris, & Flij,	1
Ad Augustinum epistolæ,	1
Carmen in Genesim,	2

Et quidem de libris de Trinitate, De duobus libris aduersus Constantium. De libro contra Auxentium. De libro de Synodis. De Commentariis in Matthæum, & in Psalmos nulla dubitatio est, horum enim meminit S. Hieronymus in lib. de Script. Ecclesf. & nemo illis contradixit vnquam.

De Epistola, & Hymno ad Apram filiam Erasmus non solum dubitauit, sed etiam scripsit notha esse. Cæterum Fortunatus sancti Hilarij successor in vita ipsius disertis verbis scripsit, dedisse S. Hilarium epistolam ad Apram filiam, & totum argumentum epistolæ descripsit, vt non sit dubium hanc ipsam, quæ extat epistola, verè sancti Hilarij esse, vt etiam hymnum adiunctum.

De epistol. ad Augustinum extra controuersiam est,

est, eas non esse Hilarij Pictauiensis, sed Hilarij alterius multo recentioris: nam & Pelagiani, de quibus in illis epistolis agitur, post Hilarij obitum exorti sunt, & ipse Augustinus, ad quem scribuntur post Hilarij excessum, Christianus factus est.

Pari ratione carmen in Genesim Hilarij esse non potest, cum ad Leonem Papam scriptum sit, sed etsi hoc carmen non sit Hilarij: tamen constat ex Concilio Tolerano 4. can. 12. hymno 5. aliquot S. Hilarij cani in officio Ecclesiastico,

De libris duobus, de Patris, & Filij vnitate, & de essentia Patris, & Filij, non omnino certus sum Hilarij ne, an alicuius alterius sint: nam sanctus Hieronymus horum librorum non meminit, & in posteriore inuenitur fragmentum valde magnum ex lib. 8. de Trinitate: quæ sunt argumenta, quod libri isti non sint Hilarij, sed alterius: qui Hilarium imitari voluerit. Libri certe graues sunt, & hilari spiritu, & eloquentia non indigent.

Vna superest quæstio, An liber primus aduersus Constantium Imperat. sit scriptus ipso Constantio viuente, an post eius mortem: sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicit vnum librum scriptum esse Constantio viuente, alterum post eius obitum, nisi is qui primus nunc extat sit scriptus Constantio mortuo, nullus erit illo mortuo scriptus: nam alij duo citra controuersiam scripti sunt viuente Constantio. Erasmus hoc argumento ductus: primum librum existimat scriptum esse post obitum Constantij Cardinalis Baronius tomo tertio annalium pag. 714. & 715. contendit omnes tres libros scriptos esse viuo adhuc Imperatore Constantio, & librum quem sanctus Hiero

Hieronymus testatur post obitum Constantij scriptum, non extare, & rationem adducit, quia S. Hilarius in hoc libro scribit, se per hanc libertinam confessionem tendere ad martyrium, & animat alios ad martyrium per eandem libertatem loquendi. Ponamus inquit, animas pro ouibus, quia fures introierunt, & Leo sæuiens circumit. Ad Martyrium per has voces exeamus; quia Angelus Sathanæ transfigurauit se in Angelum lucis clament Pastores, quia mercenarij fugerunt. At si iam persecutor erat mortuus, ridicula videtur Hilarij iactantia. Deinde scribit se ita loqui cum Cõstantio vt Ioannes Baptista loquebatur cum Herode: at Ioannes Baptista Herodi viuenti non mortuo dicebat, Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Præterea ipse Hilarius describit tempus, quo hunc librum scripsit, & dicit ante annos quinque missos fuisse in exilium Paulinum, Eusebium, Luciferum, Dionysium: at illi in exilium pulsi sunt anno 9. Constantij, tempore Concilij Mediolanensis: ergo scripsit Hilarius librum illum anno Constantij 24. quo anno Constantius viuebat. Obiit enim ad initium anni 25. Sed fortasse possunt hæ sententiæ conciliari, si dicamus Hilarium scripsisse librum illum ex Gallia, cum putaret, Constantium adhuc viuere, sed vere mortuus esset, constat enim ex Sulpitio in secundo de sacra historia, & ex S. Hieron. in chronico, & ex ipso Card. Baron. S. Hilarium rediisse in Galliam paulo antequam Constantius moreretur: & quia res in tam remota regione gestæ continuo resciri non possunt, facile concurrere potuit finis scriptionis Hilarij cum fine vitæ Constantij. Itaque immerito Erasmus in annotationibus marginalibus irridet Hilarium,

quasi Constantio minetur audacter, sed post mortem eius.

De Gregorio Betico, & Sebadio Agennensi.

GRegorius Beticus in Hispania, & Sebadius, siue Phegadius, siue Phebadius Agennensis in Gallia eodem tempore, quo sanctus Athanasius, & sanctus Hilarius aduersus Arianos librum quisque suum edidit. Meminit horum auctorum & librorum sanctus Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiast. & libri ipsi nunc extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. Phegadij vero miræ laudes extant apud Sulpitium libro 2. histor.

De Pauciano Episcopo Barcinonensi. 360.

PAucianus Episcopus Barcinonensis obiit Theodosio imperante, & scripsit epistolas tres contra Nouatianos, quarum meminit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Ecclesiast. Nunc vero in Bibliotheca sanctorum Patrum, & seorsim in editione Romana anni Domini 1564. non solum extant tres illæ epistolæ, sed etiam parenesis eiusdem Patiani ad pœnitentiam, & libellus de baptismo. Neque aliquid occurrit, vnde de eorum librorum auctoritate dubitari possit.

De Dydimo Alexandrino. 361.

Dydimus Alexandrinus cæcus à prima ætate dictauit opera prima, & nobilissima, teste sancto

sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Ecclesiast. Nunc solùm extat liber de Spiritu sancto inter opera sancti Hieronymi, quoniam eum librum idem sanctus Hieronymus latinitate donauit, & expositio in epistolas Canonicas in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. extat etiam liber contra Manichæos apud Henticum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis. Claruit sub Valentiniano & Valente Principibus. In eo reprehenditur ab ipso etiam sancto Hieronymo, eius alioqui Admiratore, quod Origenis errores secutus est, Vide Apologiam aduersus Ruffinum.

De S. Optato Milenitano. 365.

SAnctus Optatus Mileuitanus Episcopus eodem tempore floruit; & egregios septem libros aduersus Donatistas edidit. Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. sex libros ab Optato scriptos fuisse dicit: sed nunc septem numerantur neque septimus dissentit à cæteris. Facile fuit in librum S. Hieronymi irrepsisse errorem in numeris.

De Tito Bostreno. 365.

TItus Bostrorum Episcopus vixit Imperatore Iuliano, sed obiit sub Valente, vt sanctus Hieronymus testatur in lib. de Scriptor. Eccles. egregios libros contra Manichæos è quibus tres cum argumento quarti, editi sunt ingolstadij anno 1604. ab Henrico Canisio tomo quinto antiquæ lectionis: Extant etiam eiusdem Titi commentaria in Matthæum, & Lucam impressa cum

aliis quibusdam Ingolstadij apud Sartorium. Obseruandum est autem Commentaria in Matthæum & Lucam non posse esse huius Titi, quoniam auctor horum Commentariorum passim citat Chrysostomum, Cyrillum, Alexandrinum, & Pelusiotam, qui pueri erant cum Titus moreretur.

De S. Cyrillo Hierosolimitano. 365.

SAnctus Cyrillus Hierosolymæ Episcopus sub Constantio Episcopus factus, ac sæpe de sede eiectus, & sedi restitutus, tandem Theodosio imperante obiit. Scripsit in adolescentia Catecheses, quæ nunc Latinè, & Græce extant. Fertur etiam eius epistola ad Constantium de apparitione Crucis: cuius epistolæ sanctus Hieronymus in lib. de Scriptor. Ecclesi. non meminit, sed nihil est cur improbetur.

De Appollinario. 365.

APollinarius Laodicenus Episcopus vixit à tempore Constantij Imper. vsque ad Theodosium seniorem, vir fuit magis peritus Poeticæ, & Rhetoricæ, quam Theologiæ: ideo in errores grauissimos incidit, atque in eum potissimum; quod in Christo non esset anima rationalis. Scripsit innumerabilia, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptorib. Ecclesiast. & sancto Basilio epistol. 72. vbi dicit, Apollinarem fuisse nimis promptum ad scribendum, & mundum totum libris suis repleuisse: sed libris parum considerate scriptis. Nunc solum extant Psalmi Dauidis ab ipso

ipso carmine heroico descripti, & Parisiis impressi anno 1580.

De S. Ephrem, Syro. 365.

SAnctus Ephrem Diaconus Edessenus obiit sub Valente Principe, scripsitque plurima opera, quæ teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Ecclesiast. in Ecclesiis post lectionem scripturarum publicè legi solebant. Edita sunt Coloniæ anno 1547. multa opera S. Ephrem, magis pia, quam docta, sed multo plura Romæ à Gerardo Vossio partim anno 1689. partim anno 1593. Sed non vacauit mihi legere, nisi sermones aliquos de compunctione, & pœnitentia, & de S. Cruce & passione Domini, & de S. Deipara, & alia quædam: ideo iudicare nequeo an sint omnia vere S. Ephrem opera, an suppositititia aliqua sint admixta.

De S. Basilio. 370.

SAnctus Basilius Magnus Archiepiscopus Cæsariensis in Cappadocia, Valente Imperante floruit, & sub Gratiano obiit, vt sanctus Hieronymus testatur in libro de Scriptor. Eccles. Opera eius præclarissima sunt, & quatuor tomis continentur in editione Basileensi anni 1540.

Tomi primi hæc sunt.

In opificium sex dierum homiliæ	11
In Psalmos homiliæ	17

Tomi Secundi.

Tomi Tertij.

Quarti Tomi.

Obseruatio in opera S. Basilij.

IN primo tomo ponuntur homiliæ vndecim de opificio sex dierum; sed nouem tantum censentur a nonnullis esse Basilij, quia sanctus Hieronymus nouem tantum meminit. Duæ postremæ tribuuntur

tribuuntur Gregorio Nysseno, qui opus Basilij imperfectum perficere studuit. Sed falli videntur, qui decimam, & vndecimam homiliam Gregorio tribuunt, & Basilij esse negant: nam ipse Gregorius in libro suo de opere sex dierum extremo dicit quidem in supplementum operis Basilij compofuisse se librum de opificio hominis, sed non duas homilias, & liber ille extat inter opera Gregorij Nysseni, sed diuersus omnino ab illis duabus homiliis Basilij. Scribit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. homilias Basilij. de opere sex dierum esse nouem, sed hoc dicit quia Basilius nouem tantum initio scripsit, sed postea addidit alias duas, quarum initium est. Veteris debiti solutionem, &c. Vide infra in obseruatione in opera Gregorij Nysseni.

In secundo tomo ponitur liber vnus de Paradiso: sed in editione Antuerpiensi anni 1568. ponuntur homiliæ quatuor.

Item in secundo tomo ponuntur libri tres contra Eunomium: sed in editione Antuerpiensi, libri quinque: & quamuis duos vltimos libros Erasmus sustulerit, & indignos Basilio non indignos censent.

In tertio tomo sunt quæstiones compendio explicatæ, quæ non sunt indubitatæ. Nicephorus enim lib. 9. cap. 16. & lib. 13. cap. 29. & Sosomenus lib. 3. cap. 13. dicunt à multis tribui Eustachio Sebasteno Ascetica Basilij: id quod de quæstionibus compendio explicatis intelligendum videtur; nam qu. 1. & 95. videtur damnare traditiones quas Basilius acriter defendit in libro de Spiritu sancto cap. 27. item q. 4. & 293. videtur tollere de medio

discrimen peccati mortalis, & venialis: quod certe S. Basilio tribui non potest. Additur etiam in editione Antuerpiensi Commentarius S. Basilij in 16. capita Isaiæ Prophetæ, & alia quædam minutiora, tum in ea editione, tum in aliis adduntur.

De S. Gregorio Nazianzeno. 370.

SAnctus Gregorius Episcopus Nazianzenus, cognomento Theologus, S. Basilij æqualis & studiorum comes, floruit sub Valente, & anno 11. Theodosij obiit, teste sancto Hieronymo de Scriptor. Ecclesiast. Multa scripsit, in quibus sapientiam cum eloquentia mirifice copulauit, quæ extant Coloniæ edita, anno Dom. 1570. hæc sunt.

Libri scripti soluta Oratione.

Apologetici lib. 4. Orationes ad diuersos.	3
Orationes funebres.	7
Oratio in laudem Heronis Philosophi.	1
Orationes de pace.	3
Orationes siue libri de Theologia,	5
Orationes in Iulianum Imp.	2
Ad Clidouium epistolæ.	2
Orationes in dies festos 7. Tractatus de fide.	1
Tractatus de fide Nicænæ Synodi.	1
Orationes variorum argumentorum,	17
Ad Virginem exhortatio,	1
Metaphrasis in Ecclesiasten. 1. Epistolæ.	80

Carmina

Carmina.

Obſeruatio in opera S. Gregorij.

ORatio in laudem Heronis Philoſophi, debet inſcribi, in laudem Maximi Philoſophi, vt teſtatur ſanctus Hieronymus in libro de Scriptor, Eccleſiaſt. in Gregorio Nazianzeno, vbi reprehendit eos, qui mutauerunt nomen Maximi in nomen Heronis.

Metaphraſis in Eccleſiaſten non eſt Gregorij Nazianzeni, ſed Gregorij Thaumaturgi, vt ſupra oſtendimus. Tragædia Chriſtus patiens, non videtur habere grauitatem ſolitam Nazianzeno, præſertim cum deſcribitur eiulatus matris Chriſti, quæ prudentiſſima, & conſtantiſſima erat.

De S. Damaſo. 367.

SAnctus Damaſus Romanus Pontifex anno ſexto Theodoſij obiit, & ſcripſit de Virginitate, & alia quorum meminit ſanctus Hieronimus libr. de

Script. Eccles. Sed vera eius scripta non extant exceptis paucis epistolis, quarum aliquæ sunt inter epistolas sancti Hieronymi, aliqua in historia Theodoreti lib. 2. cap. 22. & lib. 6. cap. 10. & 11. Tribuitur S. Damaso liber de vitis Pontificum qui extat in primo Tomo Conciliorum: sed liber ille est Anastasij Bibliothecarij, non Damasi, vt notum est.

De Faustino Diacono. 367.

FAustinus Diaconus vixit tempore Damasi Pontificis, & bis schismaticus fuit, semel in schismate Vrsicini contra Damasum, & iterum in schismate Luciferianorum, vt testantur Gennadius de viris illustribus, & Card. Baronius tom. 4. Annalium, ad annum Damasi, I. & Syricij IV. placuit tamen eum in hoc Catalogo ponere, quoniam scripsit ad Flacillam Imperatricem libros 7. contra Arianos satis eruditos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tom. 4. edit. 2.

De S. Epiphanio. 370.

SAnctus Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus floruit sub Valente Gratiano, & Theodosio Augustis. Scribit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. Epiphanium anno quartodecimo Theodosij adhuc superfuisse, & in extrema etiam senectute libros scripsisse.

Opera eius hæc extant.

Opus Panarium contra omnes hæreses, quæ tunc ad octoginta numerabantur.

Liber inscriptus Ancoratus.

Anacephaleosis, siue summa panarij.

De mensuris, & ponderibus liber.

Historia breuis de Prophetarum vita.

Ad Ioan. Episopum Hierosolomitanum epistola à S. Hieronymo latinitate donata.

De his operibus nulla dubitatio est.

Dicitur Epiphanius scripsisse vitam S. Hilarionis; sed ea non extat.

Ad finem epistolæ ad Ioannem Hierosolymitanum videtur aliquid additum ab Iconoclastis: de qua re vide Controuersias nostras lib. 2. de Sanctis cap. 9.

De Philone Carpathio. 374.

PHilo Carpathius, à S. Epiphanio Episcopus ordinatus est, vt in vita sancti Epiphanij legitur. Scripsit Commentaria in Cantica canticorum quæ extant in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, secundæ editionis. Sed videntur multa inserta ex Commentario S. Gregorij Papæ in Cantica, quæ cum reliqua explicatione non multum cohærent.

De S. Ambrosio Mediolanensi. 374.

SAnctus Ambrosius Episcopus Mediolanensis vir planè sanctissimus, & doctissimus Gratiano, & Theodosio Imperatoribus floruit. Obiit

anno tertio post excessum Theodosij qui erat trecentesimus nonagesimus septimus ab aduentu Saluatoris, ex Card. Baronio

Opera eius in editione Parisiensi, anni Domini 1549. qua ego vtebar, cum hæc scriberem, hæc sunt.

Tomi Primi.

De Officiis, lib. 3. De Virginibus	3
Ad Virgines exhortatio	1
Institutio Virginis	1
Ad Virginem deuotam	1
Ad Virg. lapsam	1
De Viduis 1. De Pœnitentia	2
Exhortatio ad Pœnitentiam	1
De fuga seculi 1. De bono mortis.	1

Tomi Secundi.

De vocatione gentium lib.	2
De fide ad Gratianum	5
De Spiritu sancto ad eundem	3
De fide contra Arianos	1
De Incarnationis Sacramento.	1
De mysterio Paschæ	1

Tertij Tomi.

Oratio funebris de obitu Valentiniani.
Alia de obitu Satyri
De fide Resurrectionis Oratio.
Alia de obitu Theodosij.

Episto-

Epiſtolarum ad diuerſos, lib. 10
Conciones ad Populum 92

Tomi Quarti.

Exameron, lib.6. De Paradiſo 1
De Cain,& Abel 2. De Noe, & Arca 1
De Abraham Patriarcha 2
De Iſaac, & Anima 1
De Iacob, & beata vita. 2
De Ioſeph. Patriarcha 1
De benedictionibus Patriarcharum 1
De Nabuthe Iezraelita 1
De Elia, & Ieiunio 1. De Tobia 1
De interpellatione Iob, & Dauid. 3
Apologia Dauid 1. De Salomone 1
De iis, qui myſteriis initiantur 1
De Sacramentis 6
De Dignitate Sacerdotali. 1
Precationes ante Miſſam 2
Commentarij in Pſalm. 1. 35.36.37.38.39.40.43. 45.47.48.61.& 118.
Alia Dauid Apologia
De Interpellatione Dauid.

Tomi Quinti.

In Euangelium Lucæ, lib. 10
In omnes Epiſtolas S. Pauli commentaria.
De fide reſurrectionis acephalus.
Precationis piæ Hymni ſacri.
Canticum ſanctorum Ambroſij & Auguſtini,quod incipit. Deum laudamus.

Obſerua

Obseruatio in opera S. Ambrosij.

IN primo tomo, liber ad Virginem lapsam non videtur esse S. Ambrosij: nam cap. 8. sic loquitur Auctor. Inhære pœnitentiæ vsque ad extremum vitæ, nec tibi præsumas ab humana die posse veniam dari: quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit; quæ enim propriè contra Dominum peccasti, ab illo solo te conuenit in die Iudicij expectare remedium. Atqui hæc sententia Nouatianum errorem continet, & contra eam disputat S. Ambrosius in duobus libris de pœnitentia: quos libros indicat ipse cap. 8. lib. 2. à se fuisse compositos, dum describit quo pacto à forensi negotio ad Sacerdotium repente vocatus fuerat. Petrus quidem à Soto lect. 2. de necessitate confessionis libros duos de pœnitentia non audet affirmare esse S. Ambrosij: sed communiter S. Ambrosio adscribuntur.

In secundo tomo, libri de vocatione gentium falso tribuuntur S. Ambrosio, cum manifeste S. Prosperi sint. Certe Ambrosij esse non possunt, cum libr. 1. cap. 7. & libr. 2. cap. 8. disputet Auctor aduersus Pelagianos qui post mortem S. Ambrosij exorti sunt.

In tertio tomo certum est aliquas Epistolas, & aliquos sermones non posse esse Ambrosij. Nam in epistol. 84. quæ est ad Demetriadem, mentio fit Pelagianorum, qui (vt paulo ante dixi) Ambrosio noti non fuerunt. Sunt etiam, qui epistolam 8. ad Vercellenses, S. Ambrosij esse negant quod in ea fiat mentio Venetiarum, quæ tempore

Sanct.

Sanct. Ambros. nondum conditæ erant. Sed falluntur: nam per Venetias eo loco non intelligitur ciuitas Venetiarum sed regio: conjunguntur enim Venetiæ cum Liguria, & Æmilia: sic enim loquitur auctor in principio epistolæ. Ex omnibus Liguriæ, atque Æmiliæ Venetiarumque, vel cæteris finitimis Italiæ partibus, &c.

Sermones, nonus trigesimus septimus, & septuagesimus secundus inueniuntur etiam inter sermones sancti Augustini Item sermo 69. qui est de S. Eusebio Vercellẽsi Episcopo, & sermo septuagesimus tertius, qui est de sancto Cypriano, inueniuntur etiam inter sermones sancti Maximi, sed verbis alicubi mutatis.

Sermones vero sequentes nempe 3. 14. 30, 31 32. 44. 47. 50. 51. 53. 54. 56: 57. 58.60.61,62.66. 71. 77. 76. & 82. sunt ad verbum inter sermones sanctj Maximi, vt planè iudicare non possit, vtrum Ambrosio, vel Maximo tribui debeant. Sed cuiuscunque sint, antiqui, & Sancti auctoris sunt.

Sermo nonagesimus de Passione B. Agnetis dubius redditur, quoniam sanctus Ambrosius lib. 1. de Virginibus significat, Beatæ Agneti ceruicem gladio amputatam. Stetit inquit orauit, ceruicem inflexit. At illius sermonis auctor scribit, B. Agneti ad palum alligatæ, vt combureretur, cum flamma diuinitus extincta esset, iussu Aspasij iudicis gladio guttur fuisse perfossum.

Sermo quoque nonagesimus secundus, de Baptismo S. Augustini longissimè distat à stylo, & grauitate Ambrosij: neque vllo modo credibile est, quod in eo sermone dicitur, Ambrosium sæpè Deum orasse, vt eum à captionibus Augustini liberaret,

raret. Augustinus enim disputando cum Ambrosio sed eum concionantem audiendo ad fidem Catholicam conuersus est, vt ipse idem testatur lib. 5. confess. cap. 13. lib. 6. cap. 1.

In quarto tomo Apologia Dauid posterior, & liber etiam posterior de interpellatione Dauid non videtur esse ambrosij, tum quia stylus diuersus est, & iam ante scripserat Ambrosius Apologiam Dauid, & libros tres de interpellatione Dauid, tum quia auctor posterioris Apologiæ negat, adulterium Dauid fuisse verum adulterium, & allegorice interpretandum censuit, Ambrosius autem in vera Apologia sua peccatum adulterij confitetur, sed laudat pœnitentiam.

In quinto tomo, sunt Commentaria in epistolas sancti Pauli, quæ à multis non creduntur Ambrosij, nec sine causa.

Primo, quia sanctus Augustinus, qui libenter, & frequenter Ambrosij testimoniis vtitur contra Pelagianos, ex his commentariis nulla testimonia petit

Secundo, quia Pelagius ipse, qui Ambrosij testimonia sancto Augustino obiicere solet ex his commentariis nihil obiecit, cum tamen in his commentariis sint non pauca, quæ Pelagij errores continere videntur, vt perspicuum est ex commentariis in Epistolam ad Romanos.

Tertio, quia auctor horum commentariorum multa exponit contra sententiam S. Ambrosij, quod planè perspiciet, qui conferre voluerit illud Philip. 2. Qui cum in forma Dei esset: explicatum in commentario huius auctoris, cum explicatione Ambrosiana in epistol. 47.

&

& lib. 2. de fide cap. 4. & illud Tim. 1. Regi seculorum immortali : explicatum in commentario huius auctoris cum expositione Ambrosiana lib. 2. de fide cap. 1. & 3. & lib. 3. cap. 2.

Quarto : quia sanctus Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4. citat sanctum Hilarium in expositione illorum verborum ad Rom. 5. in quo omnes peccauerunt : & sententia, quam sanctus Augustinus citat, habetur totidem verbis in commentario huius auctoris : non igitur auctor huius commentarij, est Ambrosius, sed Hilarius Pictauiensis, aut Hilarius Arelatensis : nam iste auctor vixit tempore Damasi, vt ipse testatur in Commentario ad caput tertium prioris ad Timotheum : tempore autem Damasi Hilarius Arelatensis, aut natus non erat, aut adolescens erat : Sanctus autem Hilarius Pictauiensis obiit anno quinto Valentiniani Imp. ex Hieronymo in Chronico : annus autem quintus Valentiniani erat secundus Damasi, non est autem credibile in extrema ætate tam ingens opus cudisse Hilarium ; & stylus Hilarij cum stylo huius auctoris nihil simile habet : Hilarius verò Arelatensis post Damasi tempora floruit. Credibile igitur est auctorem horum commentariorum esse Hilarium Diaconum Romanum, qui Luciferi schisma propagauit, & libros etiam non paucos scripsit, vt sanctus Hieronymus testatur in dialogo contra Luciferianos extremo. Neque mirum est hunc Hilarium à S. Augustino, S. Hilarium vocari, cum nuncupato sancti tunc satis communis fuerit Christianis, præsertim Ecclesiasticis

Postremo accedit, quod idem videtur esse

auctor

auctor horum commentariorum, & quæstionum veteris, & noui testamenti, quæ extant inter libros sancti Augustini: doctrina enim horum commentariorum. & illarum quæstionum simillima est, vt notauerunt Censores Louanienses in notis ad Augustinum stylus videtur etiam esse idem & ætas mirifice consentit: auctor enim illarum quæstionum quæst.44. scribit, ab excidio Hierosolymæ vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: quibus si addas annos à Natiuitate Christi vsque ad excidium Hierosolymæ erunt omnes anni 372. vel 373. vt ex Chronico S.Hieronimi apparet. Hoc eodem tempore sedisse Damasum Pontificem, sub quo auctor horum commentariorum scripsisse se memorat in explicatione capitis primi epistolæ prioris ad Thimoth. notissimum est.

Quod si auctor horum commentariorum idem sit cum auctore illarum quæstionum, planè efficietur auctorem horum commentariorum non esse Ambrosium. Ambrosius enim nihil scripsit antequam Episcopus fieret, neque factus est Episcopus ante annum Dom. 374. vt Card. Baronius in Annalibus docet. Ille autem auctor cum scriberet, numerabat annum Dom. 372. vel 373. vt suprà diximus,

In eodem tomo sunt hymni sacri, ex quibus aliqui certo sunt Ambrosij, vt ille. Deus creator omnium, Polique rector vestiens, &c. cuius meminit sanctus Augustinus lib.9. confess. cap.12. & ille, Æternæ rerum conditor Noctem diemque qui regis, &c. cuius meminit idem Augustinus lib.1. Retract. cap.21. aliqui certo non sunt Ambrosij, vt ille, Vexilla Regis prodeunt, qui est Fortunati,

&

& alij quidam in quibus non seruatur,ratio metrica quæ Ambrosio notissima erat,eiusmodi est ille, Optatus votis omnium sacratus illuxit dies, Quo Christus mundi spes Deus conscendit cælos arduos, & ille: Christe, qui lux es, & dies Noctis tenebras detegis, &c. Isti enim indigni videntur qui Ambrosio tribuantur. Canticum, Te Deum laudamus, Ecclesia in diuinis officiis, Ambrosij, & Augustini canticum vocat: & extat Chronicum sancti Dacij Episcopi Mediolanensis, qui Iustino imperante floruit, in cuius chronici libro primo cap. decimo, scribitur completo baptismo S. Augustini, toto obtupescente populo repente canticum illud à sanctis Ambrosio, & Augustino alternatim fuisse cantatum.

Præter opera suprascripta,In editione Romana anni 1585. adduntur opera quædam sancto Ambrosio adscripta, quamuis eius non sint, vt commentarius in Apocalypsim, & alia quædam, & rectè dicuntur ea opera non esse sancti Ambrosij, ac præsertim explicatio Apocalypsis, cum auctor mentionem faciat Longobardorum Italiam inuadentium, quæ inuasio diu post mortem S. Ambrosij contingit.

De S. Philastrio Brixiensi. 380.

SAnctus Philastrius Episcopus Brixiæ tempore S. Ambrosij vixit, vt sanctus Augustinus testatur initio libri de hæresibus ad Quod vult Deus: scripsit librum de hæresibus vsque ad sua tempora, qui liber extat in Bibliotheca sanctorum Patrum secundo edita, tomo 4. Sed illud est obseruandum,

uandum, multa à Philastrio inter hæreses numerari, quæ vere hæreses non sunt: proinde cum prudentia legendus est. Quod autem in hæresi 63. meminit anni Dom. 430 mendum est Typograrum: nam ad eum annum hic auctor non peruenit.

De Idacio Claro. 380.

IDacius, siue Ithacius Clarus Episc. Hispanus, de quo multa Sulpitius in Historia Sacra cum de Prisciliano agit. Scripsit libros tres aduersus Vatimandum Arianum, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. edit. 2. Scripsit etiam Apologeticum aduersus Prisciliani hæreses, teste Isidoro de viris illustribus cap. 15. quem librum extare non puto. Vixit circa annum Domin. 380. & in eo reprehensus, & punitus ab Episcopis fuit, quod Priscilianum apud seculares Iudices accusauerit, & occidi curauerit.

De S. Gregorio Nysseno. 380.

SAnctus Gregorius Nyssenus Episcopus, sancti Basilij frater viuebat adhuc, & scribebat anno 14. Theodosij, teste sancto Hieronymo libr. de Script. Ecclesiast. Interfuit Concilio primo Constantinopolitano, & scripsit Symbolum fidei in ea Synodo editum, vt refert Nicephorus lib. 12. hist. cap. 13.

Eius opera ex editione Basileensi anni 1562. hæc sunt.

Epistola de nomine Christiani.

De

De Oratione Dominica, lib. 1.
De octo Beatitudinibus in cap. 5. Math. 3.
Sermones de Natiuitate.
De S. Stephano.
In sextum Psalmum.
De Octaua. De Pascha.
De Christi assumptione.
De Trinitate, & quod Spiritus S. sit Deus.
De eo, quod non sint tres Dij.
De differentia essentiæ, & hypostaseos.
De fide Trinitatis.
In dictum Apostoli, Tunc ipse filius subiicietur ei. De dormientibus.
De Infantibus Præmature raptis.
De Resurrectione. Orationes 4.
De Assumptione Domini.
In dictum Domini, Quatenus fecistis vni ex minimis his, mihi fecistis.
De Anima & resurrectione disputatio.
De Trinitate contra Iudæos.
De sancto Baptismate.
Orationes laudatoriæ ad Basilium.
In quadraginta Martyres.
In Pulcheriam.
In Placillam.
In Gregorium Neocæsariensem.
In Theodorum martyrem.
In Meletium.
De imagine, siue de creatione hominis, supplementum examerον Basilij.
De Philosophia, lib. 8
De vita Moysis, 1

Prima obseruatio in opera sancti Gregorij Nysseni.

DEesse videntur in hoc librorum Catalogo libri in Eunomium, quorum meminit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. Neque dici potest contra Eunomium scriptum esse librum de Trinitate, &, Quod Spiritus sanctus sit Deus: nam hic est libellus, non libri plures: & in hoc libello Eunomius ne nominatur quidem. Audio ex Bauarica Bibliotheca depromptos Græce libros duodecim contra Eunomium, eosque latinitate donatos à Patre Iacobo Gretsero nostro de literis, & quod est longè amplius, de Ecclesia Catholica optime merito. Hi sunt igitur libri, quos commemorat S. Hieronymus, & sibi ab ipso Gregorio lectos fuisse dicit.

Secunda Obseruatio.

PRæter libros supra numeratos extant ex editione Parisiensi anni 1573.
In Ecclesiasten conciones octo.
In Cantica Canticorum explanatio.
De perfecti hominis Christiani forma.
Catechetica Oratio, quæ dicitur magna.
In eos, qui differunt baptisma.
De fugienda fornicatione.
In eos, qui ægre ferunt reprehensiones.
In mulierem peccatricem.
De pauperibus amandis.
De Vera Virginitate
Ad Flauianum Epistola.

Tertia

Tertia Obseruatio.

LIbri octo de Philosophia non videntur esse S. Gregorij Nysseni: nam in lib. 2. docet, animam non creari in corpore, sed ante corpus fuisse creatam, qui est error Origenis: & præterea totum hoc opus philosophicum est, & sapit Pelagianismum. Adde quod hoc idem opus inuenitur in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 9. ex editione secunda sub nomine cuiusdam Nemesij Philosophi Christiani eo solum excepto, quod apud Nyssenum diuiditur in octo libros, apud Nemesium est vnus liber diuisus in capita 45. & inscribitur, De homine, siue de anima. Hic autem Nemesius, quando scripserit, ignoratur: sed quia nominatim refellit Manichæos, Apollinarem, & Eunomium, videtur vixisse, & scripsisse tempore S. Gregorij Nysseni, aut certe non antea.

Quarta Obseruatio.

POsset ab aliquo quæri cur Gregorius scripserit de creatione hominis ad supplendum exameron Basilij, cum ipse Basilius suppleuerit opus suum addens decimam, & vndecimam homiliam, in quibus creationem hominis satis copiosè explicat. Respondemus Basilium in duabus illis postremis homiliis absoluisse explanationem diuinæ Scripturæ de opere sex dierum, sed non accuratè disputasse de tota structura corporis humani, imo vero solum attigisse ea, quæ ad oculos pertinent, vt ex illis cœtera colligerentur. Itaque

in homilia postrema apertè indicat, se non omnia dixisse, quæ dici potuissent, cum ait, Si mihi tantum superesset ocij, vt tibi hominis structuram demonstrare possem, ex te ipso sane disceres sapientiam Dei circa te. Gregorius igitur ex his, & aliis Basilij verbis occasionem accipit scribendi librum de creatione hominis, librũ, inquam, longissimum, in quo supplet ea, quæ Basilius omisit, de voce, de auribus, de manibus, de aliis denique membris, vel sensibusquæ structuram humani corporis admirabilem reddunt.

Quinta Obseruatio.

HÆretici, qui peregrinationes ad loca sancta reprehendunt, nituntur maxime Oratione quadam valde prolixa sancti Gregorij Nysseni, quam totam referunt Magdeburgenses Centuria quarta cap. 10. Sed eam orationem non inuenimus hactenus inter opera S. Gregorij Nysseni. neque argumenta, quæ inde colligunt hæretici aliquid probant, vt nos aperte ostendimus in controuersia lib. 3, de Sanctis cap. 8.

De Amphilochio. 380.

AMphilochius Iconi Episcopus S. Gregorij æqualis, quem S. Hieronymus in epistola ad Magnum parem doctrina sacra, & prophana facere videtur Basilio, & Gregorio Nazianzeno, cum de his tribus viris dicit, non facile iudicari posse, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem sæculi an scientiam scripturarum.

Scripsit

Scripsit librum de Spiritu sancto, & homilias non paucas: de priore libro testis est S. Hieronymus in l. de Scriptoribus Ecclesiasticis. De homiliis testis et Theodoretus; qui eas in dialogis frequenter citant.

An hoc tempore extecs liber de Spiritu sancto, & homiliæ, quas Theodoretus citat, equidem certo scire non potui.

Extat quidem sub nomine Amphilochij vita S. Basilij Magni, sed haud dubio falsa, vel suppositia Primum enim narrat ille auctor Basilium factum Episcopum ante mortem Iuliani. Quod repugnat historiis, & ipsi S. Gregorio Nazianzeno in oratione de S. Basilio. Deinde narrat auctor sanctum Basilium ostensum fuisse per reuelationem Eusebio Cæsariensi: cum antea eum non nosset. Quod etiam falsum esse certum est, ex eo quod Nazianzenus scribit Eusebium cum Basilio de Episcopatu contendisse, & ea de causa inimicum Basilio factum. Tertio constat, sanctum Basilium obiisse anno vltimo Valentis Imperatoris, & octo annis Episcopatum administrasse ex Gregorio Nazianzeno. & aliis: proinde Episcopum factum anno sexto Valentis: at iuxta suppositium Amphilochium, Basilius, vel sedisset annis quindecim, vel ante mortuus esset, quam Episcopus fieret, si viuente Iuliano iam Episcopus erat.

Omitto multa alia, quæ perperam narrantur in illa vita tum de Libanio; tum de aliis.

De S. Hieronymo. 390.

SAnctus Hieronymus Presbyter & Ecclesiæ doctor floruit anno 14. Theodosij, vt ipse de se testatur in libro de Script. Eccles. extremo. Obiit Honorio imperante anno Domini 420. ætatis suæ anno 91. ex chronico sancti Prosperi, vel anno Domini 420. ætatis anno 78. ex Annalibus Card. Baronij. Opera sancti Hieronymi nouem tomis continentur in editione Lugdunensi anni millesimi quingentesimi trigesimi. In editione vero Romana anni 1565. & 1572. Mariani Victorij idem est tomorum numerus, sed quæ prior editio coniecerat in quartum tomum, editio posterior coniecit in octauum: & nonum, & quæ editio prior collocauerat in tomis quinto, sexto, septimo, octauo, & nono: posterior collocat in quarto, quinto, sexto, & septimo. Nos sequemur ordinem editionis posterioris, quæ ab erroribus Erasmi purgata est.

Igitur in primo tomo hæc opera insunt.

Primi Tomi.

Epistolæ hortatoriæ, vt plurimum, 42.
Ad Heliodorum. Ad Rusticum.
Ad Lætam. Ad Saluiam.
Ad Agereuchiam, duæ. Ad Paulinum.
Ad Paulum, & Eustochium nomine Marcellæ. Ad Marcellam, tres.
Ad Paulum Concordiensem.
Ad Theophilum Alexand.

Ad

Ad Castrutium. Ad Exuperantium.
Ad Iulianum Diaconum.
Ad Virgines Hermonenses.
Ad Ruffinum Ad Chromatium, & alios.
Ad Antonium.
De vitando suspecto contubernio.
Ad Sabinianum Diaconum.
Ad Nepotianum. Ad Florentinum, duæ.
Ad Demetriadem. Ad Furiam.
Ad Gaudentium. Ad Celantiam.
Ad Eustochium, duæ.
Ad Lucinium.
Ad Abigaum. Ad Iulianum.
Ad Castorinam. Ad Theodosium Monachum. Ad Augustinum.
Ad Nicæam Diaconum.
Ad Chrisogonum. Ad Rusticum.
In eodem tomo sunt epistolæ laudatoriæ, siue funebres, numero duodecim.
In Nepotianum. In Marcellam.
In Blesillam. In Asellam.
In Leam. In Paulam.
In Lucinium. In S. Paulum.
In Malchum In Fabiolam.
In sanctum Hilarionem.
In mulierem septies ictam.

Denique ad finem primi tomi, est liber de Scriptoribus Ecclesiasticis; siue de viris illustribus.

Obseruatio in primum Tomum.

In hoc primo tomo nihil est, de quo merito dubitari possit.

Secundi Tomi.

In ſecundo tomo libri ſunt contra Hæreticos, vel calumniatores.
Aduerſus Heluidium, lib. 1.
Aduerſus Iouinianum, lib. 2.
Apologia pro libris in Iouinianum.
Apologeticum ad Dominionem.
Ad Pammachium pro iiſdem libris.
Aduerſus Vigilantium ad Riparium epiſtola.
Aduerſus Vigilantium, lib. 1.
Ad Marcellam aduerſus Montanum epiſtola.
Aduerſus Luciferianos Dialogus.
Ad Auitum contra Origenem.
Ad Ioannem Hieroſolymitanum Origeniſtam.
Ad Pammachium de erroribus Ioann. Hieroſolym.
Ad Theophilum contra eundem Ioannem.
Apologiæ aduerſus Ruffinum lib. 3.
Ad Creſiphontem aduerſus Pelagium.
Aduerſus Pelagianos lib. 3.

Ad diuerſos diuerſorum argumentorum epiſtolæ triginta, nec non epiſtolæ Epiphanij, Theophili, & Auguſtini. Ad Hieronymum epiſtolæ octo.

Obſeruatio in ſecundum Tomum.

In hoc enim tomo nihil eſt dubium, vel ſuppoſititium.

Tertij

Tertij Tomi.

In Tomo tertio ſunt præfationes , & quæſtionum explicationes.
Ad Paulinum de libris diuinæ ſcripturæ.
Præfationes in Pentateuchum.
In Ioſue; In libros Regum.
In librum Paralip. 2.
In Eſdram. In Tobiam.
In Iudith. In Eſther.
In Iob. In Prouerbia.
In Eccleſiaſtem. In Cantica.
In Iſaiam. In Hieremiam.
In Ezechielem. In Danielem.
In duodecim Prophetas.
In quatuor Euangelia.

Sequuntur in eodem tomo explicationes quæſtionum à diuerſis propoſitarum.
A Damaſo. A Dardano.
A Vitali. Ab Amando.
A Minerio , & ab Alexandro.
A Cypriano. A Paula Vrbica.
Ab Euagrio. A Marcella.
A Sophronio. Ab Hedibia.
A Principia Virgine. A Fabiola.
A Ruffino. A Sunia. & Fretella.
Ab Algaſia. A Paulino. A Deſiderio.

Denique ſunt in eodem tomo.
Traditiones ſiue quæſtiones Hebraicæ.
In Geneſim,
In libros Paralipomenon.
In libros Regum.

Item

Item, libri de locis Hebraicis, & de nominibus Hebraicis, quæ in omnibus libris testamenti veteris, & noui occurrunt.

Obseruatio in Tomum tertium.

In hoc tomo nihil est, de quo dubitetur exceptis quæstionibus in libros Regum, & in libros Paralip. Sanctus enim Hieronymus in libr. de Script. Eccles. extremo, testatur, se scripsisse traditiones, siue quæstiones Hebraicas in Genesim, loca Hebraica, & nomina Hebraica: & de traditionibus, siue quæstionibus Hebraicis in libros Regum, & in lib. Paralip. nihil dicit, præterea in quæstionibus Hebraicis in Genesim adscribit idem Hieronymus passim verba Hebraica, in quæstionibus autem in libros Regum, & Paralip. nonnisi semel, aut iterum id facit. Denique grauior videtur scriptio illa in Genesim, quam ista in libros Regum, & Paralipomenon, sed cuiuscumque sit hoc opus, non magni refert.

Quarti Tomi.

In quarto tomo sunt commentaria in quatuor Prophetas maiores, & Threnos Hierem.

Quinti Tomi.

In quinto tomo sunt commentaria in Ecclesiastem, & in duodecim Prophetas minores.

Sexti

Sexti Tomi.

In tomo ſexto commentaria in Matthæum, In epiſtolas ad Galatas, ad Epheſios, ad Titum, ad Philemonem. Liber Didymi de Spiritu ſancto à Hieronymo Latinus factus.

Obſeruatio.

In his tribus tomis omnia ſunt legitima, & certa quod attinet ad auctorem, excepto Commentario in Threnos Hieremiæ, qui videtur eſſe potius Rabani, quam Hieronymi: habetur enim inter opera Rabani, & inueniuntur in eo ſententiæ aliquæ ex S. Gregorio decerptæ.

Poſt Commentarium in Matthæum, ſequebatur Commentarium in Marcum, quod Marianus prudenter omiſit; quia auctor oſtendit ſe neque Græcæ linguæ, neque Hebraicæ fuiſſe peritum: & in explicatione cap. 14. & 15. multa ſcribit inepta, & falſa.

Septimi Tomi.

In tomo ſeptimo Commentaria in Pſalmos omnes. Verſio S. Hieronymi ex Hebræo.

Obſeruatio.

De Commentariis in Pſalmos obſcura quæſtio eſt: ſcripſit ſanctus Hieronymus in Pſalmos ſeptem; videlicet in Pſalm. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 20. vt

vt ipse testatur in libr. de Script. Eccles. Deinde scripsit in Psalm. 44. 89. & 126. vt notum est ex Epistolis eius ad Principiam, & ad Cyprianum, & ad Marcellam. Scripsit denique Commentariolos in omnes Psalmos, vt ipse idem testatur in Apologia prima contra Ruffinum. Certum est primos tractatus in Psalmos septem, periisse: non minus certum est, explicationem trium Psalmorum, esse S. Hieronymi, & ætate inter epistolas. De Commentariolis quæstio est, an sint ista Commentaria, quæ sub nomine S. Hieronymi extant in hoc septimo tomo. Quod enim sint ista ipsa Commentaria, quæ nunc extant, probari potest, primo ex eo quod sanctus Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum, scribit se in Commentariolis illis vertisse verba Hebraica, *nasse cubar* quæ habentur in secundo Psalmo adorate filium, eadem autem verba in interpretatione Psalterij de Hebræo in Latinum, vertisse, adorate pure: & vtramque lectionem defendit. Atqui in istis Commentariis, de quibus agitur, inuenitur. adorate filium, & in interpretatione ex Hebræo inuenitur, adorate pure, igitur sicut interpretatio Psalterij ex Hebræo, quæ extat est S. Hieronymi, ita & Commentaria quæ extant eiusdem sunt Hieronymi. Deinde probari potest alio simili argumento ex sancto Augustino. Sanctus enim Augustinus in epistola ad Fortunatianum citat verba S. Hieronymi exponentis Psalmum nonagesimum tertium: & verba illa omnia inueniuntur in Commentario isto: vt non videatur posse esse dubium, quin sanctus Augustinus citauerit Commentaria ista sub nomine S. Hieron. accedit tertium argumentum

ex

ex testimonio S. Gregorij, qui explicans verba illa Psalmi quarti pœnitentialis. Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies: allegat S. Hieronymum exponentem eundem locum, & expositio illa in his Commentariis inuenitur, proinde testimonio S. Gregorij, hæc ipsa Commentaria sancti Hieronymi esse videntur. Contra tamen sunt argumenta non minus probabilia. Nam hic auctor in explicatione Psalmi sextidecimi, disertis verbis citat Eucherium: Eucherium autem, qui ex scriptis notus est, multis annis S. Hieronymus præcessit, neque in lib. de Script. Eccles. vllius Eucherij S. Hieronymus meminit, cum tamen nullum ferè prætereat ex maioribus, vel æqualibus suis. Deinde hic idem auctor in explicatione Psal. 108. scribit, suo tempore fuisse annum qu adringentesimum ab excidio Hierusalem, in quo cœpit vltima captiuitas Iudæorum, excidium autem Hierusalem contigit anno quadragesimo secundo post passionē Domini, vt idem auctor ibidem affirmat: quibus annis si addamus annos 33. vitæ Christi, erunt omnes simul anni 475. Igitur auctor horum Commentariorū viuebat an. Dom. 475. Atqui S. Hieron. obiit anno Dom. 422. vt suprà dictum est. Accedit tertiū argumentum qnod hic auctor in explicatione Psal. 86. dicit illa verba: Nunquid Sion dicet homo, esse ex Hebraica veritate: & tamen in translatione Psalterij ex Hebræo S. Hieronymus vertit, Ad Sion dicetur homo, & verè sic est in Hebræo, vt videatur auctor horum commentariorum non calluisse linguam Hebraicam, ac per hoc non esse Hieron. qui eius linguæ, sine controuersia peritissimus erat. At (vt omittam alia multa) S. Hieronymus

nymus in Apologia prima contra Ruffinum scribit, se Commmentariolos confecisse in Psalmos: auctor autem horum Commentariorum in quorundam Psalmorum explicatione longissimas disputationes, vel cohortationes adiungit. Vide Commentaria in Psalm. 81. 86. 132. 133. & secundum expositionem Psalm. 119. quæ habetur ad finem Commentarij: isti enim Psalmi breuissimi sunt, & Commentaria habent fusissima. Ego igitur (si mihi liceat sententiam meam exponere) existimo, Commentaria, de quibus agimus, verè esse sancti Hieronymi, sed non pura. Videtur enim aliquis longe posterior scriptor adiunxisse multa de suo: quod idem accidit versioni Scripturarum ex Hebræo, quam habemus in editione vulgata: est enim versio ipsa sancti Hieronymi, exceptis Psalmis in editione vulgata: sed multis additis, vt ostendi in controuersiis, lib. 2. de verbo Dei, cap.9. extremo: sic igitur Commentaria ista Hieronymi sunt, sed aucta ab aliquo, qui multa inseruit ex Hilario, ex Ambrosio, ex Ruffino, & ex Augustino, & qui etiam adiecit cohortationes, siue conciunculas, quæ habentur interdum ad finem, & qui illa adiecit videtur vixisse anno Domini 475. vt etiam facile Eucherium citare potuerit. Atque ex hac obseruatione soluuntur omnia argumenta, quæ nos paulo ante adduximus, quæque ab aliis Scriptoribus adducuntur. Illud vnum videtur solui non posse, quod hic auctor dicat secundum Hebraicam veritatem, haberi in Psal. octuagesimo sexto Nunquid Sion dicet homo Respondemus tamen, vocem illam (Hebraicam) irrepsisse in textum scioli alicuius temeritate, & omnino

omnino abradendam esse : auctor enim dixerat : alicubi legi, Mater Sion, alicubi, Nunquid Sion : & addidit in Textu Græco haberi μή τι, id est, nunquid, sed aliquo mutatum est in μήτηρ, id est mater : & se velle vtroque modo exponere, & cum exposuisset, Mater Sion, addit; exponamus nunc secundum Hebraicam veritatem quæ habet, Nunquid Sion, vbi illud (Hebraicam) superuacaneum est : & legendum videtur exponamus nunc secundum veritatem, quæ habet, Nunquid Sion : illud enim, Mater Sion non est secundum corruptionem : in illis enim Commentariis sanctus Hieronymus exponit Psalterium secundum versionem Græcam LXX. Interpretum, non secundum versionem ex Hebraico.

Octaui Tomi.

In Tomo octauo hæc sunt.

In Iob Commentaria Bedæ.

In Prouerbia Commentaria Bedæ.

In Cantica Homiliæ Origenis.

In omnes Pauli epistolas Commentaria falso attributa Hieronymo.

Obseruatio.

Rectè Marianus Victorius Commentaria in Iob non tribuit S. Hieronymo, sed Bedæ : nam in extremo volumine scribit auctor, se scripsisse in gratiam Vecterij : Vecterium autem Episcopum fuisse in Anglia tempore Bedæ, ex historia eiusdem Bedæ manifestè colligitur.

Epiſtola ad Geruntij filias, ſimiliter Pelagiana eſt : ſicut etiam.

Epiſtola ad Amicum de cognitione diuinæ legis.

Epiſtola de Scriptor.Eccleſ. ad Deſiderium ponit inter lumina Eccleſiæ Origenem, Iouinianum, Pelagium, Hæreticos : numerat etiam Hilarium Pontificem, qui S. Leoni ſucceſſit, qui diu poſt mortem S. Hieronymi clarere cœpit.

Epiſtola de filio luxurioſo, & frugi, Pelagiana eſt, & multum omnino diſcrepans à vera epiſtola S. Hieronymi de eodem argumento.

Symbolum ad Damaſum, quod incipit, Credimus in Deum Patrem, & clauditur illis verbis, ſe imperitum, & maleuolum, vel non Catholicum, non me hæreticum comprobabit : non eſt Hieronymi ad Damaſum, ſed Pelagij ad Innocentium. Id oſtendit ſanctus Auguſtinus in lib. de Gratia Chriſti cap.30. 31. 32. & 33. vbi dicit Pelagium miſiſſe ad Innocentium Papam libellum fidei ſuæ, & ibidem refert verba illius libelli, quæ ſunt illa ipſa, quæ in hoc Symbolo continentur.

Epiſtolæ ſancti Auguſtini ad Cyrillum Hieroſolymæ Epiſcopum de obitu ſancti Hieronymi, ſine dubio falſæ, & ſuppoſititiæ ſunt. Conſtat enim Cyrillum Hieroſolymitanum Epiſcopum obiiſſe diu antequam ſanctus Hieronymus moreretur : ſcribit enim ſanctus Hieronymus in libr. de Script. Eccleſ. in Cyrillo, Cyrillum ſæpius expulſum, & reuocatum, tandem octo annis pacificè ſediſſe. Adde quod epiſtolæ iſtæ, vt etiam Epiſtola Euſeb. ad Damaſ.de morte S.Hieron.nouitatẽ ſuam manifeſtè produnt.Nec ſolum nouitatem

ſed etiam imperitiam, & imposturas: ſcribit enim fictitius Cyrillus ad Auguſtinum, hæreſiarcham quendam Syluanum docuiſſe in Chriſto eſſe voluntates, ſed miraculis ſancti Hieronymi hunc hæreſiarcham fuiſſe confutatum. At hæreſis monothelitarum ducentis annis poſt tempora Cyrilli, & Hieronymi exorta eſt, & non eſt hæreſiarcha dicendus, qui duas voluntates in Chriſto confitetur, ſed qui vnam tantum, vt ex Concilio ſexto generali intelligi poteſt. Itaque auctor harum epiſtolarum confundit tempora, hereſim monothelitarum pro fide Catholica vendit, Cyrillum Auguſtinum, & Hieronymum pro magna laude hæreticos monothelitas facit.

Tribuitur ſancto Hieronymo liber de vitis ſanctorum Patrum: ſed ſciendum eſt eum librum non eſſe vnius auctoris: nam in prima parte ponuntur vitæ Monachorum, quas ſcripſit Euagerius Ponticus, de quo ſcribit ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Creſiphontem ex illis vitis ſolam primam eſſe veram, quæ eſt Ioannis Abbatis: eidem Euagrio tribuit vitas Patrum Gennadius in ſuo catalogo ſcriptorum. Vitis illis ab Euagrio ſcriptis adiunctæ ſunt vitæ Pauli primi Eremitæ, Hilarionis, & Malchi à ſancto Hieronymo ſcriptæ: item vita ſancti Antonij ſcripta ab Athanaſio: item vita Mariæ Ægyptiacæ à Zozimo edita: item multa ex collationibus Caſſiani: denique vita ſancti Hieronymi parum fideliter conſcripta.

De

De Theophilo Alexandrino. 309.

THeophilus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus sancti Hieronymi æqualis, vt epistolæ vtriusque inuicem scriptæ testantur, scripsit epistolas tres Paschales, quas sanctus Hieronymus latinas fecit. Atque epistolæ istæ satis vtiles, & doctæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. scripsit præterea aduersus Origenem, & alia quorum meminit Gennadius in lib. de viris illustribus, sed hæc non extant. Ad initium epistolarum Paschalium ponitur epistola quædam, sub nomine sancti Hieronymi ad Theophilum quæ epistola supposititia esse videtur, nam inuehitur auctor epistolæ in sanctum Ioannem Chrysostomum, iam tum defunctum, tanta acerbitate, quanta non potest vllo modo tribui S. Hieronymo. Deinde salutatio initio epistolæ est omnino inusitata S. Hieronymo. Denique stylus non est sancti Hieronymi.

De Ioanne Episcopo Hierosolymitano. 390.

IOannes Episcopus Hierosolymitanus vixit tempore sancti Hieronymi, vt notum est ex contentionibus inter eos, non semel excitatis. Scripsit teste Gennadio librum in obtrectatores studij sui: ostendens se non esse Origenistam. Tribuitur eidem Ioanni liber ad Caprasium de institutione Monachi, qui habetur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. sed hic liber videtur scriptus ab aliquo longe posteriore: siquidem in eo

libro dicit auctor se esse Ordinis Carmelitarũ, & describit habitum Carmelitarum: at illis temporibus nomen Carmelitarum Religiosorum erat planè inauditum, vt etiam Card. Baronius affirmat tomo 6. Annalium, ad annum 444. adde quod stylus est hominis Latini, & temporum posteriorum.

De Diadocho. 390.

Diadochus Episcopus Phorices scripsit insignem librum de Perfectione continens capita centum: hic liber extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto edit. 2.

De Ruffino Presbytero 390.

Ruffinus Presbiter Aquileiensis sancti Hieronymi quondam amicissimus, deinde æmulus factus, scripsit libros duos historiæ Ecclesiasticæ, quos addidit ad historiam Eusebij Cæsariensis à se conuersam ex Græco: scripsit etiam explicationem Symboli Apostolici: item in Psalmos aliquot Commentaria, Inuectiuas duas in sanctum Hieronymum, & Apologiam pro Origene, in qua multa mentitur, ipso Hieronymo teste in secunda Apologia: scripsit quoque multas epistolas, Hæc omnia extant partim inter opera sancti Hieronymi, partim in historia Eusebij, partim etiam seorsim. Vertit quasdam sententias Sixti Philosophi Pythagorici, easque tribuit S. Sixto Pontifici & Martyri, vt testatur Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem. Sanctus etiam Augustinus ex versione

versione Ruffini deceptus. eas sententias esse putauit sancti Sixti Martyris, quod retractat lib. 2. retractat cap. 46. Hæ sententiæ extant in tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum, editionis secundæ. vertit prætereà in Latinam linguam Recognitiones Clementis, vt Gennad. testatur in lib. de viris illustribus. Sed sicut ipse recognitiones falso fortasse tribuuntur Clementi, ita etiam non est incredibile falso adiunctam illis fuisse præfationem Ruffini, quasi interpretis: denique Ruffinus merito notatur erroris à Gelasio Papa, cap. sancta Romana distinct. 15.

De Paladio Galata. 390.

PAlladius Galata Ruffini æqualis, & amicus fuit, vt ex operibus eius intelligi potest. Scripsit historiam Lausiacam, & Paradisum Heraclidis, in quibus describuntur breuiter multorum sanctorum vitæ, quæ non modicam præstare possunt legentibus vtilitatem. Ipse tamen reprehenditur, vt Origenista à S. Hieronymo in epistola ad Cresiphontem, & à sancto Epiphanio in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ extat in secundo tomo sancti Hieronymi. Extat etiam dialogus quidam sub nomine Palladij in tomo 1: operum sancti Ioannis Crysostomi: editionis Parisiensis.

De S. Gaudentio Brixiensi.

SAnctus Gaudentius successor Philastrij in Episcopatu Brixiæ, scripsit vtilissimos tractatus de variis argumentis, qui extant in tom. 2. Biblio-

thecæ sanctorum Patrum editionis 2.
De dedicatione Basilicæ tractatus vnus.
De Pascha in Exodum, 7
De lectione Euangelij, 2
De Exodo iterum, 1
De Paralytico, 1
In illud, Nunc iudicium est Mundi, 1
De promissione Paracleti, 1
De Machabæis Martyribus, 1
De Villico iniquitatis ad Germinium, 1
In illud Pater maior me est, 1

De Aurelio Prudentio 390.

AVrelius Prudentius, Poeta Christianus, floruit sub Theodosio seniore, & filiis eius: scripsit egregia carmina, psicomachiam, de pugna Fidei, & Idololatriæ: Pudicitiæ, & libidinis, Patientiæ, & iræ: Superbiæ, & humilitatis: Luxuriæ;& sobrietatis: Auaritiæ,& largitatis: Concordiæ, & discordiæ.

Scripsit librum Catemerinon, id est, rerum diuinarum, in quo continentur hymni à matutino ad Vespertinum.

Scripsit librum Peristephanon, id est, de coronis, in quo sunt laudes multorum martyrum sancti Laurentij, sancti Vincentij, sanctæ Eulaliæ, SS. Petri, & Pauli, sanctæ Agnætis, sancti Cypriani, sancti Cassiani, & aliorum.

Scripsit Apotheosim, id est, de diuinitate, vbi sunt hymni in infideles, in hæreticos Sabellianos, in Iudæos, item de natura animæ, & de resurrectione carnis.

Scripsit

Scripsit Amartingenia, id est, de origine peccatorum, contra Marcionem.

Scripsit libros duos contra Symmachum.

Addit Gennadius in libro de viris illustribus, scripta quoque fuisse ab eo, Enchiridion veteris & noui Testamenti, & de opere sex dierum. Hoc opus in Bibliotheca sanctorum Patrum tribuitur Ameno. Eius initium est, Eua Columba fuit, &c.

De sancto Chromatio Episcopo Aquileiensi. 390.

SAnctus Chromatius Episcopus sanctissimus, & doctissimus fuit, testimonio sancti Hieronymi præfatione in librum Paralip. Scripsisse fertur commentaria in Maithæum, sed nec extant solum homiliæ de octo beatitudinibus in cap. quintum Matthæi, & tractatus in illud, Ego à te debeo baptizari. Vide in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 2.

Extat in quarto Tomo operum sancti Hieronymi epistola sub nomine Chromatij, & Heliodori ad Hieronymum, & responsio Hieronymi, in quibus agitur de Natiuitate Beatissimæ Virginis: sed vtraque falsa, & supposititia est: vt etiam falsam esse conuincit Card. Baronius epistolam eorundem Chromatij, & Heliodori ad Hieronymum circa Martyrelogium. Vide præfationem Card. Baronij ad Martyrologium Romanum, cap. 5. & 7.

De S. Ioanne Chrysostomo. 398.

SAnctus Ioannes Chrysostomus, magnus Ecclesiæ Doctor primum in foro versatus est magna cum laude: deinde Monasticam vitam exercuit, atque ab Eremo ad Clerum vocatus Presbyter Antiochenus, ordinatus est anno 11. de 4. Archadij, & Honorij Episcopus Constantinopolitanus factus, tandem anno 13. eorundem Imperatorum, & Episcopatus sui nono mortem obiit circa annum Domini 407. Opera, quæ extant quinque tomis comprehenduntur, in editione Venata ann. Dom. 1575. hac enim editione vtebar dum scriberem,

Primi Tomi.

In Genesim homiliæ,	67
In Psalmos, homiliæ	26
In varia loca testamenti veteris,	51
Ex quibus quinque sunt de visione Isaiæ.	

Secundi Tomi.

In Matthæum, homil.	89
In eundem operis imperfecti, hom.	54
In varia loca Matthæi, homil.	26
In Marcum, homil.	14
In varia loca Lucæ, hom.	7

Tertij

Tertij Tomi.

In Ioannem, homil.	87
In varia loca Ioannis, hom.	6
In Acta Apoſtolorum, hom.	15
Conciones de ſacris feriis,	32
In varia loca Pauli, hom.	14
In quibus ſunt multæ de laudibus Pauli.	

Quarti Tomi.

Commentaria per homilias in omnes epiſtolas B. Pauli.

Quinti Tomi.

Ad Populum Antiochenum, homil.	80
De Sacerdotio dialogi, ſiue libri,	6
De compunctione cordis, lib.	2
De prouidentia Dei lib.	6
De orando Deo, lib.	2
De comparatione Regis, & Monachi.	1
Contra vituperatores vitæ Monaſticæ,	3
Contra gentiles, ſiue in Babylam mart.	1
De pœnitentia ſermones,	12
Aduerſus Iudæos, & hæreticos, ſerm.	15
Contra concubinarios, ſerm.	2
Variorum argumentorum, ſer. 48. Epiſtolæ,	8
Ad Innocentium Papam,	2
Ad Cyriacum.	1
Ad Epiſcopos, & presbyteros ob pietatem in carcere incluſos.	

Ad

Ad Theodorum lapsum, 2
Ad Eutiopium, 1
Ad Olympiam illustrem fœminam, 1
Liturgia, siue Missa S. Ioann. Chrysostomi.

Obseruatio.

In primo Tomo ex homiliis in diuersa loca testamenti veteris, est homil. in cap. 2. Genes. quæ incipit, Deus institutor Mundi: quæ homilia non videtur posse esse Chrysostomi, cum in ea inserta sint duo integra capita ex libro latino de Ecclesiasticis dogmatibus, videlicet tricesimum primum, & tricesimum secundum. Liber autem iste habet auctorem Chrysostomo posteriorem, vt infra dicemus. Aliæ quoque nonnullæ sunt, quæ dubiæ fidei videri possunt. Sed homiliæ in Genesim, & in Psalmos, & de visione Isaiæ, & aliæ plurimæ indubitatæ sunt.

In secundo tomo Commentaria in Matthæum sine dubio Chrysostomi sunt. Sed opus imperfectum non videtur esse Chrysostomi: non enim erat vlla ratio, cur bis de argumento eodem tam multa idem auctor scriberet. Sed cuiuscumque sit opus, aut ab hæretico aliquo compositum fuit, aut ab hæretico aliquo corruptum, quamuis alioqui liber sit doctus, & minime spernendus. Homil. 4. dicit Spiritum sanctum esse ministrum filij, & hom. 48. homusianos numerat inter hæreticos: quæ duæ sententiæ Arianorum sunt. Contra tamen homil. 27. & 44. dicit hæreticos esse, qui affirmant, filium esse minorem patre: quæ superioribus dictis contraria sunt, proinde credibile

bile est auctorem fuisse Catholicum, sed opus illius ab Arianis esse deprauatum.

In eodem tomo sunt Commentaria in Marcum quæ sine dubio Chrysostomi non sunt, sed alicuius simplicis Monachi, qui fratribus suis Euangelium explicabat, vt constat ex homil 3.4.8.9. & ex aliis, quæ in eodem tomo habentur, quædam sunt manifeste Chrysost. vt homilia de proditione Iudæ, item de Diuite, & Lazaro Homil. 4. & alia de Publicano, & Pharisæo, & alia de Cruce, & Latrone. Reliqua videntur excerpta partim ex Comm. Chrysost. in Matth. partim ex opere imperfecto, partim ex hom. in Marc.

In tertio tomo hom. 87. in Ioann. omnium consensu Chrysostomi sunt. Idem omnino sentiendum existimo de homiliis 55. in Acta Apostolorum, quamuis ab Erasmo reuocentur in dubium. Certe homil. 9. auctor Episcopum se esse dicit, & homil. 11. addit Episcopum se esse Vrbis amplissimæ, & homil. 41. dicit, se vixisse tempore Iuliani Apostatæ: & homil. 52. nomen suum dicit esse Ioannem: neque est aliquid alicuius momenti, vnde suspicio suppositi operis colligi possit. Adde quod Ioannes Damascenus lib. 3 de fide, & OEcumenius in catena explanationis in Acta, testimonia petunt ex his homiliis sub nomine S. Ioannis Chrysostomi. De sex homiliis interpositis inter Commentaria in Ioannem, & in Acta, non est omnino certum an sint Chrysostomi, excerpta tertia, quæ incipit. Hirundinum pulli. Reliqua omnia creduntur esse Chrysostomi, ac præsertim homiliæ de laudibus Pauli.

In

In quinto tomo omnia ferè sunt certa, & indubitata, exceptis homiliis ad populum Antiochenum, ex quibus viginti & vna tantum reperiri dicuntur manuscriptæ in antiquis Bibliothecis, & apertè colligitur ex contextu ipsorum: per multas esse fragmenta homiliarum Chrysostomi in Matthæum, vel Ioannem, vel in Acta Apostolorum, vel in Epistolas Pauli, vt exempli gratia, homilia ad populum Antiochenum vicesima septima decerpta est partim ex homil. 10. partim ex 11. partim ex 12. in Acta, & homil. 60. & 61. ad populum decerptæ sunt ex hom. 83. in Matthæum, & 4. in Ioann. Sed hoc non multum refert, cum sententiæ eiusdem auctoris sint.

De Seueriano Gabalensi. 398

SEuerianus Episcopus Gabalensis, vir eloquentissimus dicitur fuisse: & Gennadius in libro de viris illustribus scribit se legisse huius Seueriani expositionem in epist. ad Galat. & alia quædam, addit etiam, illum sæpe inuitari solitum à S. Ioanne Chrysostomo, & ab Archadio Imperatore ad sermones habendas in Ecclesia Constantinopolitana. Extat huius Seueriani sermo vnus, in quinto tomo operum S. Ioan. Chrysost. Huius Seueriani editæ sunt nuper in Anglia græce hom. 6. in Exameron cum operibus S. Ioann. Chrysostom. sunt etiam inter decem homilias à Card. Sirleto editas sub nomine S. Ioan. Chrysost. sed eas Seueriani esse constat ex Theodereto, & Damasceno, qui eas citant.

Seculum

Seculum Quintum ab Anno 400. ad 500.

De S. Augustino. 420.

SAnctus Augustinus Episcopus Hypponensis florebat circa annum Dom. 410. cuius anni ipse meminit in epistola ad Isichium, quæ est octogesima. Obiit autem anno ætatis suæ septuagesimo sexto, teste Possidio in eius vita, & à natali Dom. anno 433. vt Prosper testatur in Chronico. Ac vt ex Catalogo librorum ipsius possit lector intelligere, quæ sint opera eius indubitata, adscribam locum Retractationum, in quo ipsemet operis sui mentionem facit, vel adscribam In die quod significat, eum librum esse in indiculo Possidij, qui diligentissimè in indiculum redegit omnes libros S. Augustini. Vbicumque igitur inuenitur notatus liber Retract. vel Iudic. is liber sine dubio erit sancti Augustini, vbi nihil erit annotatum, de eo libro dicemus in obseruatione, quam subiiciemus.

Primi Tomi hæc sunt.

Retractationum libri 2.	*lib.* 2. *retract. cap.* 67.
Confessionum, 13.	2. *retract. cap.* 6.
De Grammatica, 1.	1. *retract. cap.* 6.
De Dialectica, 1.	1. *retract. cap.* 6.
Categoriæ decem, 1.	1. *retract. cap.* 6.
Principia Rhethorices, 1.	1. *retract. cap.* 6.
De Musica 6.	1. *retract. cap.* 11.

Contra

Contra Academios, 3.	1. *rectact.* 1.
De ordine, 1.	1. *retract.* 3.
De vita beata, 1.	1. *retract.* 2.
Soliloquiorum 2.	1. *retract.* 4.
De Magiſtro, 1.	1. *tetract.* 12.
De immortalitate animæ, 1.	1. *retract.* 5.
De quantitate animæ, 1.	1. *retract.* 8.
De libero arbitrio 3.	1. *retract.* 9.
De vera Religione, 1.	1. *retract.* 15.
De moribus Eccleſiæ, 1.	1. *retract.* 7.
De moribus Monachorum, 1.	1. *retract.* 7.
De Geneſi contra Manichæos, 3.	1. *retract.* 10.
Regulæ Monaſticæ, 3.	
De vita Eremitica ad ſororem, 1.	

Obſeruatio.

In hoc tomo, vt notum eſt ex libris Retractationum, ſola duo opera dubio eſſe poſſunt, Regulæ & de vita Eremitica, quorum non fit mentio in libr. retract. Et quidem ex tribus regulis, ſola tertia eſt certa ſancti Auguſtini, ſed fœminis data, non viris: habetur enim in epiſtola 109. reliquæ duæ non videntur Auguſtini. Liber de vita Eremitica non poteſt eſſe Auguſtini, cum in eo nominentur Sancti Patres, Benedictus, & Gregorius.

Tomi Secundi hæc ſunt.

Epiſtolæ S. Auguſtini cum iis, quæ ad ipſum ſcribuntur n. 222.

Obſeruatio.

Obseruatio.

Ex his inueniuntur in Retractationibus septem. Epistolæ duæ ad Ianuarium, id est, 118. & 119. 2. *retract.* 20.

Epistola ad Deo fratias, 49. 2. *retract.* 31.
Epistola ad Honoratum, 120. 2. *retract* 36.
Epistola ad Paulinum, 112. 2. *retract.* 41.
Epistola ad Bonifacium; 50. 2. *retract.* 48.
Epistola ad Dardanum, 57. 2. *retract.* 49.

Admonet tamen ipse idem in extremo lib. 2. Retractationum, à se epistolas. & sermones omnes non fuisse in retractationibus comprehensos.

Epistolæ sexdecim Augustini ad Bonifacium, & Bonifacij ad Augustinum quæ interseruntur inter Epistolam ad Honoratum de fuga in persecutione, & epistolam ad Ediciam de foro continentiæ, non videntur esse Augustini, sed breuissimæ sunt: & non multum refert cuius tandem sint.

Epistolæ Augustini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Augustinum, de obitu, & miraculis Sancti Hieronymi, falsæ sunt, vt notauimus supra in obseruatione ad Tomum nonum sancti Hieronymi.

Tomi Tertij hæc sunt.

De Doctrina Christiana, lib. 4. 2. *retract.* 4.
Locutionum sacræ Scripturæ, 7. 2. *retract.* 54.
De fide, & Symbolo, 1. 1. *retract* 17.
Enchiridion, 1. 2. *retract.* 63.
De Trinitate, 15. 2. *retract.* 15.

L De

De Genesi imperfectus, 1. *1.retract.18.*
De Genesi ad literam, 12. *2.retract.24.*
De mirabilibus sacræ Scripturæ 3.
De Agone Christiano, 1. *2.retract.3.*
De opere Monachorum, 1. *2.retract.21.*
De spiritu, & litera, 1. *2.retract.37.*
De diuinatione dæmonum, 1. *2.retract.36.*
De Ecclesiasticis dogmatibus, 1.
De Spiritu, & Anima, 1.
De fide ad Petrum, 1.
SPeculum, 1. *Indic.*
Quæstiunculæ de Trinitate, 1.
De benedictionibus Patriarcharum, 1,
Sententiæ: 1,

Obseruatio.

Liber de miralibus sacræ Scripturæ non sine causa non inuenitur in retractationibus, neque in Indiculo Possidij, quoniam liber est indignus ingenio, & grauitate sancti Augustini, quem etiam non magnifecit, & S. Augustini, quem etiam non magnifecit, & S. Augustini esse negauit S. Thomas 3.p.qu.45. art.3. ad secundum.

Liber de Ecclesiasticis dogmatibus non videtur esse sancti Augustini, cum præcipue conflatus sit ex sententiis Concilij Arausicani, & summorum Pontificum Innocentij, Zozimi, Cælestini, & maxima ex parte ex operibus S.Augustini: atqui Concilium Arausicanum,& epistolam Cælestini scripta esse constat post obitum S.August. Hadrian. Papa in epist. ad Carolum Magnum tom.3. epist. summorum Pontificum, citat de reliquiarum

venera

veneratione cap. 73. libr. de Ecclesiasticis dogmatibus: sub nomine Gennadij Massiliensis Episcopi Algerus, qni floruit anno Dom. 1100. tribuit eundem librum Gennadio, scribens de corpore, & sanguine Domini libr. 1. cap. 22. quod etiam facit Platina in vita Symmachi vbi dicit, tempore huius Pontificis scriptum fuisse à Gennadio Massiliensi librum de Ecclesiasticis dogmatibus.

Liber de spiritu, anima non est S. Augustini, sed alicuius multo recentioris cum cap. 37. citet Boetium, qui ferè centum annis fuit Augustino posterior, & cap. 48. multa proferat ex libro de Ecclesiasticis dogmatibus: est tamen liber doctus & pius.

Liber de fide ad Petrum non videtur esse sancti Augustini, cum non fiat eius mentio, nec in Retractationibus, nec in Indiculo. Tribuitur à multis S. Fulgentio, tum quod Petrus quidam Diaconus eius amicissimus fuerit, & hic liber scribatur ad Petrum Diaconum: tum etiam quia stylus conformis sit stylo S. Fulgentij. Denique Bertramus Presbyter, qui circa annum Dom. 850. scripsit de corpore, & sanguine Christi, hunc librum sub nomine sancti Fulgentij citauit: & (quod maius est) in Breuiario Romano recognito, in festo sanctissimæ Trinitatis assignantur lectiones secundi nocturni ex lib ro de fide ad Petrum sub nomine S. Fulgentij:

Liber qui inscribitur; speculum, quamuis de eius auctore aliqui dubitauerint, verè sancti Augustini est: nam & habetur in Indiculo Possidij, & ipse idem Possidius in vita S. Augustini tradit hunc librum ab Augustino fuisse conscriptum.

Quæstiunculæ de Trinitate videntur excerptæ ex libris Augustini de Trinitate, incertum à quo.

Liber de benedictionibus Patriarcharum similiter excerptus videtur ex quæstionibus Hebraicis S. Hieronymi. Vterque paruus libellus est, vt non multum referat quis eorum sit auctor.

Sententiæ sine dubio Augustini sunt, sed collectæ à sancto Prospero, nec solum soluta oratione, sed etiam carmine descriptæ, vt in eius operibus videre licet.

Tomi quarti hæc sunt.

De Mendacio, lib. 1.	1. *retract.* 27.
Contra mendacium, 1.	2. *retract.* 60.
De fide, & operibus, 1.	2. *retract.* 38.
Quæstionum in eptateuchum, 7.	2. *retract.* 55.
Quæstionum Euangelicarum, 1.	2. *retract.* 12.
Quæstionum ex Matthæo, 1.	*Indic.*
De consensu Euangelistarum, 4.	2. *retract.* 6.
Octoginta quæstionum, 1.	1. *retract.* 26.
Sententiarum viginti, & vnius, 1.	
Quæstionum ad Simplicianum, 2.	2. *retract.* 3.
Quæstionum ad Dulcitium, lib. 1.	2. *retract.* 65.
Quæstionum sexaginta quinque.	
Quæstionum veteris, & noui Testamenti.	
De cura pro mortuis, 1.	2. *retract.* 46.
De Catechizandis rudibus, 1.	2. *retract.* 14.
De Incarnatione Verbi, 2.	
De Trinitate, & vnitate Dei, 1.	
De essentia diuinitatis, 1.	
De fide rerum inuisibilium, 1.	

De

De substantia dilectionis, 1.
De continentia, 1. *Indicul.*
De patientia, 1. *Indicul.*
De bono viduitatis, 1. *Indicul.*
De vera, & falsa pœnitentia, 1.
De salutaribus documentis, 1.
De amicitia, 1.
De serm. Domini in monte, 2. 1. *retract.* 19.
Expositio inchoata in epist. ad Rom. 1. *retract.* 25.
Expositio quarundam propositionum epistolæ ad Romanos, 1 *retract.* 23.
Expositio epistolæ ad Galatas, 1. *retract.* 24.
Annotationes in Iob. 1. *retract.* 13.

Obseruatio.

Ex libris quos Augustinus pro suis agnoscit in Retractationibus, nemo iure dubitare potest, nisi forte de libro annotationum in Iob. Ipse enim Augustinus dicit eum librum ita se deprauatum inuenisse vitio Librariorum, vt vix audeat illum pro suo agnoscere.

Liber sententiarum viginti vnus: & liber quæstionum sexaginta quinque non videntur esse S. Augustini, non solum quia non habentur in retractationibus: neque in Indiculo, sed etiam quia nihil habent graue, & dignum Augustino.

Liber quæstionum veteris, & noui Testamenti, non est Augustini, sed alicuius hæretici; nam quæst. 2. dicit Mundum factum fuisse propter diaboli præsumptionem quæst. 13. dicit, paruulos filios, qui vna cum Parentibus perierunt in subuersione Sodomæ, liberos esse à Gehenna: ac per

hoc negat iste auctor peccatum originis, quæst. 21. dicit mulierem non esse creatam ad imaginem Dei quæst. 43. dicit Iephte nullum habere testimonium iustitiæ : & tamen extat clarissime ad Hebr. 11. quæst. 80. dicit, homines non nasci filios diaboli, quæst. 109. dicit, Melchisedech esse Spiritum sanctum, & esse Sacerdotem, sed non summum, vt in oblatione, inquit, præsumunt Antistites. Vbi reprehendit: Canonem Missæ, vbi legitur summus Sacerdos tuus Melchisedeh.

Hunc locum videtur notare sanctus Hieronymus in epistola ad Euagrium, vbi dicit, auctorem cuiusdam operis, in quo asseritur Melchisedech esse Spiritum sanctum, esse imperium sermone, & scientia. Quæst. 44. dicit, ab excidio Hierusalem vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos, ex quo planè colligitur, hunc auctorem esse antiquiorem Augustino: nam anni trecenti ab excidio Hierusalem sunt anni trecenti septuaginta tres à natiuitate Domini, eo autem tempore S. Augustinus erat adolescens annorum sexdecim. Obiit enim ann. Dom. 433. cum esset ætatis annorum 76. vt supra diximus: proinde nasci debuit anno Domini 357. ex quo vsque ad 373. sunt anni sexdecim, nec scribere cœpit libros Ecclesiasticos, nisi post baptismum quem suscepit post annum tricesimum: quis autem credatur fuisse auctor harum quæstionum diximus suprà, dum S. Ambrosij libros recenseremus.

Libri de Incarnatione Verbi, De Trinitate, & vnitate Dei, De essentia diuinitatis, De fide rerum inuisibilium: De substantia dilectionis, non videntur esse S. Augustini cum non inueniatur in retractationibus,

ctationibus, nec in Indiculo Possidij, qui diligentissimus fuit in libris Magistri sui colligēdis, neque etiam sapiunt Phrasim, & doctrinam Augustini.

Libri de continentia, De patientia, & de bono viduitatis S. Augustini sunt, etiamsi Erasmus reclamet: nam inueniuntur in Indiculo possidij, & citantur à venerabili Beda sub nomine S. Augustini in Commentario ad cap. 8. ad Rom. & in cap. 1. & 7. prioris ad Corinth. in cap. 4. ad Philip. & in cap. 51. Timoth: & alibi: denique nulla est probabilis ratio in contrarium.

Liber de vera & falsa pœnitentia non est sancti Augustini: nam præter quam quod non fit eius mentio in retractionibus, nec in Indiculo, cap. 17. hic auctor adducit sententiam quandam S. Augugustini, & ab ea dissentit.

Liber de salutaribus documentis, & liber de amicitia non videntur esse S. Augustini, tum quia eorum non facit mentionem Possidius in Indiculo, tum quia stylus humilior est, & oratio ipsa magis ieiuna, quam soleat S. Augustini: libri tamen pij sunt, & non inutiles.

Tomi quinti sunt.

Libri viginti duo de Ciuitate Dei, quos & S. Augustinus pro suis agnoscit lib. 2. retract. cap. 43. & grande opus appellat, vt re vera est, & tempus etiam, & occasionem scribendi fuisse dicit, euersionem Vrbis Romæ, sub Alarico Rege Gothorum.

Tomi sexti hæc sunt.

De hæresibus ad Quod vult Deus, lib. 1. *Indic.*
De quinque hæresibus Oratio. *Indic.*
Concio ad Catechumenos. *Indic.*
Oratio aduersus Iudæos. *Indic.*
De altercatione Ecclesiæ, & Synagogæ.
De vtilitate credendi, lib. 1. 1. *retract.* 1.
Contra epistolam fundamenti, 1. 2. *retract.* 2.
De duabus animabus contra Manich. 1. *retract.* 1.
Contra Fortunatum Manichæum, 1. 1. *retract.* 1.
Contra Adimantum Manichæum, 1. 1. *retract.* 2.
Contra Faustum Manichæum, 33. 2. *retract.* 2.
De actis cum Felice Manichæo, 2. 2. *retract.* 2.
Contra Secundinum Manichæum, 1. 2. *retract.* 2.
De natura boni cont. Manichæos, 1. 2. *retract.* 2.
De fide contra Manichæos, 1.
Contra aduersarium legis, & Prophet. 2. 2. *retract.* 2.
Contra Priscillianistas, & Origenistas, 1. *retract.* 44.
Contra sermonem Arianorum, 1. *retract.* 52.
Contra Maximium Episcopum Arianorũ, 3. *Indic.*
Contra Felicianum Arianum, 1. *Indic.*
De bono coniugali contra Iouin. 1. *retract.* 22.
De sancta Virginitate, 1. 2. *retract.* 23.
De adulterinis coniugiis ad Pollentiũ, 2. *retract.* 57.
De Stoicis, & Epicureis tractatus 1.
De eo quod dictum est, Ego sum, qui sum, tractat. 1.

Obseruatio.

Liber de hæresibus S. Augustini est, nam & est in

in Indiculo, & citatur à S. Greg. lib. 6. epist. 179. sed duæ postremæ hæreses Nestorij, & Eutychetis deiectæ sunt ab aliquo post obitum S. Augustini: ipse enim recentissimam esse scripsit hæresim Pelagianorum.

Libellus, siue Oratio de quinque hæresibus quicquid Erasmus dicat, verè est S. Augustini, cum sit in Indiculo, & citetur à Beda in Comment. ad cap. 1. ad Roman.

Idem Iudicium esse debet de Concione ad Catechumenos, & de Oratione aduersus Iudæos.

Liber de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ non videtur Augustini, cum nec sit in retractationibus, nec in Indiculo, nec ab vllo bono auctore testimonium habeat, neque phrasim sancti Augustini sapiat.

Liber de fide contra Manichæos, non videtur esse sancti Augustini, quia non fit eius mentio in retractationibus, nec in Indiculo Possidij, & quia vtitur phrasibus insolitis Augustino, vt est illa cap. 18. si Deus incorruptibilis est, vel omnis natura summi boni inuiolabilis, immaculabilis, inadibilis, &c. Alioqui liber est dictus & hominis in scriptis Manichæi versatissimi.

Libri tres contra Maximinum tametsi non habentur in libris Retractationum, tamen sine dubio S. Augustini sunt; quia habentur in Indiculo Possidij, & citantur à Beda in cap 18. ad Roman. & in sexta Synodo generali Act. 4. ex epistola Agathonis Papæ.

Idem Iudicium fieri debet de libro contra Felicianum etiamsi Erasmus nolit, nam & habetur in Indiculo, & citatur à Beda in 1. c. prioris ad Corinth.

Tractatus de Stoicis, & Epicureis, & tractatus in illud. Ego sum, qui sum, pulcherrimi sunt, & Augustino dignissimi, & posterior citatur à Beda in 1. cap. prioris ad Corint. Neque mirum est, non haberi hos tractatus in retractationibus, aut in Indiculo: debuissent enim hi tractatus collari in tomo 10. cum sermonibus: non in sexto cum libris: tractatus enim, & sermones, siue homilias S. Augustinus testatur se non recognouisse, fortassè ob nimiam multitudinem, & varietatem. Possidius quoque non singulos tractatus in indicem redegit.

Tomi septimi hæc sunt.

Psalmus contra partem Donati. 1. *retract.* 20.
Contra epistol. Parmeniani, lib, 3. 2. *retract.* 17.
Contra literas Petiliani, 3. 2. *retract.* 25.
Contra Cresconium Grammatic. 4. 2. *retract.* 26.
Contra epistolam Gaudentij, 2. 2. *retract.* 59
De baptismo contra Donatistas, 7. 2. *rectact.* 18.
De vnico Baptismo contra Petilian. 1. 2. *retract.* 34.
De vnitate Ecclesiæ contra Petilianum, 1. *Indic.*
Opus breuiculi collationis contra Donatistas, 1. 2. *retract.* 39.
Post collationem contra Donatistas, lib. 1. 2. *retract.* 40.
Sermo super gestis cum Emerito. *Indic.*
De gestis cum emerito Donatista, 1. 2. *retract.* 51.
Contra Fulgentium Donatistam, 1.
De peccatorum meritis, & remiss. 3. 2. *retract.* 53.
De natura, & gratia, 1. 2. *retract.* 42.

De

Obseruatio.

Omissis libris, quorum mentio fit in retractationibus, vel id indiculo, de quibus dubitatio esse non potest, de reliquis dicemus.

Liber contra Fulgentium Donatistam, dialogus est, in quo primum introducuntur interlocutores Donatista, & Catholicus, deinde Fulgentius, & Augustinus, & certe nihil est in hoc dialogo, vnde probari possit, auctorem eius non esse Augustinum, nisi quod eius mentio non habetur in retractationibus, neque in Indiculo. Sed fieri potest, vt in tanto numero librorum, tum ipse Augustinus tum Possidius vnius libelli oblitus fuerit: si hoc non placet, non habeo quod dicam, nisi librum alicuius

alicuius esse, qui Augustinum in Dialogo loquentem introduxit, quo modo M. Tullius Lælium, & Catonem, Antonium, & Crassum in dialogis loquentes facit.

Liber de prædestinatione, & gratia, non videtur esse Augustini: nam discrepat à phrasi, & à doctrina sancti Augustini: siquidem cap. 16. dicit hic auctor hominem potuisse iustè à Deo damnari, etiamsi non peccasset. Contrarium docet S. Augustinus in epist. 10. & 106. & l. 2. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 16. & alibi: deinde nulla erat ratio cur hunc librum scriberet, qui tam copiosè scripserat de prædestinatione Sanctorum. Denique liber hic, neque à Beda neque ab alio veteri testimonium habet.

Libellus de prædestinatione Dei non est sancti Augustini cum in extremo libro doceat, prædestinationem esse ex præuisione operum, quam sententiam vbique S. Augustinus oppugnat.

Responsio ad articulos sibi falso impositos, S. Prosperi est, & inter eius opera habentur.

Libri qui inscribuntur Hypognosticon, eruditi sunt, & vtiles, & vetusti auctoris, sed phrasim non habent Augustini, neque à Possidio, vel Beda, vel alio vetere citãtur sub nomine Augustini.

Liber de perfectione iustitiæ S. Augustini est: non enim solum est in Indiculo, sed etiam citatur sub nomine Augustini in libro contra Collatorem extremo à sancto Prospero, & venerabili Beda passi.

Liber de gestis contra Pelagium non extat in tomis S. Augustini, sed eum addimus, quia nuper inuentus, & typis mandatus est.

Tomi

Tomi octaui hæc sunt.

Tractatus in omnes Psalmos Dauidis : cuius operis mentio fit in Indiculo Possidij, & omnium consensu Augustini sunt illi tractatus : sed eos partim concionando in populis, partim dictando confecit ; vt ipse testatur in præfatione Psalmi 118.

Tomi noni hæc sunt.

In Euangelium S. Ioann. tractatus, 124. *Indic.*
In Epist. primam Ioan. tract. 10. *Indic.*
In Apocalypsim Ioannis homil. 18.
Meditationum liber 1. De diligendo Deo, 1
Soliloquiorum, 1. Manuale. 1
De triplici habitaculo, 1. De scala Paradisi, 1
De 12. gradibus abusionum. 1
De contritione cordis, 1
De cognitione veræ vitæ, 1. de Speculo. 1
De vita Christiana, 1. de Assumpt. B. Mariæ, 1
De disciplina Christiana; 1. *Indic.*
De decem chordis, 1. *Indic.* de cantico nouo, 1
De contemptu Mundi, 1. de vanitate seculi, 1
De obedientia, & humilitate, 1
De bono disciplinæ, 1
De visitatione infirmorum, 1
De consolatione mortuorum, 1
De quarta feria, 1. de Cataclismo.
De tempore barbarico. De sobrietate.
Speculum peccatoris. De pœnitentiæ medicina.
De vtilitate pœnitentiæ.

De

De conflictu virtutum, & vitiorum.
De quatuor virtutibus charitatis.
De laudibus charitatis.
De honestate mulierum.
De Pastoribus, & de ouibus, lib. *Indic.*
De Symbolo fidei, 4
De conuenientia decem præceptorum, & decem plagarum. *Indic.*
De rectitudine Catholicæ conuersationis.
De vtilitate ieiunij.
De vrbis excidio.
De creatione primi hominis,
De arbore scientiæ boni, & mali.
De pugna animæ.
De Antichristo.
Psalterium Matri suæ.
Expositio super Magnificat.

Obseruatio 1.

Ex tot libris indubitati sunt, Expositio Euangelij, & epistolæ S. Ioannis : de his enim nulla vnquam controuersia fuit, vt habentur in Indiculo Possidij.

Item liber de disciplina Christiana. & liber de decem chordis, & de vtilitate pœnitentiæ, & de Pastoribus : & de ouibus, & de conuenientia decem præceptorum, & decem plagarum. Hi enim omnes sunt in Indiculo Possidij. His accedunt liber de quatuor virtutibus charitatis, quem citat Beda in cap. 13. prioris ad Corint. & liber de vrbis excidio, quem citat Beda in cap. 10. prioris ad Corinth. & liber de pœnitentiæ medicina, quem etiam citat Beda non raro.

Obseruatio.

Obſeruatio. II.

Manifeſtè ſuppoſititij hi ſunt, liber de Speculo: nam cap.3. citantur verſus Boetij.

Liber de conflictu virtutum, & vitiorum qui tribui ſolet etiam S. Leoni: nam in extremo libro commendatur Regula ſancti Benedicti, qui vtroque poſterior fuit, & ſtylum habet omnino diuerſum à ſtylo Sanctorum Auguſtini, & Leonis.

Liber explicationis Apocalypſis, quoniam exponit caput 21. de ſtatu præſentis Eccleſiæ, quod impudentiæ nimiæ eſſe dicit S. Auguſtinus lib.20. de Ciuit Dei cap.17.

Liber de Antichriſto, nam mentionem facit Imperij tranſlati à Græcis ad Francos: quod contigit 400. annis poſt Auguſtini tempora.

Obſeruatio. III.

De reliquis libris nihil certi habemus. Nam nec poſſumus certò aſtruere eos eſſe Auguſtini: cum diligentiſſimus collector Poſſidius eos præterierit, neque inueniamus à Beda citatos, qui ex operibus Auguſtini Commentaria in epiſtolas B. Pauli confecit, neque audeamus pleroſque horum librorum, negare eſſe Auguſtini, cum pij ſint, & Auguſtini ingenio non indigni.

Tomi decimi hæc ſunt.

De verbis Domini homil. 64

De

Homiliæ, siue sermones de Verbis Domini, & de verbis Apostoli, aut omnes: aut ferre omnes S. August. sunt: multi enim habentur in Indiculo Possidij, & qui non habentur similes sunt aliis, siue grauitatem sententiarum, siue stylum, & verba consideres.

Liber quinquaginta homiliarum totus, aut ferè totus Augustini est, eadem ratione.

De homiliis de tempore, & de Sanctis non eadem certitudo haberi potest: credibile tamen est, magna ex parte Augustini esse.

Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim auctor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum Monachis, ibique ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita sancti Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum redijsse in Patriam, ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde factum Presbyterum Hipponensem Monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibique cum nonnullis vitam Apostolicam duxisse, non vtique in Eremo, sed intra

intra vrbem. Denique factum Episcopum cum clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones eius de communi vita clericorum: qui sunt inter sermones ad fratres in Eremo quinquagesimus secundus & quinquagesimus tertius: qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres de Eremo, arguunt reliquos fictitios esse: inde enim intelligi potest S. Augustinum, monachū quidem fuisse sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate, & Episcopali domo cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Addo quod inter sermones ad fratres in Eremo multi sunt leues, & fabulosi, vt est sermo vicesimus quartus, in quo narratur, S. Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia sancti Laurentij, & veste muliebri indutum irrisum à Romanis, quæ sunt omnia falsa & conficta. Addo denique quod phrasis horum sermonum, exceptis duobus de communi vita clericorum, qui verè sunt Augustini, est inepta, impropria, luculenta, vt mirum sit potuisse eiusmodi sermones Sancto Augustino ab aliquo viro prudente tribui.

Sermones recens excusi, præsertim opera Louaniensium Doctorum sunt omnes Augustini: nam vel habentur in Indiculo, vel citantur à Beda, & sunt omnes graues, & docti, & S. Augustino (mea saltem opinione) dignissimi.

De S. Maximo. 420.

SAnctus Maximus Episcopus Taurinensis, floruit, & obiit sub Honorio, & Theodosio iuniore Impp. teste Gennadio in libro de viris illustribus. Extant huius Maximi homiliæ Romæ editæ anno 1564.

De aduentu Domini. 2
In vigilia natalis Domini, 6
In natali Domini, 1
In Circumcisione Domini. 8
In Theophania. 17
In Quadragesima, 5
In solemnitate Paschali, 1
In litaniis de ieiunio, 3
In solemnitate Pentecostes, 1
In natali S. Stephani, 1
In natali sanctæ Agnetis, 3
In natiuitate S. Ioannis baptistæ.
In natali Apostolorum Petri: & Pauli. 5
In natali sancti Laurentij. 3
In natali sancti Eusebij Vercellensis. 3
In natali sancti Cypriani. 2
In feriis sancti Michaelis, 1
In natali SS. Martyrum Tauricorum. 1
In communi martyrum, 1
Item de expositione Symboli. 1.
De non metuendis carnalibus hostibus. 2
De auaritia vitanda, 2
De Eleemosynis largiendis, 2
De hospitalitate, 1
De defectu lunæ, 1

In

In dictum Isaiæ Caupones tui miscent aquam vino.

Obseruatio.

Diximus in Ambrosio multos sermones tribui simul, & sancto Ambrosio, & sancto Maximo, sed credibilius est, sancti Maximi esse illos etiam, qui tribuuntur Ambrosio, Gennadius enim enumerat fere omnes sermones sancti Maximi, & inter illos sunt aliqui qui tribuuntur Ambrosio: quamuis non magnus sit error, cum vterque auctor sit doctus, antiquus, & Sanctus.

De Ausonio Poeta, 420.

AVsonius Poeta sancti Maximi æqualis, scripsit etiam epistolas aliquas carmine ad sanctum Paulinum Nolanum: & extat sub eius nomine apud Paulinum precatio matutina ad Deum & inter opera Ausonij egregium carmen de Resurrectione dominica, ex quo Christianus fuisse intelligitur, quamuis de Diis Gentium nulla scripserit, more Poetarum.

De Synesio Episcopo. 420.

SAnctus Synesius Episcopus Ptolemaidis, vir fuit admirandæ sanctitatis, & doctrinæ, floruit tempore Theodosij Iunioris, ad quem scripsit librum, vt Euagrius testatur lib. 5. histor, c. 15. scripsit etiam plurimas & elegantissimas epist. Extant etiam in 8. tom. Bibliothecæ SS. Patrum editionis

secundæ Synesij hymni decem, sed anno 1612. prodierunt opera omnia Synesij Parisiis.

De S. Paulino Nolano. 420.

SAnctus Paulinus Episcopus Nolanus æqualis fuit Ausonij, vel potius aliquanto iunior, notus fuit opinione sanctitatis Ambrosio, Martino, Hieronymo, Augustino, Sulpitio: obiit anno Domini 431. ex Cardinal, Baronio tom. 5. annalium. Scripsit Epistolas elegantes, & pias,

Ad Sulpitium Seuerum.	14
Ad Delphinum Episcopum,	5
Ad Amandum Episcopum,	6
Ad Victricium, 2. Ad Aprum	3
Ad Florentium.	1
Ad Alithium Episcopum.	1
Ad incertos de Gazophilatio,	1
Ad Desiderium, 1. Ad Macharium,	1
Ad Pammachium, 1. Ad Iouium,	1
Ad militem quendam,	1
Ad Sebastianum Eremitam,	1
Ad Augustinum, 3. Ad Alipium,	1
Ad Romanianum,	1

Scripsit etiam Poemata, quæ sunt.

Ad Iouium epistola carmine scripta.
Ad Ausonium epistolæ quatuor carmine scriptæ.

Ad Citherium de naufragio,	1
De naturali Celsi pueri,	1
De natali sancti Felicis Nolani.	10
De reditu Nicætæ in Daciam,	10

Psalmi

Psalmi tres Dauidis metrice decantati.

Extant præterea in Bibliotheca SS. Patrum tom.8. secundæ editionis.

Libri sex de vita Sancti Martini carmine conscripti.

Obseruatio I.

Tribuitur à nonnullis sancto Paulino Nolano vita sancti Ambrosij, sed vita illa Paulini, non huius Nolani, vt non solum stylus ipse diuersissimus docet, sed etiam quia ille Paulinus sancto Ambrosio, vt administer assistebat etiam tempore mortis eius: imo vt Clericus sub cura Casti Diaconi, amanuensis fungebaiur officio, vt ipse iudicat in vita beati Ambrosij. Sanctus autem Paulinus nunquam astitit sancto Ambrosio, vt minister, sed multo ante mortem eius Presbyter erat, & à beato Ambrosio in numero Sacerdotum Ecclesiæ suæ habebatur, vt ipse scribit, in epistola ad Alipium.

Obseruatio II.

Libri sex de Vita sancti Martini non possunt esse sancti Paulini Nolani, auctor enim eorum librorum meminit Paulini Nolani, & se eiusdem nominis esse testatur, & sextum librum scribit ad Perpetuum Episcopum Turonensem. qui sedit sub anno 470.

Obseruatio III.

Porro inter opera sancti Paulini fertur etiam carmen Eucharisticum de vita sua: sed non est eius, ille enim auctor scribit gestas suas vsque ad annum vitæ octogesimum tertium. At S. Paulinus non excessit annum 78.vt ex Cardin.Baronio constat. Denique tribuit Gennadius S. Paulino librum de pœnitentia, & alium de laudibus Martyrum, qui non extant,

De Seuero Sulpitio. 420.

SEuerus Sulpitius æqualis, & amicissimus fuit S. Paulini, vt notum est ex epistolis inuicem scriptis,

Scripsit libros duos de sacra historia.

Item vitam S. Martini Turonensis.

Item dialogum de conuersatione Orientalium Monachorum, in quo interlocutores sunt Gallus, & Posthumianus, cuius dialogi meminit sanctus Hieronymus lib.11. in Ezechielem cap. 16.

Item epistolas multas, quarum meminit Gennadius in libro de viris illustribus, qui etiam Gennadius addit, hunc Seuerum in senectute à Pelagianis deceptum, agnouisse cito errorem suum & silentium vsque ad mortem tenuisse, vt vitium loquacitatis taciturnitate deleret.

Obseruatio.

Seueri Sulpitij libri de sacra historia, & dialogi de conuersatione Orientalium cautè legendi sunt. In libro primo de sacra hostia dicit, filios Dei, qui filias hominum adamauerunt: fuisse Angelos: quod refellitur à Chrysostomo in cap. 6. Genesis, & ab Augustino lib. 15. de Ciuitate Dei. cap. 23. & aliis probatis auctoribus. Dicit Sacerdotes, qui habent possessiones immemores esse præcepti dominici dati quondam Leuitis. At Leuitæ possessiones habebant, quin etiam oppida, & suburbana eorum Leuit. 25. quare Hieremias ex genere Sacerdotum agrum vendidisse legitur Hierem. 32. Barnabas Leuites agrum similiter, quem possidebat, vendidit, Act. 4. Dicit præterea templum fundatum fuisse anno 588. ab egressu filiorum Israel de Ægypto. At scriptura 3. Reg. 6. notat annos 480.

In Dialogo dicit Ecclesiam auro non strui, sed destrui. Reprehendit Episcopos, qui libros Originis damnauerunt. Scribit coniugium ad veniam pertinere. Virginitatem ad Gloriam, fornicationem ad pœnam. Dicit ex sentectia sancti Martini Neronem simul cum Antichristo venturum, & Antichristum ex malo spiritu concipiendum. Denique notatur à sancto Hieronymo in capite 36. Ezechielis erroris eorum, qui nouam Hierusalem auream, & gemmatam expectant.

De S. Luciano 420.

SAnctus Lucianus Presbyter vixit tempore Honorij, & Theodosij iunioris Impp. scripsit librum de inuentione corporum sancti Stephani & aliorum, quæ ipse diuina reuelatione inuenit: hic liber extat apud Lipomanum, & Surium die tertio Augusti. Eodem tempore scripti sunt libri duo de miraculis sancti Stephani ad Euodium Vzalensem Episcopum: sed quia nomen auctoris ignoratur dicuntur libri Euodij.

De Paulo Orosio. 425.

PAulus Orosius Presbyter Hispanus sancti Augustini discipulus, scripsit ad ipsum S. Augustinum libros septem historiarum ab orbe condito, in quibus potissimum clades Romanorum describit, quas dum Idola colerent acceperunt.

De Sedulio. 430.

C Cælius Sedulius Presbyter Scotus Theodosio iuniore scripsit explanationem in omnes epistolas sancti Pauli, ex Origene, Ambrosio, Hieronymo, & Augustino excerptas: ex quo intelligimus errare illos, qui Sedulium floruisse scribunt tempore Constantij filij Constantini Magni & verius sentire Trithemium, qui ponit Sedulium anno Dom. 430.

Scripsit præterea Sedulius libros quinque carminum de quinque mirabilibus operibus Dei: & hymnos

hymnos duos de Christo, quorum alter alphabeticus est, & in Ecclesia canitur in festis natalis, & Epiphaniæ: incipit autem A solis ortus cardine.

De S. Cyrillo, 430.

SAnctus Cyrillus Episcopus Alexandrinus vir sanctissimus, & doctissimus, ac præsertim circa mysterium Incarnationis Dominicæ à Deo doctus, imperante Theodosio iuniore præfuit Concilio Ephesino primo, nomine sancti Cælestini Papæ, Nestoriumque hæresiarcham primum scriptis egregiis, deinde etiam auctoritate damnauit. Eius opera in editione Parisiensi anni millesimi sexcentesimi quinti duobus tomis comprehenduntur.

Tomi Primi.

In Genesim ad literam, & mystice explanationum lib. 11
In Leuiticum. 16
In Isaiam. 5
In Euangelium sancti Ioannis. 12
Dicta veteris Testamenti anagogice explicata, collecta ex Cyrillo, Maximo, & aliis.
Liber aduersus Iudæos cum quæstionibus.
Breues anagogæ de iis qui floruerunt ante legem.

Tomi Secundi.

Epistolæ S. Cyrilli ad diuersos, & diuersorum ad S. Cyrillum numero. 39

Homiliæ præsertim de incarnatione. 10
Apologia ad Theodosium Imperatorem. 1
Declaratio duodecim anathematismorum. 1
Liber Apologeticus pro suis anathematismis.
Alius Apologeticus liber ad Euoptium pro iisdem capitibus contra Theodoretum.
Expositio Symboli Nicæni.
Scholia de Incarnatione vnigeniti.
Epistolæ duæ ad Succensum Episcopum.
Synodales epistolæ duodecim.
Dogmata Nestorij ex ipsius libris excerpta.
Oratio de exitu animæ, & secundo aduentu.
Opus insigne. Thesaurus inscriptus, libros continens quatuordecim.
Dialogorum cum Hermia libri septem.
De adoratione in spiritu, & veritate libri. 17
Contra Iulianum Apostatam, 10
De recta fide ad Theodosium, & Reginas, 3
Aduersus Antropomorphitas. 1
De sacrosancta Trinitate. 1

Præter hos libros extant Commentaria in Prophetas minores Græcè & Latinè excusa Ingolstadij in folio, & libri quinque cõtra Nestor. Græcè, & Latinè, in fine primi tomi conciliorum generalium editionis Romanæ, & breui expectantur sermones paschales triginta.

Obseruatio prima.

Extare dicuntur græcè explanationes in totum pentateuchum: sed latinè non extant, nisi libri vndecim in Genesim.

Obseruatio

Obseruatio secunda.

Libri sexdecim Leuiticum Cyrilli non sunt, sed Origenis, vt suprà diximus in Origene, & manifestum hoc est, tum quia auctor vbique sensum literalem destruit, tum quia habentur isti ipsi inter opera Origenis: vt mirum sit, cur Impressores in omnibus editionibus ista opera auctori non suo attribuant.

Obseruatio Tertia.

Scripsisse dicitur Cyrillus in alios etiam Prophetas, sed non extant commentaria eius, nisi in Isaiam, & Prophetas minores.

Obseruatio Quarta.

Scripsit Cyrillus libros duodecim in Ioannem, sed quatuor intermedij perierunt. Sed Iodochus Clictoueus ad imitationem Cyrilli addidit quatuor libros intermedios. Itaque Cyrilli non sunt, nisi primi quatuor, & quatuor postremi.

Obseruatio Quinta.

Liber aduersus Iudæos, & breues illæ anagogæ haud scio an Cyrilli sint. Sed res parui momenti est, cum sint libelli breuissimi, & leues.

Obseruatio Sexta.

Thesaurus creditur esse imperfectus: multa enim citantur à S. Thoma in opusculo de erroribus Græcorum ex Thesauro Cyrilli, quæ in libris non inueniuntur.

Obseruatio

Obseruatio septima.

Liber de Sacrosancta Trinitate non videtur esse Cyrilli, sed alicuius posterioris, auctor enim copiosè disputat de duabus naturis in Christo, & de duabus voluntatibus, & operationibus, & reddit rationem cur non repugnent istis dogmatibus, qui aliquando dixerunt, in Christo esse operationem theandricam, & vnam verbi naturam esse incarnatam. Itaque videtur auctor scripsisse post sextam Synodum.

De Tdeodoreto Episcopo Cyri. 430.

THeodoretus æqualis sancti Cyrilli, & aliquando etiam aduersarius, vt notum est ex Concilio Ephesino. Quamuis autem Nestorio fauerit initio controuersiæ, tamen postea resipuit: & Nestorium inter hæreticos numerauit in lib. 4. de fabulis hæreticorum, & in Concilio Calcedonensi admissus inter Caiholicos fuit. Opera Theodoreti ex editione Coloniensi anni 1573. duobus tomis comprehensa, hæc sunt.

Tomi Primi.

De obscuris quæstionibus in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices, accesserunt in librum Ruth, in libros Regum, & Paralipomenon.
Commentaria in omnes Psalmos Dauidis.
Commentaria in Cantica Canticorum Salomonis.
Commen

Commentaria in omnes Prophetas excepto Isaia.
Commentaria in Cantica Mosis , Annæ , Habachuc, Isaiæ, Ezechiæ, Trium puerorum , Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis.

Tomi Secundi.

Commentaria in omnes epistolas B.Pauli.
Historiæ Ecclesiasticæ à Constantino vsque ad Theodosinm iuniorem libri quinque.
Addit Gennadius continuasse historiam vsque ad Leonem Imperatorem quinque aliis libris adiunctis . sed hi posteriores libri non extant.
Dialogorum, libri tres.
De hæreticis fabulis, librt quatuor , quibus addidit epitomen diuinorum decretorum.
Historia sanctorum Patrum , quam Religiosam vocat.
De prouidentia , sermones decem.
De curandis Græcorum affectionibus , lib. 12.
Denique epistola ad sanctum Leonem Papam, & altera ad Sixtum Presbyterum Romanum , & Oratio de dilectione valde insignis.

Obseruatio.

Multo plura scripsit Theodoretus, vir plane doctissimus : atque inter alia meminit Gennadius in libro de viris illustribus librorum Theodoreti fortissimorum contra Eutychem , & Dioscorum. Scripsit etiam nonnulla contra sanctum Cyrillum, quæ extant inter opera sancti Cyrilli, sed in quinta Synodo generali damnata sunt,vna cum scriptis Theodori

Theodori Mopsuesteni, quem idem Theodoretus mirificè laudat libro quinto extremo suæ historiæ, extat denique in quinta Synodo Act. 5. epistola Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de obitu Cyrilli: sed ea epistola, non solum falsitatis arguitur, quia constat Ioannem Antiochenum obiisse ante Cyrillum, sed etiam indigna est, quæ Theodoreto, aut cuiuis Christiano attribuatur.

De Proclo Episcopo Constantinopolitano. 430.

PRoclus Episcopus Constantinopolitanus sancti Cyrilli æqualis, cuius magno cum honore meminit idem S. Cyrill. in expositione Symboli Nicæni, & in epist. 31. ad Ioannem Antiochenum: scripsit epistolam valde celebrem de fide ad Armenos, quæ extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 3. & nuper excusa est Græcè, & Latinè in primo tomo Conciliorum Generalium Romæ typis mandatorum, & fragmentum inde recitatur in quinta Synodo generali Act. 5. scripsit etiam de traditione diuinæ liturgiæ. Vide de Proclo, quæ scribit Socrates lib. 7. cap. 40. 41. & 42.

De *Eusebio Emoseno.* 430.

EVsebij Emoseni nomine circumferuntur homiliæ in Euangelia totius anni, & rursus homiliæ quinquaginta variorum argumentorum disertissimæ, Eusebij Emeseni cuiusdam meminit S. Hieron. in lib. de Script. Eccles. quem dicit scripsisse plurimos libros, & vixisse tēpore Constantij

Imperatoris

Imperatoris filij Constantini Magni. Sed illius opera non extant, ideo non posuimus eum suo loco, Hic autem vel est alius Eusebius Emesenus vndecumque hoc nomen acceperit, vel sub nomine suppositititio homiliæ istæ sunt editæ cum verus auctor ignoraretur. Neque videntur homiliæ illæ breues in omnia Euangelia eiusdem esse auctoris cuius sunt quinquaginta homiliæ de variis argumentis: stylus enim valde diuersus.

Illud certum est auctorem quinquaginta homiliarum, fuisse Latinum, & Monachum in Monasterio Lirinensi: nam homilia quinta ad Monachos indicat, se fuisse Abbatem Monasterij in Insula constituti. Idem homilia de sancto Maximo, eam insulam Lirinensem vocat. Videtur etiam ex Abbate Lirinensi factus Episcopus. vt ipse subindicat in homilia de sancta Blandina. Disputat etiam contra Pelagianos in homilia de Feria quinta in cœna Domini, vnde manifestum est, eum non esse Eusebium Emesenum, qui floruit sub Constantio, Sunt qui has homilias tribuunt Eucherio Episcopo Lugdunensi, nec desunt qui auctorem nominent Cæsarium Arelatensem, vidi vnam ex his homiliis prænotatam nomine Fausti Episcopi Regiensis: neque est improbabile esse omnes eiusdem Fausti qui Abbas fuit Monasterij Lirinensis, & ex Abbate Episcopus creatus, teste Gennadio in libro de viris illustribus.

Non definio cuius sint, sed hoc loco placuit auctorem earum homiliarum constituere, quoniam siue sit Eucherius, siue Faustus, siue etiam Cæsarius, ante hoc tempus non vixit.

De

De S. Eucherio Episcopo Lugdunensi. 44[?]

SAnctus Eucherius Episcopus Lugdunensis vixit temporibus Theodosij Iunioris, & Valentiniani: & sub Valentiniano, & Martiano Imperatoribus obiit circa annum Domini 433. vt scribunt Gennadius de viris Illustribus, & Ado. Viennensis in Chronico. Existimat tamen Card. Baronius tomo 3. Annalium, hos auctores falli, & Eucherium, vixisse vltra annum Domini 463. quia inuenitur Eucherij nomen in subscriptionibus Episcoporum Concilij Arausicani secundi, & Arelatensis tertij. Sed ego suspicor peruenisse ad an. 499. nam in vita sancti Cæsarij Episcopi Arelatensis dicitur Eucherius Episcopus Lugdunensis aliquando iter fecisse cum ipso Cæsario Arelatensi, Cæsarium autem fuisse in viuis tempore Symmachi Papæ, qui sedere cœpit anno 499. apertè constat ex eadem vita sancti Cæsarij, apud Surium, die 27. Augusti. Itaque vel oportet librum Gennadij esse corruptum, vel fuisse duos Eucherios Lugdunenses Episcopos.

Sed quicquid de hoc sit, Scripsit S. Eucherius varia opuscula, quæ Gennadius enumerat, nec satis noui an adhuc extent. Scripsit etiam teste Claudiano Episcopo Viennensi in libro de statu animæ, eloquentissimas conciones, quæ fortasse sunt illæ, quæ sub nomine Eusebij Emeseni nunc extant. Tribuuntur Eucherio libri explanationum in Genesim, & in libros Regum. Sed Eucherij esse non possunt, cum auctor sæpe sanctum Gregorium citet; & ad finem expositionis libri

primi

primi Regum lectorem inuitet ad moralia sancti Gregorij perlegenda : sanctus autem Gregorius plus centum annis fuerit Eucheriū posterior. Fortasse qui hos Libros Eucherio tribuerunt, ex eo permoti sunt, quod Gennadius testatur, scripsisse Eucherium ad Salonium, & Vranium de obscuris sanctarum Scripturarum capitulis.

Porro auctor huius operis in Genesim, & in libros Regum videtur fuisse Anglus : nam in tertio libro Commentariorum in libros Regum cap. 22. sic loquitur, Nostris inquit, nuper temporibus sanctus Gregorius Papa Euangelicis roboratus eloquiis Romanam rexit Ecclesiam, & Reuerendissimi Patres Augustinus, Paulus, & alij socij eorum iubente illo venerunt in Britāniam, &c. Atque ab hoc auctore multa, iisdem pene verbis descripsit Beda in suis quæstionibus super libros Regum.

De Claudiano Episcopo Viennensi. 440.

CLaudianus Mamertus Presbyter Viennensis æqualis sancti Eucherij : scripsit insigne opus de statu animæ, in quo Eucherij mentionem facit, vt suprà diximus : Habetur hoc opus tribus libris comprehensum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto.

De Sidonio Apollinari. 440.

SIdonius Apollinaris, vir nobilissimus eodem tempore floruit. Fuit autem Episcopus Aruernensis, Scripsit varia opera soluta oratione, &

carmine, vt Gennadius refert in libro de viris illustribus. Nunc extant libri epistolarum eius ad diuersos, & carmina eiusdem simul edita.

De Ioanne Cassiano. 440.

IOannes Cassianus sancti Ioannis Chrysostomi olim Diaconus, & postea ad Gallias accedens, ibique sedem figens apud Massiliam Presbyter ordinatus: scripsit Latino idiomate.

De habitu Monachorum, & de Canonico orationum & psalmorum modo lib. 3
Institutionum, 1
De origine, & remedio octo principalium vitiorum, 8
Collationes Patrum, 24
De Incarnatione Verbi, 7

Et hoc opere expleto ad petitionem Leonis, postea Summi Pontificis finem viuẽdi fecit Theodosio iuniore, & Valentiniano regnantibus, vt testatur Gennadius in libro de viris illustribus Hæc omnia extant, & vtiliter legi possunt, excepta collatione tertia decima, & paucis aliis, quæ in editione Romana notata sunt.

De Vincentio Lirinensi 440.

VIncentius Monasterij Lirinensis Presbyter æqualis Cassiani fuit, quippe qui paulo post Concilium Ephesinum se scripsisse testatur, id est, tribus annis post Concilium celebratum. Scripsit opusculum paruum mole, sed virtute maximum, de prophanis vocum nouitatibus. Libellus extat, & vtilissimè legitur,

De

De Socrate, & Sozomeno 440.

SOcrates, & Sozomenus historiam Ecclesiasticam scripserunt ab eo tempore, in quo desinit historia Eusebij Cæsariensis, vsque ad tempora Theodosij iunioris. Eodem tempore vixerunt, & quod dolendum est, vterque Nouatianis erroribus fauisse dignoscitur.

De Sixto Tertio. 440.

SIxtus Tertius Papa sedit Romæ tempore Valentiniani tertij Imperatoris. Scripsit insignem epistolam ad Ioannem Antiochenum: cuius fragmentum extat in libro Vincentij Lirinensis. Scripsit etiam alteram ad omnes Orientales, quæ extat in tomo primo Conciliorum. Extant etiam duæ in tertia parte Concilij Ephesini, editionis Romanæ. Extat præterea in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto secundæ editionis sub nomine Sixti tertij Pontificis liber de diuitiis, & alter de castitate, & epistola de malis Doctoribus: quæ tria volumina falso adscribuntur Sixto Pontifici; cum sint plena erroribus Pelagianorum. Sixtus enim cum adhuc Presbyter esset primus damnauit Pelagium, vnde est epistola 105. Augustini ad Sixtum, ac deinde magno zelo Pelagianos insecutus est, vt testatur Prosper.

De Isidoro Pelusiota. 440.

ISidorus Pelusiota Monachus doctissimus floruit tempore Theodosij iunioris, ad quem extat eius epistola apud Cardin. Baronium tomo quinto Annalium ad annum Domini 431. Scripsit epistolas plurimas, quas Græcè, & Latinè impressas habes Parisiis opera Billij anno 1585.

De S. Petro Chrysologo. 440.

SAnctus Petrus Chrysologus, Episcopus Rauennas à Sixto tertio Papa Episcopus creatus scripsit homilias 121. breues, sed disertas. Scripsit etiam insignem epistolam ad Eutychetem hæresiarcham exhortans illum ad obedientiam sancto Leoni præstandam in materia fidei, potissimum. Hortamur inquit, te, vt iis, quæ à beatissimo Papa Romanæ ciuitatis scripta sunt obedienter attendas: quoniam beatus Petrus, qui in propria Sede viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem, habetur alia epistola inter epistolas, quæ præcedunt Chalcedonense Concilium.

De S. Leone Papa. 440.

SAnctus Leo primus Papa iure magnus appellatus, sedit in Apostolica Sede tempore Theodosij Iunioris, Martiani, & Leonis Imperatorum ab anno Domini quadringentesimo quadragesimo vsque ad quadringentesimum sexagesimum primum, scripsit homilias eloquentissimas de præcipuis

cipuis ſolemnitatibus Domini, & Sanctorum, necnon epiſtolas ad diuerſos de rebus grauiſſimis numero nonaginta octo. Ex quibus illa ad Flauianum, quæ incipit, Lectis dilectionis tuæ literis: magna veneratione recepta fuit in Synodo Chalcedonenſi Act. 4. ab omnibus, & ſingulis Patribus: & Gelaſius Papa in decreto de libris Doctorum, Dicit anathema iis, qui epiſtolam hanc ſancti Leonis integram, & vſque ad vnum iota non recipiunt.

Tribui ſolet ſancto Leoni liber de conflictu virtutum, & vitiorum. Sed (vt ſupra in Auguſtino diximus) Sancti Leonis is eſſe non poteſt, cum in eo fiat mentio regulæ S. Benedicti.

De S. Nilo 445.

SAnctus Nilus Conſtantinop. Monach. S. Ioannis Chryſoſt. diſcipulus vixit tempore Theodoſij iunioris, & multa ſcripſit de inſtitut. Monach. vt refert Niceph. lib. hiſt. 14. c. 53. Nunc extant in Bibliotheca SS. Patrum tom. 5. edit. 2. capita parænetica: item aſceticus: item aduerſus vitia: item de Oratione centū quadraginta octo capita. Extat etiam ſeparatim liber S. Nili de Chriſtiana philoſophia, quo nomine Monaſticen ſignificat. Citantur etiam epiſtolæ Nili in ſeptima Synodo. Act. 4. Sed loci quidam ab hæreticis deprauati eſſe dicuntur.

De S. Simeone Stylita. 445.

SAnctus Simeon, cognomento Stylita, quia ſtetit in columna annis 81. floruit tempore S. Leonis Papæ, & Leonis Imperatoris. Scripſit librum de morte aſſiduè cogitanda, qui extat in Bibliotheca ſanctorum Patrum ſecundæ editionis tomo ſecundo. Idem ſcripſit epiſtolas pro Con-

cilio Chalcedonensi quæ an extent ignoro : sed earum meminit Cardin. Baronius tomo quinto Annalium ad annum Dom. 458. Fuit etiam alius Simeon Stylita Iunior, tempore Iustiniani Imperatoris, cuius vna epistola recitatur actione quinta Concilij Nicæni secundi:de quo vide Euagrium lib.6. historiæ cap.22.

De Hilario Arelatensi. 445.

Hilarius Arelatensis Episcopus vixit tempore sancti Leonis Papæ, ad quem scripsit heroico carmine historiam Geneseos vsque ad septimum caput. Scripsisse dicitur præterea epistolam vnam ad sanctum Augustinum, scripsit libros de prædestinatione Sanctorum, & de bono perseuerantiæ.

Sed ea epistola non videtur esse huius Hilarij, sed alicuius alterius : nam sanctus Prosper in epistola, quam scripsit cum Hilario ad sanctum Augustinum de eadem re dicit, Hilarium Arelatensem tunc fuisse Episcopum : & tamen iste Hilarius, qui scribit ad Augustinum significat se tunc fuisse laicum, quod etiam confirmatur ex primo capite libri de prædestinatione Sanctorum, vbi Augustinus vocat filios Prosperum, & Hilarium : quod certe non faceret, si hic Hilarius Episcopus Arelatensis fuisset.

Scripsit denique vitam sancti Honorati decessoris sui, & aliqua alia breuia opuscula, teste Gennadio in libro de viris illustribus. Sed opera superiora scripsit ante Episcopatum : in Episcopatu enim ob nimiam superbiam reprehenditur à sancto Leone Papa in epistola ad Episcopos per Viennensem prouinciam constitutos : Postea tamen

men resipuit, & multis virtutibus clarus sancto fine quieuit.

De S. Prospero Aquitano.445.

SAnctus Prosper Aquitanus Hilarij æqualis, & sancti Leonis quondam notarius, Episcopus fuit Rhegiensis in Italia, vel in Gallia. Scio passim existimari sanctum Prosperum fuisse Episcopum Rhegij in Æmilia Prouincia Italiæ: sed ego suspicor, Episcopum fuisse Rhegiensem in Prouincia Prouinciæ suffraganeum Archiepiscopi Aquensis: nam video sanctum Prosperum subscripsisse in Concilio Prouinciali Vasensi, & Carpentoratensi, quod argumentum est, illum fuisse Episcopum in Prouincia Galliæ. Præterea sancto Prospero successit in Episcopatu Faustus Rhegiensis: omnes autem Faustum Episcopum Gallum faciunt, non Italum, ac dicunt Metropolitano Aquensi subiectum, non Rauennatensi, cui subiectus est Episcopus Rhegij in Æmilia. Sed quicquid de hac re sit (nihil enim definio) sanctus Prosper multa præclarè scripsit pro gratia Christi contra Pelagianos, seque S. Augustini discipulum, & defensorem acerrimum demonstrauit.

Scripsit libros tres de prædictionibus, & promissionibus Dei.

De vita contemplatiua alios tres.

De vocatione Gentium duos.

De gratia, & libero arbitrio ad Ruffinum.

Responsiones ad capitula obiectionum Gallicarum, Vincentianarum, & Genuensium.

De gratia Dei contra Collatorem,

Librum sententiarum S. Augustini.

Librum de Prouidentia Dei.

Epistolam vnam ad S. Augustinum de prædestinatione.

Commentaria in Psalmos à centesimo vsque ad centesimum quinquagesimum.

Librum Epigrammatum, inter quæ est carmen contra ingratos.

Chronicum Eusebij, & sancti Hieronymi continuauit.

Obseruatio.

Gennadius in libro de viris illustribus: scribit epistolam illam celebrem sancti Leonis ad Flauianum contra Eutychem, existimari à sancto Prospero fuisse scriptam. At certe si vlla epistola S. Leonis est, illa omnino est, siue stylum, siue doctrinam Leonis attendas.

Libri de vocatione gentium tribuuntur etiam S. Ambrosio, sed verè Prosperi sunt non Ambrosij, vt supra demonstrauimus, cum de libris Ambrosij ageremus.

Liber de prouidentia Dei non videtur Prosperi, sed alicuius ex factione Gallorum: qui Semipelagiani sunt appellati, Legat prudens lector, & iudicet.

De Arnobio Iuniore. 443.

ARnobius, non ille, qui scripsit contra Gentes, & sub Diocletiano floruit, sed alius iunior, qui paulo post sanctum Leonem Papam vixisse videtur: scripsit librum titulo Conflictus Catholici cum Serapione de Deo Trino, & vno.

Item

Item de duabus in Christo substantiis in vnitate personæ, item de gratia, & liberi arbitrij concordia: qui libri editi sunt Coloniæ anno 1596. Neque est improbabile huius Arnobij iunioris esse Commentarios in Psalmos, qui sub Arnobij nomine circumferuntur: de quibus vide quæ diximus supra in Arnobio.

De Theodoreto Presbytero in Raytu 460.

THeodoretus Presbyter in Monasterio Raytu, scripsit quindecim libros de Incarnatione Domini: nunc extat Commentarium de Incarnatione Domini contra Nestorium, & Eutycherem in Bibliotheca SS. Patrum tomo 1. edit. 2.

De Saluiano Episcopo Massiliensi. 460.

SAluianus Presbyter, ac postea Episcopus Massiliensis æqualis fuit S. Eucherij Lugdunensis quippe qui filiorum Eucherij [habuit enim Eucherius ex legitimo coniugio ante Sacerdotium duos filios qui ipsi quoque Episcopi fuerunt] Veranij, & Salonij Episcoporum magister fuit teste Gennadio in libro de viris illustribus.

Porro Saluianus plurima opera scripsisse fertur, sed nunc extant solum, quod ego sciam, libri octo de prouidentia, & Iudicio Dei, & libri quatuor de Ecclesia sub nomine Timothei, in quibus ita exaggerat vitia Christianorum, & maxime clericorum sui temporis, vt nimius videri posset, nisi ex vero zelo gloriæ Dei, & salutis animarum Oratio eius proficisceretur.

De Salonio Episcopo. 470.

SAlonius S. Eucherij filius, & Saluiani discipulus, scripsit in Prouerbia, & Ecclesiastem Salomonis dialogum, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. editionis secundæ. An Episcopus fuerit Viennensis, nec ne, disputat Cardin. Baronius tomo 6. Annalium ad annum Domini 441.

De Fausto Regiensi. 480.

FAustus ex Monacho Lirinensi factus Episcopus Regiensis in Gallia, vixit medio tempore inter sanctum Prosperum, & sanctum Fulgentium: scripsit de Spiritu sancto, & contra Arianos, & Macedonianos, quæ non extant: scripsit prætereà libros duos de gratia, & libero arbitrio: qui extant, & quos Gennadius in libro de viris illustribus miris laudibus effert: sed Gelasius Papa in decreto de libris apocryphis omnino reiicit: vt etiam reiiciunt, & refellunt sanctus Fulgentius, Petrus Diaconus, Alcimus Auitus: & alij. Ado Viennensis in Chronico ad annum 492. sic loquitur, Faustus ex Abbate Monasterij Lirinensis apud Regium Galliæ Episcopus factus, Pelagianorum dogma destruere conatus, in errorem labitur: vnde qui eius sensus in hac parte Catholicos prædicant, sicut Gennadius de viris illustribus scribens, omnino errant. Ita enim liberum arbitrium tam Augustinus, quam cæteri Catholici in Ecclesia Dei docent, vt illuminatio, virtus, & salus illi à Christo per

per Christum, & in Christo sit. Faustus vero iste liberum Christianorum arbitrium docere conatur, vt illuminatio, virtus, & salus non à Christo, sed à natura sit, contra hunc scribit Beatissimus Auitus Viennensis Episcopus lucidissima fide, eius redarguens errorem. Similiter, & Ioannes vir eruditissimus Antiochenus Presbyter.

Isidorus de viris illustribus in Fulgentio, dicit à Fulgentio scriptos libros septem contra Faustum, qui mira calliditate Catholicus videri volebàt, cum Pelagianus esset. Auctor quoque vitæ sancti Fulgentij cap. 28. testatur à sancto Fulgentio refutatos libros duos Fausti de gratia, & libero arbitrio. Et Petrus Diaconus in libro de Incarnatione, & gratia Christi cap. vlt. anathema dicit libris Fausti. Hæc admonere volui propter aliquos, qui nostro tempore Faustum Catholicum fuisse contendunt.

De Ænea Gazeo. 490.

AEneas Gazeus vir doctissimus scripsit dialogum insignem de animæ immortalitate, & corporum resurrectione, quem inscripsit Theophrastum quia persona principalis in dialogo nominatur Theoprastus: ætatem suam ipse aperit in extremo dialogo, vbi dicit se vidisse sanctos illos, qui in persecutione Vandalica abscissis linguis optimè loquebantur, hoc autem contigisse imperante Zenone, notum est ex Victore Vticensi de persecutione Vandalica.

De

De Cerali. 490.

CErealis Episcopus Africanus, scripsit contra Maximinum Episcopum Arianum librum de fide, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. editionis secundæ, cuius meminit Gennadius Massiliensis.

De S. Victore Vticensi. 490.

SAnctus Victor Vticensis Episcopus scripsit libros tres de persecutione Vandalica lectu dignissimos ob insignium Martyrum fortitudinem, qui in ea persecutione claruerunt. Vixit autem ipse regnante Zenone Imperatore, vt ipse testatur lib. 3. de persecutione Vandalica, id est, circa annum Domini 490.

De Gennadio Massiliensi. 490.

GEnnadius Massiliensis Presbiter, & postea Episcopus vixit tempore Gelasij Papæ, circa annum Dom. 490. nam ad ipsum Gelasium misisse librum suum de fide testatur ipse Gennadius in extremo libro suo de viris illustribus, quamuis non in omnibus Codicibus liber Gennadij inueniatur completus.

Scripsit librum de Ecclesiasticis dogmatibus, qui extat inter libros S. Augustini, & hic esse creditur liber, quem ipse misit ad Gelasium.

Scripsit etiam librum de viris illustribus, in quo suspicionem non paruam reliquit suæ non rectæ

rectæ fidei. Laudauit enim Cassianum, & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt, & S. Prosperum depressit, qui pro gratia Dei contra Pelagium fortissimè dimicauit.

Scripsit præterea multa alia, quæ ipse commemorat in extremo libro de viris illustribus: sed ea non extant, aut certè ad manus meas non venerunt.

De Pomerio. 490.

POmerius alias Iulianus Pomerius Presbyter viuebat, cum Gennadius catalogum suum scriberet: scripsit autem per modum dialogi libros octo de natura animæ, qui videtur excepti ex libris octo Gregorij Nysseni, de Philosophia, siue potius Nemesij Philosophi de anima: Scripsit etiam Prognosticon tribus libris comprehensum, sed diuersum ab eo, quod diu postea scripsit sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus, vide Card. Baronium in notis Martyrologij die 8. Martij.

De S. Gelasio Papa. 492.

SAnctus Gelasius Papa primus sedit in Apostolica Sede ab anno Domini quadringentesimo nonagesimo secundo vsque ad annum quadringentesimum nonagesimum sextum. Scripsit epistolas aliquot insignes ad Imp. & alios, quæ extant. Scripsit tomum de vinculo anathematis, qui extat inter epistolas eius decretales. Scripsit etiam librum contra Pelagianos qui extat inter quintam & sextam epistolam in editione Romana. Scripsit etiam hymnos Eccles. ad imitationem S. Ambrosij, & libros quinque contra Nestorium, & Eutychetem, teste Anastasio Bibliothecario, in vita

sancti

sancti Gelasij. De hoc opere dubitatio existit, an extet, vel perierit, circumfertur enim liber sub nomine Gelasij Papæ de duabus naturis Christi contra Eutychetem, sed non videtur hic liber esse Gelasij Papæ, & multo minus esse ille, de quo loquitur Anastasius, & de quo etiam loquitur Gennadius Massiliensis in libro de viris illustribus. Non esse hunc librum Gelasij Papæ, videtur manifestum, quia in hoc libro citatur tanquam vnus ex Catholicis, & sanctis Patribus Eusebius Cæsariensis, quem tamen hæreticum Arianum fuisse, & Origenis acerrimum defensorem, notum erat sancto Gelasio, qui hac de causa reprobauit opera Eusebij Cæsariensis, in decreto de libris apocryphis. Adde quod iste auctor Græcus fuit, non Latinus, cum inter sanctos Patres non posuerit Hieronymum, Augustinum, Leonem, &c. Non esse hunc eundem librum eum, cuius mentio est apud Anastasium, & Gennadium, ex eo colligitur quod Anastasius dicit opus illud Gelasij diuisum fuisse in quinque libros: Gennadius autem dicit fuisse grande volumen: hic vero vnus est, & non magnus liber. Non desunt qui hunc librum volunt esse Gelasij Cæsariensis, cuius meminit sanctus Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Gelasio; Sed iste Gelasius ad tempora Eutychetis non peruenit, cum post ipsum defunctum fuerit Episcopus Cæsareæ Paulus, & post Paulum Eulogius, antequam hæresis Eutychetis appareret, vt Cardin. Baronius demonstrat tomo sexto ad annum Christi quadringentesimum nonagesimum sextum. Præterea an eo tempore, quo scripsit sanctus Hieronymus librum de Scriptoribus

ribus Ecclesiasticis, quod erat annus decimus quartus Theodosij senioris vsque ad exortam hæresim Eutychetis, qui primum apparuit anno quadragesimo secundo Theodosij iunioris sunt anni paulo minus sexaginta; nam Theodosius senior superuixit tribus annis, quibus si addas annos Archadij tredecim, & annos Theodosij iunioris quadraginta duos, fient anni quinquaginta octo: neque credibile est Gelasium scripsisse contra Eutychetem ipso primo anno, quo errorem suum manifestare cœpit, sed post eius hæresim iam promulgatam, & fortè etiam damnatam: quare credibile est eum, aut non superuixisse vsque ad hæresim Eutychetis, aut plane decrepitum fuisse, & ineptum ad scribendum, quando hæresis Eutychiana confutanda erat. Non enim verisimile est eum fuisse adolescentem, aut puerum, quando à sancto Hieronymo inter Scriptores Ecclesiasticos numeratus est. Alij sunt qui librum istum Gennadij esse credunt, eo quod facile fuerit Gelasium pro Gennadio scribere. Sed neque hoc verisimile est, cum ipse Gennadius Catalogum librorum suorum scripserit, & hoc opus inter alios non numerauit. Cardinalis Baronius tomo sex annalium ad annum Christi 496. probat satis apertis coniecturis, auctorem libri fuisse Gelasium Cyzicenum, de quo nunc dicemus.

De Gelazio Cyziceno 495.

GElasius Cyzicenus vixit tempore Basilisci Imperatoris, siue potius Tyranni, circa annum Domini 476. vt ipse testatur in præfatione librorum

de

de actis Nicænæ Synodi. Scripsit historiam de actis Nicænæ Synodi tribus libris comprehensam, quæ nuper excusa est in primo tomo Conciliorum generalium Græcè, & Latinè Romæ editorum. Scripsisse etiam creditur librum de duabus naturis Christi contra Eutychetem, qui liber hactenus est editus sub nomine Gelasij Papæ. Coniecturæ cur auctor huius libri existimari possit Gelasius iste Cyzicenus, hæ sunt.

Prima quod non inueniatur alius Gelasius, cui liber illi tribui possit.

Secunda, quia in hoc auctore conueniunt nomen, & tempus, vt notum est.

Tertia: quia in præfatione historiæ de actis Nicænæ Synodi, scribit, se disputasse cum Eutychianis.

Quarta, quia sicut Gelasius in historia Nycænæ Synodi lib. 2. mirificè laudat Eusebium Cæsariensem, eumque affirmat nunquam adhæsisse Arianis: sic etiam auctor libri de duabus naturis Christi, ponit eundem Eusebium Cæsariensem inter Sanctos, & probatissimos Patres Athanasium, Nazianzenum, & alios eiusdem gloriæ.

Quinta quia stylus est omnino similis simplex, & nudus omnibus ornamentis. Quomodo autem intelligi debeat, quod iste auctor dicit in libris de duabus naturis Christi, remanere in Eucharistia panis, & vini naturam, diximus in controuersis lib. 2. de Eucharist. cap. 17.

De Gilda sapiente. 495.

GIlda cognomine ſapiens : ſcripſit de excidio Britanniæ, quod incidit in annum Domini 445, Scripſit etiam reprehenſionem, acrem in clerum Britanniæ ; nam propter peccata populi, & maxime propter peccata cleri iratus Deus immittit flagella huiuſmodi. Extant hæc opera in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo quinto editionis ſecundæ,

De Vigilio. 495.

VIgilius ſcripſit libros quinque valde eruditos contra Neſtorium, & Eutychetem pro defenſione epiſtolæ ſancti Leonis, & Concilij Chalcedonenſis: ex quo coniectura eſt, eum vixiſſe tempore *Z*enonis, & Anaſtaſij Impp. quo tempore Concilium Chalcedonenſe grauiter oppugnabatur. Quis fuerit iſte Vigilius, non ſatis conſtat: non enim poteſt eſſe ſanctus Vigilius Epiſcopus Tridentinus, & Martyr ille enim vixit tempore ſancti Ambroſij, ad quem etiam eſt epiſtola eiuſdem Ambroſij, & ex vita eius, quæ extat apud Lipomanum, & Surium, conſtat eum martyrio coronatum ſub Stillicone Honorii Imperatoris Duce. Vide de hac re Cardin. Baronium tomo quinto Annalium ad annum Domini 400. accuratiſſimè diſſerentem.

De Paschasio Diacono Cardinali. 499.

PAschasius Diaconus Cardinal. Romanæ Ecclesiæ floruit sub Gelasio, Anastasio, & Symmacho Pontificibus Romanis: Vir fuit magnæ sanctitatis, & doctrinæ, & scripsit libros duos de Spiritu sancto rectissimos, & valde luculentos: sic enim loquitur Sanctus Gregorius lib.4. dialog. cap.40. Hi libri extant in Bibliotheca SS. Patrum tom.9. edit. secundæ.

De S.Cæsario Arelatensi. 499.

SAnctus Cæsarius Episcopus Arelatensis vixit tempore Symmachi Papæ, & Theodorici Regis Italiæ, vt in eius vita scribit Cyprianus eius discipulus, apud Surium die 27. Augusti: itaque falsum esse videtur: quod Concilium Arelatense tertium, cui præfuit sanctus Cæsarius celebratum sit æra.461, id est, anno Domini 423. sed (vt habet alia lectio) æra.492. id est, anno 454. Falsum quoque est quod Trithemius scripsit hunc sanctum Cæsareum floruisse anno 670. & veritas est in medio, peruenit enim ad annum 499. Extant eius homiliæ 46. in Bibliotheca SS.Patrum tomo 2. edit.secundæ.

Seculum Sextum ab Anno 500. ad 600.

De S. Fulgentio.

SAnctus Fulgentius Carthaginensis, Episcopus Ruspensis, vir sanctissimus, & doctissimus floruit

ruit tempore Transimundi Regis, ad quem scripsit libros. Obiit anno Domini 529. vitæ suæ ann. 65. Episcopatus autem 25. vt Cardin. Baronius annotat tomo 6 annalium Scripsit plura, teste Isidoro libro de viris illustribus, quorum multa perierunt. Extāt nunc in editione Antuerpiana an. 1574.

Ad Transimundum Regem, lib. 3.
De Incarnatione & gratia Christi, 1
Ad Monimum, 3
Contra obiectiones Arianorum, 1
Ad Donatum, 1
Ad Eutymium, 2
Ad Ferandi quæstiones, 2
De fide ad Petrum, qui inter libros Augustini, habetur, de quo diximus supra.
Epistolæ septem satis prolixæ instar librorū, 9
Denique sermones decem variorum argumentorum, qui soli supersunt, ex multis, quos scripsisse & habuisse dicitur.

Edita sunt Parisiis, & alia quædam opuscula de veritate prædestinationis, & de Trinitate, quæ ad manus meas non peruenerunt.

De Andrea Episcopo Cæsareæ.

ANdreas Episcopus Cæsareæ Cappadociæ vir doctus scripsit Commentaria in Apocalypsim quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo primo editionis secundæ Quando vixerit non est omnino certum: sed hoc loco eum posuimus, quia post sanctum Basilium Episcopus Cæsariensis fuit, eumque sæpe citat vt etiam citat S. Cyrillum, & indicat se scripsisse post inclinationem Imperij Romani, & omnium consensu antiquis

ſcriptor habetur : ex quo Arethas Cæſarienſis compendium ſuum decerpſit in Apocalypſim.

De Ennodio. 503.

ENnodius Diaconus, & poſtea Epiſcopus Ticinenſis claruit tempore Symmachi, & Hormiſdæ Pontificum Romanorum, ſcripſit ann. 503. Apologeticum librum pro quarta Synodo ſub Symmacho, qui receptus fuit, & probatus à quinta Synodo ſub Symmacho; ſcripſit etiam epiſtolas, & alia quæ extant excuſa Pariſiis in 8.

De Petro Diacono. 503.

PEtrus Diaconus, æqualis ſancti Fulgentij fuit, vt notum eſt ex libris inuicem ſcriptis. Scripſit enim Petrus hic librum de Incarnatione, & gratia Chriſti ad ſanctum Fulgentium: & alios Epiſcopos Africanos: qui liber extat inter opera ſancti Fulgentij proxime ante librum ſaucti Fulgentij de eodem argumento.

De Ferrando Diacono. 504.

FErrandus Diaconus, Carthaginenſis eodem tempore ſcripſit parænericum ad Reginum Comitem, qui extat in Bibliotheca ſanctorum Patrum tom. 5. edit. ſecundæ, Scripſit etiam epiſtolas, quæ extant Romæ impreſſæ. Scripſit denique breue compendium Sacrorum Canonum.

De

De Eugippio Abbate. 510.

EVgippius Abbas Africanus vixit tempore Fulgentij, & composuit magno labore tomos duos Thesaurorum S. Augustini: in quorum priore posuit quæcumque sanctus Augustinus scripserat de rebus obscurissimis, vt de anima, de charitate, de resurrectione, de Iudicio, de vita, ac morte æterna. In posteriore collocauit, quæ sanctus Augustinus disputat contra Arianos, Donatistas, Manichæos, & Pelagianos. Editum est hoc opus Basileæ an. Dom. 1542. Venetiis ann. 1543. sed cauendæ sunt insidiæ hæreticorum, qui hoc opus in lucem emiserunt.

De Marcellino Comite. 520.

MArcellinus Comes vixit tempore Iustiniani, nam anno Iustiniani nono, & salutis 535. finem imposuit Chronico suo, quod à Cassiodoro valde laudatur libro de diuinis lectionibus c. 17. extat hoc Chronicum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. edit. 2. Scripsit idem Marcellinus teste Cassiodoro quatuor libros de Vrbe Constantinopolitana & Hierosolymitana: qui libri (vt opinor) non extant.

De Ioanne Maxentio. 520.

IOannes Maxentius Monachus, & vt creditur Presbyter Antiochenus, vixit tempore Hormisdæ Papæ, contra cuius epistolam scripsit. Eius

opera extant in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum. Scripsit autem Catholicæ fidei professionem, item libellum contra Acephalos, item dialogorum contra Nestorianos libros duos. item responsionem ad epistolam Papæ Hormisdæ, in quibus disputat aduersus Nestorianos, & aduersus Faustum Regiensem Semipelagianum. Et quidem Faustum, & Pelagianos egregie refellit, ex libris S. Augustini: at Nestorianos ita refellit scribens contra Possessorem Episcopum Africanum, vt ad Eutychianos declinare videatur, certe sanctus Hormisda Papa Possessorem defendit, & Ioannem cum suis Monachis acriter insectatus est. Vide epistolam Possessoris ad Hormisdam, & responsionem Hormisdæ in ipso opere Ioannis Maxentij. Scripsit autem Maxentius contra epistolam Hormisdæ negans illam esse Hormisdæ, ne videretur contra Summum Pontificem scribere, sed re vera negari non potest, epistolam illam vere esse Hormisdæ.

De S. Auito Alcimo, 520.

AVitus Alcimus Episcopus Viennensis vir nobilissimus, sanctissimus, & doctissimus, floruit temporibus Papæ Hormisdæ, à quo Vicarius in Galliis constitutus est, vt constat ex epistola Hormisdæ ad ipsum multa scripsit, & versu, & soluta oratione, vt docent Gregorius Turonicus libro secundo, cap. tricesimo quarto: & Ado Viennensis in Chronico. Ego solum legi libros quinque Metrice scriptos in Genesim, & Exodum, & librum de castitate ad sororem planè grauissimos,

mos, & vetustissimos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum editionis secundæ, tom. 8.

De Boetio Seuerino. 520.

BOetius Seuerinus, vir clarissimus, Senator, & Consularis floruit tempore Theodorici Regis Italiæ, nam ad ipsum Boetium extat epistola Regis Theodorici, quæ est quadragesima quinta libri primi apud Cassiodorum. Scripsit multa de re philosophica, & Theologica, ac vt philosophica omittam, scripsit librum de Trinitate ad Symmachum socerum suum.

Item librum de vnitate Trinitatis.

Item librum vnum de duabus naturis Christi aduersus Eutychetem.

Item librum vnum, de fide ad Ioannem Diaconum.

Item de consolatione Philosophiæ libros quinque partim carmine, partim prosa eruditissimos. Occisus est iussu Theodorici Regis anno Dom. quingentesimo vigesimo primo Papiæ.

De Dionysio Exiguo. 525.

DIonysius exiguus natione Scytha, sed moribus Romanus, quemadmodum cognomento exiguus, sed doctrina & sanctitate maximus, vixit tempore Theodorici Regis Italiæ, & successorum eius: nam anno 527. scripsit cyclum Paschalem, & omissa profana numeratione annorum ab Imperio Diocletiani impij persecutoris, numerare cœpit ab Incarnatione Domini Iesu Christi, scripsit præterea

collectionem Sacrorum Canonum ex Conciliis Ecclesiæ Catholicæ, quem postea imitati sunt Martinus Bracarensis, & Cresconius.

De Victore Episcopo Africano. 530.

VIctor Episcopus scripsit de ratione fidei Catholicæ ad Hunericum Regem Vandalorum circa annum Domini 530. extat eius liber in Bibliotheca Sanctorum Patrum tomo 4. editionis secundæ.

De Aurelio Cassiodoro. 530.

AVrelius Cassiodorus Senator, & Regi Theodorico ab epistolis fuit. Scripsit eo tempore libros duodecim epistolarum variarum, & Chronicum breue ab initio mundi vsque ad tempora Theodorici Regis Italiæ, quæ simul excusa extant. Scripsit etiam libros duodecim de rebus gestis Gothorum, cuius operis compendium fecit Iordanus Episcopus Rauennæ, quod compendium cum libris epistolarum excusum inuenitur. Deinde mundo valedicens, & Monachus effectus se rebus diuinis addixit: & tum scripsit,

De Institutionibus diuinarum lectionum lib. duos.

In omnes Psalmos, & Cantica canticorum Commentaria.

Historiam tripartitam ex libris Socratis, Theodoreti, & Sozomeni per Epiphanium Scholasticum in latinam linguam conuersis, confecit.

Atque hæc omnia extant. Dicitur præterea à Trithemio

Trithemio Cassiodorus scripsisse in Acta Apostolorum, in epistolas Canonicas, & in Apocalypsim Commentaria : præterea, summam diuinæ Scripturæ, quam memoriale scripturarum appellauit, quæ an extent ignoro.

De Leontio Byzantino. 540.

LEontius Byzantinus Monachus paulo ante quintam Synodum floruisse videtur. Scripsit libros tres contra Nestorianos, & Eutychianos; nec non contra fraudes Apollonistarum, & contra Seuerum, quæ omnia extant apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis. Extat etiam liber de sectis in Bibliotheca sanctorum Patrum.

De S. Victore Capuano. 540.

SAnctus Victor Capuanus Episcopus vir sanctus & doctus tempore Iustiniani Imperatoris circa annum Domini 545. scripsit de cyclo Paschali, teste Beda de sex ætatibus, & de ratione temporum cap.48. Scripsit etiam præfationem in Armoniam Tatiani, qua ex quatuor Euangeliis vnum fecit, Sed rectè Cardin. Baronius monet, tomo secundo Annalium ad annum Christi 174. à Victore Capuano erratum esse in nomine; Ammonij enim, non Tatiani ea Armonia est. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum tomo quarto, edit. 2.

De S. Iusto Orgelitano.

SAnctus Iustus Orgelitanus Episcopus vixit tempore Iustiniani Imperatoris, scripsit in Cantica canticorum. Extat hoc opus in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit secundæ. Vide de hoc auctore Isidorum de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 14. & de viris illnstribus capite 34.

De Anastasio Sinaita. 544.

ANastasius Sinaita Episcopus Antiochenus vixit tempore Iustiniani Imperatoris, vt scribit Euagrius libro 4. hist. capite 39. scripsit multa, sed solum extat ὁδηγός, viæ contra Acephalos, impressus Ingolstadij anno 1606. & præterea extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 1. edit. 2. Anagogicarum contemplationum in exameron libri vndecim: & de fidei dogmatibus libri quinque.

De Aratore. 545.

ARator Subdiaconus S. R. E. scripsit duos libros carminum, quibus Acta Apostolorum complexus est, eos libros Vigilio Papæ obtulit, & publicè eodem Papa annuente citauit: extant in Bibliotheca sanctorum Pattum tomo octauo.

De

De Iunilio. 545.

IVnilius Episcopus Africanus, scripsit ad Primasium item Episcopum Africanum libros duos de partibus diuinæ legis, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum editionis 2. tomo 1. Tribuitur etiam Iunilio Commentariolus in prima capita Geneseos: sed ille non est Iunilii, sed Bedæ, citat enim sanctum Gregorium, & habetur inter opera Bedæ.

De Primasio. 545.

PRimasius Episcopus Africanus tempore Vigilij Papæ Constantinopoli fuit cum quinta Synodus generalis celebraretur, vt constat ex collatione secunda eiusdem Synodi: scripsit in epistolas S. Pauli, & in Apocalypsim non contemnenda Commentaria.

De Martino Dumiensi, alias Bracarensi. 560.

MArtinus Dumiensis Monasterij Abbas, ac deinde Ecclesiæ Bracarensis Episcopus: vixit circa annum Domini 572. nam præfuit Concilio secundo Bracarensi. quod habitum est Era 610. id est, anno Dom. 572. sed videtur anno sequenti obiisse, vt notat Cardin. Baron. scripsit collectionem Canonum ex Græcis Synodis, qui extant in tomis Conciliorum post secundam Synodum Bracharensem. Scripsit etiam de quatuor virtutum Cardinalium differentia, & alia quæ extant in tomo 5. Bibliothecæ SS. Patrum editionis secundæ, meminit huius Mart. S. Isidor. in Catalogo Script. Eccles. ca. 21. & in lib. de viris illustribus cap. 35.

De

De Procopio Gazeo. 560.

PRocopius Gazeus sophista, cuius meminit Photius in sua Bibliotheca, scripsit in octateuchum Commentaria magis ex aliorum libris, quam ex proprio ingenio: scripsit etiam in Isaiam quæ extant excusa Parisiis Græcè, & Latinè, dicitur etiam scripsisse in libros Regum, & Paralipomenon, quæ opera vtrum extent, ignoro: quando vixerit non certum est, sed posuimus eum post annum quingentesimum, quia nec sanctus Hieronymns, nec Gennadius, neque alij qui scripserunt ante annum quingentesimum hunc auctorem nominauerunt.

De Ioanne Climaco. 560.

IOannes Climacus Monachus religiosissimus, scripsit librum triginta graduum, quibus ascenditur ad perfectionem, vnde ipse nomen Climaci inuenit. Existimant aliqui recentiores illum floruisse anno Dom. 340. sed non putamus id esse verum, tum quia nemo veterum hoc dicit, neque ex ipsius libro id colligi potest, tum quia in eo libro fit mentio sancti Abbatis Sabbæ, qui tempore Iustiniani Imp. obiit anno Dom. 532. vt refert Card. Baronius tom. 6. Annalium.

De Dorotheo Archimandrita. 560.

DOrotheus Archimandrita scripsit sermones viginti quatuor, qui extant in Bibliotheca

sanctorum

ſanctorum Patrum tom. 2. edit. 2. Videtur vixiſſe hic Dorotheus circa annum Dom. 500. cum citet Climacum, & indicet ſe fuiſſe familiarem S. Zozimæ Abbati, qui ſub Iuſtino ſeniore floruit.

De S. Dacio Mediolanenſi. 560.

SAnctus Dacius Epiſcopus Mediolanenſis vixit tempore Iuſtini Imp. teſte ſancto Gregorio lib. 3. dialog. cap. 4. & ſcripſit Chronicum in cuius chronic. lib. 1. cap. 10. tradit Canticum, Te Deum laudamus, compoſitum fuiſſe à ſanctis Ambroſio, & Auguſtino.

De Liberato. 560.

LIberatus Archidiaconus Carthaginenſis vixit paulo poſt quintam Synodum, vt ex eius Breuiario intelligi poteſt: ſcripſit enim Breuiarium de cauſa Neſtorij, & Eutychetis: quod Breuiarium extat in 2. tom. Conciliorum, & cautè legendum eſt: ſiue enim ab aliquo deprauatum fuerit, ſiue ipſe auctor non benè aſſecutus ſit hiſtoriæ veritatem, non pauca in eo videntur eſſe perperam ſcripta.

De Venantio Fortunato. 570.

VEnantius Fortunatus Epiſcopus Pictauienſis, floruit doctrina, & ſanctitate tempore Iuſtini Iunioris, ſcripſit vitam ſancti Hilarij, quæ extat apud Surium die decimo quarto Iauuarij, ſcripſit plurima carmina ſacra, quæ extant in Bibliotheca

theca sanctorum Patrum tomo octauo editionis secundæ, sed in Ecclesia celebrantur maxime illa de sancta Cruce, Vexilla Regis prodeunt: & Pange lingua gloriosi.

De Euagrio. 596.

EVagrius Scholasticus scripsit historiam Ecclesiasticam libris sex, ab eo tempore in quo desiit Sozomenus vsque ad annnm 12. Mauritij Imperatoris, id est, annum Domini 597.

De S. Gregorio Turonico. 596.

GRegorius Turonensis Episcopus floruit imperante Mauritio, & sancto Gregorio Papa aliquanto senior fuit: siquidem anno septimodecimo inchoante Episcopatus Gregorij Turonici, Gregorius Papa creatus est, & ann. 22. completo in Episcopatu suo Gregorius Turonicus obiit: cui superuixit Gregorius Papa annis octo. Itaque Gregorius Turonicus obiit anno Dom. 596. Gregorius autem Papa anno Dom. 604. Hæc ex Breuiario vitæ S. Gregorij Turonici, & ex vita sancti Gregorij Papæ decerpta sunt. Scripsit S. Gregorius Turonicus.

De historia Francorum, lib.	10
De gloria Martyrum,	1
De gloria Confessorum,	1
De miraculis S. Iuliani,	1
De miraculis sancti Martini,	4

Alia præterea scripsisse dicitur, quæ vel non extant, vel certe ad notitiam meam non peruenerũt.

Seculum

Seculum Septimum ab Anno 600. ad 700.

De S. Gregorio Papa.

SAnctus Gregorius Papa sanctissimus, & doctor eximius, & merito magnus appellatus, floruit Iustini, Mauritij, & Phocæ temporibus, & anno 14. Pontificatus sui, salutis autem 604. obiit. Scripsit.

- Moralis expositionis in Iob, lib. 38
- De cura pastorali partes tres. 1
- Dialogorum cum Petro, 4
- Expositionis in Cantica, 1
- Expositionis in Ezechielem, homil. 22
- Expositionem in septem Psalmos Pœnitentiales.
- In primum librum Regum, lib. 6
- Epistolarum libros duodecim.
- Decreta nonnulla.
- Responsiones ad vndecim interrogationes Augustini Episcopi Anglorum.

Obseruatio.

Sanctus Ildephonsus in libro de viris illustribus, qui extat inter opera Sancti Isidori, primo loco ponit Sanctum Gregorium, eumque omnibus Scriptoribus anteponit, meminit autem librorum quos supra enumerauimus, exceptis libris in Iob, in primum Regum,

in

in psalmos, & in Euangelia, sed addit, non omnia eius opera enumerasse. S. Isidorus in lib. de Script. Eccles. meminit Moralium in Iob, & homil. in Euangelia, sed & ipse fatetur, ad se non peruenisse omnia opera S. Gregorij. Extant nunc præter libros supra scriptos, Antiphonarium, cuius meminit Sigebertus, & liber Sacramentorum, siue Sacramentarium, vide editionem Romanam anno 1593.

De Hesychio, siue Isychio. 601.

HEsychius, siue Isychius Episcopus Hierosolymitanus: tempore S. Gregorij vixit: nam ad eum est epist. 40. lib. 9. ex registro S. Gregorij. Neque alius inuenitur Episcopus Hierosolymæ: qui dicatur Hesychius vel Isychius ante istum. Hic igitur scripsit in Leuiticum libros septem, & exponit versionem S. Hieronymi, quod est argumentum, auctorem hunc esse posteriorem Hieronymo, & Augustino, & aliis veteribus, non enim cœpit versio S. Hieronymi esse in vsu Ecclesiarum, nisi satis diu post obitum sancti Hieronymi.

De S. Sophronio Episcopo. 630.

SAnctus Sophronius Episcopus Hierosolymitanus, vixit tempore Honorij Papæ I. & Heraclij Imperatoris, & initio hæresis Monothelitarum insignis fuit defensor fidei Catholicæ. Extat epistola ipsius ad Sergium Episcopum Constantinopolitanum in sexta Synodo. Act. 11. Extant etiam

etiam in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 2. edit.2. duo ſermones eius, vnus de natali Domini, alter de Angelis. obiit ann.Dom.634. ex Card.Baronio tom.8. Annalium.

De Ioanne Moſcho. 630.

IOannes Moſchus, alias Euiratus, ſcripſit ad ſanctum Sophronium Epiſcopum Hieroſolymitanum librum, qui dicitur Pratum Spirituale, atque hinc fortaſſe factum eſt, vt ipſi Sophronio à multis hic liber tribuatur. Extat in tomo ſeptimo Bibliothecæ ſanctorum Patrum editionis ſecundæ. Et quidem liber eſt magna ex parte vtilis, & citatur in ſeptima Synodo.

De Leontio. 630.

LEontius tempore Heraclij Imperatoris vixit, & ſancti Ioannis Epiſcopi cognomento Eleemoſinarij æqualis ſui admirabilem vitam literis mandauit. Obiit Ioannes anno vndecimo Heraclij, qui fuit annus Dom. 620. Hic liber teſtimonium habet à Synodo ſecunda Nicæna, & verè lectu digniſſimus eſt.

De Iona. 630.

IOnas Anglus, ſiue Hybernus tempore eiuſdem Heraclij ſcripſit vitam, & res geſtas ſancti Columbani (vt apud Bedam libro quinto hiſtor. gentis eſt ſuæ cap. decimoſeptimo) qui vt nouus quidam Apoſtolus Angliam, Gallias, & Italiam

P. mirificè

mirificè illustrauit. Obiit anno sexto Heraclij, qui erat annus Dom. 615. Extat hæc vita apud Surium die 21. Nouembris.

De Antiocheno Monacho. 630.

ANtiochenus Monach. vixit Heraclij tempore & centum viginti nouem homiliis (quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo edit. 2.) deplorauit ingentem illam calamitatem, quæ contigit anno 14. Heraclij, cum Hierusalem à Persis capta, & lignum sanctæ Crucis in Persidem asportatum fuit, quo tempore Christiani plurimi, ad nonaginta millia, Iudæis villissimo pretio diuenditi, atque ab eis crudeliter morte necati dicuntur.

De S. Isidoro Hispalensi. 630.

SAnctus Isidorus Hispalensis Episc. sedere cœpit in Episcopali, Sede anno 596. & anno 636. migrauit in cælum, vt ex Chronicis Hispalensibus intelligitur: Scripsit multa, quorum Catalogum his verbis texit S. Hildephonsus in libro de viris illustribus.

Scripsit inquit opera eximia,& non pauca,id est.

Librum de genere officiorum.

Librum procemiorum.

Librum de ortu, vel obitum Patrum.

Librum Commentariorum, quem Synonyma vocitauit.

Libellos duos ad Florentinam contra nequitias Iudæorum.

Librum

Librum de natura rerum ad Siburum principem.

Librum differentiarum.

Librum Sententiarum.

Librum quæstionum, siue expositionis Sacramentorum.

Librnm Etymologiarum, quem non compleuit. Hæc ille.

Sed in edit. Parisiensi 1601. adduntur isti libri.

De contemptu Mundi, Norma viuendi.

Exhortatio ad pœnitentiam.

Lamentum pœnitentiæ, versu, & alphabetice editum.

Oratio Sancti Isidori prolixa ad peccata deflenda.

Oratio breuior contra Insidias diaboli.

Epistola ad Massionum de lapsu, & reparatione Sacerdotis.

Chronicum ab initio Mundi vsque ad annum quintum Suinthiliani Regis Gothorum.

Chronicum Gothorum.

Historia Vandalorum.

Historia Sueuorum.

De Antiocho Rege, & martyrio Machabæorum.

De Scriptoribus Ecclesiasticis,

De natiuitate Domini. Passione, Resurrectione, Regno, & Iudicio ad Florentinam sororem.

De vocatione gentium ac eandem.

Epistola ad Ludifredum de Episcopi: & aliorum clericorum in Ecclesia officio.

Sententiarum, siue de summo bono libri tres.

Regula Monachorum.

De conflictu vitiorum, & virtutum.

Expositio in Cantica canticorum.
Liber de viris illustribus.
Glossarium ex diuersis, quæ nomine Isidori Hispalensis circumferuntur collectum.

Obseruatio.

Mirum est, vnde tot opera S. Isidori prodierint, quorum non meminit S. Hildelphonsus, qui eadem ætate vixit qua Isidorus ipse. Ideo suspicor hæc non esse ab ipso S. Isidoro scripta, sed ab aliquo alio superaddita. Certe liber de contemptu mundi, & Norma viuendi decerpta sunt ex libro Synonymorum. Item Chronicum decerptum est ex libro 5. Etymologiarum: aut si non inde decerptum est, non est verisimile Chronicum bis ab Isidoro scriptum.

Porro, quæ dicuntur in editione Parisiensi Commentaria in Genesim, Exodum, &c. dicuntur à sancto Hildephonso, quæstiones, siue expositiones Sacramentorum, ex variis auctoribus collectæ: & qui sunt duo libri ad Florentinam sororem, de natiuitate Domini, &c. & de vocatione Gentium: fortasse sunt duo illi, quorum meminit sanctus Hildephonsus, contra nequitiam Iudæorum. Et qui vocantur in editione Parisiensi de officiis Ecclesiasticis, vocantur à S. Hildephonso, de genere officiorum.

De S. Eligio Episcopo. 640.

SAnctus Eligius Episcopus Nouiomensis, scripsit homilias sexdecim, quæ extant in Bibliotheca sanctorum

ſanctorum Patrum, tomo ſecundo edit. 2. Obiit anno 665. teſte Sigeberto in Chronico: cuius vita ſcripta ſatis diligenter libris duobus Beato Audoeno Rothomagenſi præpoſito, extat apud Surium die 1. Decembr.

De Eſaia Abbate.

ESaias Abbas: qui quo tempore vixerit inuenire non potui: ſcripſit homil. 29. valde vtiles præſertim Monachis ad perfectionem tendentibus. Extant in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo ſecundo, editionis ſecundæ.

De S. Maximo Martyre.650.

SAnctus Maximus Monachus Conſtantinopolitanus & Martyr clariſſimus vixit temporibus Honorij Papæ primi, & Heraclij Imperatoris: Obiit autem ſub Vitaliano Pontifice, & Conſtante Imperatore anno Domini 660. Scripſit plurima, quorum Catalogum refert Card. Baron. tom.8. Annalium; nunc extat inſignis diſputatio habita in Africa contra Pyrrum Monothelitam, quam Græcam & Latinam edidit idem Cardin. Baronius in appendice ad octauum tomum Annalium. Extat etiam in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 6. edit. ſecundæ liber de Eccleſiaſtica myſtagogia; extant quoque Scholia in S. Dionyſium Areopagitam Græcè, & Latinè edita Pariſiis cum operibus ſancti Dionyſij. Extant denique tom.5. eiuſdem Bibliothecæ SS. Patrum Centuriæ ſancti Maximi de charitate,& de Incarnatione verbi: ſed

cum translatæ sint è lingua Græca in Latinam opera hæreticorum non multum illis fidendum est. Solent enim hæretici in auctoribus bonis transferendis sæpè ad suos errores sententias auctorum bonorum accommodare.

De S. Hildephonso Episcopo Toletano. 658.

SAnctus Hildephonsus Episcopus Toletanus, factus est anno Dom. 658. tempore Vitaliani Papæ. Obiit anno Dom. 667. Scripsit insignem tractatum de Virginitate Beatæ Mariæ, & alium de perpetua Virginitate, & parturitione eiusdem sanctissimæ Deiparæ, & sermones duodecim de eadem, quæ omnia extant excusa Parisiis apud Niuellum anno 1576. & inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. Extat item liber de viris illustribus, inter opera S. Isidori Hispalensis, sed cum titulo sancti Hildephonsi: alia multa & versu, & prosa scripsisse dicitur: quæ non extant. Ob singularem deuotionem erga Beatissimam Dei Matrem, & defensionem perpetuæ Virginitatis, eiusdem Virginum Reginæ, meruit iste Felix Antistes non solum in terris intueri eam diuino splendore fulgentem, sed etiam ab ea donari præclara veste Sacerdotali, & quod summo gaudio animam eius repleuit, certus reddi de veste gloriæ post beatam mortem consequenda: quæ omnia scribit Iulianus eius Diaconus, præfatione in librum S. Ildephonsi de laudibus intemeratæ Virginis Mariæ.

De

De S. Iuliano Episcopo Toletano. 680.

SAnctus Iulianus Episcop. Toletanus creatus est anno Domini. 680. & post annos decem obiit. Scripsit tres libros aduersus Iudæos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. edit. 2. Scripsit etiam tres libros de futuro seculo, quos Prognosticon vocauit, qui extant in Bibliotheca SS. Patrum tomo 9. edit. 2. admonet autem Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium die 8. Martij, sanctum Iulianum Episcopum Toletanum non rectè vocari Iulianum Pomerium: duo enim fuerunt Pomerij, vnus Presbyter, qui simpliciter dicebatur Pomerius à Gennadio, sed ab Isidoro, & ab aliis dicitur Iulianus Pomerius quem Gennadius Massiliensis in Catalogo illustrium virorum, scribit, suo tempore vixisse, id est, ante annum Domini 500. atque hic videtur esse ille, quem tam sæpe citat in suo Prognostico sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus, de quo nunc agimus. Alter fuit Iulianus Pomerius Diaconus, qui præfationem addidit ad libros sancti Ildephonsi, de quo paulo ante meminimus. Hic autem sanctus Iulianus viuebat Æra. 724. id est, anno Dom. 686. Sed cum auctor huius operis in epistola ad Regem Eruigium se Iulianum Pomerium nominet, non video cur non ipse Iulianus Pomerius dici possit, vt sint tres Iuliani Pomerij: vnus Presbyter, alter Diaconus, & tertius Episcopus.

De Anastasio Nicano.

ANastasius Nicænus Episcopus vixit post Concilium Trullanum quini sextum à Græcis nuncupatum, quia Canones addidit Concilio quinto & sexto generali: citat enim hic auctor Canonem secundum Trullanum. Scripsit responsionem ad interrogationes de multis capitibus Ecclesiasticis. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum; tomo primo edit. secundæ, vbi notæ marginales cautè legendæ, aut potius delendæ sunt, quia non sanam doctrinam continent.

Secundum octauum ab Anno 700. ad 800.

De S. Gregorio Iuniore. 714.

SAnctus Gregorius Papa II. siue Iunior sedere cœpit anno salutis 714. sedit annos 17. obiit anno 731. Scripsit varia opera, sed extant solum epistolæ doctissimæ, & multæ, quarum vna ad sanctum Germanum extat in 7. Synodo Actor. 4. duæ Græcè, & Latinè ad Imperatorem Leonem Isauricum: extant apud Card. Baronium tomo Annalium 9. ad annum 13. Gregorij II. apud eundem extant epistolæ ad Bonifacium anno vndecimo Pontificatus, & ad Carolum Martellum ad Turingos, ad Saxones, & ad alios anno decimo Pontificatus.

De

De S. Anthelmo.

SAnctus Anthelmus, siue Adelmus Episcopus fuit in Scotia, & anno Dom. 700. sedere cœpit ex Beda lib.8. histor. cap.19. scripsit de Virginitate librum qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 3. edit. secundæ. Scripsit etiam de Pascatis die contra errores Britonum, teste Beda, eius vita habetur apud Surium die 28. Maij.

De S. Marcellino. 717.

SAnctus Marcellinus Presbyter vir Apostolicus socius fuit sancti Suiberti, primi Verdensis Episcopi, qui obiit anno Dom.717. Sed ipse Beatus Marcellinus diutius multo vixit, & scripsit vitam sancti Suiberti, quæ extat apud Surium die 1. Martij, atque ad relationem factam ex hoc libro S. Marcellini, S.Suibertus canonizatus fuit postea à Leone I I I. Pontifice anno 804.

De S. Germano Constantinopolitano. 820.

SAnctus Germanus Episcopus Constantinopolitanus vixit temporibus Gregorij secundi Papæ & Leonis Isaurici Imper. hæretici. Multa propter sacras Imagines, & fecit egregiè, & pertulit fortiter: tandem nonagenarius in exilio mortuus est, anno Domini 730. Scripsit multa. Extabat tunc Theodoria rerum sacrarum in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 6. edit. 2. Fxtant etiam epistolæ tres Græcè,& Latinè eiusdem S. Germ. in Conci-

 lio

lio II. Nicæno, artic.4. quarum tertia valde prolixa est, quibus epistolis præponitur epistola Gregorij Papæ II. ad Germanum. Extat apud Henricum Canisium tomo 3. antiquæ lectionis. Fragmentum Græco Latinum Orationis eiusdem de hæresibus.

De Venerabili Beda.

VEnerabilis Beda Presbyter Anglus floruit eodem tempore, anno siquidem Dom. 731. in viuis erat, vt ipse testatur in fine quinti libri historiæ Anglicanæ. Scripsit plurima, quæ octo tomis continentur.

Primus Tomus.

Continet ea, quæ ad Grammaticam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam, Musicam, & similes artes pertinent.

Secundus Tomus.

Continet librum de natura rerum.
De temporum ratione.
De sex ætatibus mundi.
De temporibus ad intelligendam supputationem temporum Sacræ Scripturæ.
Sententias ex Cicerone, & Aristotele.
De Prouerbiis, De substantiis Elementorum.
Philosophiæ libros quatuor.
Librum de Pascha, siue Æquinoctio.

Librum

Librum de Arca Noe.
Librum de linguis gentium.
Denique Oracula Sibyllina.

Obseruatio.

Irrepsit inter libros venerabilis Bedæ epistola de diuinatione vitæ, & mortis, quæ plane indigna est hoc auctore: & audio eam extare sub nomine sphæræ Apulæi Platonici de morte, & omnibus negotiis. Itaque omnino tollendam censeo.

Tertius Tomus.

Continet libros quinque historiæ gentis suæ cum Epitome.

Vitas sanctorum Guthberti Felicis, Vedasti, Columbani, Attalæ, Patricij, Eustasij, Bertolphi, Arnolphi, Burgundophoræ.

Item carmen de Iustini martyrio.

Martyrologium.

De situ Hierusalem.

Interpretationem nominum Hebraicorum, & Græcorum in Sacris Bibliis occurrentium.

Excerpta, & collectanea.

Quartus Tomus.

Continet explanationem in Pentateuchum & libros Regum.

Item in Samuelem explanationum allegoricarum libros quatuor.

Item explanationem in Esdram, Tobiam, Iob, Prouerbia, & Cantica.

Denique

Item explanationem in Esdram, Tobiam, Iob, Prouerbia, & Cantica.

Denique de Tabernaculo, & vasis, ac vestibus eius libros duos.

Quintus Tomus.

Continet Commentaria in totum nouum Testamentum, exceptis epistolis B. Pauli.

Sextus Tomus.

Continet retractationes, & quæstiones in Act[a] Apostolorum.

Commentaria in omnes epistolas S. Pauli ex Augustini sententiis, & verbis excepta.

Septimus Tomus.

Continet homilias de Tempore: & de sanctis plurimis. Item librum de muliere forti.

Librum de officiis.

Scintillas siue locos Communes.

Fragmenta in libros Sapientiales, & Psalterij versus.

Octauus Tomus.

Continet librum de templo Salomonis.

Librum de creatione siue opere 6. dierum.

Quæstiones in Octateuchum.

In quatuor libros Regum.

Quæstiones varias.

Commen

Commentaria in Pſalmos.
Commentaria in Boetij librum de Trinitate.
De verbis Chriſti.
Meditationes Paſſionis.
De remediis peccatorum.

Obſeruatio Prima.

Extat indiculus operum venerabilis Bedæ ab ipſomet ſcriptus, vt etiam vita eiuſdem vſque ad annum ætatis 59. ab ipſo deſcripta eſt poſt hiſtoriam gentis ſuæ. Aliqua opera poſtea ſcripſit. Vixit enim longiſſimam vitam, ideo mirum non eſt, ſi aliqua nunc eius nomine circumferantur, quorum ipſe in Indiculo ſuo non meminit.

Obſeruatio ſecunda.

Non deſunt, qui à Catalogo operum venerabilis Bedæ demere velint Commentaria in Epiſtolas S. Pauli ex Auguſtini verbis contexta: Sed nullus probabilius id fecit, quam Card. Baronius. Siquidem tomo ſeptimo Annalium ad annum Chriſti 562. refert ex Caſſiodoro Petrum quendam Abbatem Tripolitanum S. Pauli epiſtolas exemplis opuſculorum S. Auguſt. ſubnotaſſe, vt per os alienum ſui cordis declararet arcanum: quæ ita locis ſingulis competentes aptauit, vt hoc magis ſtudio beati Auguſtini credas eſſe profectum. Mirum eſt enim, ſic alterum ex altero dilucidaſſe, vt nulla verborum ſuorum adiectione permixta, deſiderium cordis proprij compleſſe videatur; hæc Caſſiodorus. Cenſet Cardin. Baronius

Baronius Commentaria illa in epiſtolas ſancti Pauli, non Bedæ eſſe Presbyteri, ſed Petri Tripolitani Abbatis. Quia vero in præfatione Bedæ in epiſtolas habentur hæc verba, in Apoſtolum quæcunque in opuſculis S. Auguſtini expoſita inueni, cuncta per ordinem tranſcribere curaui. Reſpondet Card. Baron. eam præfationem non eſſe Bedæ, ſed alicuius, qui vt hæc Commentaria Bedæ adſcriberet, illa verba adiecit.

Ego vero quamuis à doctiſſimo viro, & optimo, & mihi cum viueret coniunctiſſimo valde ægrè diſſentiam, exponam tamen rationes, quæ me mouent, vt exiſtimem iſta Commentaria verè eſſe Bedæ, & Iudicium lectori relinquam.

Primum, Præfatio illa non eſt quidem à Beda his Commentariis adiuncta, ſed tamen tota ſumpta eſt à verbis Bedæ, quæ habentur ad finem hiſtoriæ, ſiue epitomes, cui ſubiecerat ipſe Beda vitam ſuam, & Indiculum operum ſuorum, vt Card. ipſe Baron. affirmat, tomo 8. Annal. ad annum Dom. 731. vt ipſum Indiculum, qui in multis Codicibus deeſt, ad verbum ponit, & in eo Indiculo Bedæ à Card. Baronio repreſentato ſunt illa verba In Apoſtolum quæcunque in opuſculis S. Auguſtini expoſita inueni cuncta per ordinem tranſcribere curaui. Neque eo loco Card. Baronius dicit ea verba non eſſe Bedæ, neque credibile eſt, vllum fuiſſe tam audacem, & temerarium, vt Indiculo Bedæ aliquid addere vellet.

Quod ſi verba illa ſunt Bedæ, vt vere ſunt, neceſſe eſt omnino, aut Bedam eſſe mentitum, quod nemo diceret, aut Commentaria illa vera eſſe Bedæ.

Deinde

Deinde si ea Commentaria non sunt Bedæ, certè sequitur vt Beda, qui tam diligenter in vtriusque testamenti libris explanandis laborauit, solum Apostolum prætermiserit, cuius epistolæ nobilissima pars scripturarum esse videntur.

Præterea quid impedit quod minus duo auctores, Petrus Abbas, & Beda Presbyter diuersis temporibus, & locis eodem studio in Paulo ex Augustini scriptis explicando desudauerint? si Commentarium Petri Abbatis haberemus, & eo collocato cum Commentario Bedæ, vnum, & idem esse videremus: tum planè fatendum esset non esse hoc opus Bedæ adscribendum: sed cum illud non extet, licet omnino existimare, diuersum ab isto fuisse, id est, ex diuersis Augustini sententiis verbisque conflatum.

Obseruatio Tertia.

Ex vitis Sanctorum, quæ habentur tertio tomo Bedæ, quædam sunt, quæ ab ipso Beda scripta non sunt. Certè vita sancti Patricij duobus libris comprehensa, non habetur in indiculo, & satis constat scriptam à Probo, vt in extremo libro secundo legitur, sic etiam vitam sancti Columbani, non Beda, sed Ionas scripsit, vt vitam sancti Arnulphi Paulus Diaconus scripsit non Beda: sic etiam inter Collectanea, & flores, quæ habentur tertio tomo nihil fere est, quod sit Bedæ ingenio dignum. Collectaneum de luminaribus Ecclesiæ habetur etiam in quarto tomo sancti Hieronymi, & nec Hieronymi, nec Bedæ est. Collectaneum de quatuor generibus ligni

ligni in Cruce Domini, nihil solidi habet. Oratiuncula, vbi inuocantur, tres Iacobi; & altera vbi inuocantur Angelus Vriel, & Rumiel, longè absunt à grauitate, & scientia Bedæ, sed sicut sunt inter opera Bedæ aliqua, quæ non sunt Bedæ, ita desunt Commentaria in Isaiam, Hieremiam, Danielem, & duodecim Prophetas minores, quæ in Indiculo operum Bedæ numerantur, & periisse videntur.

De S. Ioan. Damasceno 731.

SAnctus Ioannes Damascenus, vir magnæ doctrinæ & sanctitatis, æqualis fuit venerabilis Bedæ, & vnus Occidentem, alter Orientem sapientia sua illustrauit, nam tempore Gregorij II. Papæ & Leonis Isauri Imperatoris hæretici scripsit Orationes pro defensione sacrarum imaginum aduersus prædictum Leonem circa annum Dom. 731. sed diu postea superuixit, & multa passus est ab Imperatore Constantino Copronymo propter fidem Catholicam. Itaque longè à veritate aberrant, qui Damascenum tempore Theodosij senioris floruisse scribunt. Scripsit multa præclara opera, atque in primis libros quatuor de fide Orthodoxa, in quibus ipse primus vniuersam Theologiam recto ordine comprehendit. Eum imitati sunt Magister sententiarum, & Doctores, qui Scholastici dicuntur. Scripsit præterea Orationes tres doctissimas, & vtilissimas aduersus impugnatores sacrarum Imaginum.

Scripsit etiam alia minora opuscula.

De Logica, librum vnum.

De Physica.

De

De introductione dignitatum, 1
De duabus voluntatibus Christi. 1
De centum hæresibus.
De trisagio. 1
De altercatione Christiani, & Saraceni, 1
Historiæ Barlaam, & Iosaphat. 1
De his qui in fide dormierunt Orationem. 1
Paralellorum. 1
De Transfiguratione Christi.
De Natiuitate B. Virginis, & eiusdem Assumptione Orationes.
Aduersus Manichæos Dialogum.
Vitæ sancti Stephani Iunioris.

Accesserunt nuper liber eiusdem Damasceni contra Acephalos, sed mutilus, & alius contra Nestorianos, apud Henricum Canisium tom. 4. antiquæ lectionis.

Obseruatio.

Ex his operibus nihil in dubium reuocari potest, nisi historia Barlaam: & Oratio de his qui in fide dormierunt. Historia Barlaam, de Iosaphat insignis, & vtilis est. Sed quia Barlaam, dum instruit discipulum suum Iosaphat, iubet eum credere in Spiritum Sanctum ex Patre, & Filio procedentem: dubitatio exorta est an hoc opus esse potuerit Ioannis Damasceni, qui libro primo de fide Orthodoxa cap. vndecimo docet, Spiritum Sanctum non procedere ex Filio, sed per Filium. Sed responderi potest, in historia Barlaam particulam illam ex filio, videri additam ab aliquo: nam in noua editione per Billium castigata,

non habetur ex filio. Dubitatio quoque existit, an hæc narratio sit vera historia, an potius conficta ad erudiendos nobiles adolescentes, qualis est vita Cypri apud Xenophontem. Cæterum veram historiam esse constat ex eo, quod S. Ioannes Damascenus in fine historiæ inuocat sanctos Barlaam, & Iosaphat, quorum res gestas scripserat; & Ecclesia Catholica in Martyrologio descriptos veneratur, die 27. Nouembris, eosdem sanctos Barlaam, & Iosapat.

Oratio de his, qui in fide migrarunt scrupulum iniecit, quia narrat Falconillam precibus primæ Martyris, & Traiani animam precibus S. Gregorij Papæ ab inferni suppliciis liberatos, quæ narrationes falsæ esse videntur, & fabulis similiores, quam historiæ: sed fieri potest, vt sanctus Ioannes Damascenus, quamuis alioqui doctus & prudens, istis narrationibus facile fidem habuerit, neque de veritate earum inuestiganda sollicitus fuerit.

De S. Bonifacio Moguntino. 740.

SAnctus Bonifacius natione Anglus Archiepiscopus Moguntinus, & Martyr, vixit temporibus Gregorij secundi, & tertij, & Zachariæ Pontificum Romanorum, obiit anno 1605. Mogunt. De eius rebus gestis, vide Card. Baronium tom. 9. Annalium, ad annum 755.

De

De Antonio Melissa.

ANtonius Melissa Monachus scripsit libros duos communium locorum ad virtutes sequendas, & vitia fugienda, quos ex Patribus collegit: & quoniam vltimus quem citat est sanctus Ioannes Damascenus; ideo hoc loco eum posuimus, cum veram ætatem eius ignoraremus. Extant hi libri in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto editionis secundæ, sed cautè legendi sunt; quoniam ab hæreticis latinitate donati, & impressi sunt. Vide obseruationes Iacobi Billij additas ad epistolas Isidori Pelusiotæ, & Frontonis Ducæi notas, & Indicem expurgatorium Romæ impressum anno 1607.

De Hadriano Papa I. 772.

HAdrianus Papa primus sedere cœpit in Apostolica Sede anno Dom. 772. Constantino Copronymo hæretico imperante, & sedit annis viginti quatuor minus vno mense cum dimidio, vsque ad annum Dom. 795. Vir fuit sanctus, & eruditus, & præter epistolas multas, quæ extant partim in septima Synodo Act. 2. partim inter epistolas Pontificias: scripsit insignem librum pro defensione septimæ Synodi; & responsionem ad librum missum à Carolo Rege Francorum ex Concilio Francofordiensi: qui liber Hadriani Papæ extat post septimam Synodum, in noua editione Romana Conciliorum Generalium, Græcè, & Latinè impressorum anno 1612. Sciendum est autem librum, cui respondet Hadrianus,

non fuisse compositum à Carolo Rege (vt hæretici Iconoclastæ falso affirmant) sed esse librum continentem obiectiones aduersus septimam Synodum , quam Patres Concilii Francofordiensis arbitrati sunt celebratam fuisse sine consensu Romani Pontificis , & erroribus multis scatere , atque ideo non recipiendam , sed reiiciendam videri.

De Paulo Diacono. 774.

PAulus Diaconus Aquiliensis à secretis erat Desiderij Regis Longobardorum, quando per Carolum Regem Francorum Desiderius captus , & Regnum ipsius euersum anno Domin. 774. qui deinde Monachus Cassinensis factus piè , & religiosè vitam duxit , vt scribit Leo Hostiensis in chronico Cassinensi lib. 2. cap. 17. Scripsit libros sex de gestis Longobardorum. Scripsisse etiam dicitur libros Historiæ Romanæ , quos videmus adiunctos historiæ Eutropij post Imperium Iouiani , vbi desiit Eutropius. Sed viri docti negant eos libros esse Pauli Diaconi. Scripsit præterea in regulam S. Benedicti , vt Leo Hostiensis testatur loco notato, & ea dicitur haberi manuscripta in monasterio Cassinensi. Scripsit hymnos sacros, quorum vnus , qui incipit. Vt queant laxis resonare fibris , ab Ecclesia frequentatur in natali S. Ioan, Baptistæ. Denique scripsit homilias , & alia , quæ non extant, nisi manuscripta in Bibliothecis.

De

De Paulino Aquileiensi. 780.

PAulinus Aquileiensis Episcopus vir doctus, & pius tempore Caroli Magni scripsit contra Felicem, & Elipandum librum de Sancta Trinitate qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto edit. 2. obiit anno Dom. 802. clarus miraculis.

De Albino Alcuino. 780.

ALbinus Alcuinus Anglus Bedæ discipulus in Gallias à Carolo Rege Francorum euocatus multa scripsit è quibus extant.
Liber de diuinis officiis.
Epistola ad Carolum Regem.
Et altera ad Oduinum Presbyterum.

Hæc inquam, extant in Codice impresso Coloniæ ann. 1568. cum aliis septem auctoribus de eodem argumento.

Extant præterea in Bibliotheca sanctornm Patrum tom. 3. edit. 2.

Quæstionum in Genesim, lib.	1
In Ecclesiastem.	1
De virtutibus, & vitiis.	1
Quæstionum de Trinitate.	1
De Trinitate libri	3
De ratione animæ Epistola ad Eulalium.	
De diuinis officiis.	1

Extant etiam epistolæ eiusdem Albini num. 67. apud Henricum Canisium tom. 1. antiquæ lectionis. Edita sunt denique opera omnia Alcuini Pa-

risiis, in quibus sunt etiam libri septem contra Felicem libr.4. contra Elipandum Poëmata varia, & vita ipsius Alcuini à contemporaneo scripta.

Seculum nonum ab Anno 800. ad 900.

De S. Nicephoro. 811.

SAnctus Nicephorus Episcopus Constantinopolitanus vixit tempore Leonis III. Pontificis ad quem anno Dom. 811. misit epistolam valdè prolixam, quæ extat tom. 9. Annalium Card. Baronij. Scripsit etiam Chronicum, quod extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo edit. secundæ. Scripsit quoque quatuor opuscula contra Iconomachos, quæ extant apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis. Tandem vir sanctissimus propter fidei confessionem in exilio obiit ann. Dom. 828.

De Vsuardo. 812.

VSuardus Monachus natione Gallus, Alcuini discipulus iussu Caroli Magni Martyrologium scripsit satis accuratum, & celebre, quo multæ Ecclesiæ vsæ sunt.

De S. Ludgero. 812.

SAnctus Ludgerus primus Episcopus Monasteriensis vixit tempore Caroli Magni Imp. de quo illud

illud insigne narratur, quod cum ab Imperatore vocatus semel atque iterum recusasset, quod in Dei laudibus recitandis occupatus esset: & ipse apud Imperatorem se purgauit, quod maiori Domino obsequium tunc præstaret, & à Pio, & Religioso Imperatore mirificè inde laudatus fuit. Scripsit post Sanctum Marcellinum Epistolam egregiam de vita & miraculis sancti Suiberti, quæ extant apud Surium die 1. Martij, dicitur etiam scripsisse res gestas sancti Bonifacij Episcopi, & Martyris, atque Apostoli Germaniæ.

De Aponio. 812.

APonius vir doctus scripsit in Cantica Canticorum Salomonis: quod opus extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 1. edit. 2. & floruisse dicitur anno Dom. 812.

De Eginardo 814.

EGinardus Cancellarius Caroli Magni, scripsit eius vitam satis diligenter. Scripsit etiam historiam Francorum. Scripsit quoque de translatione sanctorum Petri, & Marcellini prosa, & versu, quæ extant apud Surium tom. 7. die 2. Iunij. Tandem Monach. & Abb. relicto seculo factus est.

Do Paschasio Ratberto. 820.

PAschasius Ratbertus Abbas Corbeiensis, floruit tempore Paschalis Papæ primi, & Ludouici Imperatoris. Scripsit insignem librum de corpore,

& sanguine Domini. qui extat in Bibliotheca SS. Patrum tomo 6. edit. secundæ. Scripsit etiam vitam S. Arhelardi Abbatis; quæ est apud Surium die secundo Ianuarij. Scripsit quoque Threnos Hieremiæ librum, qui editus est Coloniæ an. 1532. Hic auctor primus fuit, qui seriò, & copiosè scripsit de veritate corporis, & sanguinis Domini in Eucharistia contra Bertramum Presbyterum, qui fuit ex primis, qui eam in dubium reuocarunt.

De Claudio Scoto. 820.

CLaudius Scotus vixit tempore Ludouici Pij Imperatoris, cuius expeditionis in Northmannos meminit præfatione Commentarij in Matthæum. Contigit autem ea expeditio anno secundo Ludouici, qui fuit annus Dom. 815. Fertur hic auctor scripsisse non solum in Matthæum, sed etiam in Genesim Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, Iudicum, & Ruth: an autem hæc extent ignorare piè fateor.

De Iona Aurelianensi. 820.

IOnas Episcopus Aurelianensis eodem imperante Ludouico scripsit libros tres, qui extant aduersus Claudium Episcopum Taurinensem pro defensione sacrarum Imaginum, & signi sanctæ Crucis, & peregrinationum ad loca sancta. Sed hic tamen auctor cautè legendus est quoniam laborat eodem errore, quo Agobardus, & reliqui eius ætatis Galli, qui negabant sacris Imaginibus vllum deberi cultum religiosum, de qua re, vide

Anastasium

Anastasium Bibliothecarium præfatione in septimam Synodum.

De S. Theodoro Studite, 820.

SAnctus Theodorus Studites vita admirandus, & potens opere & sermone, dimicauit pro cultu sacrarum Imaginum, & contra hæresim defendentem adulterium posse fieri licitum ex dispensatione, vsque ad exilia, carceres, & supplicia varia. Tandem miraculis clarus migrauit in cœlum anno Dom. 826. vide Card Baronium tomo 9. Annalium, vbi fusissimè de hoc sancto viro agit, & sæpè fragmenta epistolarum eius adducit. Scripsit epistolas plurimas, supra 200. vtilissimas, & doctissimas: quarum duæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 3. edit. secundæ. Extant etiam apud Surium die 17. Decembr. vita sancti Platonis Abbatis, prædecessoris S. Theodoreti, ab ipso sancto Theodoro Studite conscripta. Extant quoque Catecheses, & homiliæ eiusdem Theodori Studitæ editæ Antuerpiæ interpretibus partim Andrea Scotto Societatis IESV Presbytero, partim Ioanne Liuineio Canonico. Extat denique Oratio de Cruce eiusdem auctoris in secundo tom. de Cruce, Iacobi Gretseri Societatis Iesu.

De Halitgario. 830.

HAlitgarius Episcopus Cameracensis, vixit tempore Ludouici Pij, & scripsit libros quinque de vitiis, & virtutibus, & ordine pœnitentium, qui extant apud Henricum Canisium to. 5. p 2. antiquæ lectionis.

De Amalario Fortunato. 830.

AMalarius Fortunatus Episcopus Treuirensis floruit tempore Gregorij 4. Summi Pontificis, & Ludouici Pij Imperatoris, cui libros suos dedicauit. Scripsit libros quatuor de Ecclesiasticis officiis. Item scripsit librum de ordine antiphonarij, in quo se missum fuisse testatur à Ludouico Imperatore ad Gregorium IV. Pontificem.

De Nithardo. 830.

NIthardus Caroli Magni nepos, ex Bertha filia scripsit libros quatuor de dissidio filiorum Ludouici Pij Imper. incipit autem ab excessu Caroli Magni, id est, ab anno Dom. 814. & perducit historiam ad annum Dom. 843. extat hæc historia cum Chronico Frodoardi, & Annalibus Francorum, excusa Parisiis ann. Dom. 1588.

De Freculpho. Lexouiensi. 830.

FReculphus Monachus S. Benedicti, & postea Episcopus Lexouiensis eodem Ludouico Imperante floruit. Scripsit enim ad Iuditham Ludouici vxorem libros quinque historiæ vniuersalis ab orbe condito vsque ad annum Dom. sexcentesimum: sed ipse vixit vsque ad annum Dom. 840 in eo autem falsus fuisse inuenitur, quod scripsit tom. 2. lib. 4. cap. 20. Gothos ab Arianis ad fidem Christianam fuisse conuersos. Scribit enim Theodoretus lib. 4. histor. cap. vlt. Gothos ab Vlphila Episcopo

Episcopo fidem Catholicam fuisse edoctos, sed postea tum ipsum Vlphilam, tum eius populos ab Arianis fuisse seductos, neque enim hæretici Paganos conuertere, sed Catholicos peruertere norunt, vt scribit Tertullianus in libro de præscriptionibus.

De Hilduino Abbate. 830.

Hilduinus Abbas S. Dionysij petente Imperatore Ludouico Pio scripsit Areopagitica, quæ extant cum epistolis præfixis Ludouici ad Hilduinum, & Hilduini ad Imperatorem. Reperiuntur hæc apud Surium tomo 5. die 9. Octobris. Sed quod in extremo libro Hilduinus scribit passum esse sanctum Dionysium anno Domitiani 16. ingruente, & Christi 96. non caret dubitatione, nam S. Ignatius martyrium fecit anno 11. Traiani, teste S. Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis, in Ignatio. Sanctus autem Dionysius martyrio consummatus est post sanctum Ignatium: quem nominatim citat in libro de diuinis nominibus c. 4. citat autem ex epistol. ad Romanos quam scripsit sanctus Ignatius illo ipso anno, quo mortuus est, notum vero est Traianum post Domitiani, & successoris eius Neruæ obitum imperasse. Itaque necesse esse videtur, vt S. Dionysius, non sub Domitiano, sed sub Traiano. vel Hadriano, & non anno Christi 69. sed post ann. Dom. centesimum obierit.

De Theodulpho Aurelianensi Episc. 835.

Theodolphus Abbas Floriadensis, ac deinde Episcopus Aurelianensis tempore Ludouici Pij Imperatoris floruit laude ingenij. Scripsit enim multa,

multa, & soluta oratione, & versibus, illius est carmen, quod canitur in die Palmarum, Gloria, laus, & honor tibi sit Rex Christe Redemptor. Multa alia carmina ipsius extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 8. edit. 2. Extat etiam apud Card. Baron. tom. 9. Annal. ad annum Domin. 835. epistola lectu digna ad clerum suum Aurelianensem.

De Sabano Episcopo Moguntino. 835.

SAbanus Maurus, natione Germanus Abbas Fuldensis, fuit tempore Ludouici Pij Imperat. Episcopus Moguntinus creatus est tempore Lotharij eius filij. Obiit anno Dom. 856. tempore Ludouici Iunioris Imp. vir fuit æque doctus, ac pius. Scripsit multa, & versu, & prosa. Edidit Commentaria in vniuersam sacram Scripturam vtriusque Testamenti. Edidit etiam libros tres de institutione Clericorum, qui extant cum aliis multis similis argumenti impressi Coloniæ anno 1368. Sed præter cætera scripsit in flore ætatis suæ opus admirandum soluta, & ligata Oratione de laudibus sanctæ Crucis ad Gregorium IV. Papam anno Dom. 843. quod mortuo Gregorio misit ad Sergium successorem. Extat hoc opus editum studio Iacobi Vvimphelingij anno 1501. inter opera Rabani, & Commentarium in Threnos, quod ab aliquibus tribuitur S. Hieron. sed verè Rabani est, non Hieronymi, vt diximus supra.

De Strabo Fuldensi. 840.

STrabus Fuldensis Monachus Rabani discipulus ex Magistri operibus, decerpens explicationes scripturarum, composuit Glossam, quæ dicitur ordinaria, in scripturas vtriusque Testamenti, quæ postea aucta, & ornata à posterioribus fuit.

De S. Eulogio Martyre. 850.

SAnctus Eulogius Martyr, & Episcopus electus Toletanæ Ecclesiæ, vixit tempore persecutionis Saracenorum, qui Cordubæ sedem Regni constituerant: incidit autem ea persecutio, in qua multi gloriosi martyres compendio mortis sacræ vitam æternam possederunt in annos Dom. 850. & 851. Sanctus igitur Eulogius occasione persecutionis scripsit memoriale martyrum, vbi tribus libris scripsit martyria Cordubensium martyrum.

Item Apologeticum pro martyribus.

Item Epistolas aliquot.

Item documentum, siue exhortationem ad martyrium, siue documentum martyriale.

Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. tandem & ipse sanctus Eulogius Martyr occubuit anno Dom. 859. Vide Annales Card. Baronij ad hunc annum.

De Haymo Halberstatensi. 850.

HAymo Episcopus Halberstatensis, discipulus quondam Alcuini plurima dicitur scripsisse

in

in omnes scripturæ diuinæ libros. Sed vtrum omnia extent ignoro.

Extant Commentaria in Psalmos.

Item in epistolas omnes S. Pauli.

Item in Prophetas omnes.

Item in Apocalypsim.

Item in Euangelia homiliarum tomi duo.

Item de Christianarum rerum memoria libri tres.

Obseruatio.

Inter libros Haymonis ponitur Expositio in Cantica. Eadem Cassiodoro, & S. Thomæ tribuitur. Cuius autem sit difficile est iudicare. Sed ratio docere videtur: antiquiori esse tribuendam.

Obiit anno Dom. 853. ex Annalibus Card. Baron. ad hunc annum. Alij aliter scribunt.

De Angelomo. 850.

ANgelomus Monachus Gallus floruit Lotharij Imperatoris tempore. Scripsit in quatuor libros Regum, & in Cantica Canticorum, ex antiquis Patribus explanationem.

Porro præfatione in Cantica laudat Imperatorem Lotharium Angelomus: quod Imperio dimisso Monachus factus sit, & in Monasterio obierit.

Di

De Christiano Druthmaro.

CHristianus Druthmarus Monachus Gallus, scripsit Commentar. in Euangelium S. Matthæi, quod extat impressum anno 1530.

De VValafrido Strabone. 849.

VValafridus Strabo à vitio oculorum sic appellatus, Abbas Augiæ scripsit de rebus Ecclesiasticis librum satis vtilem, qui extat cum aliis similibus libris vna impressis Coloniæ anno Domini 1568.& postea Romæ ann. 1590. Scripsit etiam duos libres de sanctis Gallo Abbate & Othmato, qui extant apud Surium die 16. Octobris,& die 16. Nouembris. Claruit tempore Ludouici Pij Imp. & obiisse dicitur anno Dom. 849.

De Simeone Metaphraste. 850.

SImeon Metaphrastes floruit paulo ante annum Dom. 859. siquidem Psellus, qui hoc anno viuebat orationem habuisse dicitur in funere Simeonis Metaphrastæ. Vide Annales Card. Baronij ad hunc annum. Scripsit vitas Sanctorum per singulos menses, quas habemus latinitate donatas in tomis Aloysij Lipomani, & ex parte apud Surium de vitis SS. Illud autem est obseruandum à Metaphraste scriptas fuisse historias de vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio, non vt res gestæ fuerunt, sed vt geri potuerunt: addit enim Metaphrastes multa colloquia, siue Dialogos

Martyrum cum persecutoribus, aliquas etiam conuersiones astantium Paganorum in tanto numero, vt incredibiles videantur : denique miracula plurima, & maxima in euersione templorum, & Idolorum, & in occasione persecutorum quorum nulla est mentio apud veteres Historicos. Illud quoque obseruandum est, aliquas historias Sanctorum videri additas à posterioribus, & non omnes esse auctoris eiusdem. Inueniuntur enim vitæ aliquæ Sanctorum, qui post obitum Metaphrastæ vixerunt, quod etiam notauit Card. Baron. tom. 10. Annalium, ad annum 859.

De Nicolao Papa I. 858.

NIcolaus Papa primus sedere cœpit in Apostolica Sede ano Dom. 858. & sedit annos 10. Vir fuit sanctitate, & doctrina, nec non magni animi constantia, & virtute præditus. Scripsit epistolas plurimas, quæ extant seorsim ab aliis Pontificis epistolis in vno magno volumine excusæ, quarum præcipua est ad Michaelem Imperatorem, quam ab ipso Pontifice compositam fuisse testatur Anastasius Bibliothecarius in eius vita, & quoniã stylus est idem omnium epistolarum, colligi potest omnium esse auctorem eundem Nicolaum, non autem qui ei à secretis erant.

De Photio Episcopo Constantinopolitano. 858.

PHotius Episcopus Constantinopolitanus tempore Nicolai Pontificis, & Michaelis Imper. vixit : fuit homo magnæ eruditionis, sed maioris nequitiæ.

Scripſit Nomo Canonem, qui extat cum interpretatione Balſamonis. Scripſit etiam ingentem Bibliothecam, quæ etiam extat. Vide de eius ambitione, ob quam corrupit epiſtolas Pontificum Romanorum, & finxit Synodos, tom. 3. Conciliorum generalium Græcè, & Latinè Romæ excuſorum: nec non Cardinal. Baronij tomum 10. Annal.

De Niceta Dauid. 858.

NIcetas cognomento Dauid vixit iiſdem temporibus quibus Photius, & fideliter ſcripſit vitam S. Ignatij Epiſcopi Conſtantinopolitani, & ſimul etiam deſcripſit vitia Photij, qui S. Ignatium mirè vexauit. Extat liber Nicetæ de vita S. Ignatij Græcè, & Latinè Romæ excuſus cum octaua Synodo generali.

De Anaſtaſio Bibliothecario, & Abbate. 858.

ANaſtaſius Bibliothecarius, & Abbas Romanus vir doctus Græcè, & Latinè, hoc ipſo tempore floruit. Scripſit vitas Pontificum Romanorum à Sancto Petro vſque ad Nicolaum I. vertit in Latinam linguam Concilium 7. generale: & ſcripſit Latinè Concilium generale octauum, cui ipſe interfuit. Vertit etiam in Latinum ſermonem vitam S. Ioannis Eleemoſynarij.

De Hincmaro Remensi. 860.

HIncmarus Episcopus Remensis vixit tempore Nicolai I. Pontificis, ad quem scripsit, & à quo sæpe litteras accepit: & tandem obiit anno Domin. 882. cum sedisset annis 37. teste Frodoardo in historia Remensi. Scripsit epistolam paræneticam ad Carolum Crassum: item aliam de bono regimine ad filios Ludouici Iunioris Imperatoris, quarum meminit Frodoardus in eius vita. Extant Epistolæ Hincmari excusæ Moguntiæ anno 1602. Scripsit quoque vitam S. Remigij Episcopi Remensis, quæ extat apud Surium die 13. Ianuariij, scripsit etiam encomium eiusdem S. Remigij, quod extat apud Surium die 1. Octobr. Scripsit præterea opusculum 55. capitulorum ad Hincmarum Laudunensem, in cuius opusculi cap. 20. reiicit septimam Synodum generalem ex errore, quo tunc multi tenebantur, quod ea synodus non fuisset habita ex consensu, & approbatione Sedis Apostolicæ. De quo errore vide quæ scripsimus in lib. Controuersiarum, de Imaginibus lib. 2. cap. 14. Scripsit præterea idem Hincmarus aliud opusculum de diuortio Lotarij Regis, & Tebergæ Reginæ, & epistolas varias, quæ omnia edita sunt Lutetiæ Parisiorum anno 1615.

De Ioanne Diacono. 873.

IOannes Diaconus vixit tempore Ioannis Papæ VIII. cui vitam S. Gregorij dedicauit, id est, anno Domini 873. hoc enim anno sedere cœpit

Ioannes

Ioannes VIII. Scripsit hic auctor libros quatuor de vita S. Gregorij Papæ primi, in quibus res eius gestas accuratissimè prosecutus est.

De Aimoino 873.

Aimoinus Monachus Gallus multa scripsisse dicitur, sed nunc extat sola (quod ego sciam) historia de rebus gestis Francorum, quam perducit à primo Rege Pharamundo vsque ad obitum Ludouici Pij Caroli Magni Filij, & annum Domin. 840. Reliqua vsque ad annum Dom. 1165. ab aliquo alio addita esse videntur.

Ipse enim initio sui operis quatuor tantum libros se scripturum promisit; & quatuor libris comprehendit res gestas Francorum, vsque ad vltima tempora Ludouici Pij. Sed in fine libri quarti dicit, se quintum librum scribere velle de primordiis Ludouici, quæ nimis breuiter perstrinxerat in libro quarto: & in ipso 5. lib. cap. 17. dicit se interpretatum Ludouico, quid portenderet dirus Cometes, qui tunc apparuerat, & duobus sequentibus capitibus declarat finem Ludouici, quæ contigit Christi anno 840. atque ibi existimamus esse finem historiæ Aimoini, neque ab vllo modo credibile est eum superuixisse ad ann. Dom. 1165. ad quem extenditur eius historia: quare quod dicitur cap. 28. contra 8. Synod. & venerationem Imaginum, non videtur Aimoino tribuendum, sed illi, qui historiam eius continuauit.

De Adone Viennensi. 879.

ADo Episcop. Viennensis, scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 879. Huic Adoni tribuunt aliqui Martyrologium, de quo dicemus in Adone Treuirensi.

De Remigio Antisiodorensi. 890.

REmigius Antisiodorensi Monachus floruisse videtur circa annum Domin. 890. Siquidem Fulco Remensis Episcopus, qui hoc tempore sedebat, ad scholas instaurandas Magistrum Remigium Antisiodorensem Remos aduocauit, vt Frodoardus in eius vita testatur. Fuit hic Remigius vir ea ætate doctissimus habitus. Scripsit Commentaria in Psalmos ex Patribus Ambrosio, & Augustino multa decerpens. Scripsit etiam in duodecim Prophetas. Scripsit quoque de diuinis officiis: quæ omnia opera impressa extant. Scripsit etiam expositionem Missæ, quæ habetur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. 2. Scripsit de aliis multis argumentis, quæ vtrum extent, ignoro.

De Ambrosio Ansberto. 890.

AMbrosius Ansbertus Monachus eodem tempore floruit. Scripsit autem in Apocalypsim, in Psalmos, & in Cantica canticorũ. Dicitur etiam scripsisse de cupiditate, & epistolas ad diuersos.

Seculum

Seculum Decimum ab Anno 900. ad 100.

De Leone Sapiente Imp.

LEo ſextus huius nominis Imperator non ſine cauſa Sapiens dictus eſt, ſcripſit enim Epiſtolam inſignem ad Regem Saracenorum de Chriſtianæ fidei veritate, & Saracenorum impietate vbi diſertis verbis Spiritum ſanctum à Patre, & Filio procedere affirmat. Extat hæc epiſtola in Bibliotheca ſanctorum Patrum tom. 3. Extant etiam in Bibliotheca Vaticana orationes huius Imperatoris plurimæ, quarum titulos, & vnam integram refert Card. Baron. tom. 10. Annal. ad annum Dom. 911. quo anno hic Imperator obiit. Extant hæ orationes Latinè redditæ, & Ingolſtadij excuſæ. Refert quoque Iacobus Gretſerius Societatis Ieſu Theologus tomo 2. de Cruce, Orationem alteram eiuſdem Leonis de Cruce. Itaque illuſtrauit hic Imperator hoc ſeculum, alioqui valde obſcurum.

De Marco Eremita 906.

MArcus Eremita hoc eodem tempore vixit, quippe qui Leonem 6. Imperatorem ſaucium curauit, & decennium vitæ illi prædixit, vt Zonaras, & alij Græci hiſtorici narrant. Scripſit multa opuſcula Theologica, quæ extant in Bibliotheca ſanctorum Patrum tom. 5. edit. 2. Sed

ea opera ita scatent erroribus contra fidem , vt suspicari cogar , vel ab hæreticis nostri temporis conficta , aut valde deprauata fuisse , neque alia de causa huius auctoris meminit , nisi vt admonerem cautissimè esse legendum : non enim desunt alij auctores pij, qui sine tali periculo legi possunt.

Do Rheginone Abbate. 908.

RHegino Abbas Prumiensis ad initium anni nongentesimi floruisse videtur. Scripsit enim libros duos Chronicorum ab aduentu Domini vsque ad annum eiusdem Dom. 908. vt ipse testatur initio sui operis. Sed continuauit aliquis alius anonymus vsque ad ann. 967. Dicitur etiam scripsisse de disciplina Christiana libros duos , quos extare non puto.

De Radulpho Flauiacensi. 920.

RAdulphus Flauiacensis Monachus floruit anno Dom. 910. Scripsit in Leuiticum libros viginti, qui excusi sunt Coloniæ anno 1556. Scripsit etiam in epistolas sancti Pauli libros 14. pro numero epistolarum.

De Luitprando Ticinensi. 946.

LVitprandus Ticinensis Diaconus , & postea Cremonensis Episcopus, vir fuit multæ auctoritatis ob eruditionem , & prudentiam. Functus est legatione nomine Berengarij Imperatoris ad Constantinum Imp. Græcum , anno Domin. 646.

cuius

cûius legationis ipse meminit : & extat historia huius legationis apud Henricum Canisium tomo 6. antiqnæ lectionis. Scripsit historiarum libros sex de rebus gestis in Europa suo tempore. Sed Card. Baron. tom. 6. Annal. ad annum Domin.963. non sine causa suspicatur, à capite sexto sexti libri historiam non esse Luitprandi, sed alicuius anonymi auctoris:id enim videmus etiam in Rheginone, & in aliis, vt ab aliquo alio continuentur, & extendantur.

De VVittichindo. 946.

VVIttichindus Monachus Gorbeiensis eiusdem temporis auctor scripsit libros tres de rebus Saxonicis, vbi res gestas Othonum Imperatorum describit.

De Stephano Eduensi. 950.

STephanus Eduensis Episc. scripsit de Sacramento Altaris, & iis, quæ ad illud pertinent. Quod opus extat in to.6.Bibliothecæ SS. Patrum edit.2. dicitur autem floruisse ann.Dom.950,

De Frodoardo.960.

FRodoardus Abbas Remensis, scripsit Chronicum Remense ab anno Dom.919. vsque ad annum 966. quo anno creditur obiisse. Extat cum aliis Scriptoribus rerum Gallicanarum ex Bibliotheca P. Pithæi Parisiiis ann.Dom.1588. excusum.

De Mose Barcepha.

MOses Barcepha Episcopus Syrus qui dicitur floruisse hoc seculo, scripsit librum de Paradiso in partes duas diuisum, qui extat in 1. tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. secundæ, est autem hic liber cautè legendus, quia non pauca affirmat contra veram Theologiam.

Seculum Vndecimum ab Anno 1000. ad 1100.

De S. Fulberto Carnotensi.

SAnctus Fulbertus Episcopus Carnotensis ad initium huius seculi floruit. Obiit autem anno 1028. teste Card. Baronio in Annalibus tom. 11. ad hunc annum.

Scripsit epistolas multas ad diuersos: quarum plerasque ponit idem Card. tomo vndecimo. Extat etiam vna ad Adeodatum de Sacramento Eucharistiæ adiuncta libro Paschali Corberensis. Scripsit quoque librum de officiorum Ecclesiasticorum varietate, quem inuenies in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. edit. 2. Extant epistolæ & alia opera eius impressa Parisiis in octauo anno 1608.

De

De S. Burchardo Vormatiensi. 1010.

SAnctus Burchardus Episcopus Vormaciensis eodem tempore vixit, & anno 1026. Obiit sanctè, & religiosè, vt semper vixerat. Scripsit viginti libros decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac sanctis Patribus.

De Bernone. 1014.

BErno Abbas Augiensis vixit eodem tempore. Ipse enim in libro de rebus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. testatur, se interfuisse coronationi Henrici primi Imp. quæ facta est à Benedicto Papa octauo anno 1014. Fuit vir doctus, & scripsit vitam S. Vdalrici Episcopi Augustani, quæ extat apud Surium die 4. Iulij. Scripsit etiam de officio Missæ, siue de rebus ad Missam pertinentibus, qui liber extat cum cæteris eiusdem argumenti impressus Coloniæ, & Romæ, tomo 6. Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2. ex quo etiam libro cap. 2. discimus hoc primum tempore cœpisse in Romana Ecclesia cani ad Missam Symbolum fidei. Scripsit multas epistolas, & alia opera, quæ vtrum extent, ignoro.

De Glabro Rudolpho. 1040.

GLaber Rodulphus Monachus scripsit historias sui temporis libris quinque satis accuratè, vbi tamen dicit Conradum Regem obiisse anno Dom. 1041. videtur Scriptorum vitio positum

esse pro anno vnde quadragesimo, id est, tricesimo nono, vt habent alij historici, ac præsertim Hermannus Contractus. Floruit circa annum Domini 1040.

De Hermanno Contracto. 1050.

HErmannus Contractus à membrorum ferè omnium contractione, & debilitate sic appellatus, filius fuit nobilissimi cuiusdam Comitis, & Monachus Augiensis valde pius. Scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum, quod perduxit vsque ad an. Dom. 1052. sed continuatum fuit à Bertoldo vsque ad an. 1065. Scripsisse præterea dicitur Antiphonam, Salue Regina, & Alma Redemptoris: nec non sequentiam illam de Spiritu sancto, Veni sancte Spiritus & emitte cælitus lucis tuæ radium, &c. Scripsit alia permulta ad Musicam, & Astrolabium spectantia. Vide Chronicum Hermanni auctius apud Henricum Canisium tomo primo, antiquæ lectionis.

De S. Leone nono Pontifice. 1050.

SAnctus Leo Papa IX. ex Episcopo Tullensi sedere cæpit in Apostolica Sede anno Dom. 1049. & sedit annis sex. Itaque obiit anno 1054. scripsit insignem epistolam ad Michaelem Episcopum Constantinopolitanum contra Græcorum errores quam Sigebertus librum appellat. Scripsit etiam ad Constantinum Monomachum Imperat. Græcorum, & ad alios multos, quæ extant inter Epistolas Summorum Pontificum, & seorsim apud Card. Baronium tomo vndecimo Annalium: & præter

præter epiſtolas extant etiam homiliæ, & ſermones impreſſi Louanij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, & Coloniæ anno 1568.

De Humberto Cardinali. 1054.

HVmbertus Cardinalis Epiſcopus Syluiæ candidæ à Leone nono Pontifice Romam ex Tullenſi Eccleſia adductus fuit, & ab eo Legatus Conſtantinopolim miſſus, cum eſſet Græcè & Latinè doctiſſimus ſcripſit librum contra Græcos de azymo, in forma dialogi. Scripſit & alterum de ieiunio Sabbati contra Nicetam pectoratum Græcum: qui duo libri extant apud Cardin. Baronium in appendice vndecimi tomi Annalium: ſed apud Henricum Caniſium tom. 6. antiquæ lectionis, habentur etiam epiſtolæ Archiepiſcopi Conſtantinopolitani: & Nicetæ, quibus Humbertus reſpondet. Scriptus eſt autem prior liber (vt initio dicitur) anno Domini milleſimo quinquageſimo quarto.

De Petro Damiani. 1060.

PEtrus Damiani, ſic à fratris ſui Damiani nomine vocatus, quod eum cum puer eſſet in magnis anguſtiis conſtitutus, loco piiſſimi parentis habuiſſet, nobilis Rauennas Monachus fuit Ord. S. Benedicti, ac deinde S.R.E. Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis. Vixit temporibus Gregorij VI. & ſucceſſorum eius vſque ad Gregorium VII. ad quos omnes epiſtolas dedit. Vir fuit valde ſanctus, & deuotus,

deuotus, & præcipuè pœnitentiæ, & austeræ vitæ amator ardentissimus, qua de causa non semel à Nicolao secundo Pontifice petiit facultatem dimittendi Ecclesiam Ostiensem, & redeundi ad Eremum, sed non impetrauit, postea tamen Alexandro II. Pontifice inuito Ecclesia dimissa ad Eremum confugit, sed Alexander nec successorem ei dedit, nisi post mortem, & Legationem illi iniunxit, vt Episcopo Cardinali, qua legatione obita, cum rediret vitam finiuit, anno Domini 1072. teste Bertoldo in additione ad Hermannum Contractum, ex quo refellitur fabula Hulenandi, & Vincentij Bellouacensis, de pœnitentia centum annorum illi imposita à Gregorio septimo Papa, obiit enim Petrus antequam Gregorius septimus Pontifex eligeretur, quamuis autem Petrus seueræ vitæ cupidissimus esset, erat tamen interim non infacetus, nec ludendi, ac salse carpendi artem ignorabat, vt intelligi potest ex versibus ad Alexandrum Papam, & ad Hildebrandum Cardinalem, quos refert Cardin. Baronius in annum Domin. millesimum sexagesimum primum. Scripsit epistolas plurimas, & sermones permultos; quæ duo opera typis nuper mandauit Romæ Donnus Constantinus Caetanus Ord. S. Benedicti Monachus. Scripsit etiam opuscula non pauca, quæ inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo tertio, editionis secundæ. Scripsit etiam vitam sancti Odilonis Abbatis, quæ extat apud Surium prima die Ianuarij: & vitam sancti Romualdi apud eundem Surium. die 19. Iunij, & S. Dominici Loricati apud eundem Surium die decimoquarto Octobris.

Obseruatio

Obſeruatio Prima.

In Epiſtola ad Dominicum ca. 5. narrantur quædam leuiora de animabus defunctorum, quæ die Dominico refrigerium pœnarum videntur habere, & in figura auicularum de lacu auerni exire cernuntur, quæ fabulis fortaſſe ſimiliora ſunt, quam hiſtoriæ.

Obſeruatto Secunda.

In Epiſtola ad Firmum Epiſcopum liberius, quam par eſſet, videtur auctor reprehendere ſanctum Leonem Nonum propter bellum contra Northmanos: neque enim illicitum eſt Summo Pontifici armis defendere Ciuitates in quas dominium temporale habet, de qua re vide tomum 11. Card. Baron. ad annum Dom. 1053.

Obſeruatio Tertia.

In Epiſtola ad Henricum Rauennæ Epiſcopum quæ epiſtola dicitur etiam liber gratiſſimus, capite quarto ſcribit auctor, Chriſtum anno 30. in baptiſmo factum eſſe Sacerdotem: & cap. 16. ſcribit Liberium Papam fuiſſe hæreticum, & ſeditioſum quæ falſa ſunt: Chriſtus enim in conceptione habuit omnem gratiam, & dignitatem: & Liberius hæreticus non fuit, vt oſtendi in lib. 4. de Pontifice cap. 9.

De

De Guitmundo Episcopo Auersano. 1070.

GVitmundus Episcopus Auersanus vixit Gregorio VII. Summo Pontifice, vt ipse testatur initio primi libri de Eucharistia. Scripsit libros tres de corpore, & sanguine Domini in Eucharistiæ Sacramento. Nec solum veritatem confirmauit, sed etiam argumenta contraria doctè, solideque destruxit. Scripsit etiam confessionem de sancta Trinitate, Christi hamanitate, & corporis Domini veritate: quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo sexto, editionis secundæ, & etiam seorsim cum Lanfranci, & Algeri libris excusa. Vnum est, in quo Guitmundus reprehendi solet, quod libro 2. timuerit concedere; species Sacramentales verè posse corrumpi, & putrefieri, quæ potuisset admittere sine vlla iniuria corporis Dominici fieri.

De Georgio Cedreno. 1070.

GEorgius Cedrenus historicus Græcus, scripsit compendium historiarum ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 1057. quod opus extat Græcè & Latinè.

De Adone Treuirensi. 1070.

ADo Episcopus Treuirensis floruit tempore Gregorij VII. & scripsit egregium Martyrologium; quod habetur ad finem septimi tomi vitarum Surij, sed non desunt, qui ambigant, an hoc

martyro

mani Diogenis Imperatoris circa annum Domini millesimum septuagesimum primum, vt Cardin. Baronius demonstrat ex epistolis ipsius Theophylacti. Scripsit in Prophetas minores, Oseam, Ionam. Naum, & Abacuc. Scripsit in quatuor Euangelia, & in omnes epistolas sancti Pauli, in quibus Commentariis in Euangelia, & in epistolas, ita Chrysostomum secutus est, vt Chrysostomi abbreuiator dici possit.

Porro Schismaticum fuisse Theophylactum intelligi potest ex Commentario in cap. 3. Ioannis vbi Latinos reprehendit, quod credant Spiritum sanctum à Filio etiam procedere.

De S. Anselmo Lucensi. 1077.

SAnctus Anselmus Mantuanus, Episcopus Lucensis ab Alexandro secundo creatus, ac deinde, cum in Monasterium se abdidisset, à Gregorio septimo ad Episcopatum reuocatus sanctitate, & miraculis clarus obiit anno Dom. 1086.

Scripsit libros duos ex Patrum sententiis, pro Gregorij VII. decreto, & rebus gestis contra Henricum Imperatorem, & contra Guibertum Antipapam, qui extant apud Henricum Canisium tom. 6. antiquæ lectionis.

Scripsit quoque in lamentationes Hieremiæ, & in Psalmos aliquot explicationem: quæ duo posteriora opera vtrum extent ignoro: post obitum innumeris miraculis floruit: vide Annales Card. Baronij ad ann. 1086. tom. 11.

De S. Anselmo Cantuariensi. 1081.

SAnctus Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus factus est anno Domin. 1093. tempore Vrbani Pontificis & Henrici tertij, alias quarti Imperatoris Vir fuit natione Italus, professione Monachus, ingenio acerrimo, & sanctitate admiranda cum maxima prudentia, & humilitate coniuncta, discipulus,& successor Lanfranci,de quo paulo ante diximus,eius vita ab Edinero fideliter conscripta apud Surium extat die 2. April. obiit feliciter anno ætatis 76. salutis 109. nisi sit error in notis, & scribendum sit 1106. vixit enim annos tredecim in Episcopatu, & creatus fuerat Episcopus an.Dom.1093.quæ omnia ex ipso Edinero cõstant. Scripsit multa opera, sed multo plura ei falso attribuuntur. Adscribam hic primum ea, quæ Edinerus familiaris eius annotauit, & ipso ordine, quo ab Anselmo scripta fuisse narrat Edinerus.

Primo igitur scripsit libros tres.

De veritate,

De libero arbitrio,

De casu Diaboli,

Deinde scripsit alios tres.

Monologij librum,

De Grammatica,

Prosologij.

Scripsit paulo post responsionem ad quendam reprehensorem suum,præmissa ipsa reprehensione. Hi libri inscribuntur,Pro insipiente, & contra insipientem, atque hæc opera antequam Archiepiscopus fieret, composuit. Deinde Archiepiscopus factus

factus scripsit librum vnum de Incarnatione Verbi, quem Vrbano Papæ obtulit, quique illi gratissimus fuit.

Scripsit deinde apud Capuam in Italia librum, quem in Anglia inchoauerat, qui inscribitur, Cur Deus homo. Postea Lugduni in Gallia scripsit duos libros.

De conceptu Virginali, & peccato originis, lib.

De meditatione Redemptionis humanæ.

Non procul à fine vitæ scripsit in Anglia.

De concordia præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ Dei cum libero arbitrio.

Et cum moreretur, dixit, optare se adhuc modicum temporis, vt quæstionem obscurissimam de originæ animæ, quam cœperat, absolueret: sed hoc tempus datum ei non est, vt maius bonum ei in æternitate daretur.

Scripsit denique multas epistolas, tum ante Archiepiscopatum, tum postea, quarum duodecim extant. Hæc omnia opera extant sæpius excusa, excepto vltimo, & de his nulla quæstio fieri debet. Nunc subiiciam opera: quæ ferantur sub nomine S. Anselmi tribus tomis distincta.

In Primo Tomo.

Commentaria in Matthæum, & lectiones, siue explanationes in varia loca Euangeliorum.

In secundo Tomo sunt.

Commentaria in Epistola S. Pauli.

Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim.

In Tertio tomo sunt.

Opuscula, & Epistolæ: & quidem opuscula præter ea, quæ ex Edinero posuimus, hæc sunt.

De processione Spiritus sancti lib. 1
De fermentato, & azymo, 1
De diuersitate Sacramentorum, 1
De similitudinibus, 1
De voluntate Dei, 1
De miseria hominis, 1
De mensuratione Crucis, 1
Meditationum libellus, 1
De vestimentis, membris, & actibus Deo tributis, 1
De Passione Domini Dialogus, 1
Speculum Euangelici sermonis, siue stimulus amoris. 1
Homilia de Assumptione in illud, Intrauit Iesus, 1
De excellentia B. Virginis Mariæ. 1
De imagine mundi. 2

Obseruatio.

De commentario in Matthæum. & lectionibus in varia loca Euangeliorum, ambigo an sint sancti Anselmi: non enim incredibile est, ab Edinero potuisse omitti, qui tam minutè opuscula numerauit. Ad hæc in editione Parisiensi 1544. in qua dicuntur esse omnia opera sancti Anselmi, Commentarius in Matth. non inuenitur. Nihil tamen definio, sed suspicionem meam aperio.

Obseruatio

Obseruatio secunda.

Commentaria in epistolas sancti Pauli in editione Parisiensi anni millesimi quingentesimi quadragesimi quarti tribuuntur Heruæo non Anselmo, & videtur ista inscriptio verior. Primo quia hoc opus tam prolixum, & magnum ab Edinero non numeratur inter opera sancti Anselmi. Secundo, quia Heruæi habet vetus inscriptio. Tertio quia ista Commentaria contexta sunt ex aliorum explanationibus, & sæpe leuiora sunt, quam esse soleant scripta S. Anselmi.

Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim tribui solent Anselmo Laudunensi; sed facile fieri potuit, vt propter nominis similitudinem opera vnius sint attributa alteri, præsertim cum Edinerus horum Commentariorum non meminerit.

Obseruatio Tertia.

Ex opusculis, quæ in Edinero non inueniuntur apertis verbis videntur admittenda, vt germana sancti Anselmi opera, illa tria, quæ sunt contra Græcos, videlicet de processione Spiritus sancti, De azymo, & fermentato, & de diuersitate Sacramentorum. Scribit enim Edinerus lib. 2. sanctum Anselmum iussu Vrbani Papæ in Concilio Batensi disputasse cum Græcis, eosque apertissimè conuicisse: & credibile est eas disputationes ab eodem Anselmo literis fuisse mandatas, adde quod opusculum de azymo, & alterum de diuer-

sitate Sacramentorum; habent stylum Anselmi, & præfixam epistolam Anselmi ad Valramum Episcopum, vt ex initio librorum constat, & in priore libro fit mentio libri de processione Spiritus sancti ab eodem Anselmo conscripti.

Item opusculum, quod inscribitur, Stimulus amoris, videtur esse illud de quo Edinerus in princip. libr. dicit Anselm. scripsisse precationes suas ad Deum: hoc enim opusculum nihil aliud continet, nisi pias precationes ad Deum per omnes articulos vitæ, & Passionis Christi.

Eodem pertinet libellus meditationum, qui solas preces continet.

Opusculum de vestimentis, & membris, & actibus Deo tributis, prӕterquam quod non habetur apud Edinerum, habetur inter libros sancti Hieronymi. & sancti Augustini sub alio titulo, sed neque illorum Patrum est, vt supra diximus. Inter opera sancti Hieronymi inscribitur de his quæ Deo in Scripturis attribuuntur. In operibus vero sancti Augustini inscribitur, de essentia Diuinitatis.

Dialogus de Passione Domini non est S. Anselmi, sed alicuius indocti hominis, qui multa inepta & aliqua falsa scribit: & ipsum Anselmum vocat beatum Anselmum, quem titulum ipse sibi nunquam tribuisset.

Homilia de assumptione Beatæ Virginis extat etiam inter Homilias ab Alcuino collectas, Alcuinus autem præcessit Anselmum ferè trecentis annis.

Opusculum de excellentia B. Virginis non videtur Anselmi, non solum quia eius non meminit Edinerus,

Edinerus, ſed etiam quia non habet ſtylum, neque grauitatem Anſelmi.

Opuſculum de ſimilitudinibus non eſt Anſelmi, alicuius diſcipuli eius : nam in vltimis capitibus vocat Anſelmum Patrem ſuum, & multa narrat de eius verbis & factis.

Opuſculum de Imagine mundi tribui ſolet Honorio incluſo, & continet multa fabuloſa & inepta, indigna, quæ tribuantur Anſelmo.

Opuſculum de voluntate Dei breuiſſimum eſt, & nihil habet Anſelmi ingenio dignum.

Opuſculum de commenſuratione Crucis : ambigo cuius ſit, cum eius non meminerit Edinerus.

Obſeruatio quarta.

Sixtus Senenſis in ſua Bibliotheca tribuit ſancto Anſelmo explicationem in Geneſim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Ioſue, & Iudices: ſed vnde hoc habeat, diuinare non poſſum, cum tanta opera Edinerum latuerint.

De Anſelmo Laudunenſi. 1077.

ANſelmus Laudunenſis Scholaſticus S. Anſelmi Cantuarienſis æqualis, aut paulo iunior ſcripſit gloſſam interlineatam, quæ extat cum gloſſa ordinaria, & Lyrani, Eidem (vt paulo ante diximus) tribuuntur Commentaria in Cantica, & in Apocalypſim, quæ habentur inter opera ſancti Anſelmi.

De Bertoldo Constantiensi. 1077.

BErtoldus Constantiensis, historicus fidelissimus, & pius, continuauit Chronicum Hermanni contracti vsque ad annum 1065. & praeterea scripsit historiam, siue Chronologiam rerum gestarum sui temporis vsque ad annum Dom. 1110. quo tempore putatur etiam obiisse.

De Micrologo. 1077.

MIcrologus, quem aliqui Ioannem Micrologum nominant, scripsit librum de Ecclesiasticis obseruationibus, qui extat cum aliis similibus Coloniae, & Romae excusis, vixit autem tempore Gregorij VII. & Anselmi Episcopi Lucensis nam cap. 17. sui operis dicit, Anselmum Lucensem Episcopum obseruasse in Missa celebranda ritum quendam Gregorij VII. & sibi atque aliis obseruandum commendasse, & cap. 14. dicit, suo tempore Gregorium VII. in Sede Apostolica sedisse.

De OEcumenio, & Olympiodoro.

OEcumenius, & Olympiodorus Graeci scriptores scripserunt catenas ex antiquis Patribus: ille in Acta Apostolorum, & Epistolas sancti Pauli, iste in Iob; quo tempore floruerit non omnino constat, alij enim collocant eos inter annum 800. & 900. alij post annum millesimum. Scripsit praeterea Olympiodorus Commentarium

in

in Ecclesiastem quod extat in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ. Extat in eodem primo tomo catena quædam in Epistolam ad Romanos sub nomine Theoduli Presbyteri Cælesyriæ. Sed Theodulus ille multo antiquior est ipso OEcumenio, qui in hac catena citatur, imo ista catena ex OEcumenio videtur tota excerpta, & quasi compendium esse catenæ OEcumenij in epistolam ad Romanos.

Porro Theodulus Presbyter Cælesyriæ obiit sub Zenone Imperatore, teste Gennadio de viris Illustribus.

De Lamberto Schafnaburgensi. 1077.

LAmbertus Schafnaburgensis insignis, & verax historicus, præsertim cum de contentione inter Gregorium VII. Papam & Henricum tertium Imperatorem agit. Scripsit historiam Germanicam, & incipit ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 1077. Sed continuauit Monachus quidam Erphespordensis, cuius nomen proprium ignoratur, vsque ad annum Dom. 1472.

De Indulpho Anglo. 1077.

INdulphus Abbas in Anglia viuebat anno Domini 1050. vt ipse testatur in fine historiæ suæ; sed superuixit vsque ad annum Domini 1100. Scripsit historiam Monasteriorum Angliæ, quæ amplissima erant, sed attingit multa, quæ ad res gestas Regum Angliæ pertinent, Incipit ab anno Domini 664. & desinit anno Dom. 1067. quo Rex

VVilhelmus primus regnare cœpit. Extat hic auctor cum aliis, qui de rebus Anglicanis scripserunt.

De Mariano Scoto. 1083.

MArianus Scotus Monachus Fuldensis scripsit libros tres Chronicorum ab initio mundi vsque ad annum Domini 1083. sed primus liber caret principio: describit historiam vniuersalem satis diligenter. Continuauit eius historiam Dodechinus Abbas sancti Dysibodi vsque ad annum Domini 1200,

De B. Brunone. 1088.

BRuno Carthusianorum institutor, Coloniensis, vir doctissimus habitus est, vt testantur multa encomia sapientiæ ipsius apud Surium die 6. Octobris. Vixit tempore Vrbani secundi Pontificis à quo Romam vocatus fuit ex Carthusia. Obiit autem anno Domin. 1101. ex vita eius apud Surium. Scripsit multa, quæ extant impressa Parisiis apud Iodocum Ascensium: præcipua esse videntur Commentaria in Psalmos, & Commentaria in Epistolas S. Pauli.

De Iuone. 1088.

IVo Carnotensis Episcopus vixit tempore Vrbani secundi, ad quem extant epistolæ, sed superuixit vsque ad annum Domini millesimum centesimum decimumquartum. Scripsit volumen decretorum

torum. Scripſit etiam de diuinis, & Eccleſiaſticis officiis, & præcipuis feſtis diebus ſermones viginti vnum, qui extant excuſi Coloniæ cum aliis ſimilibus libris. Scripſit quoque librum de corpore Domini, qui extat in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo tertio. Scripſit denique epiſtolas multas ad varios, quarum nonnullas refert Cardinal. Baronius tomo vndecimo, & duodecimo Annalium. Fertur etiam ſub Iuonis nomine Pannormia, ſeu potius Pannomia: ſed ea Pannomia non dicitur Iuonis, quia ſit ab Iuone compoſita, ſed quia ſit ex decreto Iuonis maxima ex parte deſumpta: eſt enim Pannomia quaſi compendium Iuonis, & ideo mirum videri non debet quod libro 8. multa ſint decreta ex Innocentio ſecundo Papa, & ex hiſtoria Sigeberti, qui fuerunt Iuone poſteriores.

De Samuele Marochiano. 1090.

SAmuel Marochianus ex Iudæo Chriſtianus ſcripſit vtiliſſimam epiſtolam, ſiue librum de Aduentu Meſſiæ, & de iis, quæ Iudæi moderni negant, & ob quæ in Iudaiſmo obſtinate perſeuerant. Scripſit autem, vt ipſe teſtatur, poſt mille annos ab vltima euerſione Ieroſolymæ ſub Tito Imperatore, id eſt, poſt annos mille ſeptuaginta duos à natali Domini. Extat hic liber in tomo 4. Bibliothecæ ſanctorum Patrum, editionis ſecundæ, & etiam ſeorſim excuſus inuenitur.

Seculum

Seculum Duodecimum ab Anno 1100. ad 1200.

De Leone Ostiensi. 1101.

LEo Marsicanus Episcopus Ostiensis factus à Paschali secundo, sub eodem obiit ad initium anni 1110. Scripsit chronicum Monasterij Cassinensis à sancto Benedicto vsque ad desiderium Abbatem, qui postea victor Papa tertius. In quo Chronico non pauca attinguntur ad historiam Ecclesiasticam illorum temporum valde vtilia.

De Zacharia Chrysopolitano. 1101.

ZAcharias Episcopus Chrysopoleos vixit tempore Paschalis secundi Pontificis ad initium anni 1101. & scripsit in quatuor Euangelia quatuor libros Commentariorum.

De Sigeberto Historico. 1101.

SIgebertus Monachus Gemblacensis vixit tempore Gregorij septimi Pontificis, & obiit tempore Paschali secundi circa annum Domin. 1112. Scripsit chronologiam, quæ extat cum aliis historicorum Germanorum libris ab anno Dom. 381. vsque ad annum 1111. continuauit Sigebertum Robertus de Monte vsque ad ann. Dom. 1210.

Porro Sigebertus in sua Chronologia iniquior fuit Gregorio septimo, ob studium erga Imperatorem

rem : qua de causa non pauca mentitus est, & præsertim cum narrat obitum ipsius Gregorij.

Scripsit præterea duos libros de viris Illustribus inter quos se ipse posuit, & opuscula sua diligentissimè numerauit. Inter quæ opuscula vnum inuenitur in epistolam Gregorij septimi ad Episcopum Metensem, & alterum contra epistolam Paschalis secundi, quæ opuscula merito ab Ecclesia Catholica interdicta fuerunt.

Scripsit quoque, vt ipse testatur librum contra eos, qui calumniantur Missas coniugatorum Presbyterorum, qui liber periisse videtur, & iure : indignus enim erat, qui lucem aspiceret. Neque enim Gregorius septimus, in cuius odium liber ille scriptus erat, reprehenderat Missas coniugatorum Presbyterorum, sed Missas concubinatorium Presbyterorum ; neque vetuerat Gregorius, Missas eiusmodi concubinariorum audiri, quod existimaret illas non esse veras Missas, sed quod iudicaret concubinarios iudicatos esse, qui Missam celebrarent, & qui à fidelibus populis frequentarentur. Quod autem liber ille Sigeberti in defensionem concubinariorum Sacerdotum scriptus esset contra Gregorij Papæ edictum, perspicuum est ex ipsa eius Chronologia ad ann. Dom. 1074. vbi dicit, à Gregorio septimo prohibitos fuisse vxoratos Sacerdotes diuina officia celebrare, nouo exemplo, & inconsiderato, &c. Sed in defensionem Gregorij Papæ con. 11. calumnias Sigeberti, scripsit sanctus Anselmus in epistola ad Gulielmum Abbatem, quæ est num. 8. vbi sic ait, De Presbyteris, inquit, qui se apertè reproba libidinis conuersatione Deo reprobabiles exhibent, omnino

omnino tenendum est quod Apostolica prouidentia Ecclesiastico, iustoque rigore constituit. Neque nullatenus conuenit, vt ibi reuerenter adstent, vbi pertinaciter aperta, & impudenti libidine fœtentes, & Sanctorum prohibitionem contemnendo, sacris altaribus deseruiunt, imo non deseruiunt, sed quantum ad ipsos commaculant: non quodquis ea quæ tractant contemnenda; sed tractantes execrandos existimet: vt quæ Dei, & Angelorum præsentiam non reuerentur, vel hominum detestatione repulsi, sacra contaminare desistant.

De Gofrido Vindocinensi. 1101.

GOfridus Abbas Vindocinensis, & Cardinalis tit. S. Priscæ ab Vrbano secundo creatus vixit vsque ad extrema tempora Honorij secundi, vt constat ex epistola Innocentij ad ipsum. Scripsit epistolarum libros quinque Opuscula quindecim, & sermones duodecim: quæ omnia extant excusa Parisiis anno 1610. opera Iacobi Sirmundi è Societate Iesu.

De Berengosio Abbate. 1112.

BErengosius Abbas scripsit de inuentione sanctæ Crucis libros tres: item librum de mystico ligni Crucis, & sermones variorum argumentorum, quæ omnia extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

Hunc

Hunc prior Carthusiæ Treuirensis, qui eum in lucem edidit existimat illum Berengosium esse, qui fuit Abbas sancti Maximi tempore Paschalis secundi Pontificis, & Henrici quarti Imperatoris.

De Euthymio.Zigabano. 1118.

EVthymius Zigabenus Monachus vixit tempore Alexij Conneni Imperatoris, vt ipse testatur initio Panopliæ.

Scripsit Panopliam aduersus omnes hæreses, & parte secunda tit. vigesimo tertio describit errores Basilij auctoris Bogomilum, quem Alexius Imperator comburi iussit in equestri theatro.

Soripsit etiam Commentaria in omnes Psalmos & in quatuor Euangelia. Falluntur, qui hunc auctorem floruisse scribunt anno Domini quadringentesimo quadragesimo, vel millesimo centesimo decimo octauo, quo Alexius Imperator obiit.

De Ioanne Zonara. 1118.

IOannes Zonaras Monachus Græcus scripsit libros tres annalium, quibus complexus est historiam vniuersalem ab orbe condito vsque ad exitum Alexij Conneni Imperatoris Græcorum, qui obiit anno Domini millesimo centesimo decimo octauo.

Scripsit etiam Commentaria in Nomocanonem Photij.

De Ruperto Tuitiensi. 1119.

RVpertus Abbas Tuitiensis vixit tempore Paschalis secundi Pontificis, & Henrici quarti dicti quinti Imperatoris circa annum Domini millesimum centesimum vndecimum: hunc enim annum ipse notat libro 8. de diuinis officiis cap. 4. Scripsit multa opera, quorum Catalogum ipse ponit in epistola dedicatoria ad Cunonem Episcopum Ratisponensem, cui dedicat libros de diuinis officiis.

Opera eius hæc sunt.

De diuinis officiis, lib.	12
In Iob Commentariolum abbreuiatum,	10
In Ioannem Euangelistam,	14
De operibus S. Trinitatis,	42
In Apocalypsim,	12
In duodecim Prophetas minores,	30
De victoria verbi,	13
De gloria, & honore Filij Hominis secundum Euangelium Matthæi,	8
De glorioso Rege Dauid ex lib. Regum,	11
In Cantica Canticorum,	7

Obseruatio Prima.

Libri de officiis diuinis olim carebant nomine auctoris, nam vt testatur Thomas Vaidenses lib. de Sacrament. cap. 47. 65. & 93. extabat suo tempore liber, siue opus de diuinis officiis, ex quo

Ioannes

Ioannes VViclef, hæresiarcha mirificè triumphabat, & Catholicos vexabat, nunc sancti Ambrosij, nunc sancti Isidori, nunc sancti Fulgentij nomine eum librum venditans. Itaque Catholici diu libri eius auctorem quærentes suspicati sunt, auctorem fuisse quendam Valramum, ad quem scripsit sanctus Anselmus librum de azymo: hinc postea Dominicus à Soto, Claudius sanctus, Gulielmus Alanus Cardinalis, & alij auctorem erroris de impanatone fecerunt Valramum. Sed reuera opus illud de diuinis officiis à VViclefo citatum, non est Valrami, qui nihil eiusmodi vsquam scripsisse legitur, sed Ruperti Tuitiensis Abbatis, de quo nunc agimus; siquidem initium illius operis, quod à VViclefo citabatur apud Valdensem erat: Ea quæ per anni circulum: & hoc ipsum est initium librorum Ruperti de officiis diuinis. Deinde omnia quæ citabat VViclefus ex auctore de diuinis officiis, inueniuntur ad verbum in lib. 2. de officiis diuinis cap. 9. apud Rupertum. Propterea errores istius libri, inueniuntur etiam in libris Ruperti in Exodum, & in Ioannem, vt planè constet eundem esse auctorem omnium istorum librorum. Denique Algerus lib. 1. de Sacramento Eucharistiæ cap. 6. dicit tempore suo exortam nouam hæresim, & absurdissimam de impanatione. Atqui Rupertus vixit eodem seculo, quo Algerus & erat Algero paulo senior, & hic ipse error, quem Algerus notat habetur in secundo lib. cap. 2. & cap. 9. de officiis diuinis apud Rupertum. Atque hæc videtur esse causa, vt opera Ruperti Tuitiensis alioqui non mala, nec indocta iacuerint sine luce, & honore in tenebris obliuionis, annis cir-

citer quadringentis: nam nostro primum tempore cœperunt lucem aspicere.

Obseruatio secunda.

Error Ruperti in eo situs est, quod existimauit, non conuerti panem in corpus Christi dum conficitur Eucharistia, sed assumi à Verbo diuino, quemadmodum assumpta est humanitas. Id perspicium est ex libro sexto in Ioannem, vbi Rupertus dicit, Verbum factum esse hominem, non destruendo, sed assumendo humanitatem: & eodem modo in Eucharistia idem verbum fieri panem non destruendo, sed assumendo panem, & similia habet libro secundo in Exodum cap. decimo sed clarissime lib. secundo de officiis diuinis cap. secundo cum sic ait. Nec duo corpora dicuntur, aut sunt hoc quod de Altari, & illud quod acceptum est de vtero virginis: quia videlicet vnum idemque Verbum, vnus idemque Deus sursum est in carne, hic in pane: & cap. 9. sic inquit, Verbum Patris carni, & sanguini, quem de vtero virginis assumpserat, & pani ac vino, quod de altari assumpsit, medium interueniens, vnum sacrificium efficit, quod cum in ora fidelium Sacerdos distribuit, panis & vinum absumitur, & transit, partus autem Virginis cum vnito sibi Verbo Patris & in cœlo, & in hominibus integer permanet & incōsūptus: hæc ille, vbi cum dicit, permanere in cœlo, & in hominibus partum Virginis Verbo Patris vnitum, intelligit, permanere in hominibus per fidem, non re ipsa: statim enim subjungit. Sed in illum in quo fides non est præter visibiles species panis, & vini nihil de

ſacrificio peruenit, hæc ille. Hunc errorem explicuimus, & refutauimus libr. 3. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 11. & 15.

De Algero Scholaſtico. 1130.

ALgerus Scholaſticus Leodienſis, ac poſtea Monachus Cluniacenſis floruit circa annum Domini milleſimum centeſimum trigeſimum. Scripſit varia opuſcula de gratia, & libero arbitrio, & de Miſericordia, & iuſtitia. Sed præcipuum eius onus eſt de corpore & ſanguine Domini, contra Berengarium, quod tribus libris comprehenſum valde laudatur à venerabili Petro Cluniacenſi, qui initio libri de ſacrificio dicit. Lanfrancum ſcripſiſſe de Sacramento Euchariſtiæ, benè, planè, perfectè: Guitmundus, meliùs, pleniùs, perfectùs; Algerum. optimè, pleniſſimè, perfectiſſimè. Sed tamen obſeruandum eſt, hunc Algerum lib. 2. c. 1. non rectè ſcripſiſſe ſpecies Sacramentales non poſſe corrumpi, vel rodi à muribus, &c. quod etiam notauimus in Guitmundo, à quo id videtur Algerus accepiſſe, ſic etiam c, 8. perperam citauit Algerus ſanctum Auguſtinum cum ait, Vnde, vt ait Auguſtinus nec caro ſine ſanguine, nec ſanguis ſine carne ritè communicatur. Hæc enim non ſunt Auguſtini, ſed Paſchaſij in libro de corpore Domini cap. 14. Denique cap. 10. videtur Algerus velle eſſe de iure diuino, vt ſacrificium Miſſæ celebretur in azymo: quod non eſt verum alioquin Eccleſia non tolerarer eos, qui celebrant in fermentato. Hæc notare volui, non vt imminutam gloriam Algeri, qui magno zelo veritatem ſua ætate defendit: ſed ne lector offendiculum incurrat in legendo

opere isto, alioqui valde bono, cum sit commune mortalibus aliquando labi. Extat hoc opus Algeri impressum Louanij cum Paschasio, Lanfranco, & Guitmundo, nec non cum iisdem in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo sexto, editionis secundæ.

De Hildeberto Turonensi. 1125.

Hildebertus Archiepiscopus Turonensis vixit tempore Honorij secundi Pontificis, ad quem epistolam scripsit. Honorius autem sedere cœpit anno Dom. 1125.

Scripsit Sermones, Epistolas, & Carmina sacra quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 5. editionis secundæ, ad eum vna extat epistola S. Bernardi, qua eum hortatur: vt Innocentium secundum, vt verum Pontificem agnoscat, & veneretur.

De S. Bernardo. 1130.

Sanctus Bernardus Abbas Claraualleensis, vir planè Apostolicus, & non minus gloria miraculorum, quam sapientiæ splendore illustris, floruit maxime tempore Innocentij secundi Pontificis anno Domini millesimo centesimo trigesimo, sed obiit ann. 1153. ætatis suæ sexagesimo sexto. Scripsit multa opera, sed multa etiam illi tribuuntur quæ eius non sunt. Opera quæ sine dubio sanctum Bernardum habent auctorem illa sua sunt, quæ numerantur à Gofrido eius discipulo, & Alumno lib. 3. vitæ ipsius capite vltimo, vitam enim

enim sancti Bernardi primus scripsit eo viuente Guillielmus Abbas sancti Theodorici, vnico libro comprehensam : deinde adiecit secundum librum Bernardus Abbas bonæ Vallis : tres vltimos addidit Gofridus Monachus Clarauallensis.

Opera sancti Bernardi indubitata ex Gofrido Monacho.

Homiliæ in laudem Virginis Matris, siue super, Missus est Angelus.
De gradibus humilitatis, 4
De diligendo Deo, 1
Apologeticus ad Gullielmum Abbatem, 1
De præcepto, & dispensatione, 1
Exhortatorius ad milites templi, 1
De gratia, & libero arbitrio, 1
De consideratione ad Eugenium, 5
In Cantica sermones, 86
Epistolæ ad diuersos, 351
Vita S. Malachiæ Episcopi Hiberniæ.

Opera S. Bernardi secundi ordinis, quæ habentur etiam pro indubitatis.

De Aduentu Domin serm. 7
De Vigilia natalis Domini, 6
De natali Domini, 6
De Circumcisione, 3
De Epiphania, 4
Dominica prima post Epiphaniam, 2
De Conuersione sancti Pauli, 2
De Purificatione beatæ Mariæ, 3
De Septuagesima, 2

De Quadragesima.	7
De sancto Benedicto Abbate.	1
De Annunciatione Beatæ Mariæ,	3
De Dominica Palmarum,	3
De feria quarta pœnosa,	1
De feria quinta in Cœna Domini,	1
De Pascha,	4
De Octaua Paschæ,	2
De Rogationibus,	1
De Ascensione,	6
De Penrecoste,	3
De sancto Ioanne Baptista,	1
De sanctis Petro, & Paulo,	4
De Dauid , & Colia,	1
De septem panibus,	3
De sancto Victore,	2
De sancta Maria Magdalena,	1
De Assumptionæ B.Mariæ Virginis;	5
De verbis, signum magnum,	1
De Natiuitate sanctæ Mariæ,	1
De sancto Michaële,	2
De festo omnium Sanctorum.	5
De sancta Malachia,	1
De verbis Isaiæ,	5
De sancto Martino,	1
De sancto Clemente,.	1
In vigilia sancti Andreæ,	1
In die sancti Andreæj	2
In obitu Humberti,	1
In dedicatione Ecclesiæ,	6
In Psalmum 99.	17
De diuersis argumentis,	35
De altitudine cordis,	4

De

De conuersione ad Clericos, 1
Sermones parui, 66
De donis Spiritus sancti, 1
Sententiæ sancti Bernardi
Declamatio in illud, Ecce nos reliquimus omnia.

Ordo tertius operum dubiorum.

Ad fratres de monte Dei,
Meditationes,
De interiori domo.
De ordine vitæ.
De scala Claustralium.
Formula honestæ vitæ.
Speculum Monachorum.
Sermones varij.
Liber de conscientia.
Descriptio Claræ vallis:
Lamentatio Virginis Mariæ.
Doctrina sancti Bernardi.
Homilia de exeuntibus in Emaus.
De amore Dei.
De natura, & dignitate Diuini amoris.
Sermo de Passione Domini.
Tractatus de Passione Domini.
Rhetorica sancti Bernardi.
De modo benè viuendi ad sororem suam.
De Conscientia.
Sermones de diuersis argumentis, 15
Super Salue Regina.
Epistola ad quendam, qua docetur, quid à nobis requirat Deus.
De oneribus sermones.

Obseruatio prima.

INter opera secundi ordinis est sermo de natiuitate beatæ Mariæ, qui non est, vt multi existimant de natiuitate ex sancta Anna matre sua in hunc mundum, sed de natiuitate per dormitionem mortis in cælum, quomodo dicuntur natalitia aliorum omnium Sanctorum. Id ex contextu facile potest intelligi, hæc enim sunt prima verba, Fœcundæ Virginis amplectitur cælum præsentiam, terra memoriam veneratur, &c.

In eodem ordine est sermo breuissimus de beata Virgine post sermonem quintum de Assumptione, sed ille ex sermonibus paruis est secundus, & inde huc sine causa translatus: & fortasse non est sancti Bernardi, cum auctor eius sermonis dicat, se carere virginitate, & ex primo libro cap.3. vitæ sancti Bernardi probabiliter colligatur, eum virginem fuisse.

In eodem ordine inuenitur lib. Sentent. S. Bernardi, de quo libro ambigo, an sit scriptus ab ipso Sancto Bernardo an ab aliquo alio, qui collegerit eas sententias ex scriptis, & Sermonibus eiusdem sancti Viri: video enim in iis sententiis quædam vocabula Barbara, vt guerram pro bello & res alias leuiores, quam vt docere videantur S. Bernardum: sed nihil definio.

Obseruatio secunda.

In tertio ordine quo dubia opera continentur: aliqua sunt, quæ manifestè sancti Bernardi non sunt,

ſunt, ſed tamen grauia, & vtilia ſunt: alia habent ſuos auctores, qui in titulis prænotantur; alia ſunt inepta, & indigna, quæ tanto viro attribuantur: alia denique tam proximè accedunt ad ſpiritum, & ſtylum S. Bernardi, vt eius fœtus iudicari poſſint. Ac vt dicam de ſingulis quod ſentio.

Sermo, ſeu liber de vita ſolitaria ad fratres de monte Dei, non habet ſtylum, ſed habet ſpiritum ſancti Bernardi, & digniſſimus eſt, qui legatur, tribui ſolet hic liber Guilielmo Abbati de ſancto Theodorico.

Meditationum capita ſexdecim ſimilia ſunt libro ſuperiori: non habent ſtylum, neque eruditionem ſancti Bernardi, ſed habent pietatem, & deuotionem, & vtiliter legi poſſunt.

Tractatus de interiori domo, non eſt malus, ſed ad ſuperiores duos non pertingit.

Tractatus de ordine vitæ, ſiue de doctrina puerorum, ſimilis eſt ſuperiori.

Scala clauſtralium, ſiue de domo orandi, non habet ſtylum S.Bernardi, ſed alioqui inſignis libellus eſt, & lectu dignus.

Formula vitæ cum annexo documento, & ſpeculum Monachorum, vtiliſſima continent documenta, ac Religioſis viris planè neceſſaria, quamuis à ſtylo S.Bernardi longè abſint.

Sermones de Natali Domini, qui ordine ſuccedunt, non ſunt beati Bernardi: neque eruditi: ſiquidem in primo ſermone auctor laudat Abbatem Clareuallenſem, id eſt, ſanctum Bernardum, proinde non eſt ipſe ſanctus Bernardus ſermonis auctor. Idem ipſe auctor dicit nocte natalis Do-

mini corruisse templum pacis Romæ, quod æternum futurum sperabatur. At nascente Domino nondum templum illud ædificari cœptum erat, denique stylus turgidus est, sed vocabulis barbaris non caret.

Idem de aliis sermonibus: eiusdem auctoris iudicium fieri potest.

Inter sermones est vnus de Villico iniquitatis, cui præmittitur epistola Bernardi ad Matthæum Episcopum Albanensem, cui sermo ille transmittitur, & quidem sermo stylum sancti Bernardi non habet, sed alioqui eruditam explicationem continet. Itaque vel sanctus Bernardus solitam suam eloquentiam in hoc sermone neglexit, vel alius Bernardus est qui sermonem istum conscripsit.

Liber de conscientia pius, & vtilis est, quamuis S. Bernardi esse non videatur.

Descriptio claræ Vallis non est S. Bernardi, sed alicuius, qui eam benè nouerat.

Lamentatio B. Virginis indigna est, quæ S. Bernardo tribuatur, quippe, qui ineptias, & falsa nonnulla continet.

Sermo de duobus discipulis euntibus in Emmaus insignis est, sed S. Bernardi stylum non habet.

Liber de amore Dei stylum potius Sancti Augustini, quam S. Bernardi habere videtur: qui enim librum illum composuit, imitari voluit sanctum Augustinum in libris confessionum cum Deo colloquentem.

Liber de natura, & dignitate amoris diuini subtilis, & obscurus est, nec cuius sit affirmare possum.

Sermones

Sermones duo de Passione Domini, quorum prior incipit. Iesum Nazarenum & posterior longe prolixior. Ego sum vitis vera: docti sunt, & vtiles, sed non videntur sancti Bernardi, si è stylo iudicium fiat.

De Rhythmis, hoc solum dicere possum, illum, qui incipit Iesu dulcis memoria, longe præstare cæteris omnibus.

Liber de modo bene viuendi, qui scriptus dicitur à sancto Bernardo ad sororem suam: vtilissima documenta continet, sed neque stylum habet sãcti Bernardi, neque ad sororem eius scribi potuit: hic enim liber ad sororem Virginem, & cum Virginibus in monasterio degentem scribitur, vt perspicuum est ex c. 2. Sanctus autem Bernardus vnicam habuit sororem eamque primo conjugatam, deinde sanctimonialem. Vide lib. 1. vitæ S. Bernardi cap. 1. & 6.

Liber de conscientia, de gradibus humilitatis, sermones de Cœna Domini, & cætera vsque ad finem secundi tomi, non solum longe distant à stylo S. Bernardi, sed etiam verisimile non est de iisdem argumentis toties S. Bernardum disseruisse.

De Petro Cluniasensi. 1130.

PEtrus venerabilis Abbas Cluniacensis S. Bernardi æqualis fuit: vt epistolæ testantur, vltro, citroque missæ. Fuit nobilis Aquitanus, ac primo miles, deinde monachus. Scripsit libros duos de miraculis sui temporis.

Scripsit librum, per formam epistolæ, aduersus errores Petri de Bruis, in quo egregie tractat.

De Baptismo paruulorum.

De

mini corruisse templum pacis Romæ, quod æternum futurum sperabatur. At nascente Domino nondum templum illud ædificari cœptum erat, denique stylus turgidus est, sed vocabulis barbaris non caret.

Idem de aliis sermonibus : eiusdem auctoris iudicium fieri potest.

Inter sermones est vnus de Villico iniquitatis, cui præmittitur epistola Bernardi ad Matthæum Episcopum Albanensem,cui sermo ille transmittitur, & quidem sermo stylum sancti Bernardi non habet, sed alioqui eruditam explicationem continet. Itaque vel sanctus Bernardus solitam suam eloquentiam in hoc sermone neglexit, vel alius Bernardus est qui sermonem istum conscripsit.

Liber de conscientia pius, & vtilis est,quamuis S.Bernardi esse non videatur.

Descriptio claræ Vallis non est S.Bernardi, sed alicuius, qui eam benè nouerat.

Lamentatio B.Virginis indigna est, quæ S.Bernardo tribuatur, quippe,qui ineptias,& falsa nonnulla continet.

Sermo de duobus discipulis euntibus in Emmaus insignis est, sed S. Bernardi stylum non habet.

Liber de amore Dei stylum potius Sancti Augustini,quam S.Bernardi habere videtur:qui enim librum illum composuit, imitari voluit sanctum Augustinum in libris confessionum cum Deo colloquentem.

Liber de natura, & dignitate amoris diuini subtilis, & obscurus est, nec cuius sit affirmare possum.

Sermones

Sermones duo de Passione Domini, quorum prior incipit. Iesum Nazarenum & posterior longe prolixior. Ego sum vitis vera: docti sunt, & vtiles, sed non videntur sancti Bernardi, si è stylo iudicium fiat.

De Rhythmis, hoc solum dicere possum, illum, qui incipit Iesu dulcis memoria, longe præstare cæteris omnibus.

Liber de modo bene viuendi, qui scriptus dicitur à sancto Bernardo ad sororem suam: vtilissima documenta continet, sed neque stylum habet sācti Bernardi, neque ad sororem eius scribi potuit: hic enim liber ad sororem Virginem, & cum Virginibus in monasterio degentem scribitur, vt perspicuum est ex c. 2. Sanctus autem Bernardus vnicam habuit sororem eamque primo conjugatam, deinde sanctimonialem. Vide lib. 1. vitæ S. Bernardi cap. 1. & 6.

Liber de conscientia, de gradibus humilitatis, sermones de Cœna Domini, & cætera vsque ad finem secundi tomi, non solum longe distant à stylo S. Bernardi, sed etiam verisimile non est de iisdem argumentis toties S. Bernardum disseruisse.

De Petro Cluniasensi. 1130.

PEtrus venerabilis Abbas Cluniacensis S. Bernardi æqualis fuit: vt epistolæ testantur, vltro, citroque missæ. Fuit nobilis Aquitanus, ac primo miles, deinde monachus. Scripsit libros duos de miraculis sui temporis.

Scripsit librum, per formam epistolæ, aduersus errores Petri de Bruis, in quo egregie tractat.

De Baptismo paruulorum.

De

De authoritate libri Actorum Apostolorum.

De auctoritate epistolæ beati Pauli.

De auctoritate Ecclesiæ.

De auctoritate veteris Testamenti.

Iterum de baptismo paruulorum.

De Basilicis, templis, & aris.

De veneratione sanctæ Crucis.

De sacrificio Missæ, & veritate transubstantiationis.

De suffragiis defunctorum.

De laudibus Dei in canticis, & musicis instrumentis.

Scripsit quoque libros multos epistolarum ad diuersos quarum nonnullas refert Cardin. Baron. tom. 12. Annalium.

Addit Trithemius, eum scripsisse de conuersatione Eremitica, sed hunc librum non vidi, neque vtrum extet scio.

De Hugone, de sancto Victore. 1130.

HVgo de sancto Victore natione Saxo, professione Monachus, æqualis fuit S. Bernardi, vt ex epistola S. Bernardi ad hunc ipsum Hugonem constat. Scripsit multa, quæ tribus tomis comprehenduntur in editione Veneta anni 1588.

Primi Tomi hæc sunt.

De scripturis, & scriptoribus sacris, prænotationes.

Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Iudices, libros Regum, Psalmos aliquot.

In

In Ecclesiastem homiliæ 19.

Annotationes elucidatoriæ in Threnos, in Ioelem: & Abdiam.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in totum Testamentum vetus, exceptis Prophetis, & libris sapientialibus.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor Euangel.

Annotationes literales, & quæstiones in epistolas S. Pauli.

Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Secundi Tomi hæc sunt.

Institutiones in decalogum.
Expositio in Regulam S. Augustini.
De institutione Nouitiorum.
De anima libri quatuor.
De medicina animæ.
De arrha animæ.
De laude charitatis.
De modo orandi.
De fructu carnis & spiritus.
De nuptiis carnalibus, & spiritualibus libri duo.
De vanitate mundi libri quatuor.
De meditatione libellus.
De Arcæ mysticæ descriptione.
De Arca Noe libri quatuor.
Sermones centum de variis argumentis.
Sermo de Assumptione B. Mariæ.

Obseruatio

Obseruatio.

Opusculum de claustro animæ tribuitur Hugoni de S. Victore, vt in eius operibus inuenimus: sed esse alterius Hugonis, qui de Folietra dicitur, S. Antonius affirmat. Et sanè stylum prioris Hugonis non habet.

Tertij Tomi hæc sunt.

Didascali libri septem, quorum vltimus de Trinitate disserit, reliqui sex ad artes liberales pertinent.
De potestate & voluntate Dei, libellus.
De quadruplici voluntate in Christo, libellus.
De sapientia animæ Christi, libellus.
De vnione corporis, & spiritus libellus.
De Verbi Dei efficacia, libellus,
Apologia de verbo Incarnato.
De verbo Incarnato disputationes tres.
De perpetua Virginitate beatæ Mariæ.
Miscellaneorum secundi codicis, libri quinque.
De filia Iephte tractatus.
Speculum de mysteriis Ecclesiæ.
De ceremoniis, Sacramentis, & officiis Ecclesiasticis lib. 3.
De canone mystici libaminis, libellus.
Dialogus de Sacramentis legis naturalis, & scriptæ.
Summa sententiarum septem tractatibus comprehensa, quorum est.

Primus

Primus de Fide, Spe,& Charitate,de Trinitate, & Incarnatione.

Secundus de creatione , & ſtatu Angelicæ naturæ.

Tertius de creatione,& ſtatu humanæ naturæ.

Quartus de Sacramentis in genere,& præceptis diuinis.

Quintus de Sacramento Baptiſmi.

Sextus de Sacramento Confirmationis, Euchariſtiæ,& Extremæ vnctionis.

Septimus de Sacramento conjugij.

De Sacramentis Chriſtianæ fidei libri duo.

Obſeruatio.

Non pauca ſunt in operibus Hugonis, quæ non videntur germana eius opera , ſed quoniam auctor editionis Venetæ ſuis locis hæc annotauit,& mihi non licuit per anguſtias temporis omnia excutere, remitto lectores ad notas quæ in ipſis operibus extant,Hæc ſolum addam extare apud Card.Baronium inſignem epiſtolam Hugonis ad Ioannem Archiepiſcopum Hiſpalenſem apoſtatam à fide, tomo 12.ad annum Dom.1136.

De Richardo de ſancto Victore. 1130.

RIchardus de ſancto Victore , natione Scotus, Monachus Ordinis Canonicorum regularium,Hugonis tempore claruit & in eodem monaſterio ſancti Victoris ſanctiſſimè vixit.Fuit quoque S.Bernardi amiciſſimus,vt ex libris ad eum ſcriptis perſpicuum eſt. Eius opera duobus tomis continentur

Primi

Prim Tomi opera.

De

De comparatione Christi ad florem, & beatæ Mariæ ad Virgam.
Quomodo Christus ponitur in signum populorum, 1
De Differentia sacrificij Dauid, & Abrahæ, 1
De differentia beneficij Abrahæ, & B. Mariæ. 1

Opera Tomi secundi.

Explanatio difficultatum ex Tabernaculo fœderis.
De templo Salomonis ad literam.
De concordia temporum in libro Regum.
Explanatio variorum locorum in Psalmos.
Explanatio libri Cantici Canticorum.
De visione Ezechielis.
De templo Exechielis,
Decisio dubiorum in Apostolo.
In Apocalypsim Ioannis libri septem.

Obseruatio.

Hæc omnia opera, vno excepto, quod inscribitur, Exceptionum libri quatuor videntur mihi docta, & pia, & dignissima ingenio acutissimo Richardi, neque scio de eis ab vllo esse dubitatum, an sint legitima Richardi opera. De libris exceptionum non nihil ambigo, an sint eiusdem auctoris, non quod non sint libri illi eruditione varia pleni, sed quod quædam contineant quæ non videntur à Richardo scribi potuisse. Libro primo cap. 24. sic loquitur. Inuentores Theologiæ fuerunt apud Græcos Linus, apud Latinos Varro: & nostris temporibus Ioannes Scotus. At cur Ioannes

nes Scotus inuentor Theologiæ ? cur non magis Moses, aut Athanasius, aut Augustinus, aut Ioannes Damascenus ? Deinde non sunt noti Ioannes Scoti, nisi duo, vnus trecentis annis ante Richardum, alter centum, & amplius annis post Richardum: quis igitur ille est, de quo hic dicitur, Et nostris temporibus Ioannes Scotus eodem capite dicit hic auctor, inuentorem Rhetoricæ fuisse Demosthenem. Id quod est manifestè falsum: Demosthenes enim insignis Orator fuit, sed ante illum fuerunt alij, vt Isocrates, Pericles, & alij, & cum ipso claruit Æschines: & eodem tempore floruit Aristoteles, qui de Rhetorica egregiè scripsit. In tertio libro cap. 7. scribit de Insulis, & Scotiam suam tantum nominat. Et cap. 8. describit ciuitates celebres totius mundi, & Lutetiam Parisiorum, vbi ipse degebat, ne nominat quidem, vt neque Londinum, neque Cantuariam, neque Edimburgum, neque alias Britanniæ vel Scotiæ Ciuitates. In quarto libro numerat Pontifices Hebræorum, & omittit Aaron, Eleazarum, Phinees & nonnullos alios inter præcipuos.

De VVillelmo Malmesberiensi. 1130.

VVillelmus, seu Gullielmus Monachus Anglus, dictus Bibliothecharius, & Malmesberiensis. vixit eodem tempore, quo prædicti quatuor scriptores. Scripsit libros quinque de rebus gestis Regum Anglorum, vsque ad Henricum primum. Item historiæ nouellæ libros duos. Denique de rebus gestis Pontificum Anglorum libros quatuor.

De

De Henrico Vtidoniensi. 1145.

HEnricus Vtidoniensis scripsit historiam Anglicanam libris octo vsque ad Stephani Regis obitum : id est ; vsque ad annum millesimum centesimum quinquagesimum tertium.

De Gratiano. 1140.

GRatianus Patria Clusinus professione Monachus sancti Benedicti, claruit tempore Eugenij tertij Pontificis, & Conradi tertij Imperatoris annum Domini millesimum centesimum quadragesimum quintum. Scripsit Decretum, siue concordiam discordantium Canonum : opus valde laboriosum, in quo Canones plurimos collegit ex responsis Pontificum, ex Conciliis, & ex Patribus. Et quamuis multi alij viri docti in hoc genere scriptionis laborauerint, vt Dionysius exiguus, Isidorus, Cresconius, Burchardus, Iuo, & si qui alij sunt : ipse tamen solus obtinuit, vt publicè in gymnasiis prælegeretur, & multorum doctissimorum virorum Commentariis illustraretur.

Scripsit hoc opus Bononiæ in monasterio sancti Felicis ex sententia Trithemij in secundo libro de viris illustribus Ordinis sancti Benedicti, anno Domini. 1141. nisi forte Trithemius inchoationem, alij consummationem operis annotauerint.

Porro hoc opus à mendis purgatum, & suæ integritati restitutũ fuit à viris quibusdam eruditissimis

auctoritate Gregorij XIII. Pontificis anno salutis 1580.

Obseruatio in Gratianum.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi posse videtur, quod non habuit delectum auctorum, ex quibus decreta collegit, annotabo hic aliqua loca per modum exempli.

Primo distinctione XVI. can. Septuaginta, citatur epistola sancti Athanasij Episcopi Alexandrini de Canonibus Nicænis incendio consumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. Baron. tomo tertio Annalium demonstrat, eo tempore Athanasium fuisse exulem in Gallis & incensionem illam Canonum Nicænorum contigisse diu post obitum Marci Papæ, & ipsum Marcum defunctum iam fuisse, quando scribitur respondisse ad epistolam Athanasij: vt vndique nutet fundamentum harum epistolarum, & septuaginta Canonum Nicæni Concilij.

Secundo distinctione 63. can. Adrianus, & can. in Synodo ponuntur duo Canones ex historia Ecclesiastica Sygeberti, quibus affirmantur inuestituræ Episcoporum concessæ Imperatoribus Hadriano primo, & à Leone octauo summis Pontificibus: quos Canones confictos fuisse à Sigeberto schismatico historico probat multis argumentis Cardinalis Baronius tomo nono Annalium, ad annum tertium Hadriani primi Pontificis. Neque obstat quod iidem Canones habentur etiam apud Iuonem in Pannomia libr. 8. cap. 135. & 136. cum

tamen

tamen Iuo Sigebertum ætate præcesserit, hoc (inquam) non obstat: quoniam Pannomia non dicitur Iuonis; quia si ab Iuone compota; sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte decerpta. Quod autem auctor Pannomiæ sit recentior Iuone, perspicuum est ex libro octano, vbi multa sunt decreta Innocentij secundi Pontificis, qui fuit Iuone posterior.

Tertio causa 24. quæstione 1. can. Hæc fides, tribuitur iste canon S. Hieronymo in Symbolo ad Damasum. Sed reuera desumptus est ex libello fidei Pelagij hæresiarchæ ad Innocentium primum Pontificem. Id satis constat ex S. Augustino libro de gratia Christi c. 30. 31. 32. & 33. vbi ponit ipsa verba huius Symboli, & dicit esse verba libelli, quem de fide sua Pelagius ad Innocentium misit.

Quarto causa 10. quæstione 1. can. Quia Sacerdotes, Iste canon sumitur ex epistola S. Hieronymi ad Damasum, de oblationibus altaris. Sed ea epistola indigna est quæ sancto Hieronymo tribuatur: nam inter sancti Spiritus organa numerat auctor huius epistolæ Eusebium Chronographum, quem sanctus Hieronymus Arianum hæreticum passim appellat.

Item scribens ad Damasum citat Chrysostomi Commentarium in Matthæum. At eo tempore, quo Chrysostomus scripsit in Matthæum, Damasus iam ante multos annos obierat. Obiit enim Damasus anno septimo Theodosij Senioris: Chrysostomus autem anno sequenti ordinatur Presbyter, & incipit concionari ad populum: inter quas homilias sunt etiam illæ, quibus explicatur Euan-

 gelium

gelium sancti Matthæi. Omitto quod stylus huius epistolæ impolitus, & Barbarus cum sit, nihil habeat simile cum stylo S. Hieronymi.

Quinto, causa 22. can. Nec. artificioso: citatur sanctus Augustinus in libro de conflictu virtutum, & vitiorum cap. 19. At is liber non potest esse sancti Augustini, cum in fine eius libri commendetur Regula S. Benedicti, qui fuit plus centum annis Augustino posterior.

Sexto, causa 27. can. Nubendi licentia iterum citatur idem liber cap. 24. qui nullo modo Augustini esse potest. Adde quod plurimis in locis Gratianus citat Chrysostomum pro auctore operis imperfecti, & Hieronymum pro Origene.

De Petro Lombardo. 1145.

PEtrus Lombardus Episcopus Parisiensis eodem tempore floruit, quo Gratianus, & sicut iste collegit Canones, & Canonistarum quasi magister fuit: sic ille collegit sententias sacrorum Theologorum, & Magister sententiarum, & Theologorum Scholasticorum dici meruit. Ferunt Gratianum, & Petrum Lombardum, & Petrum Comestorem germanos fratres fuisse: sed fundamento caret ea opinio. Certè in patria non conueniunt: Gratianus enim Ethruscus fuit ex Clusio Ciuitate: Magister Petrus, Lombardus ex Nouaria, Petr. Comestor Gallus ex Trecis. Quæ scripserit Petr. Lomb. ex epitaphio sepulchri eius, quod est in Ecclesia S. Marcelli Parisiis cognosci potest: sic enim ibi legitur, Hic iacet Magister Petrus Lombardus Episcopus

ſcopus Parrſienſis, qui compoſuit librum ſententiarum, Gloſſas Pſalmorum, & Epiſtolarum.

Porro libri ſententiarum, quod eſt præcipuum opus Magiſtri Petri, quatuor ſunt.

Primus continet ſententias Patrum de Trinitate, & vnitate Dei.

Secundus de creatione Mundi, ac præcipue Angelorum, & hominum, & de gratia Dei.

Tertius de Incarnatione Verbi: deque virtutibus & vitiis.

Quartus de Sacramentis, & nouiſſimis, id eſt, Reſurrectione, Iudicio, &c.

Obſeruatio.

Quamuis Petrus Lombardus Magiſter appelletur, tamen diſcipuli eius, Scholaſtici doctores, viri acuti, & docti non omnia probant, quæ Magiſter docuit: notantur enim articuli viginti ſex, in quibus Magiſter reiicitur, in additione ad Magiſtrum excuſa typis. Nec ſolum opiniones eius aliquando refelluntur: ſed etiam non defuerunt qui eum ad Alexandrum tertium Pontificem detulerint, hæreſis nomine, quod docuiſſet, Chriſtum, vt hominem non eſſe aliquid. Quam eius ſententiam damnatam fuiſſe in Concilio quodam Pariſienſi, iubente Alexandro Pontifice, teſtatur Matthæus Paris in hiſtoria Anglicana, in Henrico ſecundo pagina centeſima trigeſima ſecunda, quæ damnatio contigit annis nouemdecim poſt obitum eiuſdem Petri. Non diu poſtea accuſatus fuit à Ioachim Abbate quod docuiſſet, vnam ſummam rem

esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Sed Concilium Lateranense sub Innocentio tertio, Petri Lombardi sententiam approbauit, & contrariam Ioachimi Abbatis reprobauit.

De Ottone Frisingensi. 1145.

OTto Frisingensis Episcopus, insignis nobilitate, & doctrina fuit Henrici quarti Imperatoris nepos, Henrici quarti sororius, Conradi Regis frater vterinus, Friderici primi Patruus, initio Monachus fuit Cistersiensis, ac paulo post Abbas Morimundensis, deinde Episcopus Frisingensis, tandem in ipso eodem monasterio piè Deo animam reddidit anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo nono, & quoniam Gilbertum Porretanum aliquando valdè laudauerat, in morte reuocauit, si quid in eius laudem dixisset, quod fidei Christianæ contrarium videri posset. Siquidem aliqui articuli in Concilio Episcoporum ab Eugenio tertio Pontifice damnati fuerant sub nomine Gilberti. Vide hæc omnia apud Radeuicum libro secundo de gestis Friderici Imperatoris cap. 11.

Scripsit Otto Frisingensis libros septem Chronicorum ab orbe condito vsque ad annum Domini millesimum centesimum quadragesimum sextum, quibus addidit librum octauum de fine mundi, Antichristi persecutione Resurrectione mortuorum, iudicio finali, & gloria beatorum, ac suppliciis damnatorum.

Scripsit præterea de gestis Friderici primi Imp. libros duos, quibus duos alios addidit Radeuicus Canonicus Frisingensis.

De

De Petro Comestore. 1150.

PEtrus Comeſtor, qui & Magiſter hiſtoriæ Scholaſticæ, hoc ipſo tempore floruit: dedicauit enim opus ſuum VVilielmo Archiepiſcopo Senonenſi, cui Alexander tertius Papa commiſit, vt ſententiam quandam Petri Lombardi damnaret, vt ſupra diximus. Scripſit hiſtoriam ſacram 16. libris, qui ſunt libri ſacri hiſtoriales, videlicet Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Ioſue, Iudices, Ruth, primus Regum, tertius Regum, quartus Regum, Tobias, Ezechiel, Daniel, Iudith, Eſther, Mchabæorum, Hiſtoria Euangelica, & hiſtoria actuum Apoſtolorum. Scripſit autem inſerens verbis ſacris multa ex Gloſſis, & ex prophanis auctoribus, & non raro admiſcens incertas hiſtorias.

De Theoriano. 1170.

THeorianus quidam Græcus vir doctus, miſſus fuit à Manuele Imperatore ad Armenos, vt eos ab erroribus circa fidem Chriſtianam reuocaret: quod ille egregiè præſtitit anno Domini 1170. Extat dialogus Theoriani Orthodoxi cum generali Armenorum, in tomo quarto Bibliothecæ SS. Patrum editionis ſecundæ, eſtque dialogus lectu dignus, quamuis Genebrardus libro 4. Chronologiæ conetur excuſare Armenos ab errore Petri Gnaphei, tamen iudicent lectores, an rectè excuſauerit.

De Hugone Etheriano. 1177.

HVgo Etherianus natione Tuſcus, vir doctus Græcè, & Latinè: Conſtantinopoli degens ſcripſit valde erudite librum de proceſſione Spiritus ſancti aduerſus errores Græcorum, quem librum ad Alexandrum tertium Pontificem miſit anno 1177. teſte Cardin. Baronio tom. 12. Annalium, vbi & epiſtolam eiuſdem Alexandri ponit, qua gratias agit Hugoni. Scripſit etiam de regreſſu animarum ab inferis. Vtrumque opus extat in tomo 9. Bibliothecæ ſanctorum Patrum, editionis ſecundæ.

De Arnoldo Carnotenſi. 1177.

ARnoldus Carnotenſis Abbas bonæ Vallis, vir admodum pius, & doctus, & ſancti Bernardi diſcipulus, & amicus in primis, ad quem etiam ſcripſit epiſtolas 310. de obitu ſuo iam imminente. Scripſit inſigne opuſculum de ſeptem verbis nouiſſimis à Chriſto in cruce prolatis. Scripſit item de laudibus Virginis Mariæ Matris Dei, quæ duo opera extant in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo primo, editionis ſecundæ. Scripſit quoque ſecundum librum vitæ ſancti Bernardi qui habetur ad finem S. Bernardi.

De Ioanne Saresberiensi. 1177.

IOannes Saresberiensis, Episcopus Carnotensis, vixit tempore Alexandri tertij. Scripsit multa, & in iis vitam sancti Thomæ Cantuariensis. Opus pœnitentiale, Obiurgationem Cleri, Policraticum libris octo. De nugis curialium, Epistolas ad diuersos. Extant impressa anno 1513.

De Petro Blesensi. 1177.

PEtrus Blesensis, Archidiaconus Bathoniensis, vixit tempore Alexandri tertij Pontificis, & Henrici secundi Regis Anglorum, cui diu familiaris, & administer fuit. Scripsit multa sapienter, & eloquenter, quæ nunc extant opera Ioannis Busæi, edita sunt Moguntiæ anno 1600. videlicet epistolæ 180.

Tractatus de transfiguratione Domini.
Tractatus de Conuersione sancti Pauli.
Compendium in Iob.
Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione.
Instructio fidei ad Soldanum Iconij.
Liber de confessione Sacramentali.
Liber de satisfactione à Sacerdote iniungenda.
Canon Episcopalis, siue de institutione Episcopi.
Inuectiua contra deprauatorem.
Tractatus de amicitia Christiana.

Ad hæc meminit ipse in inuectiua aliorum operum suorum, quæ non videntur extare. Inueniuntur multæ huius Petri epistolæ in tomo 12. Annalium Card. Baronij, & instructio fidei ad Soldanum, inuenitur etiam apud Matthæum Parisiensem ad annum Dom. 1169. sub nomine Alexandri tertij Pontificis. Pontifex enim eam dixerit nomine suo quamuis à Petro Blesensi conscriptam.

De Gullielmo Tyrio. 1180.

GVllielmus Archiepiscopus Tyri viuebat anno Dom. 1180. quo anno Manuel Imperator Græcorum obiit, vt ipse testatur lib. 22. historiæ suæ cap. 4. & 5.

Scripsit historiam de bello sacro libris viginti tribus, sed liber vicesimus tertius ab ipso inchoatus, non absolutus fuit. Incipit ab anno Domini 1095. & perduxit historiam vsque ad ann. 1180. sed continuauit Ioannes Heroldus additis libris sex ad ann. Dom. 1521.

De Helmoldo Butsoniensi. 1180.

HElmoldus Canonicus Butsoniensis eodem tempore scripsit historiam Henetorum, siue Sclauorum à Carolo Magno vsque ad annum Domini. 1668.

De Gothefrido Viterbiensi. 1186.

GOthefridus Viterbiensis Notarius Conradi tertij & Friderici primi Imperatorum, scripsit Chronicum

Chronicum vniuersale, quod appellauit Pantheon fortasse quod contineat res gestas omnium Principum, tum Ecclesiasticorum, tum temporalium. Principes enim Dij appellantur in scripturis, scripsit autem, partim prosa, partim carmine, & diuisit opus suum in partes viginti, & dedicauit illud Vrbano tertio summo Pontifici, ad cuius Pontificatum historiam suam perduxit, id est, ab initio mundi vsque ad annum Domini millesimum centesimum octuagesimum sextum.

Porro hoc ipso anno nupsit Constantia filia Rogeril Regis Siciliæ Henrico sexto filio Friderici primi, adolescenti annorum viginti, & vnius, adhuc viuente parente eius Friderico primo, vt idem Gothefridus testatur parte decimaseptima extrema.

Ex quibus refellitur fabula de Constantia filia Rogerij, Sanctimoniali, & vetula per dispensationem Cælestini tertij nubente Henrico sexto.

Cælestinus enim tertius sedere cœpit anno Domini 1191.

De Guilielmo Neubrigensi. 1190.

GVilielmus Neubrigensis eodem tempore scripsit historiam Angelicanam libris quique & libr.4. cap.13. deplorat infelicem exitum Friderici primi, ob iniustam persecutionem factam legitimo Pontifici Alexandro tertio. Cœpit historiam suam ab anno Dom. 1066. & breuissimè pertransiit vsque ad annum 1135. quo anno se natum fuisse testatur, & ab hoc anno fusè scribit historiam gentis suæ vsque ad aunum millesimum centesimum

tesimum nonagesimum septimum.

De Rogerio historico. 1190.

ROgerius de Houedem insignis historicus scripsit libros duos Annalium Anglicanorum valde diligenter, & peruenit vsque ad Ioannem Regem, qui regnare cœpit anno. Dom. 1199.

De Theodoro Balsamone. 1191.

THeodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus vixit tempore Xiphilini Patriarchæ Constantinopolitani, cui dedicauit suum opus. Gregorius autem Xiphilinus anno 1191. sedere cœpit. teste Baronio Bardin. tomo 12. Annalium ad annum 119. Scripsit Balsamon duos libros Commentariorum. vnum in Nomocanonem Photij, alterum in Canones variorum Conciliorum, & sanctorum Patrum Fuit autem Balsamon schismaticus, & Romanæ Ecclesiæ infensus, non minus, quam Photius. Vide Baronium loco citato.

De Ioachimo Abbate. 1195.

IOachimus Abbas Florensis Monasterij viuebat anno 1195. Scripsit in Isaiam, & Hieremiam, & Apocalypsim, & Concordiam testamenti veteris, & noui: quæ omnia extant. Circumferuntur quædam vaticinia sub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, quæ quam fidem mereantur, aliorum sit iudicium: illud mirum est, quod cum ea vaticinia ad solos quindecim Pontifices pertineant

tamen

tamen curiositas hominum ad nostra vsque tempora extendere illa conatur.

Seculum decimum tertium ab Anno 1200. ad 1300.

De Innocentio tertio Pontifice.

INnocentius tertius Pontifex maximus sedere cœpit in Apostolica sede anno millesimo centesimo nonagesimo octauo, & sedit vsque ad annum 1216. vir fuit multæ pietatis, & doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Ecclesia gubernanda. Eius opera duobus tomis continentur.

In priore habentur.

Sermones de tempore.
Item de Sanctis, tum proprij, tum communes.
Item de consecratione Pontificis, quatuor.

Ad hæc libri.

De Eleemosyna, 1
In septem Psalmos pœnitent. 1
De laude charitatis, 1
De mysteriis Missæ, 6
De contemptu mundi, 8
Encomium in Christum, & eius Matrem.
Precationes de passione Christi, 3
De Sanctorum veneratione, 3
Hymnus in Christum, & eius Matrem.
Conciones parænetica ad Concilium.
Acta, atque decreta Concilij Lateranensis.

In posteriore Tomo sunt.

Epistolarum libri duo, & Constitutionum decretalium libri quinque.

Obseruatio.

Qui libros Innocentij tertij edidit, præmisit ante Concilium Lateranense admonitionem in qua dixit, Concilij illius decreta non à Concilio, sed ab ipso Innocentio post Concilium conscripta, atque edita fuisse: quod inde probat, quia in capitulis quibusdam fit mentio Concilij Lateranensis iam peracti, ac præsertim in cap. 29. 33. & 41. Sed hic auctor quicunque fuerit, omnino deceptus est: & alios nonnullos scriptores decepit. Siquidem Concilium Lateranense, cuius fit mentio in his capitulis non est Lateranense sub Innocentio tertio, sed sub Alexandro tertio, atque ad hunc errorem tollendum è medio in editione Romana Conciliorum generalium Græcè, & Latinè editorum, in Concilio sub Innocentio tertio notatur ad marginem, vbi sint capitula Lateranensis Concilij sub Alexandro tertio ibi citata. Itaque decreta Concilij sub Innocentio tertio edita, verè Concilij generalis sunt, & ab ipso Concilio constituta, & edita non à solo Innocentio post Concilium.

De Gunthero. 1203.

GVntherus Monachus Parisiensis scripsit historiam Constantinopolitanam, quæ tempore suo

ſuo contigit, quando videlicet Conſtantinopolis à Latinis capta eſt, & Balduinus Flander, Imperator creatus, quæ hiſtoria extat apud Henricum Caniſium tomo 5. part.2. antiquæ lectionis.

De Helinando. 1203.

HElinandus Monachus Gallus ſcripſit hiſtoriam ab orbe condito vſque ad annum 1212. libris quadraginta octo; quem auctorem præcipue ſequuti ſunt Vincentius Bellouacenſis, & ſanctus Antonius in hiſtoria ſcribenda. Scripſit etiam ſermones, & epiſtolas, & alia, quæ vtrum excuſa extent, ignoro.

De Niceta Choniate. 1205.

NIcetas Acominatus, ſiue Choniates floruit poſt annum 1200. Scripſit enim hiſtoriam, quæ extat Græcè & Latinè ab anno 1118. vſque ad annum 1205. id eſt, ab Imperio Ioan. Commeni, Alexij filij vſque ad obitum Balduini primi ex Latinis Imperatoris Conſtantinopolitani. Dicitur etiam ſcripſiſſe libros quinque de fide orthodoxa, quos non vidi, ſed Pariſiis excuſos eſſe accepi.

De Conrado Vrſpergenſi Abbate 1215.

ABbas Vrſpergenſis, cuius nomen diu fuit incognitum, ſed tandem Conradum eſſe innotuit, viuebat tempore Innocentij Pontificis: teſtatur enim ipſe, ſe anno Domini 1202. factum Presbyterum, & anno 1207. factum eſſe monachum

ſtratenſem, & anno 1215. factum eſſe Abbatem Vrſpergenſem.

Scripſit hiſtoriam, ſiue Chronicum à primo Rege Aſſyriorum Belo, vſque ad Fridericum ſecundum Imperatorem, id eſt, vſque ad annum Domini 1229. & Friderici Imperatoris nonum.

Obſeruatio.

Neceſſe eſt hanc hiſtoriam, vel non eſſe vnius auctoris, vel Conradum hunc inſeruiſſe aliqua in hiſtoria ſua ex ſcriptis aliorum. Siquidem anno 1102. ſcribit ſe Romæ fuiſſe, cum Paſchalis Pontifex feria quinta in Cœna Domini publicè Imperatorem Henricum excommunicatum pronuntiauit. At ipſe (vt paulo ante notauimus) ſcribit ſe anno 1215. factum eſſe Abbatem Vrſpergenſem, quæ certe non cohærent, niſi fortè factus ſit Abbas cum eſſet pluſquam centum, & quindecim annorum. Sed neque hoc dici poteſt, cum ipſe idem loquens de initio Pontificatus Innocentij tertij, id eſt, de anno milleſimo centeſimo nonageſimo octauo dicat, ſe tunc fuiſſe in minori ætate, & adhuc laicum, quomodo enim eſſe poterat in minori ætate, ſi pluſquam centenarius erat.

Illud quoque obſeruandum eſt, hunc auctorem ob amorem erga Imperatores ſuæ nationis, non pauca contumelioſa ſcripſiſſe de Innocentio tertio, & Gregorio nono Pontificibus valde piis, & doctis: alioqui autem ſcriptorem eſſe ſatis diligentem: & dignum, qui legatur.

De

De Honorio Augustudnnensi. 1220.

HOnorius Augustudunensis Presbyter clatuit anno Dom. 1220. ex Trithemio, qui ei multa opera attribuit, quæ fortasse non extant. Extat autem excusa Basileæ anno 1544. summa historiarum, siue Chronicum magnum: extat etiam commentarius in libros Salomonis editus Coloniæ anno 1544. Extat quoque liber inscriptus Gemma animæ, qui liber solet excudi cum auctoribus, qui scripserunt de officiis diuinis.

De S. Antonio de Padua. 1220.

SAnctus Antonius de Padua appellatus, quia in Ciuitate post multa sanctitatis edita signa, obiit, & in eadem sepultus mirificè honoratur: patria fuit Vlyssiponensis, & viuente adhuc sancto Francisco, eius ordinem ingressus, doctrina, & miraculis plurimos conuertit, vel ab hæresi ad rectam fidem, vel ab improbis moribus ad pœnitentiam agendam. Extant eius conciones tum de tempore: tum de Sanctis. Migrauit in cœlum annno Domini millesimo ducentesimo trigesimo primo, & anno sequenti à Gregorio IX. Pontifice inter Sanctos relatus est.

De S. Raymundo de Penna forti. 1230.

SAnctus Raymundus de Penna forti Barcinonensis Ord. Prædicatorum, floruit tempore Gregorij noni, cuius iussu collegit in vnum volumen

quinque libris distinctum epistolas decretales summorum Pontificum, vt ipse Gregorius Papa testatur in procemio Decretalium. Idem scripsit egregiam summam, quæ cum diu manuscripta ferretur, tandem typis mandata est. Obiit senex admodum Barcinone anno Dom. 1275. illustris vitæ sanctitate, & miraculorum gloria: & nostro tempore, ac meipso præsente in sanctorum numerum relatus est à Clemente Octauo summo Pontifice anno Domini millesimo sexcentesimo primo.

De Gulielmo Antisiodorensi. 1240.

GVlielmus Antisiodorensis Episcopus hoc seculo scripsit summam Theologicam Scholastico more, distinctam in libros, tractatus, capita, & quæstiones. Vna eius sententia notari solet, vt singularis, quod videlicet merita hominum iustorum prius, & principalius à fide quam à charitate dependeant. Sic enim docet libro tertio, tractatu duodecimo capite primo, quæstione secunda, & capite secundo quæstione prima, Et quamuis ipse fidem prædicet longe alio sensu, quam Lutherani faciant, tamen sententia eius, hoc potissimum tempore, vitanda esse videtur. Vide, si placet quæ scripsimus libro quinto de iustificatione cap. 15.

De Gulielmo Parisiensi. 1240.

GVlielmus Episcopus Parisiensis viuebat anno Dom. 1240. vt colligitur ex articulis quibusdam ab ipso hoc anno damnatis, qui habentur in additione

additione ad libros ſententiarum Petri Lombardi.

Vir fuit admodum pius, & doctus: eius opera haud extant Venetiis excuſa.

De Iacobo à Vitriaco. 1240.

IAcobus à Vitriaco, natione Gallus S.R.E. Cardinalis,& Episcopus Tusculanus à Gregorio IX. creatus multis laboribus pro Ecclesia Dei perfunctus in Oriente, & Occidente, piè obiit anno Dom. 1240. de quo multa narrat Thomas Cantipratensis eius fermè æqualis.

Scripsit magnum volumen concionum de tempore, in quibus multus est in sacris scripturis citandis, & exponendis.

Scripsit libros duos historiæ Hierosolymitanæ, & Occidentalis.

Item librum vnum contra Sarracenos.

Item libros duos de vita B. Mariæ OEgniacensis, qui extant apud Surium die 23. Iunij. Denique scripsit epistolas ad diuersos.

De S. Edmundo Cantuariensi. 1240.

SAnctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis à Gregorio IX. Pontifice creatus, obiit anno Domini 1240. & & paulo post ab Innocentio quarto Pontifice in sanctos relatus fuit.

Scripsit vtilem librum, qui Speculum Ecclesiæ dicitur, & extat in tomo quinto Bibliothecæ SS Patrum edit.2.

De

De Innocentio IV. 1243.

INnocentius IV. Pontifex, patria Genuensis, vir doctrina, & prudentia clarus sedere cæpit anno Domin. 1243. & obiit anno 1254. Scripsit apparatum super Decretales, breuem, sed eruditum. Scripsisse dicitur etiam alium librum, Nouellas, siue authenticas appellatum, nec non librum de Pontificis auctoritate, & Imperatoris iuribus contra Petrum de Vineis. Sed hos duos posteriores libros ego non vidi.

De Alexandro de Hales. 1245.

ALexander Halensis, natione Anglus Ordinis sancti Francisci, vir doctissimus, & sanctorum Bonauenturæ, & Thomæ Aquinatis præceptor, scripsit iussu Innocentij Papæ quarti summam Theologiæ egregiam, & copiosissimam, quæ notissima est. Scripsit Postillam in tota Biblia; nec non summam virtutum. Obiit anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, vt testatur Petrus Rodulphus à Tossiniano in historia Seraphica.

De Hugone de S. Caro. 1245.

HVgo de sancto Caro, natione Burgundus Ordinis Prædicatorum, Cardinalis S. Sabinæ ab Innocentio IV. Pontifice creatus fuit anno Domini 1244. & piè, ac sanctè obiit anno 1264.

Scripsit Commentaria breuia in vniuersa sacra Biblia.

Scripsit etiam seorsim in Psalmos, quamuis omnino non constet, an Commentaria illa in Psalmos sint huius Hugonis, an Alexandri Halensis.

Item Hugo excogitauit concordantias Bibliorum, teste S. Antonio 3. part. summæ historialis tit. 19. cap. 5 §. 2. & per homines à se delectos opus laboriosissimum perfecit: cui operi (vt facile est inuentis addere) posteriorum industria multa addidit.

De Humberto quinto Generali Prædicatorum. 1245.

FRater Humbertus patria Viennensis, natione Gallus quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, æqualis fuit Hugonis, quem etiam traxit ad ordinem S. Dominici. Scripsit multa vtilia, & valde pia, videlicet.

Expositionem Regulæ S. Augustini.
Librum de septem gradibus contemplationis.
Librum de votis essentialibus Religiosorum.
Librum de eruditione Concionatorum.
Alium de officiis Ordinis Prædicatorum à Generali vsque ad Ianitorem.
Alium de vitis primorum Patrum sui Ordinis.
Denique sermones multos valdè vtiles, qui nuper, id est, anno 1603. recusi sunt Venetiis.

De Matthæo Parisiensi. 1254.

MAtthæus Paris, siue Parisiensis (sic enim vocatur in ipso eius libro, & indice libri) fuit Monachus Albanensis in Anglia tempore Henrici tertij

tertij Regis Anglorum. Scripsit historiam Anglicanam à VVilhelmo primo vsque ad annum tricesimum quintum Henrici tertij, id est ab anno Domini 1067, vsque ad annum 1250. & hoc ipso anno habentur hæc verba. Hic terminantur fratris Matthæi Parisiensis Monachi Sancti Albani Chronica, & ibidem insinuatur eius mors. Continuauit autem aliquis alius vsque ad obitum Henrici tertij, est, ad annum Dom. 1273.

Obseruatio.

Hæc historia multa habet scitu digna, præsertim de rebus Ecclesiasticis, de Concilio Lugdunensi, de dissidio inter Ecclesiam, & Imperium. Sed quoniam edita est ab hæreticis Tigurinis, cautè legenda est: non pauca enim leguntur tum in ipso libro, tum in notis marginalibus, quæ videntur addita ab hæreticis, ad inuidiam conflandam Ecclesiæ Romanæ.

De Martino Polono 1250.

MArtinus Polonus natione, Monachus professione, Archiepiscopus dignitate, & Pœnitentiarius Innocentij quarti Pontificis, scripsit Chronicum, in quo breuiter res gestas Pontificum & Imperatorum persequitur vsque ad sua tempora, id est vsque ad Honorium quartum, qui sedere cœpit ad annum Domini 1285. quem auctorem in hoc meo libro non posuissem, nisi citaretur ab historicis Magdeburgensibus, atque ab aliis hæreticis: fuit enim Martinus vir simplex, & fabellas

pro historiis obtrudit, qualis in primis est illa de Ioanne Papa fœmina. Quod enim Magdeburgenses dicunt hanc narrationem de Ioanne fœmina haberi apud Marianum Scotum, & Sigebertum, qui Martinum Polonum præcesserunt: falsum est, vt ostendi in lib. 3. de Summo Pontifice cap. 24. nam in impressis codicibus Mariani, & Sigeberti irrepsit hæc fabula ex Martini Poloni libro; sed in antiquis manuscriptis non habetur.

De Vincentio Bellouacensi. 1250.

Vincentius Bellouacensis ex Ord. Prædicatorum, vixit tempore Innocentij IV. Pontificis. Scripsit opera laboriosissima, ac præsertim quatuor specula, Doctrinale, Historiale, Naturale, & Morale.

Doctrinale speculum continet lib. 17. & tractat de omnibus scientiis à Grammatica vsque ad Theologiam.

Historiale speculum tradit historias ab initio mundi, vsque ad annum Dom. 1244. sed continuauit aliquis alius vsque annum Dom. 1494.

Naturale speculum continet libros 32. & tractat de rebus omnibus, herbis, auibus, &c. & in vltimo libro de locis, & temporibus, & sua tempora dicit fuisse anno Dom. 1250.

Morale speculum continet libros tres diuisos in partes & distinctiones, & tractat de passionibus animi, de legibus, de gratia, de vitiis, & virtutibus copiosissimè. Obiit autem anno Dom. 1256. teste Antonio Senensi in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum, qui Vaseum testem adducit.

De

De ſpeculo morali, vide infrà, vbi de S. Thomæ ſcriptis diſſerimus.

De Henrico Card. Epiſcopo Hoſtienſi. 1261.

HEnricus natione Gallus, hortatu Alexandri Papæ IV. ſcripſit in epiſtolas decretales accuratam expoſitionem. Scripſit celebrem ſummam multa eruditione Canonica plenam. Hic ab Vrbano Papa IV. Card. Epiſcopus Hoſtienſis creatus, vixit vſque ad annum Domini 1281.

De Guidone Papa. 1265.

GVido Groſſus patria Narbonenſis, qui poſtea fuit Clemens Papa quartus, dum in minoribus eſſet, ſcripſit plurima ad Ius Ciuile pertinentia; cuius iuris conſultiſſimus erat. Scripſit etiam in primum, & ſecundum Decretalium. Obiit anno Dom. 1268. piè, & ſanctè, vt ſemper vixerat.

De Roberto Sorbona. 1265.

RObertus Sorbona tempore ſancti Ludouici Regis Francorum, vir multæ doctrinæ, & pietatis, quique Collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum Pariſiis inſtituiſſe dicitur, ſcripſit opuſcula nonnulla, vt de conſcientia, De Confeſſione, de itinere ad Paradiſum, quæ extant tomo quinto Bibliothecæ ſanctorum Patrum editionis ſecundæ.

De Alberto Magno. 1265.

ALbertus ob sapientiam singularem cognomento Magnus, natione Sueuus, professione Religiosus Ordinis S. Dominici, dignitate Episcopus Ratisbonensis, ad quam dignitatem ab Vrbano IV. Pontifice assumptus fuit. Scripsit plurima opera, tum Philosophica, tum Theologica, ac omissis Philosophicis extat Summa Theologiæ, sed imperfecta.

Commentaria in libros Sententiarum.
Commentaria in duodecim Prophetas minores.
Commentaria in quatuor Euangelia.
De quatuor coæuis, liber vnus.
De virtutibus, iber vnus.
De adhærendo Deo, liber vnus.
Compendium Theologicæ veritatis lib. 7.
Enchiridion de veris, perfectisque virtutibus.

Multo plura tribuuntur Alberto à Venerabili Patre F. Antonio Senensi in Bibliotheca Prædicatorum & aliis, quæ an extent ignoro. Obiit autem Magnus Albertus anno Dom. 1280.

Obseruatio.

Inscribuntur libri duo, vnus de mirabilibus, & alter de secretis mulierum, Magno Alberto. Sed vterque liber indignus est, qui tanto viro tribuatur: nam superstitiosa quædam continet, & multa vana.

De Thoma Cantipratensi. 1266.

THomas Cantipratensis, quem alij Gullielmum alij Henricum appellarunt, fuit natione Brabantinus, professione Religiosus, S. Dominici dignitate Episcopus suffraganeus Episcopi Cameracensis, & auditor Alberti Magni, vt ipse in opere suo testatur, lib. 2. cap. vltimo n. 50. condiscipulus sancti Thomæ Aquinatis, quem nobilem adolescentem vocat lib. 1. cap. 20. n. 10. Scripsit vtilissimum opus de proprietatibus apum duobus libris comprehensum, in quo sub figura apum multa scribit de officio Prælatorum & subditorum miracula, atque exempla sui temporis verè, fideliterque describit. Editum est hoc opus Duaci anno 1597. cum annotationibus, & vita auctoris.

Scripsit præterea idem auctor vitam B. Christinæ mirabilis, quæ extat apud Surium, mense Iunio, die 23. & vitã S. Ludgardis, quæ extat apud eũdem, mense eodẽ, die sexto decimo: & addidit vnũ librũ ad vitam sanctæ Mariæ de OEgnies. Scripsit autem magno labore, & longo tempore librum de natura rerum: cuius ipse meminit in præfatione libri de proprietatibus apum. Sed hoc opus tam laboriosum non videtur extare. Dicitur denique hic idem auctor in gratiam S. Thomæ vertisse Aristotelem è Græco idiomate in Latinum, de qua re consulat lector vitam huius auctoris præpositam libris de proprietatibus Apum.

De S. Thoma Aquinate. 1265.

SAnctus Thomas Aquinas natione Italus, patria Neapolitanus, professione Religiosus Ordinis

Prædica

Prædicatorum, Illustris genere, sed illustrior sanctitate, & sapientia: natus est anno Dom. 1224. & obiit anno 1274 quo anno obiit etiam S. Bonauentura eius amicissimus, sed hic mense Martio, ille mense Iulio.

Eius opera (vt sanctus Hieronymus de sancto Cypriano scripsit) Sole sunt clariora, vt supervacaneum videatur eorum indicem texere. Describam eorum indicem ex Romana editione, quæ iussu Pij Quinti Pontificis Maximi confecta censetur omnium optima. Tomi sunt septemdecim.

Primus Tomus continet vitam S. Thomæ, & Commentaria in libros Perihermenias, & Posteriorum analyticorum.

Secundus Tomus continet Commentaria in libros octo Physicorum, & in librum qaartum de cœlo & mundo, & in librum secundum de generatione.

Tertius Tomus continet Commentaria in lib. 4. Meteororum, in lib. de anima, & in parua naturalia.

Quartus tomus continet Commentaria in libros 12 Metaphysicorum, Tractatum de ente, & essentia cum Commentariis Card. Caietani, & expositionem in librum de causis.

Quintus tomus continet Commentaria in libros decem Ethicorum, & in libros 8 Politicorum.

Sextus tomus continet Commentaria in primum, & secundum Sententiarum.

Septimus tomus continet Commentaria in tertium & quartum Sententiarum.

Octauus Tomus continet Quæstiones disputatas, & Quodlibeta.

Nonus

Nonus tomus continet Summam contra gentiles cum Commentariis Francisci Ferrariensis.

Decimus tomus continet Primam partem summæ Theologiæ cum Commentariis Card. Caietani, & expositionem sancti Dionysij de diuinis nominibus.

Vndecimus tomus continet Primam secundæ, & Secundam secundæ cum Commentariis Card. Caietani.

Duodecimus tomus continet Tertiam partem cum Commentariis Card. Caietani.

Tertius decimus tomus continet Commentarium in Iob: in primam quinquagenam Psalmorum; in Cantica canticorum, in Isaiam, Hieremiam, & Threnos.

Quartus decimus tomus continet Commentaria in Matthæum, & Ioannem.

Quintus decimus tomus continet Auream catenam ex Patribus contextam in quatuor Euangelia.

Sextus decimus tomus continet Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli, sermones de tempore, & de Sanctis.

Septimus decimus tomus continet septuaginta tria opuscula, & Scriptum secundum in quatuor libros sententiarum, ad Anibaldum Cardinalem.

Obseruatio prima in opera S. Thomæ.

PRæter libros in editione Romana numeratos feruntur sub nomine S. Thomæ Commentaria in Genesim. & in libros Machabæorum, & in septem Epistolas Canonicas. Sed Commentarium in Genesim à sancto Antonino tertia parte summæ historialis

historialis tit 18. cap. 10. reiicitur vt Spurium scribit quidem Antonius Senensis in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum à sancto Antonio reiici Commentarium in Genesim: quod tunc extabat, non possum de hac referre Iudicium. De Commentario in libros Machabæorum Lutetiæ excuso, non habeo quod dicam, quia Commentarium illud non vidi, Commentaria vero in epistolas Canonicas videntur mihi erudita, & digna ingenio sancti Thomæ, præsertim cum in iis cernatur stylus, & modus procedendi sancti Thomæ. Neque obstat, quod in editione Romana hoc opus non recenseatur. Siquidem eo tempore hoc opus nusquam inueniebatur, & primum in lucem prodiit Antuerpiæ anno 1592.

Obseruatio secunda.

Ex opusculis, quæ sancto Thomæ tribuuntur aliqua sunt, quæ non est certum esse germana eius opera, quæ quia in editione Romana notata sunt diuersitate characteris, de illis nihil dicam. In aliis vnum est: quod inscribitur de regimine Principum ad Regem Cypri quod mihi multis de causis suspectum semper fuit; primum quia l. 3. cap. 20. scribit auctor huius operis suo tempore accidisse, vt Adolphus, Imperator Rodulpho, & Albertus Adolpho succedere. At sanctus Tho. obiit an. 1274. Adolphus autem Rodulpho successit an. 1292. & Albertus Adolpho ann. 1299. posset quidem fieri, vt ista verba ex margine annotata ab aliquo posteriore in textum irrepserint: sed oratio continuata non videtur admittere istam responsionem. Deinde lib.

lib. tertio cap. decimo, non ſemel vocat iſte auctor ſummum Pontificem Chriſti ſucceſſorem, quod impropriè dictum eſſe nemo neſcit, qui Chriſtum Pontificem æternum eſſe nouit, cui nemo ſuccedit; ſed omnes miniſtrant: at ſanctus Thomas ita impropriè loqui non ſolet. Præterea iſte auctor ſtylum habet à ſtylo Sancti Thomæ valde diuerſum: hic enim preſſe, & breuiter ſcribit, & multa paucis complectitur, ille contra verbis abundat, & pauca multis explicat. Adde, quod hic auctor non pauca leuia profert, de nominibus magiſtratuum libro 3. cap. 22. & lib. 4. cap. 26. quæ ſancto Thomæ nunquam excidiſſent, quæ cauſæ fortaſſe fuerunt, vt in editione Louanienſi anni 1652. libri iſti de Regimine Principum inter opuſcula S. Thomæ adſcripta non inueniantur. Adde vltimo, cum ſanctus Thomas ſcripſerit ſeptem libros de eruditione Principum, planè vtiliſſimos, qui habentur inter opuſcula Romæ edita, non videbatur neceſſarium, vt ſcriberet etiam de regimine Principum.

Obſeruatio tertia.

Mirum eſt valde, quod magna pars primæ ſecundæ, & ſecundæ ſecundæ inueniātur iiſdem verbis in primo, & tertio libro ſpeculi moralis Vincentij Bellouacenſis, & quidem non videtur Vincentius potuiſſe ſpeculum ſuum morale conficere ex doctrina, & verbis ſancti Thomæ, cum ipſe obierit anno Domini 1256. vt teſtatur Antonius Senenſis ex Vaſæo, in Bibliotheca Patrum Prædicatorum, & ſanctus Thomas obierit anno Domi-

ni 1274. & in extrema ætate summam Theologiæ confecerit. Sed neque est vllo modo credibile sanctum Thomam summæ suæ partem secundam, eamque nobilissimam ex alio scriptore hausisse. In his angustiis nihil mihi occurrit, nisi speculum illud morale fortasse non esse Vincentij Bellouaensis, sed alicuius auctoris posterioris, qui fortasse Vincentius etiam diceretur, quique secundam partem sancti Thomæ in compendium redigere voluerit. Id quod videtur posse confirmari ex eo quod speculum, morale grauius multo esse videtur, quam sint speculum doctrinale, naturale, & historiale, quæ tria sine vllo dubio sunt Vincentij Bellouacensis.

De S. Bonauentura, 1265.

SAnctus Bonauentura natione Italus, patria Balneoregiensis Ordinis sancti Francisci Minister Generalis, ac postea Albanensis Episcopus, & Cardinalis à Gregorio X. creatus, non in feriis Pentecostes, & in Lugdunensi Concilio, vt multi scribunt, sed ante Concilium, & forte in quatuor temporibus Decembris anni 1273. Nam in ipso Concilio Lugdunensi, quod Romæ nuper est editum inuenitur sanctus Bonauentura Cardinalis residere cum cæteris in prima sessione. Prima autem sessio celebrata est anno 1274. die 7. Maij, triduo ante Ascensionis festum Vir fuit sanctissimus, & doctissimus, & multa scripsit quæ Romæ edita sunt iussu Sixti V. Pontificis in octo tomos distributa

Primo tomo continentur, Principium sacræ Scripturæ.

Scripturæ. Expoſitio in Examerон,id eſt,ſermones viginti tres in diuerſa loca. Examerон ex ore dicentis ab auditoribus excerpta, expoſitio item in Pſalterium, In Eccleſiaſtem, In ſapientiam, In Lamentationes Ieremiæ Prophetæ.

Secundo tomo continentur, Expoſitio in caput ſextum Matthæi, Expoſitio in Euangelium ſancti Lucæ, poſt illa in Euangelium ſancti Ioannis, & Collationes in eundem.

Tertio tomo continentur, ſermones de tempore, & de Sanctis.

Quarto tomo continentur, commentaria in primum & ſecundum librum Magiſtri Sententiarum.

Quintò tomo continentur, Commentaria in tertium & quartum librum Sententiarum.

Sexto tomo continentur prima, & ſecunda pars opuſculorum, videlicet prima pars quæ eſt.

De reductione artium ad Theologiam.

Breuiloquium Centiloquium. Pharetra.

Declaratio terminorum Theologiæ.

Principium compendioſum in libros Sententiarum.

Quatuor libri Sententiarum carmine digeſti.

De quatuor virtutibus Cardinalibus.

De ſeptem donis Spiritus ſancti.

De tribus ternariis peccatorum.

De Reſurrectione à pecato ad gratiam.

Dieta ſalutis.

De Eccleſiaſtica hierarchia.

Secunda pars.

Soliloquium.

De meditatione vitæ Domini nostri Iesu Christi.
Libellus meditationum.
De septem gradibus contemplationis.
De quinque festiuitatibus pueri Iesu.
Officium de Passione Dominica.
De sancta Cruce laudatio.
Lignum Vitæ.
Speculum de laudibus B. Mariæ.
De Corona B. Mariæ.
De compassione eiusdem.
Philomela Passioni Domini aptata per septem horas,
De septem verbis Domini in Cruce.
Psalterium B. Mariæ maius.
Psalterium eiusdem minus.
In Salutationem Angelicam.
In Salue Regina.

In septimo Tomo continetur pars tertia opusculorum, quæ est.

De institutione vitæ Christianæ.
De regimine animæ.
Speculum animi.
De decem Præceptis.
De gradibus virtutum.
Itinerarium mentis in Deum.
De septem itineribus æternitatis.
Stimulus diuini amoris.
Paruum bonum, siue incendium amoris.
Amatorium.
Exercitiorum spiritualium libellus.
Fascicularius.

vigínti

Viginti quinque memorialia.
Confeſſionale.
De ratione confitendi.
De puritate conſcientiæ.
De præparatione Sacerdotis ad Miſſam.
Expoſitio Miſſæ.
De ſex aliis Cherubim.
De ſex aliis Seraphim.

Octauo Tomo continetur pars quarta opuſculorum, quæ eſt.

De triplici ſtatu Religioſorum.
Speculum diſciplinæ propter nouitios.
Viginti paſſus Nouitiorum.
De proceſſu Religionis.
De contemptu Seculi.
De reformatione mentis.
Alphabetum paruum boni Monachi.
De perfectione vitæ ad Sorores.
Declaratio Regulæ Minorum.
Quæſtiones circa eandem Regulam.
Quare Fratres Minores prædicent, &c.
De paupertate Chriſti.
Quod Chriſtus, & Apoſtoli nudis pedibus incedebant.
Apologia Euangelicæ paupertatis.
Contra Calumniatorem Regulæ Franciſcanæ.
Apologeticus in eos, qui Ordini Minorum aduerſantur.
De non frequentandis quæſtionibus.
Collationum libellus ad Fratres.
De reformandis fratribus, Ad miniſtros Prouinciales.

Appendix continet Compendium Theologiæ.
De essentia, inuisibilitate, & immensitate Dei.
De mystica Theologia.

Obseruatio.

Ex opusculis S. Bonauenturæ, Speculi disciplinæ Nouitiorũ, secunda editione Plantiniana 1600. P. Henricus Sedulius, Ordinis sancti Francisci, reuocat in dubium, vtrum auctor Bonauentura fuerit.

Fratri Dauidi ab Augusta tribuunt librum primum de profectu Religiosorum Sedulius in impressione Plantiniana 1600. ac Trithemius. Item librum secundum de profectu Religiosorum idem Trithemius, & Augustana impressio, cum titulo (*de septem processibus Religiosi status*) Tum primam partem de institutione Nouitiorum, cum hac inscriptione, (*Formula Nouitiorum de exterioris hominis reformatione,*) idem Trithemius.

Alphabetum Monachorum tribuunt Thomæ de Kempis, eius vitæ Auctor, & multæ editiones, etiam ex antiquissimis.

Libellum autem octo Collationum non esse Sancti Bonauenturæ; plene probat P. Heribertus Rosvveidus Soc. Iesv in suis vindiciis Kempensibus.

Obiit vir sanctus Deo, & hominibus amabilis valde, anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo quarto Mense Iulio, die quintadecima, quæ erat Dominica, sub auroram, in Concilio Lugdunensi, vt in ipso Concilio legitur.

De

De Petro Tarantasiensi. 1265.

PEtro Tarantasiensis Ordinis sancti Dominici Cardinalis Hostiensis à Gregorio decimo Pontifice cum sancto Bonauentura creatus, ipsi Gregorio succedens, & Innocentius Quintus appellatus; quinto mense obiit, anno Dom. 1276.

Scripsit in quatuor libros Sententiarum, dicitur etiam scripsisse Pentateuchum, in Psalmos, in Euangelium Lucæ, & in Epistolas sancti Pauli; & denique Compendium Theologiæ. Non defuerunt qui plusquàm centum propositiones eius reprehenderent: sed iussu Ioannis Vercellensis Magistri generalis Ordinis Prædicatorum à S. Thoma defensæ sunt, vt ex opusculo eius pespicuum est.

De Henrico Sterone 1265.

HEnricus Stero Monachus Chronicam scripsit ab anno primo Friderici primi, vsque ad Rudolphum Aspurgium, id est, ab anno Dom. millesimo centesimo quinquagesimo secundo, vsque ad annum 1273. vide Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

De Vdalrico Argentinensi. 1280.

VDalricus de Argentina Ordinis Prædicatorum & Alberti Magni auditor, scripsit in libros quatuor Magistri Sententiarum: & summam Theologiæ, ac librum de anima, claruit anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo.

De Ruperto de Russia. 1280.

RVpertus, siue Robertus de Russia Ordinis Minorum claruit eodem tempore, & circa annum Domini millesimum ducentesimum octogesimum scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum: Expositionem Regulæ sancti Francisci, & librum de anima.

De Gulielmo Durante. 1280.

GVlielmus Durantes, dictus Speculator, natione Vasco, Episcopus Nimarensis. Iureconsultus insignis, scripsit speculum in tria volumina distinctum ad Cardinalem Othobonum, qui fuit postea Hadrianus Papa Quintus. Scripsit etiam rationale diuinorum officiorum libris octo, & repertorium iuris, & Commentaria in Canones Concilij Lugdunensis, Viuebat tempore Nicolai tertij Pontificis anno Domini millesimo, ducentesimo octogesimo.

De Guidone Archidiacono. 1283.

GVido Basilius Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentarium in Decretum Gratiani, quod Rosarium appellauit. Scripsit etiam in epistolas Decretales, claruit anno 1283.

De Ægidio Romano. 1290.

AEgidius Romanus ex nobili familia Columnensium, Ordinis sancti Augustini Prior generalis,

neralis, ac postea Archiepiscopus Bituriensis, sancti Tomæ auditor, & eius doctrinæ defensor acerrimus, plurima scripsit tum Philosophica, tum Theologica; sed magna ex parte non extant, nisi manuscripta in variis Bibliothecis. Quæ extant Theologica impressa hæc sunt.

In primum & secundum Sententiarum Commentaria.

In Exameron, libri duo.

In Cantica Canticorum lectiones nouendecim.

In Epistolam ad Romanos lectiones.

In ca. Firmiter, & in ca. Marthæ expositio.

In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam explanatio.

Tractatus de corpore Christi, de distinctione articulorum Fidei, & arca Noe.

Theoremata de Sacramento altaris, & de corpore Christi.

Tractatus de renuntiatione Papæ.

Libellus scriptus occasione Clerici minus sufficienter ad Subdiaconatum promoti.

Quomodo Reges possint bona Regni Ecclesiis elargiri.

De Regimine Principum, libri tres.

Quodlibeta.

Tractatus contra exemptos.

De diuina influentia in beatos.

De laudibus diuinæ sapientiæ.

De defectu malorum culpæ.

De prædestinatione, præscientia, Paradiso, & inferno.

De peccato originali.

Castigatorium in corruptorium librorum Thomæ Aquinatis.

Extat etiam manuscriptus liber, quem ego vidi, De potestate Ecclesiastica.

Ex Philosophicis hæc habentur typis mandata.

In Metaphysicam Aristotelis, expositio.

In eiusdem libros de anima.

In eiusdem libros de generatione.

In eiusdem libros Priores analyticos.

In eiusdem libros Rhetoricorum.

De materia cœli.

De formatione corporis humani.

Super auctorem libri de causis.

De esse, & essentia.

De motu Angelorum.

De mensura Angelorum.

De cognitione Angelorum.

Sed hi tres postremi tractatus possunt inter opera Theologica numerari. Floruit hic auctor circa annum Dom. 1290.

Obseruatio.

Opusculum in orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & tractatus de corpore Christi, non sunt omnino certa opera Ægidij. Solet citari liber in quartum Sententiarum nomine Ægidij, vt etiam liber de intellectu possibili contra Auerroëm, & de gradibus formarum: sed vtrum ij. libri extent, ignoro.

De Raymundo Lullo. 1290.

RAymundus Lullus ex Insula Majorica, vixit tempore Philippi Pulchri Regis Francorum circa

circa annum Domini millesimo ducentesimo nonagesimo. Scripsit lingua vulgari multa opera, quorum aliqua versa sunt in linguam Latinam, vt Ars magna & parua. Hunc Raymundum Eimericus in directorio inquisitorum, scribit accusatum fuisse ad Gregorium VI. Papam vel potius accusata fuisse scripta eius, quod continerent plusquam trecentos errores, & Bernardus de Lutzenburgo Raymundum hunc ponit in Catalogo hæreticorum. Contra autem non desunt, qui eundem Raymundum colant, vt sanctum Martyrem, & vocent Doctorem illuminatum, & scripta eius orthodoxa esse confirmét: de qua re editus est liber ann. 1604. cum hac inscriptione. Sententia definitiua in fauorem Lullianæ doctrinæ iuris ordine, & Apostolica auctoritate lata, & in veritatis triumphum, inque gloriosæ vindicationis memoriam denuo impressa, & principalibus rescriptis munita. Quid in hac controuersia tenendum sit nondum videtur esse definitum ab Apostolica Sede, cum tam directorium Eimerici, quam liber illi oppositus, publicè, & sine prohibitione legatur.

De Richardo de media villa. 1200.

RIchardus de media Villa, natione Anglus, Ordinis sancti Francisci (scripsit in lib. 4. sententiarum dilucida Commentaria, in quibus S. Thomæ doctrinam imitari visus est.

Scripsit etiam in quatuor Euangelia, & in Regulam Fratrum Minorum, & contra Petrum Ioannem librũ vnum. Dicitur etiam scripsisse de Conceptione S. Virginis, & in Epistolas S. Pauli, & de ordine

ordine iudiciorum, quod an ita sit, non mihi constat.

De Henrico Gandauensi. 1290.

HEnricus à Gandauo natione Belga Archidiaconus Tornacensis, vir doctissimus, scripsit egregium opus Quodlibetorum, Item summam quæstionum ordinariarum. Item de Virginitate, & Pœnitentia Denique etiam Commentaria in libros Physicorum, & Metaphysicorum Aristotelis, & librum de Viris illustribus. Obiit anno Domini 1283.

De Ioanne Parisiensi, 1296.

IOannes Parisiensis, Ordinis Prædicatorum claruit circa annum 1296. Scripsit in quatuor libros sententiarum, & Quodlibera varia, sed præcipue de potestate Regia, & Papali; & quoniam incidit in tempora turbulenta ob discordiam inter Bonifacium VIII. Pontificem, & Philippum pulchrum Regem Gallorum: & ipse Parisiis agebat, & docebat, videtur propensior fuisse erga Regem quam erga Pontificem.

De Dino Mugellano. 1299.

DInus Mugellanus scripsit in titulum de regulis iuris in sexto: claruit tempore Bonifacij Papæ VIII. anno millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Seculum

Seculum decimum quartum ab Anno 1300. ad 1400.

De Ioanne Duns Scoto.

IOannes Duns Scotus, Ordinis Minorum, vir fuit acutiſſimo ingenio præditus, & cum docuiſſet primum Oxonij, deinde Pariſiis immatura morte diem extremum obiiſſe dicitur anno Dom. milleſimo trecenteſimo octauo. Scripſit hæc.

Scriptum Oxonienſe in quatuor libros ſententiarum.
Scriptum Pariſienſe in eoſdem libros.
Librum Quodlibetorum.
Librum collationum Pariſienſium.
Librum de primo principio rerum.
Librum Theorematum.
Librum de cognitione Dei.
Tetragrammata quædam.
Sermones de tempore, & de Sanctis.
Commentaria in Geneſim, in Euangelia, & in Epiſtolas valde obſcura.
Item in Philoſophicis.

Scripſit quæſtiones in Porphyrium, item in Ariſtotelis prædicamenta, Perihermenias, Priora, Poſteriora Elenchos, de Anima, Metaphyſica, & Phyſica.

De Auguſtino Anconitano. 1301.

AVguſtinus Triumphus, patria Anconitanus, profeſſione religioſus ſancti Auguſtini, vir pius

pius, & doctus, floruit ad initium anni 1300. sed obiit anno millesimo trecentesimo vigesimo octauo, cum esset annorum octoginta quinque vt ex inscriptione sepulchri ipsius constat, quod habetur Neapoli in Ecclesia Fratrum Eremitarum sancti Augustini. Scripsit egregiam summam de potestate Ecclesiæ, quæ extat Romæ edita anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto. Scripsit etiam Commentarium in Canticum B. Virginis Mariæ, quod extat Romæ excusum anno millesimo quingentesimo nonagesimo, Scripsit plurima aliarum in sanctam Scripturam: tum in Magistrum sententiarum, tum etiam in Aristotelem, & sermones, ac tractatus varios, qui extare dicuntur in Bibliotheca Vaticana.

De Barlaamo, 1303.

BArlaamus Episcopus Hiracensis, vixit circa annum Dom. millesimum trecentesimum tertium, & scripsit Epistolas multas ad Græcos de vnione cum Ecclesia Romana, quas edidit Henricus Canisius num. 6. antiquæ lectionis.

De Siffrido. 1305.

SIffridus Presbyter Misnensis, eodem tempore scripsit Epitomen historiarum libris duobus comprehensam ab anno Dom. 458. vsque ad annum Dom. 1037. Extat hoc opus impressum cum aliis historicis Germaniæ.

De Nicephoro Callisto. 1350.

NIcephorus Callistus historicus Græcus, vixit tempore Andronici Senioris Imperatoris, cui dedicauit historiam suam : proinde vixit post annum Dom. millesimum trecentesimum. Historia, quæ nunc extat Nicephori Callisti, continetur libris octodecim : & incipit á Natiuitate Christi, ac desinit in annum eiusdem 625. Credibile autem est, multò plures ab eo libros scriptos fuisse, sed periisse.

Porro in historia huius auctoris, vt Græci, & Schismatici, non mirum videri debet, si inueniantur errores proprij Græcorum, vt de processione Spiritus sancti à solo patre, in ipsa præfatione. Magis mirum est, inueniri non paucos errores in rebus historicis, vt ex Annalibus Card. Baronij constat.

De Eberardo. 1305.

EBerardus Archidiaconus Ratisponensis, scripsit Chronicum ab anno 1273. vsque ad annum millesimum trecentesimum quintum. Vide Henricum Canisium primo tomo antiquæ lectionis.

De Idiota.

IDiota, nomine proprio ex humilitate suppresso, scripsit libros quinque Contemplationum valde pios, & eruditos. Item regulas duodecim vitæ Christianæ breues annotationes in Psalm. quintum decimum, libellum Contemplationum de B.

Virgine

Virgine Maria, qui libri extant in Bibliotheca SS. Pattum tom. 11. edit. secundæ. Quando floruerit Ignoramus, Ego in prima editione secutus aliorum iudicium posui hunc auctorem ad initium anno 900. sed postea legens diligentius eius scripta animaduerti, illum esse multo posteriorem. Nam in procemio libelli de Beata Virgine, citat verba S. Bernardi ex serm. 2. super Missus est Angelus, & in libro quinto Contemplationum cap. septimo, dicit suo tempore Ecclesiam fuisse redactam ferè ad angulum Occidentalem; & cap. vndecimo vtitur phrasibus Scholasticorum, & in lib. de Beata Virgine cap. secundo, & sexto, disputat de Conceptione immaculata Beatæ Virginis Mariæ, quæ quæstio post Scoti tempora maxime inualuit.

De Petro Aureolo. 1317.

PEtrus Aureolus Ordinis Minorum, ex Prouinciali Aquitaniæ Archiepiscopus Aquensis floruit anno Dom. 1317. & multa scripsisse dicitur, sed Commentarium in primum librum Sententiarum, idque solum Romæ impressum vidi anno millesimo quingentesimo nonagesimo sexto.

Citantur multa ex Aureolo apud Ioannem Capreolum: sed à typis mandata non extant.

De Antonio Andrea. 1317.

ANtonius Andreæ, natione Aragonius, Ordinis sancti Francisci, Scoti discipulus, scripsit in quatuor libros Sententiarum: quod scriptum editum est Venetiis anno 1578.

De

De Durando à S. Portiano. 1320.

DVrandus à S. Portiano, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum, & Episcopus Meldensis, Theologus insignis, scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum commentaria satis dilucida, in quibus quamuis nonnulla scripserit, quæ à communi Doctorum sententia abhorrent, quædam etiam ab Ecclesia improbata sunt, ipse tamen in præfatione commentarij sui in Magistrum, disertis verbis asseruit ad Ecclesiam Catholicam Romanam pertinere iudicium de doctrina, seque omnia sua scripta eiusdem Ecclesiæ censuræ submittere.

Scripsit etiam librum egregium de origine iurisdictionum. Floruit circa annum Dom. 1320.

De Herueo Natali. 1320.

HErueus Natalis Brito, Ordinis Prædicatorum Magister generalis, Durandi æqualis, ac Theologus doctissimus. Scripsit in Epistolas sancti Pauli, quod opus habetur inter opera S. Anselmi, vt supra diximus.

Scripsit etiam in quatuor libros Magistri sententiarum.

Item scripsit tractatum de potestate Papæ.
Alium de Sacramentis.
Alium de Christi, & Apostolorum paupertate.
Alium de vtraque potestate Papali, & Regali.
Alium de beatitudine.
Item scripsit Quodlibeta.
Item librum aduersus Durandum, in iis,

De virtutibus, & vitiis capitalibus.
De articulis fidei,
De Baptiſmo.
De humilitate.
De Indulgentiis.
De corpore Chriſti.
Angelis.
De ſuffragiis defunctorum.
De Pœnitentia.
De Ieiunio.
Vltimo Iuditio.
De ſeptem doni ſpiritus ſancti.
Quæ omnia iam olim impreſſa fuerunt Baſileæ.

De Gulielmo Ockam. 1320.

GVlielmus Ockam natione Anglus, Ordinis Minorum Scoti diſcipulus, & æqualis Franciſci Mayronis vir doctus, ſed fautor Ludouici Imperatoris IV nimis ardens, ob quam cauſam in aliquos errores lapſus meruit, vt in Indice librum prohibitorum eius nomen poneretur.

Scripſit in quatuor libros Magiſtri ſententiarum.
Librum Quodlibetorum.
De fauoribus hæreticorum.
De Sacramento Altaris.
Compendium Theologiæ.
De actibus Hierarchicis.
De ingreſſu ſententiarum.
De paupertate Apoſtolorum.
De poteſtate Pontificum, & Imperatorum.
Opus nonaginta dierum, & dialogos, quæ

duo opera cum aliis contra Ioannem XXII. scriptis interdicta sunt in Indice librorum prohibitorum.

De Monaldo. 1320.

MOnaldus Dalmata Ordinis Minorum, & postea Archiepiscopus Beneuenti, scripsit summam Iuris Canonici, quæ antea dicitur, & impressa fuit Lugduni anno Dom. 1516.

Scripsit etiam quæstiones in quatuor libros Sententiarum, & sermones. Obiit anno Domini millesimo trecentesimo trigesimo secundo. Martyrio coronatus apud Saracenos, vt testatur Antonius Posseuinus in apparatu sacro, tomo secundo.

De Nicolao Lirano. 1320.

NIcolaus Liranus ex Iudaismo conuersus ad fidem Christianam, & Ordine Minorum assumpto, scripsit Commentarium, siue postillam in vniuersa Biblia, quod opus notissimum est, & recognitum impressum est Lugduni anno millesimo quingentesimo nonagesimo.

Scripsit præterea librum de corpore Christi.

Sermones de tempore, & de Sanctis.

Librum contra Iudæos.

Commentaria in quatuor libros sententiarum.

Quæstiones veteris, & noui Testamenti.

Tractatum de Visione Dei.

Expositionem decem Præceptorum.

Tractatum de idoneo ministrante, & suscipiente Sacramentum Altaris. Obiisse dicitur an. Domini

Domini millesimo trecentesimo quadragesimo nono.

De Pelagio Aluaro. 1320.

PElagius Aluarus, natione Hispanus, Religiosus Ordinis Minorum, & Episcopus Syluensis, vixit tempore Ioannis XXI. Pont. circa annum Dom. 1320. cuius Pontificis defensor acerrimus fuit.

Scripsit insigne opus de planctu Ecclesiæ.
Apologiam contra Gulielmum Ockam.
Speculum Regum.
Et in libros Magistri sententiarum.

De Nicephoro Gregora. 1330.

NIcephorus Gregoras historicus Græcus viuebat anno Dom. millesimo trecentesimo quadragesimo quarto, vt ex fine operis intelligi potest.

Scripsit libros vndecim de rebus Imperij Orientalis ab eo tempore, quo Imperium Orientale deuenit in potestatem Latinorum, & perduxit historiam vsque ad obitum Andronici iunioris, id est ab anno Domini 1200. vsque ad ann. millesimum tricentesimum quadragesimum quartum.

De Petro Paludano. 1330.

PEtrus Paludanus natione Burgundus, Ordinis sancti Dominici, Patriarcha Hierosolymitanus, vir pius, & doctus claruisse dicitur anno Domi-

ni 1339. tametsi alij eum posteriorem faciant, sed nulli eum collocant ante annum Dom. millesimum trecentesimum, nec post ann. 1400.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum, sed non extant, quod sciam, Commentaria eius, nisi in tertium, & quartum librum.

Scripsit etiam tractatum egregium de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis.

Scripsit quoque sermones de tempore, qui editi sunt Antuerpiæ ann. 1572. multa alia scripsisse fertur, quæ non extant typis excusa.

De Ioanne Villano. 1330.

IOannes Villanus historicus Florentinus vixit tempore Ioannis XXII. Pontificis, & successorum eius Benedicti XII. & Clementis VI. & obiit anno millesimo trecentesimo quadragesimo octauo.

Scripsit historiam vniuersalem temporis sui satis accuratè, quamuis etiam leuiter attigerit priora tempora ab erectione turris Babylonicæ, vsque ad sua tempora.

Scripsit autem idiomate Italico, & totam historiam libris duodecim comprehensam perduxit ad an. Dom. millesimum trecentesimum quadragesimum octauum.

Quamuis autem propositum eius fuerit scribere historiam ciuitatis Florentiæ: tamen multa commemorat vtilia de rebus Ecclesiasticis, quæ ab aliis minus fideliter narrata fuisse inueniuntur.

De Guidone Carmelita. 1330.

GVido natione Catalanus, Prior generalis Ordinis Carmelitani, ac postea Episcopus Maioricensis, scripsit ingens volumen de omnibus hæresibus: quod extat impressum Parisiis. Multa alia scripsisse fertur, quæ ad manus meas non peruenerunt. Claruit anno 1330.

De Petro Bertrando. 1329.

PEtrus Bertrandus Episcopus Eduensis, & Cardin. disputauit coram Rege Francorum Philippo VI. de iurisdictione Ecclesiastica, quæ disputatio extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. scripsit multa responsa, & librum de origine iurisdictionis. qui liber extat, tum in tomo 4. Bibliothecæ sanctorum Patrum, tum etiam seorsim impressus cum tractatibus.

De Astesano. Astensi. 1330.

ASteſanus Astensis scripsit summam Casuum conscientiæ libris octo, quæ typis mandata fuit Venetiis. Viuebat anno Dom. 1330,

De Adamo Goddam. 1330.

ADamus Goddamus, Anglus scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum, quæ edita fuerunt Parisiis anno millesimo quingentesimo duodecimo. Viuebat auctor anno 1330.

De Landulpho Carthusiano. 1330.

LAndulphus, siue Ludolphus natione Saxo, professione Carthusianus, vir valde pius scripsit historiam vitæ Domini nostri Iesu Christi ex Euangeliis depromptam. Scripsit etiam Commentaria in Psalmos iuxta sensum præcipue spiritualem, claruit circa annum Dom. 1330.

De Lupoldo Bambergensi. 1330.

LVpoldus Bambergensis, vir eruditus, æqualis Landulphi Carthusiani, scripsit librum de iuribus Imperij, in quo multa admiscet ad historiam Ecclesiasticam vtilia.

De Ioanne Andrea. 1330.

IOannes Andreas Bononiensis Iureconsultus doctissimus, floruit tempore Ioannis XXII. Papæ, sed obiit anno 1348. Scripsit in quinque libros Decretalium, quod opus Nouellas appellauit. Scripsit etiam Glossas in sextum, & Clementinas, addidit quoque ad speculum Gulielmi Durantis.

De Bartholomæo Pisano. 1335.

BArtholomæus Pisanus Ordinis Prædicatorum edidit summam, quæ dicitur Pisanella, quam imitatus est Angelus de Clauasio.

De Ioanne Calderino. 1340.

IOannes Calderinus Bononiensis filius adoptiuus Ioannis Andreæ, scripsit in libros Decretaliũ.

Item

Item Consilia, & decisiones.

De Ioanne de Baccone. 1340.

IOannes de Baccone Anglus, de Ord. Carmelitarum Prior Prouincialis, Theologus, & Philosophus doctissimus, floruit tempore Clementis VI. Pontificis, & obiisse dicitur anno 1346. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, Compendium legis Christi, & Quodlibeta, quæ typis excusa extant. Alia permulta scripsisse dicitur, quæ non vidi.

De Alberico. 1340.

ALbericus Roxiatus Bergomensis scripsit in sextum Decretalium.

De Simone de Cassia. 1340.

SImon de Cassia, natione Hibernus, Religiosus Ord. S. Augustini, admodum pius, vixit eodem tempore, quo Ioannes de Baccone, & obiit Florentiæ ann. Dom. millesimo trecentesimo quadragesimo octauo.

Scripsit libros quindecim de rebus gestis Domini Saluatoris.

Scripsit etiam librum de speculo Crucis.

Librum epistolarum ad diuersos.

Scripsit quoque lingua Italica libros duos de vita Christiana, & expositionem Symboli Apostolici.

De Henrico Susone.

HEnricus Suso natione Germanus, Ord. S. Dominici, vir fuit piissimus, & deuotissimus.

Scripsit horologium sapientiæ.
Librum de nouem rupibus.

Meditationes de Passione Domini, & alia. Viuebat an. millesimo trecentesimo quadragesimo.

De Roberto Holkoth. 1349.

ROBERTUS Holkoth, natione Anglus, professione Dominicanus, scripsit in librum sapientiæ lectiones 213.

Item lecturam in Cantica Canticorum, & in septem priora capita Ecclesiastici.

Scripsit etiam Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, & alia quædam. Floruit circa annnm Dom. millesimum trecentesimum quadragesimum nonum.

De Thoma Argentinensi. 1350.

THOMAS de Argentina, natione Germanus, Ordinis S. Augustini Prior generalis, vixit tempore Clementis VI. & Innocentij VI. & obijt Viennæ anno millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo.

Scripsit Commentaria in Magistri sententiarum libros.

Scripsit etiam quæstionum è sacris Scripturis solutiones.

Sermones, & Epistolas, & librum meditationum.

De Nicolao Cabasila. 1350.

NIcolaus Cabasilas Græcus, vixit tempore Ioan. Cantacuzeni Imperatoris, vel potius Tyranni. Fuit vir valde doctus, & Archiepiscopus Thessalonicensis, sed schismaticus. Scripsit tomos sex de vita in Christo, qui latinè impressi sunt Ingolstadij. Extant etiam libri de tribus Sacramentis, Baptismo, Vnctione, & Eucharistia impressi ibidem. Extat explicatio Liturgiæ apud Bignæum in Bibliotheca Patrum tomo 6. edito secundæ, ex qua cap. 29. & 30. omnino expungengenda essent, vel cautissimè legenda. Denique præter alia multa, scripsit de processione Spiritus sancti contra Latinos. vbi se hostem Ecclesiæ apertè demonstrat. Sed hunc librum impressum non vidi.

De Gregorio Ariminensi. 1350.

GRegorius Ariminensis, æqualis fuit Thomæ Argentinensis, & eiusdem Ord. S. Augustini Prior generalis.

Scripsit commentarium in primum, & secundum librum Magistri sententiarum.

Scripsit etiam in Epistolas S. Pauli, & Epistolam S. Iacobi.

Scripsit libros nouendecim aduersus errores Armenorum.

Scripsit etiam librum aduersus Religiosos Mendicantes pro Parochis, dicitur etiam scripsisse in libros quatuor sententiarum, nec non libros de paupertate, & de intentionibus Iudæorum;& sermones aliquot.

Obseruatio.

Hic auctor cautè valde legendus est, præsertim libro 10. contra Armenos cap.4. & cap. 23. & 24. & libr.11. cap.4. & sermone primo, & quarto, in quibus locis multos errores habet de potestate Presbyterorum, de paupertate Christi, & de statu Religiosorum Mendicantium : consulat lector Thomam Valdensem, qui errores Armachani, & Ioan. VViclefi, qui ab Armachano aliqua accepit diligenter refutat : consulat etiam, si placet, quæ nos scripsimus lib. de Monachis c.45. & 46.

De Francisco Petrarcha. 1350.

FRanciscus Petrarcha, patria Florentinus, Archidiaconus Parmensis, & Canonicus Patauinus, lusit aliquando elegantissimis versibus Italicis, amores suos erga Lauram, seu veros, seu cõfictos, vt haberet materiam exercẽdæ Musæ; sed pœnitentia ductus, & tempus in cantiunculis consumptum defleuit, & in solitudine positus vitam Christiano & pio homine dignam egit, & multa opera grauia atque vtilia scripsit, ac tandem piè, sanctéque obiit an.1374. ætatis suæ septuagesimo.

Eius

Eius opera quatuor tomis continentur.

In primo Tomo hæc habentur.

De remediis vtriusque fortunæ, lib. 2
De vita solitaria. 2
De otio Religiosorum. 2
De vera sapientia Dialogi. 2
Septem Psalmi Pœnitentiales ad imitationem Dauidis.
De Rep. optimè administranda lib. 1
De officio, & virtutibus Imperatoris, lib. 1
Rerum memorabilium, lib. 4
Epitome vitarum virorum Illustrium.
De pacificanda Italia exhortatio.
Ad veteres Rom. Reip. defensores Oratio.
De libertate capessenda hortatoria Oratio ad Nicolaum Laurentium.
De obedientia, & fide vxoria.
De auaritia vitanda.
Itinerarium Syriacum.

In Tomo secundo hæc sunt.

Epistolarum familiarium lib. 8
Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriores, 1
Epistolarum sine titulo. 1
Epistolarum de rebus senilibus. 16
Epistolarum variarum. 1
De sui ipsius, & multorum ignorantia. 1
Galli anonymi in Petrarcham inuectiua.
Apologia Petrarchæ contra Gallum.

In

In Medicum quendam inuectiuarum, lib. 4

In tertio Tomo sunt.

Epistolæ octo de Laurea sumenda,
Priuilegium receptæ Laureæ.
Eclogæ duodecim.
Africæ, siue de bello Punico carminum, lib. 9
Epistolarum carmine scriptarum. 3
Testamentum Petrarchæ.

In quarto Tomo sunt carmina Italica.

De Nicolao Gorram. 1350.

NIcolaus de Gorram, natione Gallus Ordinis Prædicatorum, viuebat anno Dom. 1350.
Scripsit Commentaria in Pentateuchum.
In Psalmos. In Cantica.
In Ecclesiasten.
In Ecclesiasticum.
Item in Ieremiam.
In Euangelia.
In Epistola S. Pauli.
In Epistolas Canonicas.
In Apocalypsim.
Denique etiam in libros sententiarum Magistri.

De Alphonso Vargas. 1359.

ALphonsus Vargas Hispanus, Archiepiscopus Hispalensis, obiit anno millesimo trecentesimo quinquagesimo nono. Scripsit in primum sententiarum, & in libros de Anima: quæ impressa sunt Venetiis anno. 1566.

De

De Ioanne Taulero. 1350.

IOannes Taulerus natione Germanus, Ordinis S. Dominici, concionator insignis, & piissimus scripsit.

Sermones de perfectione vitæ interioris.

Tractatus de virtutibus.

Epistolas ad diuersos.

Cantica spiritualia.

De nouem gradibus Christianæ perfectionis

Speculum & exemplar Domini nostri Iesu Christi.

Exercitia de vita, & PAssione Christi.

Vixit circa annum Dom. 1350.

Porro hunc virum, vt suspectum circa fidem contempsit Ioannes Eckius, sed egregie eum defendit Ludouicus Blosius.

De Manuele Caleca. 1375.

MAnuel Caleca, Græcus, vir doctus scripsit librum contra errores Græcorum pro Latinis, quem vertit in Latinum idioma Ambrosius Camaldulensis, iussu Martini quinti Pontificis: & eum in libros quatuor partitus est. Vixisse videtur hic auctor post schisma Vrbani VI. & Clementis VII. & ante schisma Eugenij IV. & Felicis V. nam libro quarto sui operis scribit, Romanam Ecclesiam suo tempore gubernatam fuisse à duobus Pontificibus, vbi videtur loqui de schismate illo diuturno Vrbani VI. & Clementis VII. siquidem in eodem libro meminit Concilij Lugdunensis sub Gregorio X. à

tempore

tempore autem illius Concilij non fuit schisma celebre nisi schisma Vrbani,& Clementis,quod enim excitauit Ludouicus Imp. inter Ioannem XXI. & Nicolaum V. breuissimum fuit. Itaque falsum est, quod quidam dicunt interfuisse Calecam in Concilio sub Gregorio decimo.

De Henrico de Hassia. 1380.

HEnricus de Hassia Carthusianus scripsit:

In Magistrum sententiarum.

In Genesim. In Exodum.

In Prouerbia Salomonis.

in Apocalypsim sancti Ioannis.

Dialogum inter Episcopum, & Presbyterum.

Sermones varios.

Regulas ad discernendum peccatum lethale à veniali.

De obitu eius variant scriptores. Alij volunt obiisse an. 1317. & alij 1397. alij 1428.

De Ioanne Rusbrochio. 1380.

IOannes Rusbrochius, natione Belga, Prior Monasterij Vallis Viridis, vir diuinæ contemplationi addictissimus scripsit lingua sua patria varia opera, quæ in Latinam linguam conuersa edita sunt Coloniæ an. Dom. millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

sunt autem hæc.

Summa totius vitæ spiritualis.

Speculum salutis æternæ.

Commentaria in Tabernaculum Mosis.

Tractatus

Tractatus de præcipuis virtutibus.
Liber de fide & Iudicio.
De quatuor tentationibus.
De septem custodiis.
De septem gradibus amotis,
De nuptiis spiritualibus libri.
Viuebat auctor anno Dom. 1390.

Hunc etiam Doctorem carpsit Io. Gerson. & defendit Dionysius Carthusianus, Id enim accidere solet iis, qui scribunt de mystica Theologia, vt eorum dicta ab aliis reprehendantur ab aliis laudentur, quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur.

De Marsilio ab Ingen. 1308

MArsilius ab Ingen, qui obiit ann. Dom. 1396. sepultus in templo suburbano sancti Petri Heidelbergæ, scripsit Commentaria in quatuor libros Sententiarum non inutilia, & Academia Heidelbergensi Doctor, & primus Rector fuit, anno 1387.

De Baldo. 1390.

BAldus Vbaldus, natione Italus patria Perusinus, celeberrimus Iureconsultus, ac Bartoli quondam auditor.

Scripsit præter ea, quæ ad ciuile pertinent.
Commentaria in libros Decretalium.
Obiit anno Domini 1420.

De S. Vincentio. 1410.

SAnctus Vincentius Ferrerius Valentinus, Ordinis Prædicatorum, vir Apostolicus, obiit ann. Dom. millesimo quadringentesimo decimo octauo, prædicauit multis in locis verbum Dei cum summa vtilitate populorum, Deo cooperante, & sermones eius confirmante sequentibus signis. Extant sub eius nomine tres tomi vtilissimarum concionum, quæ etsi fortè ab eius discipulis scriptæ sint:tamen doctrinam eius continent.

Scripsit ipse tractatum de vita spirituali,breuem sed plenum optima institutione.

Scripsit etiam epistolas varias.

In Cathalogum Sanctorum relatus est à Callisto tertio summo Pontifice.

De Francisco Zabarella. 1410.

FRanciscus Zabarella, patria Patauinus, Archiepiscopus Florentiæ, & Cardinalis creatus à Ioanne XXIII. Papa.Obiit anno 1417.

Scripsit in Decretales, & in Clementinas.

Scripsit etiam Concilia,& repetitiones varias.

Nec non de horis Canonicis.

Sed occasione longissimi schismatis, scripsit etiam librum de schismate in quo sunt aliqua corrigenda: quare in Indice librorum prohibitorum liber eius de schismate, cum præfationibus, Argentinæ impressus, ab hæreticis prohibitus est, donec corrigatur.

De Petro ab Alliaco. 1410.

PEtrus ab Alliaco Episcopus Cameracensis"; & Cardinalis, creatus à Ioanne XXIII. anno 1411. Obiit sub Martino V. anno 1426.

Scripsit in quatuor libros Sententiarum.

Item de laude Scripturæ, & Ecclesiæ stabilitate.

Quæstiones in Exameron.

Paraphrasim in Psalmos.

Meditationes in psalmum 30. & 41.

In principium Euangelij secundum Marcum.

In orationem Dominicam, & salutationem Angelicam.

In Cantica B. Mariæ, & Zachariæ, & Simeonis.

Speculum considerationis.

Compendium contemplationis.

De spirituali scala.

De Sacramentis.

De legibus, & sectis.

De electione summi Pontificis.

De exercitio spirituali.

De Concilio generali.

De duodecim honoribus sancti Ioseph.

Sermones, & Epistolas.

De concordia Theologiæ, cum Astrologia, & historia.

De anima, & accidentibus eius.

Quæstiones in sphæram Io. de Sacrobosco.

Tractatum in libros Meteororum.

Scripsit quoque vitam sancti Petri Cælestini, grauiter, & piè, & renunciationem Pontificatus ab

ab ipſo factam, laudat, & defendit contra detractores. Neque verum eſt, quod aliqui dicunt, hanc vitã non eſſe ſcriptã à Petro de Alliaco Archiepiſcopo & Cardin. ſed à quodã alio Petro de Alliaco Gymnaſij Nauarrici Archididaſcalo, hoc, inquam, non eſſe verum, perſpicue conſtat ex præfatione ad ipſam vitam, vbi ſe auctor Epiſcopum nominat Vnum eſt, in quo reprehenditur hic auctor, quod videlicet ſenſiſſe videatur Chriſti natiuitatem prænoſci potuiſſe ex genethliacis obſeruationibus, atque ad hoc adduxerit apparitionem ſtellæ, quæ apparuit Magis de qua re vide Sixtum Senenſem lib. 5. Bibliothecæ ſanctæ annotatione 15. & 81. & lib. 6. annot. 10.

De Ioanne Gerſone. 1410.

IOannes Gerſon Gallus, Cancellarius Pariſienſius, vir doctus & pius, obiit anno Domini 1489. multa opera ſcripſit, quæ tribus tomis edita ſunt Argentorati anno 1488. quibus addita eſt quarta pars. Sed quia, vt plurimum, opuſcula ſunt parua, & in maximo numero, piguit ea deſcribere.

Obſeruatio.

Tribui ſolet huic auctori præclariſſimum opuſculum de imitatione Chriſti, quatuor libris diſtinctum: ſed nullibi inter eius opera numeratur, nec in catalogo, quem ſcripſit frater ipſius Gerſonis, nec in tomis editis Argentorati anno. 1488. & tam planè cognitum eſt, eſſe Thomæ Kempis viri admodum pij, de quo infrà.

De Thoma Valdensi. 1420.

THomas Valdensis, Anglus, ordinis Carmelitarum Prior Prouincialis, floruit tempore Martini quinti Pontificis, cui opus suum dedicauit, & obiit Rothomagi in Gallia anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo.

Scripsit opus egregium, quod inscripsit Doctrinale fidei antiquæ, tribus tomis distinctum.

In primo tomo disputatur contra hæreticos Vviclefistas, Hussitas de Deo, de Christo, de Petro, de Ecclesia, de Religiosis.

In secundo de Sacramentis, contra eosdem.

In tertio de Sacramentalibus contra eosdem.

Dicitur etiam scripsisse in multos libros diuinæ Scripturæ, & in Magistrum sententiarum Commentaria, & varios tractatus: sed ego non vidi, nisi tomos illos tres doctrinale fidei antiquæ: nec scio an alia extent typis excusa.

De Augustino de Roma. 1430.

AVgustinus de Roma, Episcopus Nazarenus Ordinis S. Augustini, scripsit.

In primum librum sententiarum.
Item in omnes Epistolas S. Pauli.
In Epistolas Canonicas.
In Apocalypsim.
Scripsit etiam de peccato originali.
De libero arbitrio.
De potestate Papæ.
De Sacramento diuinitatis Iesu Christi, & Ecclesiæ.

De

De Christo capite, & eius inclyto principatu.

De charitate Christi circa electos, & de eius infinito amore.

Sed hæc tria opera prohibita inueniuntur in Indice librorum prohibitorum, donec expurgentur. Obiit auno Dom. 1445.

De Ioanne de Imola. 1430.

IOannes de Imola Iureconsultus celebris, scripsit super tres libros Decretalium: super sextum, & Clementinas. Obiit anno Dom. 436.

De Paulo Burgensi. 1430.

PAulus de sancta Maria, relicta Iudaica secta i in qua natus erat, Episcopus Burgensis creatus, scripsit additiones ad postillam Nicolai Latini, quæ extant in ipso Lirano, Scripsit etiam scrutinium scripturarum libris duobus, viuebat anno 1430.

De Ioanne Archidiacono. 1430.

IOannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentaria in decretales.

Scripsit etiam volumen consiliorum, Obiit anno Domini 1455.

De Ioanne Ragusæo. 1438.

IOannes Ragusæus Ordinis Prædicatorum in Basileensi Concilio orationem habuit doctissimam per octo dies de communione sub vtraque specie contra Hussitas, quæ extat apud Henricum Canisium tomo tertio antiquæ lectionis: vbi etiam multa habentur alia de hæresibus Bohemorum.

De Henrico Kalteisen.

HEnricus Kalteisen Ordinis S.Dominici; in eodem Concilio Basileensi disputauit contra Hussitas de libera prædicatione Verbi Dei, per tres dies: & disputatio, siue oratio extat apud Henricum Canisium tomo 4. parte 2. antiquæ lectionis.

De S.Bernardino Senensi. 1438.

SAnctus Bernardinus, patria Senensi, professione Franciscanus, vir doctrina, & miraculis clarus vniuersam Italiam sacris Concionibus illustrauit.

Obiit Aquilæ, vbi corpus eius integrum inuisitur, anno Domini 1443. & à Nicolao quinto summo Pontifice inter sanctos relatus est anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Scripsit sermones de tempore.

Sermones de Sanctis,

Sermones contra Iudæos,

Scripsit

Scripsit etiam in Apocalypsim.
De Euangelio æterno.
De Christiana Religione.
De Conceptione B. Mariæ Virg.
De passione Domini.
De virtutibus & vitiis.
De fructibus Eleemosynæ.
De triplici statu animæ.
De triplici amore Magorum.
De sacrificio Abraham.
De veritate.
De amore Dei, & animæ.
De Spiritu sancto.
De casibus proprietatis.
Officium nominis Iesu.
De mundana prosperitate.
De Pastorali gubernatione.
Dt S. Ioseph. sponso Virginis.
De circumstantiis nationum.
De diuino amore.
De triplici Christi natiuitate.
De tribus tormentis peccatorum.
De obedientia.
Defensorium veritatis.

De Ioanne de Polemar. 1438.

IOannes de Polemar Archidiaconus Barcinonensis, in eodem Concilio Basileensi orauit per tres dies contra Husitas ciuili dominio clericorum: & oratio extat apud Henricum Canisium tomo. 4. part. 2. antiquæ lectionis.

De B. Ioanne de Capistrano. 1440.

B. Ioannes de Capistrano, natione Italus, Ordinis Minorum S. Bernardini amicissimus, laboribus maximis pro Ecclesia perfunctus obiit anno Domini 1456.

Scripsit de dignitate Ecclesiastica ad Nicolaum V. Papam.

De illustranda conscientia.
De censuris.
De pœnis Inferni, & Purgatorij.
De pœnis injungendis.
De restitutione, & contractibus.
De Matrimonio.
De Conceptione B. Virg.
De Iudicio vniuersali, & Antichristo.
De potestate Papæ, & Concilij.
De auctoritate Concilij.
De auctoritate Concilij, siue Ecclesiæ.
Speculum Clericorum.
De cupiditate.
De Passione Domini.
Contra Hussitas.
Aduersus Ioannem Rochesanum, hæreticum Hussitam.
Scripsit denique Epistolas ad varios.

De Alphonso. Tonstato. 1440.

ALphonsus Tonstatus natione Hispanus, Episcopus Abulensis, vir sanctitate, & doctrina celeberrimus, vixit tempore Eugenij quarti Pontificis, circa ann. Dom. 1440.

Scripsit

Scripſit Commentaria copioſiſſima in Pentateuchum : in Ioſuë, Iudices & Ruth : nec non in libros Regum, & Paralipomenon, & in Euangelium ſancti Matthæi, in quibus Commentariis diſſoluit, quæſtiones innumerabiles vt merito de eo ſcriptum ſit. Hic ſtupor eſt mundi, qui ſcibile diſcutit omne, & quod magis eſt admirandum tanta ſcipſit beuiſſimo tempore, cum non vixerit niſi annos quadraginta. Neque ſolum Commentaria illa ſcripſit, ſed etiam opuſcula plurima, à quibus extant.

Defenſorium trium concluſionum.
Liber de ſancta Trinitate.
Liber contra Sacerdotes concubinarios.
Paradoxa.
Explicatio verborum Iſaiæ. Ecce virgo concipiet.
Liber de ſtatu animarum poſt mortem.
Liber de optima politia.

Obſeruandum eſt, defenſorium eſſe cautè legendum in ſecunda parte cap. 36. & 68. 69. & ſequentibus multis, vbi de ſummo Pontifice diſputatur.

De Blondo Hiſtorico. 1440.

FLauius Blondus, patria Forolouienſis à ſecretis fuit Eugenio quarto ſummo Pontifici, & ſcripſit hiſtoriam Romanã, in qua multa Eccleſiaſtica continentur, ab inclinatione Imperij vſque ad ſua tempora, id èſt, ab an. Dom. 407. vſque ad annum 1400.

De Nicolao Panormitano. 1440.

NIcolaus Tudescus, natione Siculus, patria Catanensis, Ordinis S.Benedicti, Abbas, & postea Archiepiscopus Panormitanus, ac demum S.R.E.Cardinalis creatus, sed in schismate à Felice quinto Antipapa. Vir fuit Iuris Canonici peritissimus, & plurima scripsit, quæ tomis octo comprehenduntur in editione veneta anni 1592.

In primo, & secundo tomo habentur Commentaria in primum librum Decretalium.

In tertio, quarto, & quinto tomo habentur Commentaria in secundum librum Decretalium.

In sexto tomo habentur Commentaria in tertium Decretalium.

In septimo tomo habentur Commentaria in quartum, & quintum Decretalium, & in Epistolas Clementinas.

In octauo tomo habentur Consilia 226. quæstiones septem.

Item Relictio in cap. Per tuas, de Arbitriis.

Item practica eiusdem.

Dicitur etiam scripsisse Commentarium inchoatum in Decretum: sed nescio, an extet. Dicitur etiam scripsisse librum pro Conciiio Basileensi, sed hunc librum, vt in mala causa scriptum, & proinde erroneum, credibile est ex eius operibus abrasum fuisse. Ego certè inter eius opera variarum editionum eum nusquam reperi. Quamuis autem hic auctor sederit in Concilio Basileensi, etiam quo tempore Concilium acephalum, & schismaticum erat: tamen in eo benè se gessit, quod

quod introducentibus in Concilium multitudinem Præſbyterorum, ob defectum Epiſcoporum, liberrimè contra dixit: vt teſtatur Æneas Syluius, qui præſens aderat, in hiſtoria Concilij Baſileenſis, Sciebat enim, & docebat, in Conciliis, præſertim generalibus; locum non eſſe ſimplicibus Preſbyteris, quoad votum deciſiuum, niſi locum tenerent abſentium Epiſcoporum. Obiit Nicolaus, Abbas, Panormitanus anno 1445.

De S. Antonio Florentino.

SAnctus Antonius, patria Florentinus, Ordinis Prædicatorum, ac poſtea Florentiæ Archiepiſcopus, vir doctiſſimus, & ſanctiſſimus, obiit anno Domini 1459. ætatis ſeptuageſimo, quem in ſanctorum Catalogum retulit Adrianus VI. Pontifex.

Scripſit ſummam hiſtorialem in tres partes diuiſam.

Summam Theologicam, in quatuor partes diuiſam.

Librum de eruditione Confeſſorum, qui dicitur; Defecerunt, quia incipit, Defecerunt ſcrutinio.

Dicitur etiam ſcripſiſſe Trialogum de Chriſto, & duobus diſcipulis euntibus in Emmaus, in quo explicantur omnia, quæ de vita, morte, & Reſurrectione Domini prædicta ſunt.

De

De Æneâ Syluio. 1450.

AEneas Syluius, patria Senensis, vir doctus, prudens, & magni animi, ac primum à secretis Imperatoris, deinde Episcopus Senensis, tum Cardinalis; denique summus Pontifex Pius secundus, dum expeditionem magnam aduersus Turcas Christiani nominis hostes moliretur, obiit anno Domini 1464.

Scripsit de rebus Ecclesiasticis contra Thaboritas librum vnum.

Ad Nicolaum de Cusa. lib. 1

De Fide ad Imperatorem Turcarum.

De historia Boëmorum.

De clade Constantinopolitana.

De conuentu Mantuano, Oratio.

Ad Calistum Papam, Oratio.

Ad Cardinales, Oratio.

Decadum Blondi Epitomen.

Epistolas multas.

De Concilio Basileensi, libros duos.

Retractationem.

Commentaria de rebus à se gestis.

Responsionem ad Martinum Mejer pro Ecclesia Romana.

Scripsit praeterea multa ad humanitatem, ad poesim, ad Chorographiam pertinentia.

Obseruatio prima.

Quae scripsit Æneas pro Concilio Basileensi, cum iuuenis esset, retractauit senex, & Pontifex

Maximus:

Maximus : & quamuis libri illi de Concilio Basileensi merito prohibiti sint ab Ecclesia Catholica: tamen hæretici Basileenses , qui nuper eosdem libros recuderunt , non tam Ecclesiæ Catholicæ quam causæ suæ detrimentum attulerunt. Siquidem ex historia illa Æneæ Syluij de Concilio Basileensi, apparet illud Concilium initio fuisse legitimum : sed vbi verum Pontificem Eugenium quartum deponere aggressi sunt Patres illi, iam non habuisse formam veri Concilij, non solum quod acephalum esset, sed etiam, quod contra formam omnium veterum Conciliorum plures essent in eo Conuentu Presbyteri cum voce decisiua , quam Episcopi notissimum enim est, Concilia generalia, vt etiam prouincialia , Episcoporum esse, non minorum Sacerdotum : sic enim legimus in Concilio Chalcedonensi actione prima , Mitte foras superfluos, Concilium Episcoporum est. Vide, si placet , quæ scripsimus lib. 3. de Ecclesia cap. 16.

Obseruatio secunda.

Extant Commentaria de rebus gestis Pij secundi sub nomine Ioannis Gobellini, sed dubium est, an illud opus sit ipsius Pij Pontificis, an vero eius, sub cuius nomine prodiit extant enim manuscripta Commentaria eodem sub nomine Pij secundi , & stylus videtur esse idem in hoc opere & in aliis eiusdem auctoris , sed res non est magni momenti.

De

De Andrea Barbatio. 1460.

ANdreas Barbatius Siculus, floruit anno 1460. Scripsit in Decretales.

Scripsit etiam de Cardinalium præstantia.

Scripsit quoque varia consilia.

De Laonico Chalcondyla. 1460.

LAonicus Chalcondyla Atheniensis, scripsit historiam libris decem de origine, & rebus gestis Turcarum vsque ad sua tempora, id est ad annum Domini 1462. cui historiæ adjecta est appendix, qua continuatur historia vsque ad annum Domini 1565. hunc auctorem ponimus inter Ecclesiasticos, quoniam eius historia plurima continet ad res Christianas pertinentia.

Quia tamen hic auctor ab hæretico homine latinitate donatus est, & annotationibus in margine positis auctus, in Indice librorum prohibitorum eius lectio interdicta inuenitur. Ipse etiam Laonicus non caret narrationibus falsis, quas temere credidit rerum nostrarum ignarus.

De Ioanne Bassolio. 1460.

IOannes Bassolius Ordinis Minorum scripsit in quatuor libros sententiarum non contemnenda Commentaria, viuebat annò Domini 1460.

De

De B. Laurentio Iustiniano. 1440.

B. Laurentius Iustinianus, patria Venetus, ac primum Canonicus Regularis, deinde Episcopus Venetiarum, postremo primus eiusdem Vrbis Patriarcha, floruit doctrina, sanctitate, & miraculis temporibus Eugenij quarti, & Nicolai quinti Pontificum Romanorum, circa annum Domini 1440. Obiit anno 1455. Scripsit volumina quindecim quorum hi sunt tituli.

Lignum vitæ.
De disciplina Monastica.
De connubio Verbi, & Animæ
De humilitate.
De spirituali interitu animæ.
De triumphali agone Christi.
De interiori conflictu.
De complanctu Ecclesiæ.
De corpore & sanguine Christi.
De vita solitaria.
De contemptu mundi.
De sermone Domini in cœna.
De officio Pastorali.
De obedientia.
De gradibus perfectionis.

Scripsit præterea sermones quadraginta. Obiit anno ætatis 74. Episcopatus vicesimo quarto, sed quinque annis vltimis fuit etiam Patriarcha.

De Ioanne de Turrecremata.

IOannes de Turrecremata natione Hispanus, & Ordinis Prædicatorum Cardinalis Presbyter sancti Sixti ab Eugenio quarto creatus, postea Cardinalis Sabinus, Theologus, & Iureconsultus eximius obiit anno Domini 1468. ætatis 80. major.

Scripsit Summam de Ecclesia, quatuor libris.

Apparatum super Decretum Eugenij IV. de vnione Græcorum cum Latinis.

Commentaria in Decretum Gratiani,

In Psalterium.

In Euangelica Dominicalia.

In Euangelia de Sanctis.

De corpore Christi contra Bohemos.

Ee salute animæ.

De aqua benedicta.

De Conceptione B. Virginis.

In regulam sancti Benedicti.

Meditationes de vita Christi.

De Matthæo Palmerio. 1440.

MAtthæus Palmerius Florentinus, vixit tempore Concilij Florentini vt ipse testatur in Chronico. Scripsit, siue continuauit Chronicum ab anno 449. vbi desiit S. Prosper, vsque ad annum 1449. Scribit quidem Ioan. Trithemius, hunc Matthæum postea de hæresi conuictum, & damnatum fuisse, sed in Chronico ipsius nullum ego erroris inueni vestigium.

De

De Matthia Palmerio. 1440.

MAtthias Palmerius Pisanus, vixit eodem sæculo, & continuauit Chronicum Matthæi ab anno 1450. vsque ad millesimum quadringentesimum octuagesimum primum.

De Bessarione Cardinali. 1440.

BEssarion natione Græcus, patria Trapezuntius, dignitate Episcopus Nicænus, postea Cardinalis S.R.E. ab Eugenio quarto Pontifice creatus, multis legationibus perfunctus, multisque aliis piis laboribus fatigatus, obiit anno Domini 1472. Sixto quarto sedente.

Scripsit Orationem pro vnione, prolixam, & doctissimam, quæ extat Græce, & Latine sess. 25. Concilij Florentini.

Scripsit quoque aliam breuiorem, quæ pariter extat Græce, & Latine sess. 1. eiusdem Concilij.

Scripsit etiam librum aduersus Marcum Ephesium pro defensione Ecclesiæ Romanæ.

Scripsit quoque de verbis consecrationis aduersus eundem Marcum.

Scripsit de illo Ioannis 21. Si eum volo manere, donec veniam.

Scripsit denique multa Philosophica in defensionem Platonis, & Metaphysicam Aristotelis latinitate donauit: & libros tres consolatorios ad Imperatorem Græcorum misisse dicitur.

De Gregorio Scholario. 1440.

GRegorio Scholarius vir inter Græcos sapientissimus.

Scripsit Orationes quatuor de pace inter Græcos, & Latinos ineunda, quæ habentur Græce, & Latine post Concilium Florentinum: hic idem censetur esse ille Gennadius (quippe qui mutauerit nomen assumptus ad Patriarcham Constantinopolitanum) qui scripsit quinque Orationes de quinque articulis controuersis pro veritate Catholica.

De processione Spiritus sancti.
De primatu Papæ.
De Azymo.
De Purgatorio.
De visione Dei ante resurrectionem corporum.

De Iosepho Methonensi. 1440.

IOseph Episcopus Methonensis eodem tempore scripsit librum responsionis pro Concilio Florentino ad librum Marci, Ephesij calumniatoris eiusdem Concilij Extat autem hæc responsio Græce, & Latine post idem Concilium.

De Gregorio Protosincello. 1440.

GRegorius Magnus Protosincellus, ac postea Patriarcha, scripsit responsionem aliam contra Epistolam Marci Ephesij: quæ responsio impressa est Græce & Latine post Concilium Florentinum

tinum. Dicitur autem iste Gregorius Romæ sepultus fuisse, & miraculis coruscasse.

De Nicolao de Cusa.

Nicolaus de Cusa, natione Germanus Decanus sancti Florini, deinde Episcopus Brixinensis, denique Cardinalis S. Petri ad Vincula à Nicolao V. Pontifice creatus vir fuit æque pius ac doctus. Obiit anno Dom. 1464. ætatis 63.

Scripsit de Visione Dei.
De docta ignorantia.
De reparatione Kalendarij.
De cribratione Alcorani.
De venatione sapientiæ
De ludo globi mysticæ.
Aduersus Boëmos.
Conjecturam de nouissimis diebus.
De dato Patris luminum.
De quærendo Deo.
Directorium speculantis.
De filiatione Dei.
Dialogum de Genesi.
De concordantia Catholica.
Sermones per annum, & Epistolas ad diuersos.
Scripsit de Mathematica perfectione.
De Berillo.
De apice theorica.
De quadratura circuli, & De fortuna.
Atque hæc in primo tomo.

In secundo Tomo habetur.

Dialogus de Deo abscondito.

Dialogus de Deo abſcondito.
De annunciatione Dominica.
Excitationum libri decem.
Epiſtolæ ſeptem.
Correctio tabularum Alfonſi.
De perfectione mathematica.
De Arithmeticæ complementis.
De tranſmutationibus geometricis.
Complementum Theologicum.

Obſeruatio.

Nicolaus de Cuſa concordantiam Catholicam ſcripſit Iuuenis inchoante videlicet Concilio Baſileenſi, quia magna tunc erat fama Concilij Baſileenſis, cœpit & ipſe cum multis aliis exaltare poteſtatem Concilij, & deprimere auctoritatem Apoſtolicæ ſedis: ſed poſtea vbi vidit pertinaciam eorum, qui Concilio adhærebant, vt etiam auderent ſchiſma facere, & aduerſus legitimum Pontificem, idolum erigere, cœpit & grauiſſimis Epiſtolis eos deteſtari, & pro extinctione ſchiſmatis plurimum laborare. In qua re imitatus eſt Iulianum ſancti Angeli Cardinalem præſtantiſſimum, & Æneam Syluium, poſtea Pium ſecundum Pontificem, qui initio Concilium Baſileenſe contra Eugenium Pontificem defenderunt: poſtea vero pro Eugenio Pontifice contra Concilium depugnarunt. Vide retractationem Pij II. in iis, quæ ſpectant ad Iulianum Cardinalem: & Epiſtolam Nicolai de Cauſa ad Rodericum, in iis, quæ ad ipſius Nicolai ſententiam, & iudicium pertinent.

De

De Dionysio Carthusiano. 1450.

DIonysius Carthusianus, natione Belga, vir fuit sanctissimus, & doctissimus, vixit in ordine Carthusiano annos 48. obiit anno ætatis suæ 69. qui erat annus salutis 1471.

Scripsit in omnes libros Scripturæ diuinæ.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Scripsit plurima, quorum Catalogum, vna cum vita ipsius, inuenies post finem Commentarij in librum quartum sententiarum.

In libello de quatuor nouissimis cautè legendus est circa statum animarum in Purgatorio degentium.

De Thoma de Kempis. 1460.

THomas de Kempis, natione Belga, professione Canonicus regularis, vir magnæ pietatis, obiit anno Domini 1471. ætatis 91. vt in vita eius; quæ præfixa est operibus ipsius legitur.

Omnium eius operum catalogum desumere licet ex P. Henrico Sommalio, qui ea diligenter collegit, & Antuerpiæ excudi curauit anno 1607. nimirum.

Tomo primo.

Sermones ad Nouitios triginta.
Sermones ad Fratres nouem.
Sermones sex & triginta.

Tomo secundo parte prima.

De imitatione Christi libri quatuor.
Soliloquia animæ.
Hortulus rosarum.
Vallis liliorum.
De tribus tabernaculis.
De disciplina claustralium.
De fideli dispensatore.
Hospitale pauperum.
Dialogus Nouitiorum.
Spiritualia exercitia Religiosorum duplicia.
Doctrina Iuuenum.
De vera cordis Compunctione.
De solitudine & silentio.

Tomo secundo parte secunda.

De recognitione propriæ fragilitatis.
Epitaphium, seu Enchiridium Monachorum.
Manuale paruulorum.
De eleuatione mentis ad inquirendum summum bonum.
Alphabetum paruũ Monachi, in schola Christi.
Consolatio pauperum & infirmorum.
Orationes plurimæ admodum piæ, atque deuotæ.
De mortificatione sui ipsius.
De humilitate.
De vita boni, & pacifica.
Vita boni Monachi.
Hymni & Cantica spiritualia valde pia.

Tomo

Tomo tertio.

De vita Christi meditationes.
Vita B.Liduuigis Virginis.
Magistri Gerardi Magni,& D.Florentij vitæ.
Vitæ discipulorum vtriusque , scilicet M. Gerardi , & D.Florentij.
Sex Epistolæ vtiles, ac religiosæ plurimum.

Obseruatio.

Scriptos & compositos esse ab eodem Thoma quatuor libros de imitatione Christi supra dictos, contrariis conjecturis euersis demonstrat euidenter in Vindiciis Kempensibus P. Heribertus Rosuueydus , cuius mihi & rationes plenissime satisfecerunt , & sententiam penitus amplector. Opusculum sanè vtilissimum est ac iure in tota Ecclesia summo omnium consensu receptum , & frequentatum , & in omnes penè linguas conuersum. Ego certe ab adolescentia , & vsque in senectam hoc opusculum sæpissimè volui , & reuolui , & semper mihi nouum apparuit , & nunc etiam mirifice cordi meo sapit.

De Henrico Harphio. 1464.

HEnricus Harphius , natione Belga , patria Meclinienfis , professione Franciscanus, vixit tempore Pauli secundi Pontificis

Scripsit de decem præceptis , quod opus speculum aureum nominauit.

Item de tribus partibus pœnitentiæ.

Tractatum de effusione cordis.

Directorium aureum contemplatiuorum.

Collationes tres.

Sermones per Quadragesimam.

Denique de mystica Theologia libros tres.

Quod est præcipuum inter opera Harphij.

Sed hoc opus interdictum fuit in Indice librorum prohibitorum: nisi repurgatum esset ad exemplum eius, quod repurgatum prodiit Romæ anno 1585.

De Alexandro Antelle.

ALexander Antelle Florentinus scripsit in Sextum & Clementinas.

De Baptista Platina 1472.

BAptista Platina, patria Cremonensis, vixit tempore Sixti Papæ quarti, qui dedicauit librum de vitis Pontificum Romanorum, & obiit anno Domini 1481.

Scripsit librum de vitis Pontificum à sancto Petro vsque ad Paulum secundum, cui libro addidit Onuphrius Panuinius notas non contemnendas, & præterea vitas sequentium Pontificum vsque ad Pium quintum, quam tamen solum inchoauit.

Scripsit præterea librum de naturis rerum, & libros decem de honesta voluptate, & valetudine, & Epistolas ad diuersos.

De Ambrosio Camaldulensi s. 1480.

AMbrosius Camaldulensis Florentinus, Abbas generalis Ordinis sui, vir fuit doctus, & prudens, & obiit anno 1490.

Scripsit Tractatum de Spiritu sancto.

Item de Sacramento Corporis Christi.

Item orationes, quarum vnam Græco idiomate habuit Ferrariæ coram Imperatore Græco & Episcopis Græcis.

Scripsit etiam Epistolas multas.

Et vitas sanctæ Eugeniæ Virginis, & Martyris.

Nec non Prothi, & Iacinthi Martyrum.

Vertit autem ex lingua Græca in Latinam librum sancti Basilij de Virginitate.

Vitam sancti Ioannis Chrisostomi.

Et Homilias eiusdem in Matthæum.

Item libros sancti Dionysij Areopagitæ.

Et alia non pauca.

De Pacifico. 1480.

PAcificus Ordinis Minorum, vixit circa annum 1480. Scripsit summam casuum conscientiæ, quæ pacifica nominatur: ea summa ex Latino idiomate in Italicum conuersa edita fuit Venetiis anno 1574. & 1580.

De Angelo Clauasio. 1480.

Angelus à Clauasio Ligur Ordinis Minorum, scripsit summam casuum conscientiæ, quæ Angelica dicitur, vixit circa annum Domini 1480.

De Baptista Trouamala 1483.

Baptista Trouamala Ordinis Minorum eodem tempore scripsit Louanij summam casuum conscientiæ, quæ dicitur Rosella.

De VVernero Vestphalo. 1484.

VVernerus Vvestphalus scripsit Fasciculum temporum ab initio mundi vsque ad annum 1484. continuauit hoc opus Ioannes Linturius vsque ad annum millesimum quingentesimum decimum quartum

De Gabriele Biel. 1490.

Gabriel Biel, natione Germanus, qui Tubingæ diu docuit, floruit circa annum Domini 1490.

Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum.

Item expositionem Canonis Missæ, & Sermones varios.

De Iacobo de Valentia. 1490.

IAcobus de Valentia Episcopus Christopolitanus, vixit circa annum 1490. vt colligitur ex proœmio Fini Hadriani.

Scripsit Commentaria in Psalmos, & in Cantica Salomonis.

Scripsit etiam in Cantica Zachariæ, B. Virginis, & Simeonis, & in Hymnum. Te Deum laudamus, & contra Iudæos de Christo reparatore generis humani.

Do Cypriano Beneto. 1490.

CYprianus Benetus Aragonensis Ordinis Prædicatorum, scripsit quatuor Tractatus qui extant, vnum de prima Orbis sede; alterum de Concilio; tertium de potestate Ecclesiastica, quartum de Pontificis maximi potestate.

De Fino Hadriano. 1490.

FInus Hadrianus Ferrariensis, viuebat senex anno 1503. vt ipse testatur in procemio sui operis, scripsit in vltima sua ætate volumen magnum, & egregium, libris nouem distinctum, quod inscripsit. Flagellum in Iudæos, extat excusum Venetiis anno Domini 1583.

De Ioanne Pico. 1490.

IOannes Picus Mirandulæ Comes, vir ingenio, & doctrina (pro ætate) maximus, vixit annos solum triginta tres, & obiit anno Domini 1494. scripsit tamen.

In primum caput Genesis, & de opere sex dierum, expositionem multiplicem libris septem comprehensam.

Item explicationem Orationis Dominicæ.

Item conclusiones nongentas, quas disputandas publice proposuit.

Item Apologiam aduersus eos, qui aliquot eius conclusiones carpebant.

Item de ente, & vno.

Item de hominis dignitate.

Item regulas Christianæ vitæ; ad vincendas tentationes, & mundum perutiles.

In Psalmum 15. Conserua me Domine, explicationem.

De Christi Regno, & Mundi vanitate.

De Astrologia, siue potius contra Astrologiam iudicariam lib. 12.

Item in conuiuium Platonis libros tres. Denique elegias, & Epistolas varias. Quid si hoc ingenium aliis triginta annis excoli potuisset? Omnino enim nihil ei defuit nisi maturitas.

De Marsilio Ficino. 1490.

MArsilius Ficinus, Florentiæ natus est, vt ipse testatur in quadam epistola anno Dom. 1433. Obiit

Obiit vero anno 1499. Vir fuit peritus non vulgariter, tum ſacræ Theologiæ, tum etiam Platonicæ philoſophiæ.

Opera eius duobus tomis excuſa ſunt Baſileæ anno 1561.

In primo Tomo.

De Chriſtiana religione, lib. 1
De immortalitate animorum, lib. 18
In Epiſtola beati Pauli aſcenſus vſque ad cœlum ad Paulum intelligendum. Sed non explicat niſi Epiſtolam ad Romanos.
Prædicationes habitæ ad Fratres.
De ſanitate tuenda ſtudioſorum, lib. 1
De vita producenda, lib. 1
De vita cælitus comparanda. 1
Apologia, in qua, de Medicina, Aſtrologia, vita Mundi, & de tribus Magis agitur.
Antidotus Epidimiarum.
Epiſtolarum, lib. 12
De ſole liber allegoricus, & anagogicus.
De lumine liber.
De voluptate liber.

In ſecundo Tomo ſunt.

Aut verſiones librorum, aut opera Platonica.

De Iacobo Philippo Bergomenſi. 1494.

IAcobus Philippus Bergomenſis. Ordinis S. Augustini viuebat anno Domini 1494.

Scripſit hiſtoriam ab initio mundi vſque ad annum

annum Domini 1494. libris quindecim, quod opus inscripsit supplementum chronicorum.

Scripsit etiam de claris mulieribus Christianis:

De Antonio Bonifinio. 1500.

ANtonius Bonifinius viuebat anno 1500. Scripsit historiam Hungaricam: & Commentarium de pudicitia. Sed hoc in Indice Romano prohibitum est.

De Roberto Gaguino. 1500.

RObertus Gaguiueus Gallus ordinis S. Trinitatis Generalis, viuebat anno Domini 1500.

Scripsit pro Conceptione beatæ Virginis tam carmine quam soluta Oratione libros duos.

De miseria humana, lib. 1.

Orationes, & Epistolas.

Denique de origine, & Regibus Francorum, libros duodecim vsque ad Carolum VIII.

Quæ est historia annorum mille, & ducentorum.

De Marco Antonio Coccio Sabellico. 1500.

MArcus Antonius Coccius Sabellicus, vir valde eruditus viuebat anno Domini 1500. Eius opera quatuor tomis Basileæ excusa fuerunt anno 1560.

In primo tomo continetur historia ab Orbe condito, perenneades quinque, id est, libros quadraginta quinque.

In secundo continetur continuatio historiæ perenneades sex, id est, libros quadraginta septem:

nam

nam enneadis vltima non habet nisi libros duos. In eodem tomo continetur historia Veneta per decades tres, & quartæ libros tres.

In tertio continentur supplementi per alios additi libri viginti nouem.

In quarto exemplorum libri decem.

De Aquileiæ antiquitate, lib. 6

De Venetæ Vrbis situ. 4

De Venetis Magistratibus. 1

De Prætoris officio.

De officio scribæ dialogus.

De Latinæ linguæ reparatione dialogus.

Epistolarum lib. 12

Orationes. 12

Poëmata varia.

De Paulo Middelburgio. 1500.

PAulus Middelburgius Episcopus Forosempronij, viuebat anno 1500. & scripsit ad Leonem decimum libros de tempore Paschali & ad Maximilianum Imperatorem libros de die passionis Domini, qui notissimi sunt.

De Ioanne Nauclero. 1500.

IOannes Naucleros Præpositus Tubingensis viuebat an. 1500. Scripsit ingens Chronicum continens res memorabiles ab initio mundi vsque ad annum Domini millesimum quingentesimum. Opus distinguitur in duo volumina & primum quidem continet generationes 63. ab Adam vsque ad Christum, alterum continet generationes quinquaginta, & vnam.

De Alberto Krantzio. 1500.

ALbertus Krantzius Bambergensis, vir admodum diligens in historiis conscribendis, viuebat an. Dom. millesimo quingentesimo.

Scripsit Metropolim, quæ continet historiam Ecclesiasticam.

Item historiam Saxonicam, & Vandalicam, & Chronicum aliarum Septentrionalium regionum. Sed impiæ notæ ad marginem additæ ab hæreticis, fecerunt, vt libri huius auctoris prohiberentur in Indice Romano, donec purgarentur.

De Felino. 1500.

FElinus Sandeus Ferrariensis, Iurisconsultus celeberrimus, viuebat an. Dom. 1500.

Scripsit in libros Decretalium.

Item tractatum de Iure patronatus.

Sermonem de indulgentia plenaria, & alia.

De Ioanne Trithemio. 1500.

IOannes Trithemius, natione Germanus, Abbas Spanehemensis, Ordinis S. Benedicti, viuebat an. 1500. & obiit anno 1519. ætatis suæ 57.

Scripsit opera plurima, sed notiora sunt historica quæ simul edita sunt Francofurti an. 1600.

Scripsit igitur.

De illustribus viris Germanis.

De illustribus viris, Ordinis sancti Benedicti.

De Scriptoribus Ecclesiasticis.

Chronicum

Chronicum Monasterij Hirsaugiensis.
Chronicum Monasterij Spanhemensis.
De origine Francorum.
De successione Ducum Bauariæ, & Comitum Palatinorum.

Scripsit etiam Epistolas, Sermones, & varia opera spiritualia, Denique scripsit de septem secundis intelligentis orbem mouentibus; & opus inscriptum Steganographiam, id est, occultam scriptionem, quod opus prohibitum merito est, cum sit plenum perniciosis dogmatibus ad Magiam pertinentibus, quod & ipse agnouit, & confessus est.

De Iacobo VVimphelingio. 1500.

IAcobus VVimphelingius Presbyter Ecclesiæ Spirensis, Orator, Poëta, & Historicus non contemnendus, viuebat anno Domini 1500. Scripsit præter alia Epitomen rerum gestarum per Germaniam.

De Baptista Mantuano. 1500.

BAptista Mantuanus, Ordinis Carmelitarum Prior generalis, Poëta fuit doctus, & pius: & multa carmina scripsit in laudes Sanctorum, viuebat anno Dom. millesimo quingentesimo.

De Thoma de Caietano. 1500.

THomas de Vio, patria Caietanus, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, ac postea

Cardinalis Presbyter à Leone decimo creatus, vir fuit summi ingenij, nec minoris pietatis, viuebat anno Domini 1500.& obiit anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quarto, ætatis 66.

Scripsit Commentaria in omnem sacram Scripturam, præterquam in Prophetas, & in Apocalypsim.

Scripsit etiam Commentaria in totam Summam S.Thomæ. Denique opuscula per multa,& librum Ientaculorum, & Summam Casuum conscientiæ, quæ notissima sunt.

De Dominico Iacobatio.

DOminicus Iacobatius Romanus, Rotæ auditor, & postea Cardinalis â Leo X. creatus anno millesimo quingentesimo decimoseptimo.

Scripsit insigne opus de Conciliis.

De Iacobo Sanazario. 1500.

IAcobus Sanazarius eodem tempore scripsit egregium Carmen de partu virginis

De Francisco Ferrariensi. 1500.

FRanciscus Ferrariensis, Ordinis Prædicatorum Prior Generalis, videbat anno Domini millesimo quingentesimo, & obiit anno millesimo quingentesimo vigesimo octauo.

Scripsit egregia Commentaria in Summam S. Thomæ contra gentes: scfipsit etiam de vita B Osannæ Mantuanæ, lib. sex, & multa philosophica.

De

De Ioanne Francisco Pico. 1500.

IOannes Franciscus Picus, Ioannis Pici nepos, vir doctus, & pius, viuebat ann. Dom. millesimo quingentesimo.

Scripsit de rerum prænotione libros nouem aduersus vanitatem Astrologorum.

Scripsit etiam pro veritate religionis Christianæ contra superstitiones gentilium: & opera alia per multa tũ prosa, tum versu, quæ satis nota sunt.

De Ioannes Tabiensi. 1500,

IOannes Tabiensis natione Ligur, Ordinis Prædicatorum Theologus, & Canonista, scripsit summan Casuum conscientiæ, quæ Tabiena dicitur, quam Thomæ Caietano dicauit.

De Hectore Boethio. 1500

HEctor Boethius Scotus, scripsit libros 17. historiæ Scotiæ. Scripsit etiam descriptionem Regni Scotiæ, & Regnum Scotorum.

De Iacobo Almaino. 1500.

IAcobus Almainus, Doctor Pariensis, viuebat an. Dom. millesimo quingentesimo, & scripsit in tertium, & quartum sententiarum.

Item moralia. Item opuscula varia.

De Ioanne Majore. 1500.

IOannes Major, natione Scotus, viuebat anno Domini 1500.

Scripsit in quatuor libros sententiarum; item Commentarium in Matthæum, & historiam majoris Britanniæ.

De Adriano sexto. 1500.

ADrianus sextus Pontifex, natione Trajectensis in Belgio, viuebat anno Domini millesimo quingentesimo, & obiit anno millesimo quingentesimo vigesimo tertio. Vir fuit optimus, & doctissimus, & merito Doctrinæ, & pietatis ex humili loco, & pauperrima domo ascendit ad magnas opes, & majores honores. Scripsit disputationes in quartum sententiarum, & Epistolas insignes, quarum vna valde prolixa, & docta ad Saxoniæ Ducem, & extat in tomis Conciliorum.

De Francisco Lycheto. 1500.

FRanciscus Lychetus, Ordinis Minorum Minister generalis, viuebat anno millesimo quingentesimo, edidit Commentaria in tres primos libros sententiarum, iuxta doctrinam Scoti.

De Syluestro Prierate. 1500.

SYluester Prieras, natione Pedemontanus. Ordinis Prædicatorum, Magister sacri Palatij, viuebat

bat an. Dom. millesimo quingentesimo, & primus omnium scripsisse dicitur aduersus Martinum Lutherum.

Sed scripsit etiam in quatuor libros sententiarum.

Item summam casuum conscientiæ.

Librum super Euangelia inscriptum. Aurea Rosa.

Librum de strigibns.

Conflatum ex operibus S. Thomæ, quatuor voluminibus comprehensum, & alia nonnulla.

De Ioanne Eckio.

IOannes Eckius, natione Sueuus, viuebat anno 1500. & ex primis fuit, qui hæresiarchæ Luthero, & coram disputando, & scriptis libris strenue se opposuit.

Scripsit Enchiridion, in quo controuersias ferè omnes breuiter, & dilucide comprehendit.

Scripsit etiam seorsim de Sacrificio Missæ libros duos.

Et deinde iterum alios tres.

Item de primatu S. Petri.

De pœnitentia, & virtutibus pœnitentiæ annexis.

Item postillas, siue homilias de tempore, & de Sanctis.

Scripsit quoque multa Philosophica in libros 8. Physicorum.

in libros de cœlo.

In libros de generatione.

In Meteora.

In libros de Anima, & alia.

De Conrado Koellin. 1500.

COnradus Koellin Germanus, Ordinis Prædicatorum viuebat anno 1500. & obiit senex an. millesimo quingentesimo trigesimosexto.

Scripsit egregie in primam secundæ S. Thomæ. Scripsit etiam Quodlibeta multa: & præterea opus inscriptum Euersio Lutherani Epitalamij 4. libris comprehensum.

De Francisco Titelmanno. 1500.

FRanciscus Titelmannus, Belga Ordinis Minorum, vir sanctus, & doctus, cuius omnia scripta, etiam Philosophica miram pietatem spirant, viuebat an. 1500. & scripsit Apologeticum pro editione vulgata scripturæ: & simul collationem super Epistolam ad Romanos contra Iacobum Fabrum, & Desiderium Erasmum adhuc viuentes. quæ excusa sunt Antuerpiæ anno millesimo quingentesimo vigesimo nono. Scripsit in Psalmos, in Cantica, in prima capita Iob, & alia, quæ notissima sunt.

De Ioanne Roffense. 1500.

IOannes Ficherus, natione Anglus, Episcopus Roffensis, ac postea S. R. E. Cardinalis & quod longè gloriosius est, Martyr Christi, occisus Henrici octaui Regis Anglorum iusse anno Dom. millesimo quingentesimo trigesimoquinto, iam senex,

&

& multis perfunctus laboribus proinde florebat anno Dom. 1500.

Scripsit aduersus articulos Lutheri, quos Leo decimus Papa damnauerat.

Scripsit etiam contra librum eiusdem Lutheri, qui inscribitur, de captiuitate Babylonica.

Et de Christiano Sacerdotio contra eundem.

Scripsit item de Eucharistia contra Oecolampadium

Item de vnica Magdalena contra Iacobum Fabrum.

Item in septem Psalmos Eiusdem esse creditur assertio septem Sacramentorum, quæ nomine Regis Henrici octaui prodiit.

Porrò liber de fiducia, & misericordia Dei, qui in Indice Romano prohibetur, aut est alterius Ioannis Fischeri, aut falso nostro attributus fuit.

De Thoma Moro. 1500.

THomas Morus æqualis fuit Ioannis Fischeri, eique amicissimus & nobilis collega Martyrij. Fuit autem vir doctrina varia excultus, & ingenij amœnissimi, quippe Theologus, Philosophus, Orator, Poëta, Historicus, linguæ Græcæ, & Latinæ peritus.

Scripsit, vt Theologus, insignem responsionem ad Epistolam Martini Lutheri: nec non explicationem [illegible]onis Dominicæ. Item libellum, Quod pro fide [illegible]isti mors fugienda non sit.

Vt Philosophus libros duos de optimo statu Reip. quos Vtopiam inscripsit.

Vt Orator, declamationem Lucianicæ reſpondentem.

Vt poeta Epigrammata plurima.

Vt hiſtoricus, res geſtas Richardi tertij Angliæ Regis.

Vt linguæ vtriuſque peritus, Dialogos Luciani è Græca lingua in Latinam conuertit.

De Ioanne Fabro. 1500.

IOanne Faber, Epiſcopus Viennenſis, viuebat anno 1500. & vnus fuit ex præcipuis Doctoribus, qui Luthero, & Lutheranis reſtitit.

Scripſit Malleum hæreticorum libris ſex.

Orthodoxæ fidei Catholicæ defenſionem aduerſus Balthaſarem Pacimontanum.

Librum de poteſtate Summi Pontificis contra Lutherum.

Homiliarum de ſanctiſſima Euchariſtia, & aliorum argumentorum ingentem numerum, & alia, quæ notiſſima ſunt.

De Iacobo Latomo. 1500.

IAcobus Latomus Belga inſignis Theologus, viuebat anno 1500. Scripſit de Eccleſia, de Primatu Pontificis, de Confeſſione ſecreta, Reſponſionem ad articulos Lutheri, de Miſſa, de Fide, & operibus, & alia, quæ extant Louanij ſimul excuſa anno 1500.

De

De Ioanne Driedone. 1500.

IOannes Driedo Aturnhat Belga vir doctissimus, scripsit libros quatuor de Ecclesiasticis Scripturis, de dogmat. de libertate Christiana lib. 3. de captiuitate, & redemptione generis humani lib. 1. de Concordia liberi arbitrij, & prædestinationis diuinæ lib. 1. De Gratia, & libero arbitrio lib. 2. extant impressa omnia Louanij anno 1556.

De Ioanne Cochlæo. 1500.

IOannes Cochlæus Norimbergensis, vir doctissimus, & fidei Catholicæ propugnator eximius, viuebat anno 1500. sed obiit 1552.

Scripsit opuscula plurima contra Lutherum, Melanctonem & alios sectarios.

Scripsit librum de Actis, & scriptis Lutheri, valde vtilem ad Lutheranos confundendos.

Scripsit Septicipitem Lutherum, vt ostenderet Lutheri contradictiones & inconstantiam.

Scripsit historiam Hussitarum libris duodecim.

Denique non solum scriptis plurimis Lutheranos exagitauit, sed obtulit se ad disputandum cum quouis Lutherano, sub pœna capitis, si in probationibus defecisset. cuius rei testis est Surius in historia anni 31. & ipse etiam Cochlæus in libro de actis, & scriptis Lutheri.

De Francisco Victoria. 1500.

FRanciscus Victoria, natione Hispanus, Ordinis Prædicatorum, viuebat an. 1500. & obiit an. millesimo

millesimo quingentesimo quadragesimo sexto. Vir fuit egregiè doctus, & scripsit Relectiones valde eruditas.

De potestate Ecclesiæ.

De potestate ciuili.

De potestate Concilij.

De ludis.

De Matrimonio.

De augmentis charitatis.

De eo ad quod tenetur perueniens ad vsum rationis.

Extat sub eius nomine summa de Sacramentis. Sed eam non ipse, sed discipuli eius ex scriptis ipsius collegerunt.

De Dominico Soto. 1500.

DOminicus Sotus patria Segobiensis, Ordinis Prædicatorum, vir doctissimus, & pius valde qui Carolo V. Imperatori à sacris Confessionibus fuit, & Concilio Tridentino inter fuit anno millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, & obiit anno 1560.

Scripsit opera, quorum ipse Catalogum texit in recognitione operum suorum, quem posuit in extremo libro suo in quartum sententiarum.

Scripsit igitur Commentarium in Epistolam ad Romanos.

De natura, & gratia libros tres.

De ratione tegendi, & detegendi secretum, libros tres.

De Iustitia, & Iure libros decem.

Commentaria in quatuor libros sententiarum, in duobus tomis diuisa.

Ad

Ad hæc, in Dialecticam, & Philosophiam Aristotelis Commentaria, & opuscula minutiora de iuramento. In causa pauperum, & alia id genus, hæc ille: qui postea scripsit etiam Apologiam aduersus Ambrosium Catharinum, qui de certitudine gratiæ cum eo contendere cœperat: quæ Apologia habetur adjuncta libris de natura, & gratia.

De Ambrosio Catharino. 1500.

AMbrosius Catharinus, patria Senensis. Ordinis Prædicatorum, Archiepiscopus Compsæ, viuebat an. Dom. 1500. & obiit senex an. 1552. Multa scripsit, quæ extant, sed aliqua iudicio Ecclesiæ improbata, vt de verbis, quibus Christus confecit Sacramentum Eucharistiæ: aliqua communiter à Doctoribus refelluntur, vt de certitudine gratia. De predestinatione, De loco decedentium cum peccato originali, & alia.

Quare opera eius cautè legenda sunt.

Scripsit in quinque priora capita Genesis.

Et in Epistolas sancti Pauli.

Et in Epistolas Canonicas,

Scripsit aduersus Martinum Lutherum, opus impressum anno 1522. & alia quæ nota sunt.

De Martino Nauarro.

MArtinus Aspilcueta Nauarrus, vir doctissimus & piissimus, viuebat anno 1500. Quippe, qui natus est an. 1493. & peruenit ad an. 1586. ætatis suæ 94. vt est in epitaphio ipsius & colligitur ex verbis eius, qui octogenarium se fuisse

scripsit.

scripsit, cum Manuale dedicauit Gregorio XIII. Pontifici anno eius primo.

Scripsit multa opera, quæ sex tomis continentur, edita Venetiis 1602.

In primo Tomo sunt.

Vita eius Manuale.
De Vsuris De cambiis.
De simonia mentali.
De furto notabili.
De necessitate defendendi proximum.
De homicidio casuali.

In secundo Tomo sunt.

De silentio in diuinis officiis.
In cap. inter verba.
Sexta Conclusio perfecta.
De fama & infamia.
De Regularibus.
De alienatione rerum Ecclesiasticarum.
De spoliis Clericorum.
De redditibus Ecclesiasticis.
Propugnaculum pro libro superiore.
In cap. Humanæ aures.
De incompatibilitate beneficiorum.
De finibus humanorum actuum.

In tertio Tomo sunt.

Commentaria in septem distinctiones de pœnitentia.

De

De Indulgentiis ,siue de Iubilæo
De Eleemosyna.
De promissis pro iustitia , vel gratia obtinenda.
De lege pœnali.

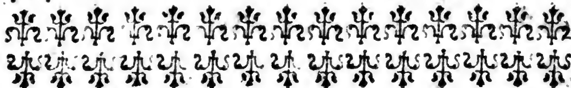
In quarto Tomo sunt.

Libri de horis Canonicis,& Oratione.
Miscellanea de Oratione.
In cap. si quando, & in cap.cum contingat de rescriptis.
In rubricam de Iudiciis.
Relectio in cap.Nouit.de Iudiciis.
Relectio in cap.Accepta de restitut.spoliat.
In cap.Ita quorundam de Iudæis.

In quinto,& sexto Tomo sunt Consilia , & Responsiones.

Atque hic finis sit libri de Scriptoribus Ecclesiasticis. Cæteri enim Scriptores , qui post annum millesimum quingentesimum nati sunt , omnem pene numerum excedunt , & plurimi eorum adhuc viuunt , vt æquum non sit de eorum operibus iudicare.

INDEX

INDEX EXPLANATORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

In omnem Scripturam.

RAbanus Maurus.
Anselmus Laudunensis
Strabus Hugo Cardinalis.
Nicolaus Liranus.
Dionisius Cartusianus.

Et nostri temporis.

Emmanuel Sa.

In Genesim.

Origenes.
S.Ioannes Chrysostomus.
S.Cyrillus Alexandrinus.
Eucherius Procopius. Beda. Rupertus.
Alphonsus Abulensis.
Thomas Caietanns.

Item quaestiones in Genesim.

S.Hieronymi S.Augustini.
Theodoreti Bedæ, Alcuini.

Item in primum caput Genesis siue in Exameron.

S.Basilius S Ambrosius.

S.Augustinus

In

In libro Paralipomenum.

Abulensis Caietanus.

In Esdram.

Beda Caietanus.

In Tobiam.

Beda.

Et nostri temporis,

Nicolaus Serrarius.

In Iudith.

Rabanus.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.

In Esther.

Thomas Caietanus.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.
Franciscus Feuardentius.

In Iob.

Origenes, si tamen sit eius opus.
Olympiodori Catena.
S. Gregorius in Moralibus, Beda.
S. Thomas Aquinas, si tamen sit eius.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmannus.
Franciscus Feuardentius.
Ioannes de Pineda.

In Psalmos.

S. Hilarius S. Ambrosius.
S. Basilius.
S. Ioannes Chrisostomus.
S. Hieronymus. S. Augustinus.
Theodoretus Ruffinus.
Apollinarius, Cassiodorus.

Regimius Beda.
Ahimo. Arnobius.
S. Bruno. Hugo Victorinus.
Eutymius Rupertus.
Gulielmus Parisiensis,
S.Thomas, in 50. Psalm.
S. Bonauentura.
S.Gregorius in septem.
Innocentius III. in septem.
S.Bernardus in Psalmum 90.
Thomas Caietanus. Incognitus.
Iacobus de Valentia.

Et nostri temporis.

Augustinus Stuchius.
Cornelius Iansenius.
Genebrardus, Antonius Angelius.
Robertus Bellarminus.
Ioannes Lorinus.

In Prouerbia.

Salonius, Beda Honorius.
Gulielmus Parisiensis Caietanus.

Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius.
Theodorus Peltanus.

In Ecclesiasten.

S.Gregorius Thaumaturgus.
S.Gregorius Nyssenus.
S.Hieronymus.
Olympiodorus.Salonius.
Alcuinus Hugo Victorinus.
Gulielmus Parisiensis.
S.Bonauentura. Caietanus.

Et

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmannus.
Ioannes Lorinus.

In Cantica.

Origenes. Philo Carpatius.
Gregorius Nyssenus.
S. Gregorius Papa.
Beda. Angelomus, Theodoretus.
Ambrosius Ansbertus.
Honorius Augustod. Aponius.
Sanctus Bernardus.
S. Thomas. Ægidius Romanus.
Rupertus Tuitiensis.
Robertus Olkot.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmannus.
Ludouicus Legionensis,
Martinus Delrius.
Io. a Iesu Maria Carmalita.
Gesserius Ordinis Clericorum Regularium.
Ludouicus Soto major.

In Sapientiam.

Robertus Olkot.

Et nostri temporis,

Cornelius Iansenius.
Ioannes Lorinus.

In Ecclesiasticum.

Robertus Olkot.
Nicolaus de Gorram.

Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius.

In Isaiam.

Origenes. S. Basilius.

In

Rubertus.

In

In Epiſtolam S.Iacobi.

In priorem S. Petri.

In poſteriorem S.Petri.

In primam S.Ioannis.

Et noſtri temporis.

In Epiſtolam Iudæ.

In Apocalypſim.

Et noſtri temporis.

INDEX EORVM,
Qui ſcribunt aduerſus Hæreticos.

S. Ignatius contra Simonem Magnum, Menandrum, Ebronem & alios.

S, Irenæus contra Valentinum, & alios plurimos, qui vſque ad ſuum tempus Eccleſiam impugnarunt.

Tertullianus contra Marcionem, & alios ſui temporis.

S.Cyprianus Carthaginenſis contra Nouatianos.

S.Atanaſius Alexandrinus.
S.Gregorius Beticus.
S.Sebadius Agennenſis.
S.Hilarius Pictauienſis.
Lucifer Carabitanus.
} contra Arianos.

S.Pacianus Barchienſis, contra Nouatianos.

S.Optatus Mileuitanus contra Donatiſtas.

Titus Boſtrenus contra Manichæos.

S.Baſilius Magnus contra Eunomium.

S.Gregorius Nazianzenus contra Arianos, & Eunomianos.

s.Epiphanius Cyprius contra omnes hæreſes.

s.Ambroſius Mediolanenſis contra Arianos.

s.Philaſtrius contra omnes hæreſes.

s.Hieronymus contra Origenem, Iouinianum, Heluidium, Vigilantium, Pelagium.

Theophilus Alexandrinus contra Origenem.

s.Auguſtinus contra Manichæos, Arianos, Donatiſtas. Pelagianos, Iouinianiſtas.

s.Innocen

Petrus

INDEX THEOLOGORVM, Scholasticorum

PEtrus Lombardus.
Gulielmus Antisiodorensis.
Gulielmus Parisiensis.
Alexander Halensis.
Vincentius Bellouacensis.
Albertus Magnus.
s.Thomas de Aquino.
s.Bonauentura Cardinalis.
Petrus de Tarantasia,Innoc.V.
Vdalricus Argentinensis Rupertus de Russia.
Ægidius Romanus.
Richardus de Media Villa.
Henricus de Gandauo,Ioannes Parisiensis.
Ioannes duns Scotus,Augustinus de Ancona.
Petrus Aureolus Antonius Andreæ.
Durandus de sancto Pontiano.
Heruæus Natalis Brito,Franciscus Mayrouis.
Gulielmus Okam. Monaldus Dalmata.
Nicolaus Lyranus, Pelagius Aluarus.
Petrus Paludanus Guido Carmelita.
Adamus Goddamus,Ioannes de Bachone.
Robertus Olkot. Gregorius Ariminensis.
Thomas Argentinensis.
Richardus Armacbanus.
Nicolaus de Gorram,Alphonsus Vargas.
Henricus de Hassia : Ioannes Capreolus.
Petrus Alliacensis Cardinalis.
Ioannes Gerson. Thomas Valdensis.

Augustinus

INDEX COLLECTORVM, & expositorum sacrorum Canonum.

Ioannes

INDEX EORVM,
Qui scribunt de casibus. conscientiæ

INDEX ORATORVM Christianorum.

INDEX POETARVM Sacrorum.

HEBRÆI

MOyſes, qui librum Iob.
Dauid, qui Pſalmos omnes.
Salomon qui Cantica Canticorum.
Ieremias, qui Threnos vario carminum genere, conſcripſerunt.

CHRISTIANI.

S. Cyprianus, Lactantius, Iuuencus.
S.Hilarius.
C.Marius Victorinus.
S Gregorius Nazianzenus.
S.Damaſus, S.Ambroſius.
Aur.Prudentius, Auſonius.
S.Paulinus, Syneſius, Sedulius.
Sinodius Apollinaris,S.Proſper.
Hilarius Arelatenſis, Alcimus Auitus.
Boëtius Seuerinus, Venantius Fortunatus.
Paulus Diaconus Theodulphus.
Rabanus, Petrus Damiani.
Hildebertus Gothefridus Viterbienſis.
Franciſcus Petrarcha.
Robertus Gaguinus.
M.Anton.Sabellicus.
Iacobus Vvimphelingius.
Baptiſta Mantuanus, Ioannes Picus.

INDEX HISTORICORVM Ecclesiasticorum, omissis Scriptoribus sacris.

Iacobus

Iacobus à Vitriaco.
Matthæus Paris, siue Parisiensis.
Vincentius Bellouacensis.
Nicephorus Callistus Nicephorus Gregoras.
Io.Villanus, Flauius Blondus.
S.Antonius Florentinus.
Æneas Syluius, Laonicus Chalcondyla.
Baptista Platina, Antonius Bonsinius.
Robertus Gaguinus, M. Ant.Sabellicus.
Io.Philippus Bergomensis.
Ioannes Nauclerus, Albertus Krantzius.
Iacobus Vvimphelingius.
Io.Trithemius, Hector Boëthius.

Et nostri temporis.

Cæsar Baronius Congregationis Oratoriæ Presbyter, & postea S.R.E. Cardinalis incredibili labore, & diligentia historiam Ecclesiasticam vniuersam ab aduentu Domini vsque ad ann. millesimum ducentesimum, tomis duodecim comprehendit.

INDEX CHRONOLOGORVM.

EVsebius Cæsariensis scripsit tempora ab orbe condito vsque ad annum Domini. 330
S.Hieronymus continuauit vsque ad annum. 381
Sanctus Prosper continuauit vsque ad annum. 448
Cassiodorus perduxit ad annum. 519
Marcellinus Comes ad annum. 525
S.Isidorus Hispalensis ad annum. 625
Beda venerabilis annum. 725
Nicephorus Constantinopolitanus, ad ann. 842

Vita sancti Bernardi, per Gulielmum, & alios.

De contemptu mundi, Innocent. III.

Opuscula Humberti Ord. Præd. De proprietatibus apum.

Thomæ Cantipratensis.

Opuscula sancti Bonauenturæ.

Opuscula henrici Susonis.

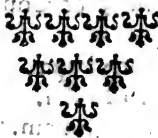
Opuscula Laurentij Iustiniani.

Opuscula Dionysij Carthusiani. De imitatione Christi.

Opuscula Thomæ de Kempis, vna cum libello de imitatione Christi.

Tractatus de vita spirituali Sancti Vincentij.

FINIS.

CHRONO

CHRONOLOGIA BREVIS

Ab Orbe condito, vsque ad annum Domini M. DC. LIV.

ROBERTO CARD. BELLARMINO,

E Societate IESV *Auctore.*

Nunc demum continuata vsque ad annum M. DC. LIV.

LVGDVNI,
Sumptibus HORATII BOISSAT & GEORGII REMEVS.

M. DC. LXII.

Petrus Cluniacensis contra eosdem Petrobrusianos.

Hugo Etherianus contra Græcos.

s.Thomas Aquinas contra Græcos, & contra impugnantes ordines religiosos.

s.Bonauentura contra eosdem.

Pelagius Aluarus contra Marsilium de Padua,& alios impugnantes Pontificiam potestatem.

Guido Carmelita contra omnes hæreses.

Thomas Valdensis contra Io.Vviclephum.

Bessarion Card.contra Græcos.

Gregorius, siue Gennadius Scolarius contra Græcos.

Io.de Turrecrementa contra impugnantes Pontificis potestatem.

Æneas Syluius contra Ioannem Hus, & Hussitas.

Syluester Prieras.
Ioannes Eckius.
Iacobus Latomus.
Ioan.Driedo.
Thomas Caietanus.
Thomas Morus. } contra Lutheranos.
Ioannes Roffensis.
Ioannes Faber.
Ioannes Coclæus.
Dominicus Sotus.
Ambrosius Catharinus.

Hos sequuti sunt innumerabiles, qui nostro tempore contra præsentes sæculi hæreses scriptis libris dimicauerunt,& dimicant.

INDEX THEOLOGORVM, Scholasticorum

Augustinus

INDEX COLLECTORVM, & expositorum sacrorum Canonum.

INDEX EORVM,
Qui scribunt de casibus.
conscientiæ

INDEX ORATORVM
Christianorum.

ORigenes S.Cyprianus.
S.Athanasius,S.Basilius.
S.Ephrem. S.Gregorius Nazianzenus.
S.Ambrosius, S,Gregorius Nyssenus.
S.Gaudentius S.Io.Chrysostomus.
S.Maximus,S.Augustinus.
S.Eucherius.
S.Petrus Chrysologus.
S.Leo Papa,S.Gregorius Papa.
S.Sophronius Hierosolymitanus.
S.Eligius Episcopus, S.Ildephonsus.
S.Beda. S.Io.Damascenus.
S.Theodorus Studites.
Haymo Alberstatensis. Leo IX.Papa.
Petrus Damiani, Iuo Carnotensis.
Hildebertus Turonensis.
S.Bernardus,Hugo Victorinus.
Richardus Victorinus.
Innocentius III.Papa.
S.Antonius de Padua, Gulielmus Parisiensis.
Iacobus à Bitriaco.
S. Thomas S.Bonauentura.
Ioannes Taulerus, S.Vincentius.
S.Bernardinus.
Æneas Syluius,Pius II.
B.Laurentius Iustinianus.
Bessarion.Nicenus.
Ambrosius Camaldulensis.

INDEX POETARVM Sacrorum.

HEBRÆI

MOyſes, qui librum Iob.
Dauid, qui Pſalmos omnes.
Salomon qui Cantica Canticorum.
Ieremias, qui Threnos vario carminum genere, conſcripſerunt.

CHRISTIANI.

S. Cyprianus, Lactantius, Iuuencus.
S.Hilarius.
C.Marius Victorinus.
S Gregorius Nazianzenus.
S.Damaſus, S.Ambroſius.
Aur.Prudentius, Auſonius.
S.Paulinus, Syneſius, Sedulius.
Sinodius Apollinaris,S.Proſper.
Hilarius Arelatenſis, Alcimus Auitus.
Boëtius Seuerinus, Venantius Fortunatus.
Paulus Diaconus Theodulphus.
Rabanus, Petrus Damiani.
Hildebertus Gothefridus Viterbienſis.
Franciſcus Petrarcha.
Robertus Gaguinus.
M.Anton.Sabellicus.
Iacobus Vvimphelingius.
Baptiſta Mantuanus, Ioannes Picus.

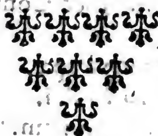
INDEX HISTORICORVM Ecclesiasticorum, omissis Scriptoribus sacris.

INDEX CHRONOLOGORVM.

INDEX PIORVM
Libellorum.

Vita

FINIS.

CHRON